

Verslag Bestuurlijk overleg warme sanering varkenshouderij op 25 april 2018

Aanwezig:

de Minister van LNV, M. Spierings (gedeputeerde provincie Noord-Brabant), J.J. van Dijk (gedeputeerde provincie Gelderland), H. Mackus (gedeputeerde provincie Limburg), A. de Kruijf (wethouder gemeente Barneveld, portefeuillehouder Landbouw bij VNG), A. van Extel (wethouder gemeente Gemert/Bakel), U. Rosenthal (voorzitter coalitie vitalisering varkenshouderij), E. Douma (POV, coalitie), R. Coppens (Rabobank, coalitie), 10.2.e (secretaris coalitie), 10.2.e (LNV)

Opening

De minister heet de aanwezigen van harte welkom in het bestuurlijk overleg over de invulling van de warme sanering van de varkenshouderij. Doel van het overleg is na te gaan waar we staan, welke opgaven er zijn, aan welke maatregelen wordt gedacht en hoe het proces verder wordt vorm gegeven. Het streven is om voor de zomer de contouren van de aanpak in een brief aan de Tweede Kamer te melden.

Eerste reacties op de gespreksnotitie

De *Rabobank* geeft als lid van de coalitie vitalisering varkenshouderij aan dat de notitie herkenbare elementen bevat. Onduidelijk is of de sanering betrekking heeft op bedrijven of locaties. Er zijn bedrijven die meerdere locaties hebben die niet allemaal overlast geven. Dit moet nader worden uitgewerkt. De aanpak van sanering en innovatie/verduurzaming wordt ondersteund, waarbij het innovatiespoor voor de sector als geheel een hoger rendement heeft.

De *voorzitter van de Coalitie vitalisering varkenshouderij* (hierna: coalitie) ondersteunt de focus op de verbetering van de leefomgeving. Hij pleit voor een stevige positie van de coalitie in de uitwerking van de plannen. De coalitie is recent uitgebreid met vier nieuwe partners waarmee verdere stappen kunnen worden gezet in de uitvoering van het actieplan vitalisering varkenshouderij. De mix van saneren en innovatie/verduurzaming wordt ondersteund waarbij vooral op het innovatiespoor moet worden ingezet (mest, geur, brongerichte aanpak emissies uit stallen, modernisering van het ondernemerschap). Krimp van de varkenshouderij is geen doel op zich, maar resultante van het proces.

De *POV* wijst op het belang van draagvlak voor het maatregelpakket in de sector en van een integrale aanpak. De klimaatopgave voor de varkenshouderij zou in dit proces moeten worden ingebed.

De *provincie Noord-Brabant* geeft aan dat de gespreksnotitie een goed vertrekpunt is voor een gezamenlijke uitwerking. Zij ondersteunt de combinatie van saneren en innoveren/investeren. De geuroverlast is met stip het belangrijkste aspect in de leefomgevingskwaliteit. Voorkomen moet worden dat er over een aantal jaren weer nieuwe knelpunten ontstaan. De verhouding in de inzet tussen saneren en innoveren/investeren moet nog worden gezien. Een beëindigingsregeling kan relatief snel worden ingezet, hierbij kan geleerd worden van ervaringen van recente regelingen zoals de ROK. Steun voor de inzet op een brongerichte aanpak van emissies uit stallen. Hiervoor loopt een aantal innovatietrajecten, voor de inzet van investeringsinstrumenten moeten eerst praktijkrijpe maatregelen beschikbaar komen.

De *provincie Gelderland* stelt dat het doel van het traject moet zijn een robuuste toekomstbestendige varkenshouderij die geen negatief effect heeft op de leefomgeving. De mix van saneren en innoveren wordt ondersteund, waarbij het innovatiespoor de nadruk zou moeten krijgen en het innovatiespoor ook op andere sectoren (pluimvee, melkgeiten) betrekking moet hebben. Het innovatiespoor moet vooral gericht zijn op een brongerichte aanpak, waarbij de combinatie met end of pipe technieken in bepaalde situaties een meerwaarde kan hebben. Ten aanzien van de rol van decentrale overheden constateren de provincies dat zij onvoldoende wettelijke instrumenten hebben om in bestaande stallen best beschikbare technieken te kunnen voorschrijven (APK voor stallen). Daarnaast is de huidige compartimentering in de Meststoffenwet te grofmazig om te kunnen sturen op de ruimtelijke verdeling van varkensrechten.

De provincie Limburg geeft aan dat de focus zou moeten liggen op de varkenshouderij. De mix saneren en innoveren/verduurzamen wordt ondersteund. Zoeken naar een optimale verhouding tussen beide sporen. Naast de stoppers en de voorloperbedrijven is er ook aandacht nodig voor de stilzitters. Pleidooi voor het mogelijk maken van APK voor stallen, waarbij het kunnen voorschrijven van best beschikbare technieken continue innovatie en verduurzaming mogelijk maakt. Vraag om een fijnmazigere compartimentering in de Meststoffenwet. De provincie werkt aan een regionale aanpak waarmee de warme sanering van de varkenshouderij kan worden ondersteund.

VNG vindt de gespreksnotitie een goede eerste aanzet. Het bevat een goede combinatie van saneren en innoveren. De focus zou niet alleen moeten liggen op geur maar op een brede verbetering van de milieukwaliteit, waarbij ook cumulatie wordt meegewogen. De gemeenten hebben veel kennis en zijn graag bereid actief samen te werken met de andere overheden en het bedrijfsleven bij de verdere uitwerking zoals de inzet van Ruimte voor ruimte bij de saneringsregeling. De Foodvalley aanpak wordt als voorbeeld gesteld voor de innovatie aanpak. Ondersteuning van het pleidooi om APK voor stallen en voorschrijven van best beschikbare technieken mogelijk te maken. VNG vraagt bij de uitwerking van de saneringsregeling de aandacht voor gemengde bedrijven met een melkvee/varkenstak. Verder doet VNG de suggestie om een koppeling te leggen met de gebiedsgerichte aanpak in de Regio-envelop.

In reactie stelt de *minister van LNV* vast dat de gecombineerde aanpak van saneren en innoveren/verduurzamen, zoals weergegeven in de gespreksnotitie, door de aanwezige partijen wordt ondersteund. De genoemde aandachtspunten moeten verder worden uitgewerkt.

De minister geeft aan dat bij de sanerings- en beëindigingsregeling de opgekochte varkensrechten worden geschrapt als onderdeel van een samenhangend maatregelpakket, waarbij de balans gezocht moet worden tussen saneren en innoveren/verduurzamen. De minister biedt aan de POV te ondersteunen in de communicatie hierover naar de achterban.

Voorlopig denkt de minister aan een grofmazige verdeling van de middelen over 2/3 deel voor saneren/bedrijfsbeëindiging en 1/3 deel voor innovatie en verduurzaming (waarvan circa 2/3 deel voor de varkenshouderij en 1/3 deel voor andere sectoren) en een post voor uitvoeringskosten.

Verkennen bijdrage partijen aan gezamenlijke aanpak

De *minister van LNV* constateert dat de coalitie vitalisering varkenshouderij en provincies en gemeenten bezig zijn na te denken over hun bijdrage vanuit hun rol en verantwoordelijkheid. Zij benadrukt het belang van een samenhangend maatregelpakket vanuit de overheid en het bedrijfsleven voor een maximaal effect. Zij nodigt de deelnemers van het overleg uit aan te geven welke inhoudelijke maatregelen en financiële bijdragen zij kunnen en willen leveren.

De *provincie Noord-Brabant* geeft aan dat zij werkt aan asbestsanerings- en sloopinstrumenten om de kosten van beëindiging en sanering voor stoppers te verminderen. De provincie werkt gezamenlijk met de gemeenten aan sociale begeleiding, scholing, werk naar werk, herbestemming en kennisverstrekking aan stoppende bedrijven. In totaal is voor de transitie van de veehouderij € 75 miljoen beschikbaar. Hiervan is 1/3 bestemd voor innovatie, 1/3 deel voor natuurinclusieve landbouw. Voor sanering/bedrijfsbeëindiging is een PM-post in afwachting van de uitwerking van de 200 miljoen. De provincie heeft de intentie om gezamenlijk voorstellen uit te werken voor de inzet van provinciale middelen voor sanering/bedrijfsbeëindiging.

De *provincie Gelderland* stelt dat de problematiek van de varkenshouderij in Gelderland anders is dan in Noord-Brabant en Limburg. De provincie stuurt bij uitbreiding via het Plussenbeleid op hogere eisen en extra technische maatregelen om overlast te voorkomen. De focus ligt niet op saneren. Verder betreft de overlastproblematiek vooral fijnstof in de pluimveehouderij, hiervoor heeft de provincie innovatie- en investeringsregelingen in het kader van POP3.

Gelderland vraagt om met het oog op het Bestuurlijk overleg met Staatssecretaris I&W op 31 mei als de aandacht voor de belemmerende regelgeving voor het aanpassen van bestaande stallen. In reactie hierop geeft de *minister van LNV* aan dat de problematiek van de bestaande stallen een

belangrijk punt is en dat het voortouw primair bij I&W ligt. Zij stelt voor dit als een parallel spoor te zien en dit niet onderdeel te laten zijn van de uitwerking van het maatregelpakket.

De *provincie Limburg* licht toe dat er € 60 miljoen in totaal beschikbaar is voor agrifood. Naast inzet voor ketengerichte verduurzaming (o.a. mestverwerking) werkt de provincie aan de contouren van een ondersteunende aanpak voor de sanering en innovatie/verduurzaming met een financiële paragraaf. Elementen hierin zijn asbest- en sloop, versterkte handhaving van regelgeving. Hier zou een link gelegd kunnen worden met de Regio envelop en het IBP. Limburg vraagt verder de aandacht voor fiscale aspecten.

De VNG ziet voor de gemeenten een faciliterende rol bij de sanering en bedrijfsbeëindiging. De gemeenten kunnen met de kennis over de lokale situatie het proces op gang brengen en stoppende ondernemers ondersteunen met gesprekken aan de keukentafel, coaching en de maatwerk inzet van Ruimte voor ruimte etc. De gemeenten zien ook een stimulerende rol bij innovaties conform de werkwijze bij Foodvalley en zijn bereid hiervoor menskracht beschikbaar te stellen. VNG vraagt om doorzettingsmacht richting aanpassing van bestaande stallen/APK en het invoeren van milieueisen voor biologische bedrijven.

In reactie hierop geeft *de minister van LNV* aan dat zij streeft naar een bestuurlijk commitment over de inzet van instrumenten en de financiële bijdrage van de provincies en gemeenten. Als parallel spoor is het gesprek over de bestaande stallen/BBT met primair I&W van belang. De provincie Noord-Brabant stelt vast dat er geen uniforme generieke aanpak is voor de inzet en bijdrage vanuit de provincies omdat de situatie in Noord-Brabant/Limburg en Gelderland/Overijssel verschillend is. Zij stelt voor in ambtelijk overleg de komende weken de verschillende aanpakken en financiële bijdrage vanuit de provincies uit te werken en bij elkaar te brengen.

De *voorzitter van de coalitie vitalisering varkenshouderij* meldt dat de coalitie met de recente uitbreiding met nieuwe partners voorstellen aan het ontwikkelen is voor de modernisering en versterking van de varkensketen. De coalitie zal verder verkennen wat de mogelijkheden zijn van bestuurlijk commitment over een (financiële) bijdrage vanuit banken en de partners van de coalitie aan innovatie en risicodragend kapitaal voor investeringen. De coalitie zal LNV als partner van de coalitie aanspreken op wijziging van regelgeving om grootschalige mestverwerking te faciliteren.

In reactie hierop geeft *de minister van LNV* aan ook een rol voor banken te zien bij de sanering omdat de portefeuille van uitstaande leningen minder risicovol wordt. De *Rabobank* geeft aan dat vanwege precedentwerking naar andere sectoren met maatwerk en op een passende wijze met de problematiek van restschulden wordt omgegaan en dat vooral wordt ingezet op het stimuleren van innovaties. Rabobank en LNV zullen hierover aan de hand van een aantal casussen nader overleg voeren.

Als reactie op de inbreng van de provincies geeft *de minister van LNV* aan dat zij bereid is naar de mogelijkheden van een verdere verfijning van de compartimentering te kijken. Dit evenwel met de winstwaarschuwing dat een eventuele wetswijziging veel tijd zal kosten en de mogelijkheden niet moeten worden overschat, mede gelet op eerdere discussies hierover. Zij ziet geen koppeling met de uitwerking van de saneringsmaatregel.

Werkafspraken

De *minister van LNV* stelt vast dat er bereidheid en commitment is om een gezamenlijk maatregelpakket uit te werken vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid. Het tijdspad is urgent. Afgesproken wordt dat er begin juni een volgend bestuurlijk overleg wordt ingepland waar besluitvorming plaatsvindt over het maatregelpakket en de (financiële) bijdragen van alle partijen. In de tussenliggende periode worden op initiatief van LNV in samenwerking met de partijen de maatregelen verder geconcretiseerd.

Ten aanzien van de communicatie naar aanleiding van dit overleg wordt afgesproken dat partijen de urgentie van de problematiek hebben gedeeld, dat er de komende weken aan een gezamenlijke aanpak wordt gewerkt, begin juni een volgend bestuurlijk overleg plaats zal vinden waarna de Tweede Kamer voor het reces zal worden geïnformeerd.

BESTUURLIJK OVERLEG WARME SANERING VARKENSHOUDERIJ 25 APRIL 2018

GESPREKSNOTITIE

1. Inleiding

Er is een groeiend besef in zowel de maatschappij als in de sector dat er een versnelling plaats moet vinden in de transitie naar een vitale, robuuste, toekomstbestendige en duurzame varkenshouderijketen die maatschappelijk geaccepteerd en gewaardeerd wordt. Die transitie vraagt om andere marktconcepten en verdienmodellen, waarbij consumenten als vragende en de retail als stuwende kracht voor een versnelling moeten zorgen. Brongerichte innovaties op het gebied van houderijsystemen en stalconcepten zijn daarbij noodzakelijk om de impact op het milieu en de directe leefomgeving sterk te reduceren, het dierenwelzijn en diergezondheid te versterken en de risico op gezondheidsklachten voor ondernemer en omwonenden tot een minimum te beperken.

In delen van Nederland is sprake van acute gezondheids- en leefomgevingsrisico's door intensieve veehouderij. Met name stankoverlast door varkenshouderijen zorgt voor maatschappelijke onrust en een negatieve waardering van de veehouderij. De problemen zijn urgent. Bestaande instrumenten zijn ontoereikend om de problemen adequaat en gericht op te lossen. Het kabinet heeft om die reden in het Regeerakkoord een warme sanering van de varkenshouderij in veedichte en belaste gebieden aangekondigd en hiervoor € 200 miljoen gereserveerd.

Er zijn meerdere lopende en nog in ontwikkeling zijnde beleidstrajecten die gericht zijn op of bijdragen aan de brede verduurzamingsopgave voor de veehouderij. Te denken valt aan de taakstelling voor de veehouderij in het kader van de klimaatopgave, de te maken afspraken in het kader van het Interbestuurlijk Programma, de Regio-enveloppen uit het regeerakkoord, de aankomende herziening van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de aangekondigde herbezinning op het mestbeleid. De envelop van € 200 miljoen voor sanering van de varkenshouderij kent weliswaar raakvlakken met genoemde trajecten, maar is in de kern een losstaande maatregel, bedoeld om urgente problemen in deze kabinetsperiode met voorrang aan te pakken. Daar waar trajecten elkaar kunnen versterken, bijvoorbeeld als het gaat om de verdere verduurzaming op de lange termijn door brongerichte maatregelen, zal de samenwerking vanzelfsprekend gezocht worden.

In de afgelopen maanden is op ambtelijk niveau verkend welke verwachtingen, wensen en mogelijkheden er zijn om de problematiek effectief en efficiënt in deze kabinetsperiode aan te pakken. Doel van het bestuurlijk overleg is:

- bespreken en vaststellen van de gezamenlijke opgave;
- delen en zo mogelijk vaststellen van effectieve maatregelen om het leefklimaat in veedichte gebieden blijvend te verbeteren;
- bespreken en zo mogelijk vaststellen van de bijdrage van partijen aan de opgave vanuit de respectievelijke rollen en verantwoordelijkheden, ook financieel, om de impact van de € 200 miljoen te vergroten;
- inventariseren van de noodzakelijke stappen om voor de zomer te komen tot besluitvorming over de hoofdlijnen van een gezamenlijk maatregelenpakket;
- maken van werkafspraken, bijvoorbeeld over de inrichting van een gezamenlijke programmaorganisatie.

2. Opgave

Doel: Het doel van de maatregel is tweeledig, namelijk enerzijds het binnen een zo kort mogelijke termijn wegnemen van de meest urgente gezondheids- en leefomgevingsrisico's in veedichte gebieden en anderzijds het voor de middellange en lange termijn verminderen van emissies door het actief ondersteunen van toekomstgerichte veehouderijbedrijven bij het ontwikkelen en implementeren van brongerichte maatregelen (brongerichte verduurzaming).

Aanpak: Saneren van de meest urgente overlastsituaties door opkoop en beëindiging van varkensbedrijven met een grote geurimpact op de omgeving. Bedrijven zullen gestimuleerd moeten worden om zich aan te melden. De doelgroep bestaat uit ondernemers die in de komende 5 tot 10 jaar onherroepelijk voor de vraag komen te staan of er nog een toekomst is voor hun varkenshouderijbedrijf: het ontbreken van een bedrijfsopvolger, beperkte uitbreidingsmogelijkheden vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening, het ontbreken van financieringsruimte en de noodzaak om een forse verduurzamingsslag te maken zijn omstandigheden die een motivatie kunnen zijn voor deelname aan een saneringsregeling. Met een saneringsregeling worden weliswaar de meest urgente overlastsituaties aangepakt, een verdere verduurzaming van de varkenshouderij als geheel is noodzakelijk om ook richting de toekomst maatschappelijke acceptatie en legitimatie van de veehouderij in den brede veilig te stellen. Daarom wordt tevens ingezet op een subsidie- en innovatieregeling voor de ontwikkeling van en investeringen in brongerichte emissie maatregelen in stallen. Brongerichte maatregelen zijn noodzakelijk voor een integrale aanpak van meerdere duurzaamheidsaspecten zoals ammoniak, methaan, fijnstof, geur, diergezondheid, dierenwelzijn en gezondheid van de ondernemer en omwonende. End-off-pipe maatregelen passen niet langer bij een bedrijfsvoering die gericht is op een integraal duurzame benadering en bieden bovendien op de langere termijn onvoldoende perspectief als het gaat om realisatie van duurzaamheidsdoelen.

Samenwerking: Voor een succesvolle aanpak van de problematiek in veedichte gebieden is meer nodig dan alleen het in het regeerakkoord gereserveerde budget. De problematiek in veedichte gebieden is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, regionale overheden, ketenpartijen en banken. Voor een effectieve en efficiënte aanpak is een samenhangend maatregelenpakket noodzakelijk, waarbij alle partners daar waar mogelijk financieel, inhoudelijk en organisatorisch bijdragen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en expertise. Samenwerking tussen Rijk, regio, ketenpartijen en banken versterkt enerzijds de totale impact van de te nemen maatregelen en garandeert anderzijds dat maatregelen maximaal worden toegesneden op regionale en bedrijfsspecifieke omstandigheden en wensen.

3. Sanering en bedrijfsbeëindiging

Voorstel: een sanerings- en bedrijfsbeëindigingsregeling voor varkensbedrijven die willen stoppen en die geuroverlast voor hun omgeving veroorzaken. De regeling wordt opengesteld in de bestaande concentratiegebieden Zuid en Oost uit de Meststoffenwet (in deze gebieden wordt 83% van de varkens gehouden).

Redenatie: Stank/geur van varkensbedrijven is de belangrijkste oorzaak van overlast in veedichte gebieden. Het aangrijpingspunt van de maatregel is daarmee geuroverlast van varkensbedrijven op hun omgeving. Andere aspecten zoals ammoniak, fijnstof, methaan en endotoxinen liften bij een bedrijfsbeëindiging mee. Het resultaat van de sanering kan ingeboekt worden als resultaat van de varkenshouderij voor het realiseren van de klimaattaakstelling voor de veehouderij.

Doelgroep: varkensbedrijven die willen stoppen en die een grote geurbelasting op hun directe leefomgeving hebben. Varkenshouders die voldoen aan de voorwaarden komen in aanmerking voor een marktconforme vergoeding voor de op het bedrijf geregistreerde varkensrechten en een nader vast te stellen beëindigingsvergoeding waarvan de hoogte wordt gebaseerd op de economische restwaarde (vervangingswaarde) van de stallen. Bij overtekening van de regeling

krijgen bedrijven met de grootste geurbelasting voorrang. Voorgesteld wordt nader te verkennen of cumulatie van geur objectief kan worden vastgesteld en als aanvullend criterium kan dienen. Uitgangspunt sanering: voor maximaal effect en om verplaatsing van de problematiek te voorkomen wordt de opgekochte productieruimte definitief uit de markt gehaald. Hiertoe worden de opgekochte varkensrechten definitief doorgehaald.

Uitgangspunt bedrijfsbeëindiging: conformiteit aan Europese staatssteunkaders, wat o.a. betekent dat de productiecapaciteit en –faciliteit van het bedrijf definitief beëindigd dient te worden (inleveren milieuvergunning, sloop of herbestemming), dat op de betreffende locatie dezelfde activiteit niet meer plaats mag vinden en dat de ondernemer niet opnieuw varkens mag gaan houden, ook niet op een andere locatie.

Verantwoordelijkheden Rijk: De Rijksoverheid is verantwoordelijk voor het formuleren van de voorwaarden, de juridisch verankering (zowel nationaal als Europees) en de uitvoering van de beëindigingsregeling (selectie op basis van geurimpact, opkoop en doorhalen varkensrechten, vergoeding voor vervangingswaarde stallen).

Verantwoordelijkheden partners: De beëindigingsregeling is een vrijwillige regeling, waarbij varkenshouders een individuele afweging maken. Voor een succesvolle beëindigingsregeling is, naast de hoogte van de beëindigingsvergoeding, van belang dat ondernemers zoveel mogelijk gestimuleerd en 'ontzorgd' worden om sociaal verantwoord te kunnen stoppen. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan begeleiding en ondersteuning bij sloop, asbestsanering, herbestemming van locaties en vrijkomende stallen (waaronder omzetting van bedrijfswoning naar burgerwoning), schuldsanering, financieel en fiscaal advies en eventueel begeleiding naar ander werk. Dit vraagt om flankerende maatregelen die met maatwerk en afhankelijk van de lokale en regionale situatie moeten worden ingezet. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor provincies en gemeenten, in samenwerking met banken en bedrijfsleven. Gedacht kan worden aan een bijdrage in de herbestemming van stallen en locaties (sloop, asbestsanering, herinrichting voor andere bedrijfsactiviteiten, omzetting naar natuur of zonneparken), de financiële en fiscale afhandeling van bedrijfsbeëindigingen en het inrichten van regionale loketten waar potentiële stoppers de noodzakelijke begeleiding kunnen krijgen.

Tevens dient voorkomen te worden dat varkensbedrijven worden verplaatst naar locaties die overlast geven voor de omwonenden. Dit vergt flankerende maatregelen van provincies en gemeenten op het terrein van het ruimtelijk ordenings- en omgevingsbeleid die gegeven de lokale en regionale omstandigheden met maatwerk worden ingezet.

Planning: een beëindigingsregeling in twee tranches, open te stellen begin 2019 en eind 2019/begin 2020.

4. Brongerichte verduurzaming

Voorstel: Een deel van de beschikbare middelen zal ingezet worden voor de ontwikkeling van en investeringen in nieuwe brongerichte emissiebeperkende maatregelen in stallen voor toekomstgerichte bedrijven (innovatiesubsidies en investeringssteun). Deze maatregel richt zich met name op de varkenshouderij. Er wordt verkend of een deel van de middelen voor de verduurzaming zodanig kan worden ingezet dat ook investeringen in brongerichte emissiebeperkende maatregelen in de pluimveehouderij (primair gericht op de reductie van fijnstof) en de melkgeitenhouderij (maatregelen in afwachting van uitkomsten VGO-3) kunnen bijdragen aan het verbeteren van het leefklimaat in veedichte gebieden.

Varkenshouderij: voorstel is een subsidieinstrument voor het brongericht voorkomen van milieu-emissies uit de stal (geur, ammoniak, fijnstof, methaan), onder andere door een regelmatige afvoer van mest uit de stal, het scheiden van mest en urine bij de bron en het koelen van mest (de Varkensstal 2.0). Brongerichte maatregelen hebben, naast een positief effect op emissies naar het milieu, ook een positieve invloed op het stalklimaat (gezondheid boer en dier), het

dierenwelzijn en productieresultaten. Geen subsidies voor end-of-pipe maatregelen (zoals luchtwassers). Alleen varkensbedrijven die geen geuroverlast veroorzaken voor de omwonenden (c.q. op een goede locatie zijn gelegen) komen voor deze subsidieregeling in aanmerking. Verder zal er een budget worden gereserveerd voor het uitvoeren van een programma voor het doormeten van nieuwe stallen en technieken op milieuemissies. Hiermee wordt de wettelijke erkenning en praktijkintroduktie van innovatieve brongerichte emissiebeperkende maatregelen versneld.

Verantwoordelijkheden Rijk: Een regeling voor innovatiesubsidies en investeringssteun, conform de voorwaarden die hiervoor gelden, onder andere vanuit de Europese staatssteunkaders (Richtsnoeren van de Europese Unie voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden 2014-2020).

Verantwoordelijkheden partners: voor het in de praktijk bouwen en testen van innovaties op het gebied van stalinrichting en nieuwe stalconcepten zijn koploperbedrijven en ketenpartijen onontbeerlijk. Het betreft hierbij vaak toekomstgerichte ondernemers die hun nek uit durven te steken, die als het ware voor de troepen uit lopen. Dit soort ondernemers kan echter niet zonder steun van buiten, niet zonder hulp bij het vinden van financieringsbronnen, bij het zoeken van geschikte locaties, bij het verlenen van vergunningen en bij het toetsen van de effecten van innovaties op het gebied van milieu, welzijn en gezondheid (van mens en dier).

Planning: een regeling voor innovatiesubsidies, open te stellen in 2019. Een regeling voor investeringssteun, open te stellen in 2019 en 2020.

5. Vervolgproces

Voorstel is om begin juni een tweede bestuurlijk overleg te organiseren om te komen tot definitieve besluitvorming over de gezamenlijke aanpak en over de bijdrage van de verschillende partners.

De urgentie van de problemen in veedichte gebieden vereist een voortvarende aanpak. Bewoners van gebieden met aanhoudend veel overlast verlangen van betrokken partijen zichtbare en betekenisvolle stappen voorwaarts. Om momentum te behouden is het streven om nog voor het zomerreces (vanaf vrijdag 6 juli 2018) de Tweede Kamer te informeren over de gezamenlijke aanpak.

6. Werkafspraken

In de aankomende periode zal vanuit het ministerie van LNV een programmatische aanpak opgestart worden waarbij een werkstructuur ingericht zal worden met betrokkenheid van alle partners.

1b

BESTUURLIJK OVERLEG WARME SANERING VARKENSHOUDERIJ

DATUM: 25 april 2018

TIJD: 11:00 – 12:00 uur

LOCATIE: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

AGENDA

1. Opening
2. Doel van het overleg
3. Bespreken gespreksnotitie
4. Verkennen bijdrage van partijen aan gezamenlijke aanpak
5. Werkafspraken voor volgend bestuurlijk overleg (begin juni)
6. Rondvraag
7. Afsluiting

GENODIGDEN

de heer Rene Coppens	Programmadirecteur Vitale Varkenshouderij Rabobank
de heer Jan Jacob van Dijk	Gedeputeerde provincie Gelderland
de heer Eric Douma	Vice-voorzitter Producenten Organisatie Varkenshouderij
mevrouw Anke van Extel-van Katwijk	Wethouder gemeenten Gemert-Bakel
mevrouw Ingrid Jansen	Voorzitter Producenten Organisatie Varkenshouderij
de heer Aart de Kruijf	Wethouder gemeente Barneveld en portefeuillehouder landbouw bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
de heer Hubert Mackus	Gedeputeerde provincie Limburg
mevrouw Hester Maij	Gedeputeerde provincie Overijssel
de heer Uri Rosenthal	Voorzitter coalitie vitalisering varkenshouderij
mevrouw Anne-Marie Spierings	Gedeputeerde provincie Noord-Brabant

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e @overijssel.nl; 10.2.e @gmail.com; 10.2.e @pov.nl; 10.2.e @pov.nl;
 10.2.e @rabobank.nl; 10.2.e @barneveld.nl; 10.2.e @brabant.nl;
 10.2.e @gemert-bakel.nl; 10.2.e @provincie-utrecht.nl;
 10.2.e @ gelderland.nl; "Hubert Mackus 10.2.e @prvlimburg.nl";
 10.2.e @gemeenteberkelland.nl
Cc: 10.2.e
 10.2.e @ gelderland.nl; 10.2.e @overijssel.nl; 10.2.e @brabant.nl; 10.2.e @pov.nl;
 10.2.e @pov.nl; 10.2.e @rabobank.nl; 10.2.e @VNG.NL; 10.2.e
 10.2.e Hendrix, drs. L.F.M. (Lieke); 10.2.e
 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e
 10.2.e @brabant.nl; 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e @VNG.NL;
 10.2.e @ede.nl; 10.2.e @gemert-bakel.nl; 10.2.e @odzob.nl; 10.2.e @planet.nl;
 10.2.e @rabobank.nl; 10.2.e @ gelderland.nl; 10.2.e @provincie-utrecht.nl;
 10.2.e @overijssel.nl; 10.2.e @ipo.nl; 10.2.e @provincie-utrecht.nl; 10.2.e
Onderwerp: Agenda en stukken BO warme sanering varkenshouderij 14 juni a.s.
Datum: maandag 11 juni 2018 18:34:57
Bijlagen: [DOMUS-#18125790-v1-Agenda - Bestuurlijk Overleg Warme Sanering Varkenshouderij.docx](#)
[VerslagBOwarmesaneringvarkenshouderij25april2018.pdf](#)
[HOOFDLIJNFAKKOORD WARME SANERING VARKENSHOUDERIJ.DOCX](#)
[Notitie Coalitie voor BO versie 11 juni.pdf](#)

Geachte heer/mevrouw,

Ik stuur u deze e-mail namens de Minister van LNV.

U treft aangehecht de agenda en stukken ten behoeve van het tweede bestuurlijke overleg over de uitwerking van het maatregelpakket voor de warme sanering van de varkenshouderij. Dit overleg zal plaatsvinden op donderdag 14 juni van 14:30 tot 15:30 uur op het departement. In het Bestuurlijk overleg van 25 april jl. zijn de contouren van de aanpak geaccordeerd: een combinatie van saneren en innoveren/verduurzamen.

Doel van dit bestuurlijk overleg is:

- besluitvorming over de hoofdlijnen van het totale maatregelpakket ('Hoofdlijnenakkoord');
- vaststellen van de bijdrage van alle betrokken partijen vanuit de respectievelijke rollen en verantwoordelijkheden: maatregelen voor de sanerings- en beëindigingsregeling enerzijds en het innovatie- en verduurzamingsspoor anderzijds, financiële bijdragen;
- bespreken notitie van POV
- maken van werkafspraken, bijvoorbeeld over de inrichting van een gezamenlijke programmaorganisatie
- afspraken over vervolgproces en communicatie

Contactpersoon voor dit overleg is:

10.2.e
 10.2.e @minez.nl
 10.2.e

Met vriendelijke groet, namens de Minister,
 Lieke Hendrix
 Directeur Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
 Ministerie van LNV

Tel: 06-10.2.e

Secretariaat:

10.2.e
 070-10.2.e
 @minez.nl

Inbreng van Coalitie Vitalisering Varkenshouderij voor Bestuurlijk Overleg 'warme sanering varkenshouderij'

Inleiding

De Coalitie Vitalisering Varkenshouderij streeft de transitie naar een in alle opzichten toekomstbestendige varkenshouderij na. In het verlengde daarvan is de Coalitie bereid om haar volle ondersteuning te geven aan de gecombineerde aanpak 'Warme sanering varkenshouderij' langs twee sporen: saneren en brongericht innoveren/verduurzamen. De Coalitie Vitalisering Varkenshouderij werkt momenteel aan de herijking van het Actieplan Vitalisering Varkenshouderij (juni 2016). Die herijking is om twee redenen noodzakelijk. Allereerst zijn de omstandigheden veranderd (maatschappelijke urgentie) en ten tweede is de Coalitie uitgebreid met een aantal nieuwe partners.

De Coalitie Vitalisering Varkenshouderij kent een samenstelling van ketenpartners en het Ministerie van LNV. Deze notitie voor het Bestuurlijk Overleg is tot stand gekomen op basis van de inbreng van de **ketenpartners** (in het vervolg aangeduid als Coalitie)

De 'Coalitie' volgt een ambitieuze transitieagenda met vijf onderling samenhangende thema's, namelijk:

1. Goede zorg voor de leefomgeving
2. Centrale positie in de circulaire economie
3. Erkende bijdrage aan klimaat en energietransitie
4. Robuuste en gezonde varkens in een diervriendelijke houderij
5. Mondiale koploper in marktgerichtheid en ketensamenwerking

Voor het realiseren van de ambities is het noodzakelijk dat er voldoende mogelijkheden blijven voor bedrijfsontwikkeling en schaalvergroting op locaties waar dit mogelijk is zonder nadelen voor de leefomgeving. Dit vergt 'regionaal maatwerk' zonder dat er algemene en absolute grenzen aan de omgeving van bedrijven en stallen worden gesteld en zonder dat dit tot extra regelgeving leidt. De Coalitie verwacht dat de **resultante** van het revitaliserings- en innovatiebeleid een krimp van de sector mee zal brengen. De Coalitie is van mening dat een gericht volumebeleid via sturing op absolute dieraantallen contraproductief zal werken. De Coalitie dringt daarom aan op een **vitaliseringsgerichte inzet** van de beschikbare 200 miljoen van het Rijk met een juiste balans van saneren en innoveren.

Vanuit die (positieve) insteek wil de Coalitie vier voorstellen naar voren brengen:

1. Het verkennen van alternatieve scenario's voor het uitvoeren van de warme sanering
2. De trekkersrol die de Coalitie wil vervullen in het innovatiespoor
3. De inzet van de Coalitie
4. Opmerkingen bij concept Hooflijnen Akkoord 8 juni

Ad. 1. Alternatieve scenario's voor warme sanering

De Coalitie Vitalisering Varkenshouderij deelt met het Ministerie de visie dat het reduceren van geurimpact in bepaalde concentratiegebieden hoge prioriteit heeft. In de nu beschikbare voorstellen in het Hoofdlijnenakkoord wordt vanuit het Ministerie van LNV voorgesteld om in te zetten op het: 'beëindigen van (locaties van) varkensbedrijven met een grote geurimpact op omwonenden en opkoop en doorhalen van varkensrechten van deze bedrijven in concentratiegebieden in Zuid en Oost van de Meststoffenwet'. De Coalitie is van mening dat ook 'knelgevallen' buiten de concentratiegebieden in aanmerking zouden moeten kunnen komen voor de regeling.

De Coalitie is van mening dat naast die voorgestelde aanpak meerdere alternatieven onderzocht moeten worden. Er zijn nog veel onzekerheden hoe een regeling in de praktijk gaat uitwerken. Dat vraagt om meer analyses van de effecten van de maatregelen op het 'weerstandvermogen' van varkenshouderijbedrijven en de hele keten. Bovendien is de Coalitie van mening dat gezocht moet worden naar slimme combinaties van publiek-private middelen om het maximale resultaat te bereiken. De verwachting is dat met het opkopen van bedrijven en het doorhalen van rechten, zoals het Ministerie dat nu voorstelt, met de beschikbare middelen (120 miljoen) ongeveer 200 bedrijven warm gesaneerd kunnen worden. Met slimme combinaties is het volgens de Coalitie mogelijk een groter maatschappelijk rendement (in termen van verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving) te behalen.

Kijkend naar de omvang van de (geur)problematiek in Zuidoost- en Oost-Nederland en elders in Nederland zal met het verdwijnen van die ongeveer 200 bedrijven de problematiek naar verwachting niet opgelost kunnen worden. Vandaar dat de Coalitie in de komende periode een aantal slimme combinaties met het Ministerie, provincies en gemeenten wil verkennen. In die uitwerking zou met de volgende aspecten rekening gehouden kunnen worden:

- Er wordt door het Ministerie ingebracht dat het opnieuw gaan uitgeven van rechten tot staatssteunproblemen zou kunnen leiden. Dat is een extra reden om in de te ontwikkelen regeling niet uit te gaan van bedrijven, maar van **locaties**. We zouden daarom samen met het Ministerie (richting EU) willen verkennen of de regeling op 'locaties' ingericht kan worden, mede omdat dit toekomstbestendige bedrijven met meerdere vestigingen niet op slot zet.
- Ten tweede zou overwogen kunnen worden om een deel van de ingekochte rechten, met name van bedrijven met meerdere locaties, tijdelijk in te nemen en weer tegen marktconforme vergoeding beschikbaar te stellen aan die bedrijven als zij voldoen aan door de partners gezamenlijk te bepalen eisen waaraan toekomstbestendige bedrijven (op toekomstbestendige locaties) moeten voldoen. Op deze manier kunnen meer knelpunten worden opgelost (met onder meer de binnengekomen vergoedingen voor varkensrechten). Op die manier wordt het doelbereik van de regeling van het Rijk groter. Bepaald zou kunnen worden in hoeverre het Ontwikkelingsbedrijf Varkenshouderij hier mogelijk een rol zou kunnen vervullen.
- Ten derde wil de Coalitie ook een privaat publiek spoor verkennen om, als onderdeel van het saneringsspoor, varkensrechten op te kopen en onder te brengen bij toekomstbestendige bedrijven. Hierbij koopt een private organisatie de rechten op van stoppende bedrijven, die niet deelnemen aan de warme sanering (bijv. de zogenaamde 'gedoog-

stoppers') en brengen die, in nauwe samenwerking met provincies en gemeenten, onder bij toekomstbestendige bedrijven. Hierdoor kunnen meer bedrijven ondersteund worden in het beëindigen van hun bedrijf. Ook hier zou nagegaan kunnen worden of het Ontwikkelingsbedrijf Varkenshouderij een rol zou kunnen vervullen. De Coalitie heeft reeds goede ervaringen opgedaan met de ROK-regeling.

- Ten vierde vraagt de Coalitie aandacht voor een mogelijke verstoring van de te ontwikkelen regeling op de marktprijs voor varkensrechten. De insteek moet zijn dat toekomstgerichte bedrijven niet worden geconfronteerd met een grote verstoring op de rechtenmarkt.
- Tenslotte is, op basis van verder onderzoek naar de ruimte die EU regelgeving biedt, een combinatie van bovenstaande opties mogelijk.

Door deze invalshoeken te combineren is de Coalitie van mening dat met dezelfde inzet van middelen van het Rijk en van andere partners, een groter maatschappelijk rendement kan worden gehaald, namelijk dat meer varkenshouderijlocaties (in 'geurbelaste' gebieden) gesaneerd kunnen worden. Dit lijkt ons zeer de moeite waard om in de komende maanden nader te verkennen, temeer omdat diverse onderdelen van de te ontwikkelen regeling van het Rijk nog verder uitgewerkt moeten worden (zie de Bijlage bij het Hoofdpijnenakkoord). De 'Coalitie' is van mening dat dit niet vooraf moet worden uitgesloten omdat alle betrokkenen er baat bij hebben dat de overlast voor de omgeving in geurbelaste' gebieden zoveel mogelijk teruggedrongen wordt.

Ad. 2. Trekkersrol Coalitie in Innovatiespoor

De Coalitie is van mening dat het Innovatiespoor 'Brongerichte Verduurzaming' een grote doorbraak **moet** realiseren in het terugdringen van emissies aan de bron. Vernieuwing van stallen en systemen zal op korte en op middellange termijn een grote bijdrage leveren aan het verminderen van de overlast voor de omgeving. Dat vraagt om een pakket van maatregelen gericht op innovatieprojecten, maar vooral ook om een grootschalige implementatie van nieuwe stallen en nieuwe technologie. De discussie zal in de komende maanden moeten gaan om een goed evenwicht te vinden in innovatiekredieten (voor nieuwe technologie) en (revolverende) fondsen voor implementatie en opschaling van de uitrol van nieuwe technieken en concepten. De Coalitie werkt hiervoor inmiddels al voorstellen uit. Wij zijn van mening dat de ketenpartners trekker moeten zijn van dit spoor, allereerst omdat het onze verantwoordelijkheid is en wij over de noodzakelijke kennis en ervaring beschikken en ten tweede om versnippering van innovatiegelden te voorkomen.

Ad. 3. De inzet van de ketenpartners in de Coalitie

In de Inleiding is reeds vermeld dat de Coalitie werkt aan een herijking van het Actieplan Vitalisering Varkenshouderij. Er zijn acties en maatregelen uitgewerkt, waarbij van de ketenpartners in de komende jaren een inspanning van tientallen miljoenen euro's wordt gevraagd. De komende maanden wordt met ketenpartners en andere bedrijven bepaald en bekrachtigd wat hun bijdrage zal zijn aan het realiseren van de vijf in de inleiding genoemde

ambities. Naast lopende projecten en investeringen gaat het ook om substantiële extra investeringen in menskracht en in geld.

De Coalitie zal er naar streven om het beschikbare bedrag van het Rijk voor Brongerichte Verduurzaming voor de varkenshouderij op die manier in dezelfde orde van grootte te cofinancieren. Dat zal een mix zijn van cash bijdragen en in kind bijdragen voor innovatieprojecten. Daarnaast zullen met andere partners (revoluerende) fondsen worden uitgewerkt om de uitrol van stallen en technologie mogelijk te maken.

De kracht in de Herijking van het Actieprogramma ligt in de integrale aanpak van de vijf thema's (die aan het begin van de notitie zijn benoemd). Uiteraard neemt het thema 'zorg voor een goede leefomgeving (met investeringen in brongerichte maatregelen) daarin een centrale plaats in. Maar ook voor de andere thema's geldt dat de inspanningen fors zullen zijn, denk daarbij aan mestverwaarding, de bijdrage van de keten aan energie- en klimaatdoelstellingen en de uitbouw van het ketenkwaliteitssysteem (en –informatiesysteem) Holland Varken dat transparantie en verantwoord ondernemerschap in de keten waarborgt en waardoor producten van de Nederlandse ketens geloofwaardig en onderscheidend in de (internationale) markt gezet kunnen worden.

De Coalitie vindt het van belang dat overheden en ketenpartners in de komende jaren gezamenlijk de schouders onder de vitalisering van de varkenshouderijketen zetten. Dat begint in de komende maanden al met het uitwerken van maatregelen, maar ook in het eenduidig communiceren richting varkenshouders en maatschappelijke organisaties.

De Coalitie voelt die druk op haar schouders en zal er van haar zijde alles aan doen om de private ketenpartners georganiseerd aan tafel te krijgen.

Ad. 4. Enkele aanvullingen op het Hoofdpijnen Akkoord

De Coalitie kan zich vinden in de strekking van het Hoofdpijnen Akkoord, maar wil op enkele punten andere accenten leggen:

- Uitgangspunt en hoofdpijnen. De Coalitie acht het van cruciaal belang de vooraanstaande mondiale positie van de Nederlandse varkenshouderijketen te onderkennen. Sanering en innovatie dienen zodanig te worden georganiseerd dat de Nederlandse varkenshouderij mondiale koploper blijft op het gebied van duurzaamheid, marktgerichtheid en ketensamenwerking.
- Een te ontwikkelen regeling voor de warme sanering dient gericht te zijn op locaties (in plaats van bedrijven (punt 3). Hierop moeten de inspanningen richting de EU (Europese staatssteunkaders) gericht te zijn. Indien gewenst wil de Coalitie die initiatieven van het Ministerie richting EU ondersteunen.
- De Coalitie is inderdaad bereid om als trekker op te treden van het spoor Brongerichte Verduurzaming (punt 6). Gezien het feit dat het hier een breed scala aan maatregelen betreft, die alle vijf thema's raken van de Herijking van het Actieprogramma, zou de titel van dit spoor ook breder geformuleerd kunnen worden (bijv. Innovatie en Verduurzaming)

- In punt 3 wordt gesproken van ‘opkoop van bedrijven en doorhalen van varkensrechten. Wij zouden daar het volgende aan toegevoegd willen zien. ‘In de komende maanden wordt verkend wat het effect van dit uitgangspunt zal zijn voor het ‘weerstandsvormogen’ van varkenshouders en de rest van de keten. Bovendien wordt nagegaan of via andere constructies (slimme combinaties van instrumenten) de publieke middelen van het Rijk kosteneffectief kunnen worden ingezet, met een grote positieve impact op zowel de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving als de vitalisering van de varkenshouderij.
- De Coalitie is van mening dat de passage over de APK voor bestaande stallen uit het Hoofdlijnen Akkoord moet worden verwijderd, omdat het om een ander traject gaat en geen onderdeel uitmaakt van het sanerings- en innovatiespoor.

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn**Behandeld door**

10.2.e

@minez.nl

Datum

11 juni 2018

Kenmerk

DGAN-DAD / 18125790

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Agenda - Bestuurlijk Overleg Warme Sanering Varkenshouderij
Voorzitter	Carola Schouten, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Notulist	
Vergaderdatum en -tijd	14 juni 2018, 14.30 uur - 15.30 uur
Locatie	LNV

BESTUURLIJK OVERLEG WARME SANERING VARKENSHOUDERIJ

DATUM: 14 juni 2018
TIJD: 14.30 – 15.30 uur
LOCATIE: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Vergaderpunten

1. Opening
2. Mededelingen
3. Verslag BO van 25 april 2018
Doel: vaststellen verslag
4. Notitie alternatieve invulling sanering (ketenpartijen coalitie vitalisering varkenshouderij ViVa)
Doel: bespreken van deze notitie; gaat uit van **niet** doorhalen van varkensrechten
5. Hoofdlijnenakkoord (HA)
Doel: bespreken van tekst en vervolgens bereiken van akkoord op tekst HA
Hierbij komen de volgende vier beslispunten aan de orde:
 - a) Verdeling van de Rijksbijdrage tussen de twee sporen sanering/beëindiging en verduurzaming/innovatie
 - b) Sanerings- en beëindigingsregeling openstellen voor o.m. gedoogstoppers 2020.

- c) Vormgeving sanerings- en beëindigingsregeling: de regeling moet helder, eenvoudig en gericht zijn op het terugdringen van geurbelasting en geuroverlast.
- d) (Financiële) bijdragen van provincies, VNG/gemeenten en Coalitie vitalisering varkenshouderij aan i) sanering/beëindiging en ii) innovatie/verduurzaming.
- e) APK bestaande stallen (procedureel).

6. Rondvraag

7. Vaststellen datum volgende vergadering

8. Sluiting

Genodigden

De heer Peter Drenth	Gedeputeerde provincie Gelderland
De heer Hubert Mackus	Gedeputeerde provincie Limburg
Mevrouw Anne-Marie Spierings	Gedeputeerde provincie Noord-Brabant
Mevrouw Hester Maij	Gedeputeerde provincie Overijssel
Mevrouw Mirjam Maasdam	Gedeputeerde provincie Utrecht
Mevrouw Anke van Extel	Wethouder gemeente Gemert-Bakel
De heer Aart de Kuif	Wethouder gemeente Barneveld en portefeuillehouder landbouw bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
De heer P. Hoytink	VNG Gemeente Berlland
De heer Uri Rosenthal	Voorzitter coalitie vitalisering varkenshouderij
De heer René Coppens	Programmadirecteur Vitale Varkenshouderij, Rabobank
Mevrouw Ingrid Jansen	Voorzitter Producenten Organisatie Varkenshouderij
De heer Eric Douma	Vice-vz Producenten Organisatie Varkenshouderij

HOOFDLIJNEAKKOORD WARME SANERING VARKENSHOUDERIJ

(concept 5 juni 2018)

Ter vaststelling in het Bestuurlijk Overleg van 14 juni 2018

1. Uitgangspunten en hoofdlijnen

Er is een groeiend besef in zowel de maatschappij als in de sector dat er een versnelling plaats moet vinden in de transitie naar een vitale, robuuste, toekomstbestendige en duurzame varkenshouderijketen die maatschappelijk geaccepteerd en gewaardeerd wordt. Die transitie vraagt om andere marktconcepten en verdienmodellen, waarbij consumenten als vragende en de retail als stuwende kracht voor een versnelling moeten zorgen. Brongerichte innovaties op het gebied van houderijsystemen en stalconcepten zijn daarbij noodzakelijk om de impact op het milieu en de directe leefomgeving sterk te reduceren, het dierenwelzijn en diergezondheid te versterken en de risico's op gezondheidsklachten voor ondernemer en omwonenden tot een minimum te beperken.

In delen van Nederland is sprake van acute gezondheids- en leefomgevingsrisico's door intensieve veehouderij. Met name stankoverlast door varkenshouderijen zorgt voor maatschappelijke onrust en een negatieve waardering van de varkenshouderij. De problemen zijn urgent. Bestaande instrumenten zijn ontoereikend om de problemen adequaat en gericht op te lossen. Het kabinet heeft om die reden in het Regeerakkoord een warme sanering van de varkenshouderij in veedichte en belaste gebieden aangekondigd en hiervoor € 200 miljoen gereserveerd¹.

Er zijn meerdere lopende en nog in ontwikkeling zijnde beleidstrajecten die gericht zijn op of bijdragen aan de brede verduurzamingsopgave voor de veehouderij. Te denken valt aan de taakstelling voor de veehouderij in het kader van de klimaatopgave, de te maken afspraken in het kader van het Interbestuurlijk Programma, de Regio-enveloppen uit het regeerakkoord, de aankomende herziening van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de aangekondigde herbezinning op het mestbeleid. De sanering van de varkenshouderij past daarin, maar is in de kern een losstaande maatregel, bedoeld om urgente problemen in deze kabinetsperiode met voorrang aan te pakken. Daar waar trajecten elkaar kunnen versterken, bijvoorbeeld als het gaat om de verdere verduurzaming op de lange termijn door brongerichte maatregelen, zal er vanzelfsprekend worden samengewerkt.

De partners betrokken provincies (Noord-Brabant, Limburg, Gelderland en Overijssel), VNG, coalitie Vitalisering Varkenshouderij, waaronder de POV en de Rabobank en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zijn het met elkaar eens over de volgende hoofdlijnen:

1. Een gecombineerde aanpak kiezen van saneren en innoveren/verduurzamen van de varkenshouderij in veedichte gebieden met het hoofddoel geuroverlast-situaties aan te pakken. De verdeling van de beschikbare financiële middelen tussen beide sporen zal zijn (pm ; bijvoorbeeld 67:33; 50:50; 33:67)
2. De aanpak langs de twee genoemde sporen zorgt enerzijds voor het wegnemen van de meest urgente gezondheids- en leefomgevingsrisico's in de veedichte gebieden en anderzijds voor het verminderen van de emissies voor de middellange en lange termijn, door het actief ondersteunen van toekomstgerichte veehouderijbedrijven bij het ontwikkelen en het implementeren van brongerichte emissiereducerende maatregelen in stallen (brongerichte verduurzaming).
3. Het zal gaan om de concentratiegebieden Zuid en Oost (hierin bevinden zich meer dan 85% van de varkensbedrijven).

¹ Standaard wordt 10% gereserveerd voor voorbereidings- en uitvoeringskosten wat betekent dat van het beschikbare budget € 180 miljoen ingezet kan worden voor de voorziene maatregelen en € 20 miljoen gereserveerd wordt voor uitvoeringskosten. De werkelijke uitvoeringskosten zullen vastgesteld worden op basis van de definitieve subsidie-instrumenten.

4. Saneren van de meest urgente overlastsituaties door opkoop van varkensrechten en beëindiging van varkensbedrijven met een grote geurimpact op de omgeving. Bedrijven zullen gestimuleerd moeten worden om zich aan te melden.
5. Voor een succesvolle aanpak van de problematiek in deze gebieden is meer nodig dan alleen het in het regeerakkoord gereserveerde budget. De problematiek in veedichte gebieden is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, regionale overheden, ketenpartijen en banken. Voor een effectieve en efficiënte aanpak is een samenhangend maatregelenpakket noodzakelijk. De bereidheid is uitgesproken om gezamenlijk dit maatregelenpakket uit te werken, waarin alle partners hun rol en verantwoordelijkheid nemen, inclusief (financiële) bijdragen.
6. Er komen gezamenlijke werkafspraken over communicatie en een gezamenlijke projectorganisatie voor het uitwerkings- en uitvoeringstraject. Het ministerie van LNV start een werkorganisatie op met alle partners, met een escalatiestap op MT/directeurenniveau en **twee maal per jaar** Bestuurlijk Overleg.

Alle partijen spannen zich maximaal in om tot het gezamenlijke maatregelenpakket te komen, de benodigde acties uit te voeren en de resterende vraagstukken op te lossen. In bijlage 1 is een toelichting te vinden op de doelgroep en de twee genoemde sporen: 1. Sanering en bedrijfsbeëindiging en 2. Brongerichte verduurzaming.

Bij de doelgroep is het streven om naast de varkenshouderij verduurzaming eveneens mogelijk te maken voor de pluimvee- en melkgeitenhouderij, omdat in deze sectoren ook sprake is van gezondheids- en leefomgevingsrisico's voor omwonenden.

Bijlage 1: Toelichting

Doelgroep

De doelgroep bestaat uit ondernemers die voor de vraag staan of er een toekomst is voor hun varkensbedrijf: het ontbreken van een bedrijfsopvolger, beperkte ontwikkelingsmogelijkheden vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening, het ontbreken van financieringsruimte voor investeringen en de noodzaak om een forse verduurzamingsslag te maken zijn omstandigheden die een motivatie kunnen zijn voor deelname aan een sanerings- en beëindigingsregeling. Met deze regeling worden weliswaar de meest urgente overlastsituaties aangepakt, een verdere verduurzaming van de varkenshouderij als geheel is noodzakelijk om ook richting de toekomst maatschappelijke acceptatie en legitimatie van de veehouderij in den brede veilig te stellen en de varkensketen economisch toekomstbestendig te maken. Daarom wordt tevens ingezet op een innovatie- en investeringsspoor voor het stimuleren van de ontwikkeling en de praktijkintroductie van nieuwe stallen en technieken waarmee brongericht schadelijke gasvormige emissies worden aangepakt. Het streven is om dit naast de varkenshouderij eveneens mogelijk te maken voor de pluimvee- en melkgeitenhouderij omdat in deze sectoren ook sprake is van gezondheids- en leefomgevingsrisico's voor omwonenden. Brongerichte maatregelen zijn noodzakelijk voor een integrale aanpak van meerdere duurzaamheidsaspecten zoals ammoniak, methaan, fijnstof, geur, diergezondheid, dierenwelzijn en gezondheid van de ondernemer en omwonende.

1. Sanering en bedrijfsbeëindiging

Doel: Een generieke sanerings- en bedrijfsbeëindigingsregeling (subsidieregeling) voor varkensbedrijven die geuroverlast voor hun omgeving veroorzaken en die hun bedrijf willen beëindigen.

Redenatie: Stank/geur van varkensbedrijven is de belangrijkste oorzaak van overlast in veedichte gebieden. Het aangrijpingspunt van de maatregel is daarmee geuroverlast van varkensbedrijven op hun omgeving. Andere aspecten zoals ammoniak, fijnstof, methaan en endotoxinen liften bij een bedrijfsbeëindiging mee. Het resultaat van de sanering kan ingeboekt worden als resultaat van de varkenshouderij voor het realiseren van de klimaattaakstelling voor de veehouderij.

Doelgroep: Individuele varkensbedrijven die een geurbelasting op omwonenden in hun directe leefomgeving hebben (de zgn. voorgrondbelasting) van $?? \mu\text{g}/\text{m}^3$ of hoger en die hun varkensbedrijf of hun varkenshouderijtak willen beëindigen. De regeling wordt opengesteld in de bestaande concentratiegebieden Zuid en Oost uit de Meststoffenwet (in deze gebieden wordt 83% van de varkens gehouden).

Varkensbedrijven met meerdere locaties die 1 of meerdere locaties willen beëindigen: **PM**.

Gedoogstoppers 2020: **PM**

Bij de ranking van de aanvragen krijgen bedrijven voorrang waarvan de sanering de cumulatieve achtergrondbelasting (de 'geurdeken') van geur het meest vermindert. Nader wordt onderzocht of er in de generieke regeling objectieve subsidiecriteria kunnen worden vastgesteld waarbij rekening wordt gehouden met regionale gebiedskenmerken bijvoorbeeld verschillen in het aantal woningen en varkensbedrijven in een gebied of nabijheid van een natuurgebied. Afwegingscriteria zijn: effectiviteit voor de vermindering van de geurbelasting, juridische haalbaarheid en uitvoeringslasten.

Uitgangspunt sanering: varkenshouders die voldoen aan de voorwaarden komen in aanmerking voor een marktconforme vergoeding voor de op het bedrijf geregistreerde varkensrechten en een nader vast te stellen beëindigingsvergoeding waarvan de hoogte wordt gebaseerd op de economische restwaarde (vervangingswaarde) van de stallen.

Met opmerkingen [10.2 €]: @10.2 € volgens mij had jij een bepaalde waarde in gedachten.

Voor maximaal effect en om verplaatsing van de problematiek te voorkomen wordt de opgekochte productieruimte definitief uit de markt gehaald. Hiertoe worden de opgekochte varkensrechten definitief doorgehaald.

Uitgangspunt bedrijfsbeëindiging: conformiteit aan Europese staatssteunkaders, wat o.a. betekent dat [de productiecapaciteit] definitief beëindigd dient te worden (inleveren milieuvergunning, herbestemming van de intensieve veehouderijlocatie), dat op de betreffende locatie dezelfde activiteit niet meer plaats mag vinden en dat de ondernemer dezelfde activiteit niet opnieuw zal beginnen op een andere plaats. Een eventuele vergoeding voor de kosten van sloop en asbestsanering van stallen en andere kosten voor de herbestemming van een varkenslocatie kunnen volgens de staatssteunkaders alleen via de sanerings- en beëindigingsregeling van LNV onder de staatssteunmelding en -notificatie worden gebracht.

Planning: publicatie van een sanerings- en beëindigingsregeling in het eerste kwartaal van 2019. Na publicatie zullen potentiële stoppers een periode nodig hebben om zich te laten informeren over hun specifieke bedrijfssituatie op het punt van financiën, fiscaliteit, herbestemming van de veehouderijlocatie, sloop van de capaciteit (stallen en stalinrichting), de eigen woning op de betreffende locatie, toekomstplannen etcetera. De inschatting is dat potentiële stoppers circa 4 tot 6 maanden nodig zullen hebben om tot besluitvorming te komen. Opstelling van de regeling wordt daarom voorzien halverwege 2019 en in het tweede kwartaal van 2020.

Rollen en verantwoordelijkheden partners:

De sanerings- en beëindigingsregeling is een vrijwillige regeling, waarbij varkenshouders een individuele afweging maken. Voor een succesvolle beëindigingsregeling is, naast de hoogte van de beëindigingsvergoeding en een marktconforme vergoeding van de varkensrechten die worden gefinancierd door LNV, van belang dat ondernemers zoveel mogelijk gestimuleerd en 'ontzorgd' worden om sociaal verantwoord te kunnen stoppen en een economisch toekomstperspectief hebben. Dit vraagt om ondersteunende maatregelen die met maatwerk en afhankelijk van de lokale en regionale situatie moeten worden ingezet.

Rijk (LNV): LNV is verantwoordelijk voor het formuleren van de voorwaarden, de juridisch verankering (zowel nationaal als Europees) en de uitvoering van de beëindigingsregeling (toetsing op voorwaarden voor aanmelding), selectie op basis van bijdragen aan achtergrondbelasting, opkoop en doorhalen varkensrechten, vergoeding voor de economische restwaarde van stallen op basis van de vervangingswaarde). Indicatief wordt hiervoor door LNV € 120 gereserveerd.

Gemeenten en Provincies: De gemeenten hebben in samenwerking met de provincies een rol bij het benaderen, begeleiden en ondersteunen van potentiële stoppende varkenshouders en het treffen van maatregelen om verrommeling van het platteland door onder andere leegstaande stallen te voorkomen en om stoppende ondernemers een toekomstperspectief te bieden. Gemeenten en provincies onderschrijven dat een intensivering en stroomlijning van deze inzet op korte termijn gewenst is voor een succesvolle sanering. Naast het instellen van gemeentelijke of regionale ondersteuningsnetwerken en informatieloketten stellen gemeenten in samenwerking met de provincies een integrale aanpak op met onder andere de volgende elementen:

- een communicatietraject om pro-actief potentiële stoppende ondernemers te bereiken en te informeren over de voorwaarden en vergoedingen die verbonden zijn aan de sanerings- en beëindigingsregeling;
- een loket waar ondernemers zich kunnen laten informeren over en begeleiding kunnen krijgen bij besluitvorming over de toekomst van hun bedrijf;
- ruimtelijke instrumenten (herbestemming met eventueel aanvullende financiële instrumenten voor sloop en asbestsanering, VAB, Ruimte voor ruimte etc.);
- sociale instrumenten (schuldsanering, werk naar werk, scholing etc.);
- fiscale en financiële begeleiding van de bedrijfsbeëindiging.

Met opmerkingen [10 2 e]: De Richtsnoeren spreken alleen over capaciteit

Met opmerkingen [10 2 e]: Voor nu even verwijderd totdat duidelijkheid bestaat over de mogelijkheid om één locatie van een bedrijf onder de regeling te laten vallen.

Coalitie vitalisering varkenshouderij (POV, Rabobank, ketenpartijen): De coalitie heeft een rol bij het inbrengen van expertise bij het opstellen van de sanerings- en beëindigingsregeling op basis van de ervaringen van de pilotregeling Omgevingskwaliteit (ROK), financiële en fiscale expertise en het verkrijgen van draagvlak voor de sanering in de varkenssector en bij erfbetreders. Om precedentwerking te voorkomen hanteren de banken hun reguliere beleid voor schuldsanering (maatwerkbenadering).

2. Brongerichte verduurzaming

Doel: Het stimuleren van de ontwikkeling van en investeringen in nieuwe brongerichte emissiebeperkende maatregelen in nieuwe en bestaande stallen voor toekomstgerichte bedrijven in de varkenshouderij en mogelijk voor de pluimvee- en melkgeitenhouderij.

Varkenshouderij: een innovatie- en een firstmovers investeringsregeling voor stallen en technieken waarmee brongericht milieu-emissies uit de stal (geur, ammoniak, methaan, fijnstof en endotoxinen) zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit is onder andere mogelijk door een regelmatige afvoer van mest uit de stal, het scheiden van mest en urine bij de bron en het koelen van mest (de Stal van de Toekomst). Brongerichte maatregelen hebben, naast een positief effect op emissies naar het milieu, ook een positieve invloed op het stalklimaat (gezondheid van boer en dier), het dierenwelzijn en productieresultaten. Verder wordt een budget gereserveerd voor een programma voor het doormeten van nieuwe stallen en technieken op milieuemissies. Hiermee wordt de wettelijke erkenning en praktijkintroduktie van innovatieve brongerichte emissiebeperkende maatregelen versneld.

Pluimveehouderij: het VGO-onderzoek geeft aanwijzingen dat fijnstof uit pluimveehouderijen omwonenden gevoeliger maken voor infecties, waardoor longontstekingen vaker voorkomen of een verminderde longfunctie optreedt. Op dit moment worden door het Praktijkcentrum Emissiereductie Veehouderij (PEV) in Foodvalley perspectievolle fijnstofmaatregelen in de pluimveehouderij onderzocht. Een firstmovers investeringsregeling, waarmee de introductie op praktijkbedrijven van perspectievolle fijnstofemissie reducerende maatregelen wordt ondersteund, levert een belangrijke bijdrage aan het terugdringen van de fijnstofemissies in de pluimveehouderij.

Melkgeitenhouderij: er is veel maatschappelijke onrust over de gezondheidsrisico's in de melkgeitensector. Vervolgonderzoek (VGO3) moet uitwijzen wat eventuele oorzaken zijn van de gesignaleerde verhoogde kans op longontstekingen rond melkgeitenhouderijen. Als de oorzaak bekend is (streven is in de loop van 2019) kan gericht innovatiebeleid worden ingezet. Hiervoor wordt een deel van de beschikbare middelen gereserveerd.

Planning: een innovatie- en een firstmovers investeringsregeling, jaarlijks open te stellen in 2019 tot en met 2022.

Rollen en verantwoordelijkheden partners:

Voor het in de praktijk bouwen en testen van innovaties op het gebied van stalrichting en nieuwe stalconcepten zijn voorloperbedrijven onontbeerlijk. Het betreft hierbij vaak toekomstgerichte ondernemers die hun nek uit durven te steken, die als het ware voor de troepen uit lopen. Dit soort ondernemers kan echter niet zonder steun van buiten, niet zonder hulp bij het vinden van financieringsbronnen, bij het zoeken van geschikte locaties, bij het verlenen van vergunningen en bij het toetsen van de effecten van innovaties op het gebied van milieu, welzijn en gezondheid van mens en dier.

Gemeenten: De gemeenten hebben een rol bij het faciliteren van innovaties en investeringen in duurzame stallen die met name ligt in de vergunningverlening voor innovatieve stallen. Hiervoor

wordt extra capaciteit vrijgemaakt. Voorwaarde is een goede kennisverspreiding en –deling over innovaties en ontwikkelingen in de sector.

Provincies: De provincies hebben eveneens een rol bij het faciliteren van innovaties en investeringen in duurzame stallen. De provincies zijn bevoegd gezag bij de vergunningverlening voor innovatieve stallen op basis van de Wet natuurbescherming. Naast de bestaande financiële instrumenten voor voorloperbedrijven dragen de provincies bij aan een nieuwe investeringsfaciliteit (revoluerend fonds) voor innovatieve varkensstallen op basis van een meerjarige innovatieagenda van de varkensketen. **PM: financiële bijdrage.**

Coalitie vitalisering varkenshouderij (POV, Rabobank, ketenpartijen): De coalitie vitalisering varkenshouderij stelt in samenwerking met betrokken partijen in het kader van de actualisering van het Actieplan vitalisering varkenshouderij een meerjarig innovatieprogramma 'Stal van de toekomst' op waarbij de focus ligt op het verminderen van de leefomgevingsrisico's door een brongerichte aanpak van schadelijke milieu-emissies. Kansrijke innovatieve technologie voor bestaande en nieuwe stallen zal financieel worden ondersteund vanuit een revoluerend fonds waaraan ketenpartijen, banken en overheden bijdragen. De banken verstrekken daarnaast leningen met een garantiefaciliteit aan ondernemers (Garantie Ondernemers (GO)-faciliteit, Borgstellingskrediet voor de Landbouw (BL)) en ontwikkelen het ondernemerschap van varkenshouders door assessmentprogramma's en mastersessies. **PM: financiën.**

Rijk: Een instrument voor innovatiesubsidies en first movers investeringssteun voor duurzame stallen met een brongerichte aanpak van gasvormige emissies conform de voorwaarden die gelden vanuit de Europese staatssteunkaders (Richtsnoren van de Europese Unie voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden 2014-2020). Indicatief wordt hiervoor door LNV € 60 miljoen gereserveerd, waarvan € 40 miljoen voor de varkenshouderij, € 15 miljoen voor de pluimveehouderij en € 5 miljoen voor de melkgeitenhouderij. LNV onderzoekt met de partners hoe de innovatie- en investeringsmiddelen voor de varkenshouderij zo effectief mogelijk kunnen worden besteed. Opties zijn een innovatie- en firstmovers investeringsregeling van LNV (met eventueel cofinanciering vanuit de partners), revoluerend fonds (bestaand of nieuw fonds) of een combinatie van regelingen en een fonds. LNV faciliteert de partners bij belemmerende regelgeving door in overleg te treden met het ministerie van I&W over experimenteerruimte en het bieden van zekerheid aan ondernemers die investeren in innovatieve stallen door het stellen van een vrijwaringstermijn.

Verslag bestuurlijk overleg warme sanering varkenshouderij 15 juni 2018

Aanwezigen

De minister van LNV, de heer Peter van Drenth (Gedeputeerde provincie Gelderland), de heer Hubert Mackus (Gedeputeerde provincie Limburg), mevrouw Anne-Marie Spierings (Gedeputeerde provincie Noord-Brabant), mevrouw Hester Maij (Gedeputeerde provincie Overijssel), mevrouw Mirjam Maasdam (Gedeputeerde provincie Utrecht), mevrouw Anke van Extel-van Katwijk (Wethouder gemeente Gemert-Bakel), mevrouw Patricia Hoytink (wethouder gemeente Berkelland en vertegenwoordiger namens VNG), de heer Uri Rosenthal (Voorzitter coalitie vitalisering varkenshouderij), de heer René Coppens (Programmadirecteur Vitale Varkenshouderij, Rabobank), mevrouw Ingrid Jansen (Voorzitter Producenten Organisatie Varkenshouderij), de heer Eric Douma (Vice-vz Producenten Organisatie Varkenshouderij), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning VNG), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning provincies), 10.2.e (ambtelijke ondersteuning coalitie Vitalisering Varkenshouderij), mevrouw Lieke Hendrix (LNV, directeur DAD), de heer 10.2.e (politiek adviseur minister van LNV), mevrouw 10.2.e (LNV), mevrouw 10.2.e (LNV), de heer 10.2.e (LNV, verslag).

1. Opening

De minister heet iedereen welkom en dankt iedereen voor de samenwerking in de afgelopen periode. De overleggen die zijn gevoerd waren constructief en vonden in goede sfeer plaats. Dit is nodig om tot afspraken te komen en om de Tweede Kamer tijdig te informeren over de hoofdlijnen rond de warme sanering van de varkenshouderij. Er is de afgelopen periode gewerkt aan een Hoofdlijnenakkoord. Doel van het overleg van vandaag is dit akkoord gezamenlijk vast te stellen zodat ik de Tweede Kamer nog voor de zomer kan informeren. Het Hoofdlijnenakkoord is zo vormgegeven dat maximaal recht wordt gedaan aan ieders rol en verantwoordelijkheid.

2. Mededelingen

Geen.

3. Verslag BO van 25 april 2018

De *Coalitie vitalisering varkenshouderij* (hierna: coalitie) geeft naar aanleiding van het verslag van het BO van 25 april aan dat zij een brief heeft gestuurd aan de heer Van Geel, voorzitter van de landbouwtafel in het klimaatberaad. De coalitie heeft in deze brief aangegeven dat de varkenshouderij met de voorgenomen sanering en innovatie invulling geeft aan de klimaatopgave.

De *minister* geeft aan deze actie te begrijpen, maar benadrukt dat de klimaatopgave voor de landbouw en de bijdrage van de varkenshouderij hieraan niet vermengd moet worden met de saneringsopgave. Die ziet op gezondheids- en leefomgevingsrisico's. Het is evident dat als er varkensrechten worden geschrapt dit direct een effect heeft op allerlei emissies, ook ihkv de klimaatopgave.

Het verslag wordt vastgesteld.

4. Notitie alternatieve invulling sanering (ketenpartijen coalitie)

De *coalitie* geeft een toelichting op haar notitie. Ze geeft aan dat de omschrijving op de agenda – dat de notitie van de coalitie uitgaat van het niet doorhalen van varkensrechten – niet voor rekening komt van de coalitie. Inzet van de coalitie is om ruimte te houden voor slimme privaats-publieke combinaties die leiden tot een hoger maatschappelijk rendement.

De coalitie is niet tegen doorhalen van varkensrechten, maar er moet wel perspectief voor de toekomstgerichte bedrijven zijn. Perspectief kan geboden worden door de sector op een aantal punten comfort te bieden voor de toekomst. Belangrijk onderwerp daarbij is het creëren van locaties voor mestverwaarding. De coalitie wil daarnaast dat het sectorplafond fosfaat voor de

varkenshouderij wordt vastgelegd in het Hoofdlijnenakkoord (HA). Bij de sanering moet de focus liggen op locaties, niet op bedrijven. De coalitie zou ook graag zien dat in het HA wordt opgenomen dat de Nederlandse varkenshouderij mondiaal gezien een voortrekkersrol heeft en dat zij deze wil behouden. De coalitie ziet de omvang van de varkenshouderij als resultante van het vitaliseringsbeleid en niet als doel op zich. De coalitie erkent dat de sanering en verduurzaming waar vandaag over gesproken wordt onherroepelijk zal resulteren in een bepaalde mate van krimp, maar zal zich niet uitspreken over hoe groot die krimp dan moet zijn. Als laatste ziet de coalitie voor zichzelf een trekkersrol als het gaat om het innovatietraject en zijn de sectorpartners binnen de coalitie bereid de innovatiemiddelen substantieel aan te vullen.

De *minister* geeft aan dat in het vorige BO is afgesproken dat sanering betekent dat varkensrechten worden geschrapt. Krimp is dus niet slechts een resultante van het vitaliseringsbeleid, maar één van de uitgangspunten van de sanering. Zonder schrappen van varkensrechten krijgt Nederland van de Europese Commissie (EC) naar verwachting geen akkoord in het kader van de verplichte staatssteuntoets. Daarnaast wordt het schrappen van varkensrechten politiek gedragen. Het Regeerakkoord benoemt expliciet de warme sanering. Dit is door de minister al omgebogen naar een pakket bestaande uit zowel saneren als verduurzamen. Er is maximaal bewogen om zo toekomstperspectief te bieden aan de sector. De minister onderschrijft het belang van mestverwaarding, maar ziet dit in een apart, aanpalend traject. Vermengen van deze twee trajecten betekent vertraging, dat is ongewenst. De wens om het sectorfosfaatplafond op te nemen in het HA is nieuw. De minister geeft aan dat zij dit punt nader moet bezien om de consequenties in kaart te brengen. De wensen ten aanzien van bedrijven en locaties van bedrijven lopen niet uiteen, het is een zoektocht naar de juiste juridische vormgeving, daar is LNV mee aan de slag. De minister zegt toe een passage over de 'frontrunnersrol' van de varkenshouderij op te zullen nemen in de begeleidende Kamerbrief. De minister geeft aan te waarderen dat de coalitie publiek-private verbindingen wil leggen, hier een substantiële bijdrage aan wil leveren en een trekkersrol wil vervullen, hierin moet echter de gezamenlijkheid van alle partijen bewaakt worden bij meedenken en -sturen.

De *coalitie* geeft aan dat de coalitie alleen akkoord kan gaan met krimp onder voorwaarde dat daar een aantal zaken tegenover staan. Krimp wordt gezien als mogelijke uitkomst. Mest is de grootste kostenpost voor ondernemers. Op dat dossier moet beweging komen. De coalitie kan niet terugkomen bij de achterban met alleen krimp.

De *minister* benadrukt nogmaals dat zij al maximaal heeft bewogen door 1/3 van de beschikbare middelen vrij te maken voor innovaties en verduurzaming om perspectief te bieden aan de sector.

De *provincie Noord-Brabant* geeft aan dat de keuze voor locaties in plaats van bedrijven ook voor provincies en gemeenten een belangrijk punt is, en heeft vanuit Brussel ambtelijk het signaal gekregen dat dit oplosbaar is. Mestverwaarding is een belangrijk punt, maar ook zeer weerbarstig. Voorstel is om daar parallel en zeer serieus over door te praten.

De *provincie Overijssel* geeft aan er moeite mee te hebben dat de coalitie dit als voorwaarde stelt voor akkoord op het HA. Alle partijen moeten stappen zetten, zo ook de coalitie.

De *coalitie* geeft aan dit echt nodig te hebben om richting de achterban krimp te kunnen verdedigen en draagvlak te realiseren. Door in te zetten op én krimp én mestverwaarding snijdt het mes aan twee kanten en worden meerdere doelen gediend.

De *minister* benadrukt dat het HA maximaal recht doet aan de opgave die er ligt voor alle meewerkende partijen. Er is hierover lang gesproken. Als partijen nu terugkeren in hun beginpositie, dan rest de minister niets anders dan ook terug te keren naar de tekst van het Regeerakkoord en het volledige bedrag van € 200 miljoen in te zetten voor saneren en krimp.

De *coalitie* geeft aan altijd haar verantwoordelijkheid te nemen. Het HA ligt er pas kort. Dat is besproken in de Coalitie en een extra Landelijk Bestuur van de POV is ingelast om het HA te bespreken. Als de coalitie een handtekening zet onder het HA, dan moet er meer perspectief geboden worden voor de sector als geheel, met name op het gebied van mestverwaarding.

De *provincie Noord-Brabant* herhaalt de handreiking die is gedaan: loskoppelen van het HA en parallel doorpraten over mestverwaarding. Volgens de provincie zijn partijen op dit onderwerp nog nooit zo dicht bij elkaar gekomen.

De *minister* benadrukt dat samenwerken veel effectiever is. Als er echter nu, op dit cruciale moment, allerlei aanvullende eisen op tafel worden gelegd, dan roept dit bij alle partijen aan tafel bepaalde gevoelens op. De minister geeft aan reeds maximaal aan de verzoeken van de coalitie tegemoet te zijn gekomen. Daarnaast heeft de provincie Noord-Brabant een handreiking gedaan als het gaat om mestverwaarding. De minister zegt toe daar maximaal aan mee te willen werken, maar gezien haar beleidsverantwoordelijkheid en bevoegdheden geen resultaatverplichting aan te kunnen verbinden.

De *coalitie* geeft aan er waarde aan te hechten dat de regering en provincies werk willen maken van mestverwaarding, ook qua regelgeving en vergunningen. De coalitie geeft aan dat als er in de Kamerbrief een passage opgenomen wordt waarin de gezamenlijke opgave en inspanning wordt benoemd, dat de coalitie dan iets heeft om aan de achterban voor te leggen.

De *provincie Noord-Brabant* ziet dan ook graag in die passage benadrukt dat er ook een verantwoordelijkheid bij ondernemers ligt om met professionele plannen en vergunningaanvragen te komen omdat de ervaringen op dat punt tot op heden vaak teleurstellend zijn.

De *minister* zegt toe in de Kamerbrief een passage op te zullen nemen dat partijen in gezamenlijkheid en constructief overleg zullen voeren over de wijze waarop mestverwaarding verder gebracht kan worden in een parallel spoor. Ook aan de Klimaattafels zijn hierover uitdrukkelijk gesprekken.

De *coalitie* geeft aan dat, alhoewel het sectorfosfaatplafond al in de Meststoffenwet opgenomen zal worden, waarde wordt gehecht aan een verwijzing naar dit plafond in het HA of de brief. De *coalitie* herbevestigt het standpunt dat zij geen voorstander is van uitwisseling van rechten. De *minister* geeft nogmaals aan hierop terug te komen.

5. Hoofdpijnenakkoord

De *provincie Limburg* vindt dat er een oplossing moet komen voor de locatieproblematiek. Daarnaast de voorkeur om de planning iets ruimer te nemen om ondernemers ook de tijd te gunnen om besluiten te nemen en beter aan te sluiten bij investeringsritmes.

De *minister* geeft aan hier in mee te willen gaan als dit nodig is om de effectiviteit van de maatregelen te vergroten.

De *provincie Noord-Brabant* zou graag zien dat in het HA verwezen wordt naar de task force van FME, VNO-NCW en ZLTO die werkt aan brongerichte verduurzaming en naar de investeringsfondsen die hiervoor worden opgezet.

De *minister* geeft aan dat het niet de bedoeling is om in het HA alle projecten die al lopen in de verschillende provincies en bij partijen op te nemen, maar wil wel generiek opnemen dat daar waar dit zinvol is de samenwerking zal worden gezocht met lopende trajecten.

De *provincie Gelderland* geeft aan dat in het HA gesproken wordt over co-financiering, dat het nu lijkt alsof provincies meebetalen maar dat Gelderland hier echt anders in zit. De provincie heeft programma's voor ondersteuning van stoppers en wil die ook maximaal inzetten, maar er komt geen pot voor financiering van sloopkosten. De provincie wil meedenken en meewerken aan herbestemming van vrijkomende locaties en aan het creëren van nieuwe verdienmodellen voor de locaties, maar als daar een deficit blijft bestaan tussen kosten en opbrengsten dan komt dit niet ten laste van de provincie.

De *minister* geeft in reactie aan dat ze maximaal is tegemoet gekomen aan de wensen en behoeften van alle partijen. De in het Regeerakkoord aangekondigde maatregel is breder

getrokken dan alleen een sanering van de varkenshouderij in Noord-Brabant. We kijken naar meer provincies en innovatie/verduurzaming van meerdere sectoren maakt nu nadrukkelijk onderdeel uit van de plannen. Het kan niet zo zijn dat Rijk geld steekt in sanering en innovaties en dat de provincies daar niks tegenover stellen.

De *provincie Gelderland* geeft aan dat zij hier absoluut wel wat tegenover stellen, maar dat de grens getrokken wordt bij betalen voor sloop. Daar gaan de Provinciale Staten niet mee akkoord.

De *minister* geeft aan dat ze van de provincies gaat vragen om een financiële bijdrage te leveren. Als een provincie niet levert, dan zal ze er voor moeten kiezen ook geen geld voor sanering beschikbaar te stellen.

De *provincie Gelderland* wil juridisch bindend vastgelegd hebben dat er geen geld gaat naar gedoogstoppers.

De *minister* geeft aan dat zij op het punt van de gedoogstoppers een procesafspraken in het HA wil opnemen, namelijk dat gemeenten monitoren of en zo ja hoeveel gedoogstoppers nieuwe vergunningen aanvragen. Mocht uit de monitoring blijken dat het voor het realiseren van het doel van de maatregelen, namelijk het terugdringen van geuroverlast voor omwonende, zinvol en effectief kan zijn om gedoogstoppers toch onder de regeling te laten vallen, dan kan hierover op een later moment besloten worden. Partijen zullen in de besluitvorming gekend worden.

De *provincie Gelderland* geeft aan dat vorige week met de staatssecretaris van I&W gesproken is over de APK voor stallen. Provincie zou nu graag afspreken dat partijen dit in gezamenlijkheid oppakken en dat dit onderwerp niet heen en weer gepingpong wordt.

De *minister* geeft aan hieraan een passage in de Kamerbrief te wijden.

De *coalitie* verbaast zich er over dat net af is gesproken dat zaken niet vermengd moeten worden, maar dat nu wel afgesproken wordt in de Kamerbrief een passage op te nemen naar aanleiding van een overleg, waar de sector, ondanks herhaaldelijk verzoek, niet bij aanwezig mocht zijn. De coalitie herhaalt dat zij absoluut geen voorstander is van het invoeren van een APK voor stallen.

De *minister* zegt toe dat zij zich er voor in zal spannen dat ook de sector aan tafel komt in het overleg over een APK voor stallen.

De *VNG* vraagt of de verduurzaming ook ziet op pluimvee en melkgeiten. De *VNG* geeft aan op dit moment geen toezegging te kunnen doen over een financiële bijdrage. Gemeenten kunnen wel ondersteuning bieden aan stoppende ondernemers, ook als het gaat om herbestemming en waardecreatie van vrijkomende locatie. *VNG* is groot voorstander van APK voor stallen en zou dit graag terugzien in het HA.

De *minister* bevestigt dat pluimvee en melkgeiten ook vallen onder de verduurzaming. De minister herhaalt haar toezegging dat over APK een passage opgenomen zal worden in de Kamerbrief.

De *provincie Overijssel* geeft aan net als andere provincies geen ruimte te hebben voor een sloopfonds. De provincie heeft wel andere middelen beschikbaar die stoppende ondernemers kunnen helpen. De provincie is het eens met het eerder door provincie Gelderland verwoorde standpunt over de gedoogstoppers.

De *minister* vraagt de Rabobank naar de mogelijkheden voor financiële ondersteuning en fiscale begeleiding van stoppende ondernemers. Het gaat de minister om het bieden van perspectief aan stoppende ondernemers. Dat lukt niet als stoppende ondernemers alle vergoeding uit de sanering rechtstreeks door moeten laten vloeien naar de Rabobank.

De *Rabobank* geeft aan onderdeel uit te maken van de coalitie. De Rabobank heeft bestaande programma's voor ondernemers die hun bedrijf willen of moeten beëindigen. Die zullen gericht ingezet worden via maatwerk. De Rabobank is gebonden aan regelgeving als het gaat om

schuldsanering. Een algemene toezegging dat schulden gesaneerd zullen worden kan dus niet. De Rabobank gaat met ondernemers om de tafel om maatwerkafspraken te maken en om ervoor te zorgen dat ondernemers op een nette manier hun bedrijf kunnen beëindigen.

De *coalitie* geeft aan 10% reservering voor uitvoeringskosten hoog te vinden. De coalitie is van mening dat er ook in het gebied 'Overig' knelgevallen kunnen voorkomen. Volgens de coalitie leidt alleen sanering niet tot vitalisering van de sector. APK voor stallen wordt gezien als weer een stok om de sector mee te slaan.

De *minister* geeft aan dat ze toegezegd heeft over APK een passage op te zullen nemen in de Kamerbrief en dat ze bij de collega van I&W zal aandringen op betrokkenheid van de sector bij de overleggen op dit punt. De minister geeft aan dat de maatregelen al zijn opgerekt te opzichte van het Regeerakkoord, van alleen Noord-Brabant naar de beide concentratiegebieden. Daarover zijn in het vorige BO afspraken gemaakt.

De *minister* geeft aan dat alle partijen punten in hebben kunnen brengen, dat hierover afspraken zijn gemaakt en vraagt of partijen hiermee akkoord kunnen geven op het HA.

De *VNG* geeft aan dat vanwege het ontbreken van een bestuurder op dit moment geen formeel akkoord gegeven kan worden.

De *minister* zegt toe hiertoe een procedurele zin op te nemen in het HA.

De *coalitie* geeft aan ook pas formeel akkoord te kunnen geven na overleg met de achterban in de coalitie en in het Landelijk Bestuur van de POV.

De *minister* stelt voor het verslag met daarin de gemaakte afspraken, een aangepast HA en de toegezegde tekstpassages Kamerbrief aan partijen op te zullen sturen. Partijen ontvangen dit uiterlijk morgen (vrijdag 15 juni) aan het einde van de middag. Partijen krijgen tot maandag, 18 juni, 18:00 uur de tijd om te reageren op feitelijke onjuistheden of een enkel substantieel punt. De minister gaat ervan uit dat partijen die voor die tijd niet reageren akkoord zijn. Na maandag ontvangen partijen op basis van reacties een aangepast HA. Provincies kunnen dit HA in Gedeputeerde Staten agenderen. De Kamerbrief en het HA moeten voor 1 juli afgerond zijn ter bespreking in de Ministerraad.

De *minister* dankt alle aanwezigen voor hun constructieve bijdragen en sluit het overleg.

Directoraat-generaal Agro

Behandeld door

dr. 10.2.e

T O

10.2.e @minez.nl

Datum

30 november 2018

Kenmerk

DGA / 18296012

Bijlage(n)

4

agenda

Omschrijving	Bestuurlijk Overleg Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij
Voorzitter	Carola Schouten, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Notulist	
Vergaderdatum en -tijd	6 december 2018, 14.00 uur - 15.00 uur
Locatie	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Agenda Bestuurlijk Overleg Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij

DATUM: 06 december 2018
TIJD: 14.00 – 15.00 uur
LOCATIE: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Bezuidenhoutseweg 73

Vergaderpunten

1. Opening
2. Mededelingen
3. Notitie 'Uitgangspunten en hoofdlijnen van de Saneringsregeling Varkenshouderij (SRV)' (bijlage 2)
Doel: bespreken van de notitie; akkoord op de uitgangspunten en hoofdlijnen van de SRV
4. 'Flankerend Beleid' en oplegnotitie (bijlage 3a en 3b) (*inbreng provincies*)
Doel: Flankerend beleid wordt ingericht; bespreken van het signaal dat er een capaciteits- en budgetprobleem is om het flankerend beleid tijdig in alle relevante gemeenten uitgerold te krijgen.
5. Bijlage 'Sloop' (bijlage 4)
Partijen van het Hoofdlijnenakkoord onderkennen dit belangrijke element in het flankerend beleid om de doelstellingen van het saneringsspoor te behalen (HA)).
Doel: bespreken van wegen en mogelijkheden om hierin verder te komen.

6. Startdocument 'Innovatie- en versnellingsprogramma brongerichte verduurzaming stallen' en voorstel invulling en dekking € 40 miljoen private middelen en oplegnotitie (bijlage 5a en 5b) (*inbreng CoViVa*)
Doel: vaststellen van het startdocument en invulling € 40 miljoen private middelen
7. Communicatie op korte en lange termijn (*inbreng LNV*)
 - a) Voorstel voor gezamenlijke eerste communicatie vanuit alle partijen Hoofdlijnenakkoord. (bijlage 6a)
Doel: Akkoord op voorstel en communicatie voor kerst door partijen
 - b) Outline Communicatieplan (bijlage 6b)
Doel: Akkoord op voorstel
8. Rondvraag
9. Sluiting

Uitgangspunten en hoofdlijnen van de Sanerings(subsidie)regeling Varkenshouderij (SRV)

Doel notitie

In de gezamenlijke werkorganisatie ('Kerngroep') is een nadere uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord (HA) van 7 juli 2018 aan de orde. Voor het saneringsspoor gaat het om een Sanerings(subsidie)regeling (SRV). Doel van het Bestuurlijk Overleg (BO) van 6 december 2018 is overeenstemming te bereiken over de uitgangspunten en hoofdlijnen van de SRV. Na akkoord zullen deze worden omgezet in een concept SRV. De SRV zal begin 2019 ter accordering voorliggen in een Bestuurlijk Overleg.

In onderhavige notitie wordt eerst kort ingegaan op de relatie tussen de SRV en het flankerend beleid van de partijen, conform HA. Dit om te benadrukken dat het succes van de sanering niet slechts afhangt van de hoogte van de subsidie die een varkenshouder van het Rijk kan ontvangen voor het beëindigen van een varkenshouderijlocatie, maar dat dit evenzeer afhangt van het flankerend beleid dat geboden kan worden. Vervolgens worden kort de hoofdlijnen en uitgangspunten van de SRV benoemd zoals deze in de Kerngroep zijn uitgewerkt. Daarop wordt uw akkoord gevraagd. Als laatste wordt ingegaan op de stand van zaken van het onderzoek dat loopt bij Wageningen Economic Research (WEcR) naar de marktconforme vergoeding voor varkensseenheden (het varkensrecht) en de hoogte van de vergoeding voor het waardeverlies van stallen en het proces om te komen tot de SRV.

Saneringsregeling en flankerend beleid

Provincies, gemeenten en sector hebben een verantwoordelijkheid in het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in gebieden met een hoge veedichtheid, die zij ook nemen. Gemeenten en provincies zullen ook een verantwoordelijkheid hebben bij het intrekken van de milieuvergunning en de bestemming 'intensieve veehouderij' van de varkenshouderijlocaties die een subsidie ontvangen. Daarnaast is voor de effectiviteit van de subsidieregeling voor het verminderen van de geuroverlast in belaste gebieden van belang dat gemeenten met ingang van 1 januari 2020 het Besluit emissiearme huisvesting handhaven voor de zogenoemde gedoogstoppers 2020.

Het is van belang dat varkenshouders die overwegen hun bedrijf(locatie) te beëindigen, worden geïnformeerd over de SRV en tevens over het flankerende beleid van provincies en gemeenten. Zij dienen te worden begeleid bij het proces van besluitvorming en uitvoering. Het is dan ook wezenlijk voor het slagen van de SRV dat de varkenshouder die overweegt een subsidieaanvraag in te dienen, met de gemeente in gesprek treedt over de vraag welke nieuwe bestemming de productielocatie kan krijgen.

Uitgangspunten en hoofdlijnen SRV

- De regeling is gericht op varkenshouders in de concentratiegebieden Zuid en Oost waarvan het bedrijf op één of meer locaties geuroverlast veroorzaakt.
- Daartoe wordt een geurscore per deelnemende locatie bepaald, met een drempelwaarde. Bij een overtekening van de SRV komen locaties met de hoogste geurscore met voorrang in aanmerking voor een subsidie. Bij het bepalen van de geurscore wordt rekening gehouden met de recent aangepaste geurfactoren uit de Regeling geurhinder en veehouderij naar aanleiding van de hogere emissies van gecombineerde luchtwassers.
- Als varkenshouder kun je met een enkele locatie (van je bedrijf) die geuroverlast veroorzaakt deelnemen aan de SRV.
- Deelname aan de SRV is vrijwillig. De varkenshouder dient zijn bedrijfstak op de locatie definitief te beëindigen, de milieuvergunning in te laten intrekken, de varkensseenheden te laten doorhalen (met een minimum van 80 %) en de stallen te laten slopen (waaronder mestkelders en/of -opslagen).
- De varkenshouder ontvangt een marktconforme vergoeding (subsidie) voor de varkensseenheden die hij door het Rijk laat doorhalen en een beëindigingsvergoeding (gebaseerd op het waardeverlies van zijn stallen). Naar de hoogte van de vergoeding wordt, in opdracht van het ministerie van LNV, door Wageningen Economic Research onderzoek uitgevoerd.

- Varkenshouders die zich aanmelden moeten voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting. Dit betekent dat de zogenoemde 'gedoogstoppers' uitgesloten zijn van deelname.
- De SRV moet voldoen aan de EU staatssteunkaders. In verband hiermee wordt o.m. vereist dat een bedrijf gedurende de vijf jaar voorafgaand aan de subsidieaanvraag varkens heeft gehouden.

Voorstel:

Akkoord op de genoemde uitgangspunten en hoofdlijnen.

Sloopverplichting

In de SRV zal een verplichting tot het slopen van stallen worden opgenomen. De hiervoor in te zetten mogelijkheden en financiële middelen zijn bespreekpunt op de agenda van het BO (agendapunt 4 met bijbehorende notitie).

Stand van zaken onderzoek Wageningen Economic Research naar de vergoedingen voor varkensseenheden en het waardeverlies van stallen

Op grond van de SRV kan de varkenshouder een subsidie krijgen die bestaat uit twee componenten, namelijk een marktconforme vergoeding voor de waarde van de door te halen varkensseenheden en een vergoeding gebaseerd op het waardeverlies van de stallen. In opdracht van LNV voert Wageningen Economic Research (WEcR) een onderzoek uit naar de vergoeding voor varkensrechten en voor het waardeverlies van stallen. De rapporten worden 20 december verwacht. Het advies van WEcR dient als input voor antwoord op onder andere de volgende vragen:

- Vergoeding van de rechten zal marktconform zijn. Wat is de hoogte van een marktconforme vergoeding in 2019? Op welk moment dient de vergoeding voor de varkensrechten vastgelegd te worden om marktverstoring zoveel mogelijk te voorkomen?
- Welke vergoeding van het waardeverlies van de stallen is enerzijds nodig om de saneringsregeling voldoende aantrekkelijk te maken en anderzijds de beschikbare middelen doeltreffend en doelmatig in te kunnen zetten?
- Hoe kan gekomen worden tot een evenwichtige inzet van de middelen voor sanering van zeugen- en vleesvarkensbedrijven met geuroverlast waarmee ongewenste ontwikkelingen in de structuur van de varkenshouderij worden voorkomen?

Procedure SRV

Om te komen tot een concept SRV zal – na akkoord van het BO – worden uitgegaan van de genoemde uitgangspunten en hoofdlijnen van deze notitie. Daarnaast zullen de onderzoeksresultaten van WEcR worden besproken in de Kerngroep en mee worden genomen in het concept van de regeling. Begin van 2019 is het streven de SRV klaar te hebben en zal het voor worden gelegd in een BO.

Warme sanering varkenshouderij

29-11-2018

Oplegnotitie

Samenvatting flankerend beleid Provincies

Auteur: 10.2.e (Limburg)

De saneringsregeling varkenshouderij stelt de stoppende ondernemer voor een belangrijke emotionele beslissing die in relatief korte tijd genomen moet worden. Hierbij spelen tal van beslissingen op persoonlijk en bedrijfsmatig vlak. De impact van de sanering heeft ook invloed op het publieke domein zoals de kwaliteit van het buitengebied en in het bijzonder de reductie van geuroverlast. Voor een succesvolle saneringsregeling varkenshouderij is van belang dat ondernemers zoveel mogelijk gestimuleerd en 'ontzorgd' worden om verantwoord te kunnen stoppen en voldoende perspectief te hebben over de periode (en situatie) nadien. Dit vraagt om een meedenkende lokale en regionale overheid. Gemeenten en provincies hebben dit onderkend en zijn bereid hun rol daarvoor in te vullen zoals vastgelegd in het Hoofdlijnenakkoord van de Minister.

De betrokken provincies richten zich op flankerend beleid (en instrumenten) zodanig dat de stoppende veehouder zowel sociaal als ruimtelijk (bouwblok) nieuw perspectief geboden kan worden. Dit is van belang voor de afweging van de ondernemer over deelname aan de saneringsregeling varkenshouderij.

In de betrokken provincies is daarvoor, samen met gemeenten, het ondersteunend proces uitgewerkt (of in vergevorderd stadium). Voorbeelden hiervan zijn AgroAs de Peel in N-Brabant, Toekomstgerichte Erven in Overijssel, Foodvalley (Gelderland en Utrecht), Kringlopen Achterhoek (Gelderland) en Samenwerkende Noord en Midden-Limburgse gemeenten.

De inzet richt zich op drie hoofdsporen namelijk een bedrijfsgerichte ondersteuning door als klankbord te fungeren voor de ondernemers en ter toelichting van de lokale beleidskaders. Dit kan ondersteund worden door netwerken met een breed pallet aan expertises gericht op het leggen van nieuwe verbindingen, oplossing van knelpunten en inzet van instrumenten die bijdragen aan de realisatie van het vernieuwde perspectief. Provincies investeren hierin 'in kind', met procesmiddelen en via instrumenten (o.a. VAB concepten, keukentafel gesprekken, werk naar werk, collectieve aanpak sloop&asbest en dergelijke) met een totale omvang van ruim 40 mln. Daarnaast investeren provincies in verduurzaming van de sector via instrumenten met een breed spectrum (innovatie, klimaat en energie, ketenconcepten, natuurinclusief e.d.) voor in totaal 65 mln. gedurende deze periode. Voor dit laatste is van belang de uitwerking van de innovatiegelden (in overleg met provincies en gemeenten) spoedig invulling krijgt om ondernemers alle informatie voor de afweging aan te bieden. Ontwikkeling en uitrol van technieken is immers het tweede spoor voor verduurzaming van het platteland en reductie van overlast.

Samenvattend beeld is dat in alle provincies het proces gericht op facilitering van de geïnteresseerde varkenshouders, is gestart. Dit gaat niet helemaal vanzelf. Voor het welslagen van de ondersteuning is van belang dat regio's tijdig de procesaanpak vaststellen en voorzien van voldoende ondersteunende tools. De invulling van de sanerings- en innovatieregelingen is voor gemeenten cruciaal. Knelpunten die opdoemen zijn de faciliteringskracht door kleinere gemeenten (kundige capaciteit en budget) om het voorbereidende en ondersteunende proces voortvarend op te pakken en daarnaast de aanpak van de uit de sanering voortkomende sloopopgave (verantwoordelijkheden, budgetten). Provincies zullen daar tijdens het bestuurlijk overleg met Minister Schouten (d.d. 6 december 2018) aandacht voor vragen en verzoeken om passende maatregelen.

	Noord-Brabant	Limburg	Gelderland	Overijssel	Utrecht
Doelstelling provincie	Flankerend beleid (aanvullende instrumenten) zodanig inrichten dat er voor de stoppende veehouder zowel sociaal als ruimtelijk (bouwblok) nieuw perspectief geboden kan worden. Dit draagt bij aan de afweging van ondernemer voor deelname aan de Rijks-saneringsregeling varkenshouderij.	Flankerend beleid (aanvullende instrumenten) zodanig inrichten dat er voor de stoppende veehouder zowel sociaal als ruimtelijk (bouwblok) nieuw perspectief geboden kan worden. Dit draagt bij aan de afweging van ondernemer voor deelname aan de Rijks- saneringsregeling varkenshouderij.	Provincie draagt bij aan een vitaal platteland, ofwel 'het landelijk gebied economisch en sociaal vitaal houden' en zet daarbij instrumenten in die de agrariërs kunnen helpen.	Flankerend beleid krijgt gestalte via het project Toekomstgerichte Erven (TE) . Het erf als vertrekpunt blijkt (zeer) laagdrempelig om 'in gesprek te komen' met de ondernemer over de verschillende vraagstukken die er op het erf leven. Deze pro-actieve opstelling van provincie en gemeenten wordt alom gewaardeerd door de doelgroep en helpt de agrariër in zijn afweging voor deelname aan de saneringsregeling varkenshouderij.	De doelstelling in de landbouwvisie van de provincie Utrecht is een klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve landbouw die economisch rendabel is en gewaardeerd door boer en burger. Om doelen op gebied van circulariteit en kwaliteit leefomgeving te bereiken is naast inzet op technische maatregelen een zekere mate van krimp van de veehouderij noodzakelijk.
Aanpak					
Huidige stand van zaken saneringsregeling	Samenhangend plan voor ondersteunende maatregelen is opgesteld en beschikbaar.	Samenhangend plan voor ondersteunende maatregelen en inrichting van het ondersteunend proces is uitgewerkt en wordt begin december bestuurlijk vastgesteld. Regionaal bestuurlijk commitment is aanwezig. Gem. Nederweert gaat traject namens N- en M-Limburgse gemeenten trekken.	Regiotoer om regio- en LTO-besturen te informeren is gehouden. Andere communicatieactiviteiten worden nog gestart. De provincie biedt - ook voor saneringsgevallen - de algemene (subsidie-) instrumenten uit POP3 en Agenda Vitaal Platteland aan en in de ruimtelijke sfeer geldt het plussenbeleid.	Toekomstgerichte Erven is nu in pilot vorm en wordt waarschijnlijk uitgebreid naar alle gemeenten in Overijssel. Dit betekent dat via maatwerk wordt bezien welke ondersteunende oplossingen (en instrumenten – zoals bedrijfsverbreding en planologische-) passen bij de keuze van de agrariër. Ook sociale aspecten komen aan bod.	De sanering van de varkenshouderij is voor de provincie geen apart spoor , maar onderdeel van een bredere aanpak gericht op verduurzaming van de landbouw. Onderdelen van die aanpak zijn het RO beleid gericht op behoud grondgebondenheid in de melkveehouderij en een restrictief beleid voor vestiging en uitbreiding intensieve veehouderij. Utrecht kent ook een stimuleringsbeleid voor verduurzaming veehouderij en beleid voor aanpak vrijkomende agrarisch

Beschikbaar budget flankerend beleid saneringsregeling	<p>—</p> <p>Via het pakket aan ondersteunende maatregelen wordt voor de periode 2018-2021: -35 miljoen geïnvesteerd in het faciliteren van veehouders die willen omschakelen of stoppen. -40 miljoen (excl. 4 mln POP3) geïnvesteerd in het stimuleren van innovatie (brongerichte maatregelen)</p>	<p>1,5 miljoen vooral voor <u>proces</u>ondersteunende maatregelen gekoppeld aan sanering, asbestverwijdering en omschakeling. NB: gebaseerd op beleid en inzet huidig College GS (PS verkiezingen voorjaar 2019) Voor Innovatieveehouderij is in 2019 een POP 3 openstelling voorzien (€ 2,3 mln.)</p>	<p>Een budget van € 8,3 mln. is voor heel Gelderland beschikbaar voor innovatie emissiereductie, natuurinclusieve landbouw, VAB-concepten, klimaat- en energiemaatregelen, korte ketenconcepten, Stal van de Toekomst, ondernemersbegeleiding, gebiedsfonds.</p>	<p>Voor voortzetting aanpak Toekomstgerichte Erven in heel Overijssel is € 2 mln. procesgeld beschikbaar; € 5,6 mln voor innovaties en € 0,25 mln. voor pilots VAB's.</p>	<p>bebouwing (VAB). Landbouwbudgetten zijn niet specifiek gelabeld voor varkenshouderij en kunnen ook door andere veesectoren gebruikt worden. Voor periode 2018-2020 is beschikbaar: €2,5 mln. Innovatie en Duurzaamheid POP3 (EU en provinciale cofinanciering) €0,4 mln. Pilots duurzame landbouw €0,4 mln. veehouderij Food Valley € 0,5 mln. VAB</p>
Hoofdsporen	<p>Drie hoofdsporen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ondersteuningsnetwerken; 2. Bedrijfsgerichte ondersteuning; 3. Instrumenten 	<p>Hoofdsporen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informatiebijeenkomsten - keukentafelgesprekken, loket - VAB en herbestemming - Asbest, energiemaatregelen 	<p>Drie hoofdsporen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ondersteuningsnetwerken; 2. Bedrijfsgerichte ondersteuning; 3. Instrumenten 	<p>Drie hoofdsporen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ondersteuningsnetwerken; 2. Bedrijfsgerichte ondersteuning; 3. Instrumenten 	<p>Geen ondersteuningsnetwerk maar vooral specifieke instrumenten (zie voorgaand)</p>
Ondersteuningsnetwerk	<p>4 fte vanuit provincie die gemeenten helpen bij het bouwen van lokale ondersteuningsnetwerken.</p>	<p>Netwerkverband beschikbaar waarin provincie (2 fte), 6 gemeenten en stake holders participeren. Nadere uitwerking (rol/taak/noodzakelijke (externe) expertise) per 1 februari 2019 operationeel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik maken van bestaande structuren zoals Regiobesturen (FoodValley, Salentein-manifestpartners, Achterhoekboard). • Uitvoering koppelen aan IBP en Regiodeals. • Een specifieke projectorganisatie wordt nog opgezet, bestaande uit medewerkers provincie en actieve Gelderse varkensgemeenten. In de projecten zit actieve betrokkenheid van 	<p>Er komt een klankbordgroep van contactpersonen bij actieve gemeenten. Nu alleen erfcoaches bij ca. 6 gemeenten, in pilot is toolkit met aantal instrumenten vormgegeven</p>	<p>VAB loket opgezet in Oost Utrecht.</p>

Bedrijfsgerichte ondersteuning ('maatwerk – aanpak')	Via het beschikbaar stellen van een voucher worden veehouders geholpen bij de aanpak van sloop en/of herbestemming	Provincie subsidieert voorbereidingsproces tbv ondernemers; keukentafelgesprekken voorzien (150 casussen) kunnen worden ondersteund door (externe) experts en Ondernemers Klankbord Limburg kan ondernemers ondersteunen bij schuldsanering. Werk-werk begeleiding wordt uitgewerkt afh. van behoefte. Waarde van inzet externe experts € 4000/casus.	erfbetreders. Provincie subsidieert geen aanvangs-keukentafelgesprekken, maar wel de follow up daarvan: adviseren bij ondernemerskeuzes. Daarvoor is mogelijk subsidie verkrijgbaar.	Ervencoaches voor keukentafelgesprekken Toolkit is in opbouw: Verdienmodel maken van erf i.p.v. alleen kosten zien. Gas eraf, asbest eraf, zon erop, nieuwe functies in schuren of andere agrarische functies.	Vanuit VAB loket wordt stoppende veehouder ondersteund bij sanering en vervolgfunctie van veehouderijlocatie. Bijvoorbeeld toepassing ruimte voor ruimte.
Instrumenten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stalderen 2. Voucher stoppen 3. Natuurinclusieve landbouw 4. Van werk naar werk 5. Collectieve sloop & asbestplannen 6. Stal eraf- zon erop 	<ul style="list-style-type: none"> - regioloket - maatwerk n.a.v. keukentafelgesprekken - expert team voor knelpuntoplossingen - OKBL (schuldsanering) - collectieve asbestaanpak - optioneel: collectieve sloopaanpak 	<ul style="list-style-type: none"> - Plussenbeleid - Ondernemersbegeleiding (vervolg op keukentafelgesprekken) met erfbetredersnetwerken - Emissiereductie - Gebiedsfonds - Klimaatmaatregelen - Aanpak VAB's door functieverandering - Kavelruil - Natuurinclusieve landbouw 	<ul style="list-style-type: none"> - kennisnetwerk - erfcoaches - toolkit met instrumenten per doelgroep - pilots voor VAB's - kwaliteitsimpuls groene omgeving - kwaliteitsimpuls agro en food - innovatiebudgetten via kennisvouchers, proof of concepts en POP3 openstellingen 	Ruimte voor ruimte.
Wat verder kan helpen	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg dat sloopkosten altijd aftrekbaar zijn; - Oprekken regels bij herinvesteren. 	<ul style="list-style-type: none"> - sloop- en bodemsanering bouwblok opnemen in VAMIL - strakke aanpak mestfraude - duidelijk APK spoor 	<ul style="list-style-type: none"> - Klimaat- en energiematregelen en -middelen (transitie, opwekking) - Asbestdaksanering - Fiscale maatregelen (afrekenen) - Project van werk naar werk (nu in onderzoek bij de collega's van regionale economie/onderwijs-arbeidsmarkt) 	Onderdeel van project Toekomstgerichte Erven zijn ook: <ol style="list-style-type: none"> 1. inzet voor platform voor vraag en aanbod van leegstaande schuren 2. inzet voor onderzoek naar mogelijkheden om alle geschikte daken geheel te voorzien van zonnepanelen. Het onderzoek zal zich richten op het rondkrijgen van de business-case voor middelgrote daken, opslag, 	

				netwerk en locaties. Ook zal de combinatie met andere vormen van energieopwekking zoals biomassa en wind meegenomen worden.	
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Webpagina ondersteunende maatregelen provincie; - WhatsApp update service; - Extra te beleggen infobijeenkomsten voor gemeenten. 	<ul style="list-style-type: none"> - lokale bijeenkomsten , op persoonlijke uitnodiging (betrokkenheid) , - regioLoket - meedenken met ondernemer maar niet verantwoordelijkheid overnemen - eenduidige / gebundelde communicatie - Duidelijkheid over rolverdeling - Bedrijfsleven dat 	Via nieuwsbrief Agenda Vitaal Platteland, nog te versturen brief van college aan B&W's, verder nog te organiseren.	<p>Gemeenten en ervencoaches communiceren lokaal.</p> <p>Provincie bereikt inwoners via "Jij en Overijssel"</p> <p>Benutten netwerken POV, LTO regio</p> <p>OostNetwerk/klankbordgroep van contactpersonen bij gemeenten</p> <p>Kennisnetwerk en coördinatie van erfcoaches</p>	Communicatie verloopt via gebiedscommissie en programmabureau Oost, Valleigemeenten en via landbouworganisaties.

Sloop

Het slopen of aanpassen van de stallen vormt op grond van de staatssteunrichtsnoeren een verplicht onderdeel van het beëindigen van de productiecapaciteit. Dit laat ruimte voor zowel herbestemming als sloop. Vereist is in ieder geval dat de beëindiging van de productiecapaciteit definitief en onherroepelijk is en dat deze vereiste daarmee als ontbindende voorwaarde aan de subsidie (aan de staatssteun) wordt verbonden.

Uit signalen van zowel partijen uit de sector als uit het lokaal bestuur komt een beeld naar voren dat er slechts zeer beperkte mogelijkheden te zijn om (oude) stallen een zinvolle herbestemming te geven, zeker gezien het feit dat op de betreffende locatie geen intensieve veehouderij meer mag plaatsvinden na deelname aan de subsidieregeling.

Om verrommeling van het platteland en criminaliteit te voorkomen, het animo voor de saneringsregeling te vergroten, het imago van de varkenssector te versterken en om (zowel landelijk als regionaal) de leefbaarheid van het platteland te verbeteren, is het noodzakelijk dat na de beëindiging van een varkenshouderijlocatie er geen lege stallen blijven staan. Voor de deelnemende varkenshouder is het voor het verkrijgen van de definitieve subsidie essentieel dat hij kan aantonen dat zijn productiecapaciteit definitief is beëindigd. Aangezien herbestemming veelal niet voor de hand ligt, zeker niet binnen de aan de subsidie te verbinden termijn voor voldoening aan de voorwaarden, zal daarom aan het verlenen van de beëindigingssubsidie de voorwaarde verbonden worden dat stallen gesloopt moeten worden. Hiertoe behoort ook de verplichting tot het verwijderen van eventuele mestvoorraden en het slopen van mestkelders en/of -opslagen.

Bespreekpunt in het Bestuurlijk Overleg: Welke middelen gaan partijen inzetten om varkenshouders, die hun varkenshouderijlocatie willen beëindigen en deel willen nemen aan de SRV, financieel te ondersteunen om te voldoen aan de sloopverplichting en zo de animo om deel te nemen aan de sanering te vergroten?

Bijlage 4

Hoofdpijnen Innovatie- en versnellingsprogramma verbetering leefomgeving varkenshouderijen

1. Inleiding

In het Hoofdpijnenakkoord is afgesproken dat de Coalitie Vitalisering Varkenshouderij het initiatief neemt voor een meerjarig innovatie- en versnellingsprogramma voor een brongerichte verduurzaming van stallen dat gericht is op een verbetering van de leefomgeving en van de kwaliteit van het stalklimaat.

Het programma richt zich op bestaande én nieuwe stallen.

Er is onder voorzitterschap van Paul Jansen, namens de Coalitie ViVa, een werkgroep samengesteld, waarin vertegenwoordigers van Rabobank en POV (trekkers van deze actielijn in de Coalitie ViVa), LNV en Provincies zitting hebben.

De werkgroep rapporteert frequent aan het bestuur van de Coalitie ViVa en de kerngroep Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij. Deze gremia hebben onderstaande agenda voor de innovatie- en versnellingsagenda vastgesteld.

2. Agenda

2.1 Stalsystemen

- brongerichte aanpak in bestaande en nieuwe stallen
- hybride systemen: naschakeltechnieken waar nodig
- systeeminnovaties: integraal nieuwe systemen

2.2 Managementmaatregelen

- diervoeder
- meten=weten. Gericht op verbetering stalklimaat én versnelling procedures wettelijke erkenning.
- overige managementmaatregelen.

2.3 Wet –en regelgeving, flankerende maatregelen: identificeren en oplossen knelpunten in wet-en regelgeving in de verschillende fasen van het innovatieproces.

2.4 Financiering: in kaart brengen bestaande én benodigde financieringsprogramma's in de verschillende fasen van het innovatie- en implementatieproces. Waar nodig ontwikkeling nieuwe financieringsinstrumenten (voor innovatie, maar zeker ook voor implementatie van bewezen technieken in nieuwe en bestaande stallen).

Bij de genoemde thema's zal, waar mogelijk, de synergie met het actieprogramma van de Coalitie ViVa worden benut.

3. Werkprogramma

Voor de komende maanden ligt de nadruk op de volgende onderwerpen:

- Bemensing van de werksporen en start uitwerking van een actieplan met Kpi's per werkspoor.
- Nb: I&W zal deelnemen aan werkspoor "wet-en regelgeving".
- Inventariseren bestaande initiatieven/ witte vlekken.
 - Aanjagen lopende resp. potentiële initiatieven.
 - Uitwerking begroting en bestedingsplan.
 - Uitwerking matching en optimale aansluiting van de verschillende subsidie resp. financieringsinstrumenten.

4. Budget

Het Ministerie van LNV heeft € 40 mln. gereserveerd voor een innovatieprogramma gericht op verbetering van de Leefomgeving.

Dit budget zal – conform HA – worden besteed aan innovatieve stalsystemen met emissiereductie bij de bron langs drie lijnen: innovatie- en demoregelingen, investeringsregelingen (uitrol) en meetprogramma's voor een snelle(re) wettelijke erkenning.

De private partners in de Coalitie ViVa zullen, zoals eerder is aangekondigd, eveneens € 40 mln. investeren in het kader van de Herijking van het Actieprogramma Vitalisering Varkenshouderij, met een zwaar accent op 'Verbetering van de Leefomgeving'.

De verwachting is dat 20 tot 25% wordt geïnvesteerd in (cash-out) ondersteuning van innovaties en dat de rest van de middelen in (financierings-)fondsen bijeen wordt gebracht om op die wijze investeringen door varkenshouders en andere ketenbedrijven te versnellen en fors te intensiveren.

Dat laatste is van belang om binnen enkele jaren daadwerkelijke effecten op de leefomgeving te realiseren maar ook om de concurrentiekracht van de keten en sector te vergroten.

In het BO zal de voorzitter van de Coalitie desgewenst een toelichting geven op de financiering vanuit de Coalitie.

Startdocument Innovatie- en versnellingsprogramma verbetering leefomgeving varkenshouderijen

10.2.e 17 oktober 2018

1 Inbedding

1.1 Hoofdlijnenakkoord sanering varkenshouderij

Rijk, provincies, gemeenten en bedrijven in de varkenshouderijketen willen een transitie naar een vitale, robuuste, toekomstbestendige en duurzame varkenshouderijketen, die maatschappelijk geaccepteerd en gewaardeerd wordt. In het hoofdlijnenakkoord van 7 juli 2018 is afgesproken dat dit langs twee sporen wordt uitgewerkt:

- a) Een sanerings- en beëindigingsspoor. De middelen voor sanering worden ingezet voor het substantieel verminderen van geuroverlast van varkensbedrijven voor omwonenden. Dit vindt plaats door het (vrijwillig) beëindigen van (locaties van) varkensbedrijven met een grote geurimpact op omwonenden; de opkoop en het doorhalen van varkensrechten van deze bedrijven in de concentratiegebieden Zuid en Oost van de Meststoffenwet.
- b) Het innovatie- en verduurzamingsspoor. Dit spoor richt zich op het ontwikkelen van en investeringen in nieuwe stal- en houderijsystemen. Het innovatiespoor zal voor de varkenshouderijketen vorm worden gegeven met een innovatieprogramma en –agenda.

1.2 LNV Visie Landbouw, Programma versnelling verduurzaming veehouderij

In september 2018 is de LNV Visie 2018 gepubliceerd, waarin de inzet op kringlooplandbouw centraal staat. Verbetering van de leefomgeving is één van de speerpunten in de veehouderij. De visie zal nader worden uitgewerkt in het LNV-Programma Versnelling verduurzaming veehouderij. Voor de varkensketen is (de herijking van) het Actieplan Vitalisering Varkenshouderij het vehikel voor uitwerking van de LNV-visie en de duurzaamheidsopgaven die voor deze keten relevant zijn.

1.3 De Coalitie Vitale Varkenshouderij

De Coalitie vitale varkenshouderij bestaat uit de Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV), de Rabobank, VION, For Farmers, Agrifirm en Topigs-Norsvin en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Dit onder onafhankelijk voorzitterschap van Uri Rosenthal.

De coalitie zet zich in voor een Vitale Varkenshouderij die zich kenmerkt door:

1. Goede zorg voor de leefomgeving.
Hieronder vallen de warme saneringsregeling varkenshouderij en het Innovatie- en versnellingsprogramma verbetering leefomgeving varkenshouderijen uit het bovengenoemde Hoofdlijnenakkoord;
2. Centrale positie in de circulaire economie;
3. Erkende bijdrage aan klimaat en energietransitie;
4. Robuuste en gezonde varkens in een diervriendelijke houderij;
5. Mondiaal koploper in marktgerichtheid en ketensamenwerking.

1.4 Rol Coalitie Vitale Varkenshouderij in het innovatieprogramma Leefomgeving

In het voornoemde Hoofdpijnenakkoord is afgesproken dat de Coalitie een trekkersrol zal vervullen bij het Innovatieprogramma.

2 Doelstelling innovatieprogramma

Het programma is gericht op verbetering van de leefomgeving van mens en dier, onder andere door het nemen van bronmaatregelen in stallen tegen schadelijke emissies

Het programma richt zich op bestaande én nieuwe stallen.

Er zullen per aandachtsgebied (zie paragraaf 3) meetbare kwantitatieve doelstellingen/kritische prestatie indicatoren worden geformuleerd, zoals de beoogde reductie van schadelijke emissies uit stallen, doelen voor de kwaliteit van het stalklimaat, het aantal innovatie- en investeringsprojecten en de beoogde flankerende instrumenten.

3 Inhoudelijke focus van het innovatieprogramma verbetering leefomgeving

Om de onder punt 2 genoemde doelen te bereiken zullen in het innovatieprogramma onderstaande onderwerpen worden geadresseerd.

3.1 Stalsystemen

3.1.1 Brongerichte aanpak

Aanpak van schadelijke emissies uit stallen (geur, ammoniak, fijnstof, methaan) bij de bron met inachtneming van voorwaarden t.a.v. dierenwelzijn, diergezondheid, arbeidsomstandigheden (kwaliteit stalklimaat), energieneutraliteit en brandveiligheid. Hierbij zal nadrukkelijk de aandacht liggen op mogelijkheden voor haalbare aanpassingen in bestaande stallen omdat daar de grootste effecten voor verbetering van de leefomgeving kunnen worden bereikt.

3.1.2 Hybride systemen

Als aanvulling op de brongerichte preventieve aanpak kunnen naschakeltechnieken nodig zijn om de schadelijke emissies naar de leefomgeving minimaal te laten zijn. Hierbij zal ook een nadere verkenning worden gedaan naar de mogelijke toepassing van koude plasma technologie.

3.1.3 Systeeminnovaties

Integraal nieuwe stalsystemen: (Zerostal, Familievarken , etc.)
Cross-overs met andere sectoren, waaronder hightech.

3.2 Managementmaatregelen

3.2.1 Maatregelen in voerspoor

- Waaronder brijvoeding in relatie tot geur en andere relevante maatregelen in voerspoor

3.2.2 Meten = weten

- Het stimuleren van de verdere ontwikkeling van meet- en regelsystemen (sensoren) voor bepaling van het effect op stalklimaat en emissie naar milieu en voor de bepaling van het effect van een verbeterd stalklimaat op diergezondheid en de prestaties van dieren;
- Het stimuleren van de ontwikkeling van effectieve meetprogramma's voor een (snellere) wettelijke erkenning van nieuwe systemen.

3.2.3 Overige managementmaatregelen (nader uit te werken)

3.3 Wet- en Regelgeving, flankerende maatregelen

3.3.1 Wet- en regelgeving

Het identificeren en verbeteren van wet- en regelgeving die leidt tot knelpunten in de verschillende fasen van het innovatieproces, zoals:

- o Het mogelijk maken en versnellen van de afgifte van de proefstalstatus voor geur- en ammoniak;
- o Meer mogelijkheden voor stapeling van systemen in de Rav en Rgv.;
- o Analyse van het proces van vergunningverlening voor innovatieve stalsystemen, waarbij geleerd wordt van de ervaringen van de aanpak in Food Valley);
- o Verkorting van de termijnen voor de wettelijke erkenning van doorgemeten nieuwe stalsystemen (RVO/TAP en publicatie van emissiefactoren).

3.3.2 Flankerende maatregelen

Nader uit te werken.

4 Werkwijze

1. Inventarisatie van aangrijpingspunten en mogelijke maatregelen (Mestkoeling, dagontmesting, luchtafzuiging uit de mestput, coating van vloeren en mestkelders, scheiding mest/urine, etc.)
2. Inventarisatie lopende initiatieven in Nederland en het buitenland (Denemarken, Duitsland) en ontwikkelingsfase: idee, onderzoek/innovatie, praktijk gereed/introductie, uitrol
3. Onderscheid per diercategorie (vleesvarkens, gespeende biggen, drachtige zeugen, kraamzeugen)
4. Inventarisatie witte vlekken? Welke aangrijpingspunten van (brongerichte) maatregelen worden (nog) niet opgepakt?
5. Ambitie is het programma zodanig vorm te geven dat het aansluit bij de praktijk en draagvlak heeft bij in de varkensketen.
Bij de varkenshouders en in het bedrijfsleven.
Met beide partijen zal overleg worden gevoerd hoe zulks vorm te geven.
6. Integrale aanpak.
Het innovatieprogramma leefomgeving is onderdeel van een bredere agenda voor ontwikkeling en verduurzaming van de varkenssector.
De samenhang met andere actielijnen van de agenda Vitalisering Varkenshouderij zal in kaart worden gebracht en waar mogelijk zal synergie tussen de verschillende actielijnen tot stand worden gebracht. In lijn met het actieplan zijn ook de ambities t.a.v. actuele politieke dossiers onderdeel van de integrale oplossing: Met name de opgave t.a.v. Kringlooplandbouw en het in ontwikkeling zijnde Klimaatakkoord.

4.1 Eerste verkenning raakvlakken tussen programma Leefomgeving en andere actielijnen Coalitie

4.1.1 Circulaire economie

Brongerichte aanpak heeft impact op mestverwerking en mestverwaarding. Brongerichte verwijdering van mest heeft een direct effect op de daarop volgende verwerkingsstappen. Om het gewenste effect te realiseren (reductie geuroverlast, emissies en klimaatdoelen) zal de mest, die brongericht wordt verwijderd, ook direct moeten worden verwerkt om de gewenste doelen te halen. Dus in deze aanpak zit mestverwerking/-scheiding en de integrale mestverwerking om tot nieuwe, circulaire producten te komen.

4.1.2 Klimaat –en energie

Rand voorwaardelijk bij ontwikkeling nieuw stalconcepten (integrale aanpak).

4.1.3 Robuuste en gezonde varkens in een diervriendelijke houderij

Deels rand voorwaardelijk in ontwikkeling nieuwe stalconcepten (integrale aanpak). Deels ook een direct positief effect ten gevolge van de verbetering van het binnenklimaat in de stal en managementmaatregelen.

Het thema 'sensing en data / meten=weten' moet in samenhang met het thema 'Meten = weten' in het innovatieprogramma Leefomgeving worden uitgewerkt.

Ook is er een strategische match, waar dit programma gaat inzetten op een 'brongerichte aanpak', namelijk: inzet van gezonde dieren in een gezonde omgeving met goed management.

4.1.4 Mondiaal koploper in marktgerichtheid en ketensamenwerking

Een eerste verkenning levert twee concrete raakvlakken op:

- Meten = weten: de ontwikkeling van meet-en regelsystemen in relatie tot marktconcepten en ketensamenwerking (zie ook Star programma);
- De ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen (ketenontwikkelingen) om nieuwe, innovatieve stalsystemen ook te verwaarden (en daarmee het realistische verdienmodel te realiseren).

4.2 Conclusie

De ambitie vanuit de Warme Sanering (resultierend in een verbetering van de leefomgeving) wordt volledig ondersteund door verschillende lijnen van de integrale aanpak vanuit de Coalitie ViVa, en is een resultante van de gekozen aanpak.

De invulling van de actielijnen van de Coalitie ViVa en het startdocument Leefomgeving bieden concrete aanknopingspunten om een integrale, samenhangende aanpak tot stand te brengen. Om misverstanden in de verdere uitwerking te voorkomen is het belangrijk dit wederzijdse inzicht in het startdocument Leefomgeving te verankeren.

Het is nu zaak deze in concrete visiedocumenten en actieplannen vorm en inhoud te geven.

5 Fasen in het innovatieproces: financiering en regelgeving

De verschillende fasen van het innovatieproces worden in beeld gebracht. Voor elke fase wordt nagegaan welke instrumenten (financieel, regelgeving) nodig zijn, welke instrumenten (met budgetten) er al zijn (rijk, provincies, VNG, bedrijfsleven) en welke aanvullende nieuwe instrumenten ontwikkeld moeten worden.

LNv en de ketenpartijen van de coalitie ViVa hebben in het Hoofdlijnenakkoord hiervoor elk € 40 miljoen gereserveerd. Provincies/VNG PM.

Het kernteam Innovatie (zie hieronder) brengt deze samenhang in kaart en zet zich in voor optimale synergie tussen de inbreng van de verschillende stakeholders in Coalitie ViVa (met name trekker Rabobank van werkspoor Financiering van Innovaties) en de andere partijen van het Hoofdlijnenakkoord (Ministerie LNv, provincies, gemeentes).

6 Tijdslijnen

6.1 Voorbereidingsfase

Nr.	Actie	Planning
1	Opstellen van Startdocument en bespreking in Coalitie ViVa en Kerngroep Sanering varkenshouderij	oktober 2018
2	Vaststellen Startdocument in Bestuurlijk Overleg	november 2018
3	Inrichten werkorganisatie	november 2018

6.2 Uitvoeringsfase

Nr.	Actie	Planning
1	Inventarisatie van aangrijpingspunten en mogelijke maatregelen	november-december-januari
2	Inventarisatie lopende initiatieven in NL en buitenland,	november-december-januari
3	Stakeholdermanagement inrichten	november-december-januari
4	Witte vlekken: welke vervolgstappen nodig?	november-december-januari
5	In kaart brengen van bestaande instrumenten van Rijk, provincies en gemeenten voor de verschillende fasen van de innovatie- en investeringscyclus	november-december-januari
6	Nagaan welke aanvullende instrumenten nodig zijn	november-december-januari
7	Uitwerken beleidsopties voor inzet € 40 mln LNV-middelen, de provinciale middelen en de € 40 mln middelen bedrijfsleven/Rabobank. Besluitvorming over inzet LNV-middelen	november-december-januari
8	Uitwerking instrumenten: <ul style="list-style-type: none">- Opzetten regelingen en/of revolverende fondsen incl. staatssteuntoets EC- Flankerende maatregelen (meetprogramma, proefstalstatus)	februari-maart-april-mei
9	Eerste openstelling regelingen/fondsen	April 2019
10	Behandeling aanvragen en beschikkingen	NTB
11	Tweede openstelling regeling/fondsen en behandeling aanvragen	NTB

7 Organisatorische aanpak

Coalitie ViVa, vertegenwoordigd door P. Jansen, is trekker. Het voorstel is om te werken met een klein Kernteam, een werkorganisatie en een Klankbordgroep.

7.1 Samenstelling Kernteam Innovatie

Coalitie ViVa : 10.2.e Voorzitter

Ministerie LNV: 10.2.e

Provincies: 10.2.e

Extern deskundige: Voorstel: 10.2.e (Connecting Agri & Food)

7.2 Werkorganisatie

Er worden werkgroepen ingesteld met specifieke expertise voor de uitwerking van de aanpak voor:

1. Bestaande stallen
2. Systeeminnovaties, nieuwe stalconcepten.
3. Wet- en regelgeving en flankerende maatregelen
4. Financieel instrumentarium

7.3 Klankbordgroep Innovatieprogramma

De klankbordgroep gaat bestaan uit de volgende deelnemers:

- o Eén of meerdere varkenshouders;
- o Eén of meerdere vertegenwoordigers uit bedrijfsleven;
- o Eén of meerdere vertegenwoordigers uit provincies;
- o Eén of meerdere vertegenwoordigers uit gemeentes;
- o Eén of meerdere vertegenwoordigers van burger/ bewoners buitengebied;
- o I&W (regelgeving, proefstalstatus etc.);
- o NGO's: Dierenbescherming en Stichting Natuur en Milieu;

- o GGD

7.4 Terugkoppeling voortgang

De voortgang van de aanpak van het innovatieprogramma wordt gerapporteerd in elke vergadering van de kerngroep sanering varkenshouderij resp. de Coalitie ViVa.

8 Begroting

Nader uit te werken.

Subsidieregeling beëindiging varkenshouderijlocaties

28-11-2018

De varkenshouderij in Nederland staat voor grote uitdagingen. Veel varkenshouders staan in de komende jaren voor de keuze: investeren in de toekomst of stoppen. De door minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aangekondigde subsidieregeling voor de beëindiging van varkenshouderijlocaties (hierna: de regeling) is mogelijk een interessante overweging. In dit bericht informeren wij u over de hoofdlijnen van deze regeling en de planning.

Doel van de regeling

Doel van de regeling is het terugdringen van de geuroverlast die veroorzaakt wordt door varkenshouderijlocaties. Hiervoor is door het kabinet € 120 miljoen gereserveerd. Varkenshouders kunnen in aanmerking komen voor een beëindigingssubsidie voor locaties die geuroverlast voor omwonenden veroorzaken. De subsidie zal bestaan uit een marktconforme vergoeding voor in te leveren varkensseenheden en een vergoeding die zal worden gebaseerd op het waardeverlies van de stallen op de te beëindigen locatie.

Doelgroep

De regeling is bestemd voor bedrijven met varkenshouderijlocaties binnen de concentratiegebieden Zuid en Oost, die voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting en die de afgelopen vijf jaar in productie waren. De regeling is niet bestemd voor varkenshouderijen die deelnemen aan de stoppersregeling van het Actieplan ammoniak.

Geurscore als selectie criterium voor deelname aan de saneringsregeling

Van iedere varkenshouderijlocatie die een subsidieaanvraag indient, wordt een zogenaamde geurscore bepaald. Hiervoor worden de huidige geurfactoren uit de Regeling geurhinder en veehouderij als uitgangspunt genomen. De geurscore is een indicatie voor de geuroverlast die wordt veroorzaakt op woningen binnen een straal van 1.000 meter van de varkenshouderijlocatie. Alleen locaties waarvan de geurscore boven een bepaald minimum ligt, komen in aanmerking voor een beëindigingssubsidie. Als het beschikbare budget onvoldoende is om alle aanvragen toe te wijzen, krijgen de varkenshouderijlocaties met de grootste geuroverlast voorrang.

Waar moet een deelnemende varkenshouder aan voldoen?

Wie subsidie krijgt, moet zijn varkenshouderijlocatie beëindigen, de milieuvergunning voor die locatie laten intrekken en de varkensseenheden laten doorhalen (met een minimum van 80% van de varkensseenheden, uitgaande van het gemiddelde aantal gehouden varkens tussen 1 januari 2019 en het moment van de subsidieaanvraag). Een varkenshouder die een beëindigingssubsidie ontvangt, mag op de betreffende locatie geen intensieve veehouderij meer bedrijven en mag ergens anders geen nieuwe varkenshouderij starten of een bestaande overnemen.

Begeleiding

Het is geen eenvoudige beslissing om een bedrijf te beëindigen. Die beëindiging heeft niet alleen financiële consequenties. Provincies en gemeenten zijn nauw betrokken bij de uitwerking van de regeling en zullen daar waar mogelijk via voorlichting, maatwerk en individuele begeleiding ondersteuning kunnen bieden. Het kan gaan om zaken als herbestemming van de productielocatie, de bedrijfswoning, herscholing en begeleiding naar ander werk.

Wanneer kan ik deelnemen?

De subsidieregeling zal tweemaal worden opengesteld. De eerste openstelling is naar verwachting in de zomer van 2019, de tweede in de tweede helft van 2020.

Namens alle betrokken partijen van het Hoofdlijnenakkoord,

De Provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel en Utrecht, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de ketenpartijen uit de Coalitie vitalisering varkenshouderij (POV, Rabobank, VION, Agrifirm, Forfarmers, Topigs-Norsvin) en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Communicatieaanpak - Toekomstbestendige Varkenshouderij

Inleiding

In het Regeerakkoord heeft het kabinet aangekondigd werk te maken van de verbetering van het leefklimaat in gebieden rond varkenshouderijen. Nu is er in deze gebieden veel geuroverlast. De inzet is het deels saneren en verduurzamen van de varkenshouderij. Om varkensboeren hierbij te ondersteunen maakt het kabinet 200 miljoen vrij. De verdere uitwerking van deze plannen wordt opgepakt met vertegenwoordigers uit de sector. De eerste afspraken zijn vastgelegd in een hoofdlijnenakkoord.

Bovenstaande plannen zijn ingrijpend voor het leven van varkensboeren en hun directe omgeving. Uiteindelijk gaat het om wijzigingen in de werksituatie en/of -omgeving. Ondanks alle ondersteuning die er geboden gaat worden, blijft het geen simpele boodschap en situatie. Dit gaat verder dan alleen rationele besluitvorming. *In de afgelopen tijd hebben we met de diverse betrokken partijen in aparte sessies nagedacht over de beste communicatie interventies. Daarbij lag de focus op sterk op de lange termijn. Uit de gesprekken kwamen ook inzichten en wensen voor communicatie op de korte termijn – voor kerst 2018. Deze uitkomsten laat LNV ook toetsen bij varkenshouders zelf, in een apart onderzoekstraject.*

Situatieschets

De meeste varkensboeren hebben via de band van de media of via eigen zoekgedrag ongetwijfeld de hoofdlijnen wel meegekregen. Er is nog weinig gerichte communicatie geweest richting de einddoelgroepen. Het hoofdlijnenakkoord is een duidelijke stap waarmee meer duidelijk wordt over het proces en de verschillende projectonderdelen. *In onze laatste Kamerbrief is ook meer duidelijk gemaakt over de verdere uitwerking van de regelingen. Ook op lokaal en regionaal niveau is langzaam meer te melden over het flankerend beleid.* Deze informatie is nog niet breed bekend, dat terwijl de aanpak ingrijpende impact heeft op de bedrijfsvoering van varkensboeren en hun fysieke en relationele leefomgeving.

Uitgangspunten

Gezien de grote impact op de bedrijfsvoering is het des te belangrijker dat we (partijen hoofdlijnenakkoord) ons *gezamenlijk* inspannen om ervoor te zorgen dat iedereen kan beschikken over de meest recente informatie en dat iedereen kan weten waar en bij wie men terecht kan voor vragen. Er zijn immers vele (overheids-)partijen betrokken.

Gezien de impact en de mogelijkheden die er zijn, is het voorstel te werken aan een zo doelgroepgericht/*lokaal* mogelijke aanpak. Daarmee zorgen we ervoor dat we ons zo goed als mogelijk verzekeren dat de informatie terecht komt op de juiste plaats. Dat moet centraal staan in de verdere uitwerking. Voorwaarde daarnaast is om de acties zoveel als mogelijk gezamenlijk uit te voeren en dat we zorgen voor één punt waar vragen binnen kunnen komen.

Acties

- *Gezamenlijk (nieuws)bericht dat we met alle betrokken partners opstellen. We verspreiden dat via eigen kanalen (websites, nieuwsbrieven enzovoorts) en richting (vak)media*
- *Online – FB, Twitter, vakbladen en LinkedIn – gericht op zoek naar communities voor verder verspreiden van bericht.*
- *Ontwikkelen visuele tijdlijn totale traject. Inclusief verdere ontwikkeling regeling en flankerend beleid. Een beeld waarin duidelijk wordt welke trajecten er zijn, welke partijen er zijn en hoe het in elkaar past qua inhoud en in de tijd.*

Verslag bestuurlijk overleg sanering en verduurzaming varkenshouderij 6 december 2018

Aanwezigen

De minister van LNV, de heer Peter van Drenth (Gedeputeerde provincie Gelderland), de heer Hubert Mackus (Gedeputeerde provincie Limburg), mevrouw Anne-Marie Spierings (Gedeputeerde provincie Noord-Brabant), mevrouw Hester Maij (Gedeputeerde provincie Overijssel), mevrouw Mirjam Maasdam (Gedeputeerde provincie Utrecht), mevrouw Anke van Extel-van Katwijk (Wethouder gemeente Gemert-Bakel), mevrouw Patricia Hoytink (wethouder gemeente Berkelland en vertegenwoordiger namens VNG), de heer Uri Rosenthal (Voorzitter coalitie vitalisering varkenshouderij), de heer René Coppens (Programmadirecteur Vitale Varkenshouderij, Rabobank), de heer Alfred van Lenthe (lid Dagelijks Bestuur POV), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning VNG), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning provincies), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning Producenten Organisatie Varkenshouderij), de heer Paul Jansen (adviseur van de coalitie vitalisering varkenshouderij en projectleider innovatie leefomgeving), mevrouw Lieke Hendrix (LNV, directeur DAD), mevrouw 10.2.e (LNV-DAD), mevrouw 10.2.e (LNV-DC), de heer 10.2.e (LNV-DAD, verslag).

1. Opening

De minister opent het bestuurlijk overleg (BO) en heet iedereen welkom. Sinds het vorige BO heeft er bij de Producenten Organisatie Varkenshouderij een bestuurswissel plaatsgevonden. De minister feliciteert de heer Van Lenthe met zijn benoeming in het dagelijks bestuur van de POV.

Er staan een aantal onderwerpen op de agenda waarvoor door verschillende partijen de bijbehorende stukken zijn aangeleverd. Waarvoor dank.

2. Mededelingen

Geen.

3. Notitie 'Uitgangspunten en hoofdlijnen van de Saneringsregeling Varkenshouderij (SRV)' (bijlage 2)

De *minister* geeft aan dat in de notitie de hoofdlijnen en uitgangspunten van de saneringsregeling zijn benoemd, zoals uitgewerkt in de gezamenlijke Kerngroep. Partijen wordt gevraagd om een reactie en of zij akkoord kunnen gaan met de hoofdlijnen en uitgangspunten.

De VNG is akkoord. Wel wordt benadrukt dat er grote regionale verschillen zijn. Gemeenten proberen één lijn te trekken daar waar dat mogelijk is. De locaties met de hoogste geurbelasting dienen met voorrang gesaneerd te worden. Daarnaast moeten bedrijven met meerdere productielocaties die een enkele locatie willen laten saneren mee kunnen doen aan de regeling. Gevraagd wordt naar de tijdlijn. Wat is het traject en de doorlooptijd? Bedrijven die zich aanmelden voor de sanering zouden bij voorkeur zo snel mogelijk bekend moeten zijn bij de gemeenten zodat gericht acties ondernomen kunnen worden. De VNG pleit voor 3 in plaats van de geplande 2 tranches om de werkbelasting van gemeenten beter te spreiden. Tussentijds zouden de tranches geëvalueerd moeten worden.

De CoViVa is akkoord met de hoofdlijnen en uitgangspunten. Er worden nog wel een drietal kanttekeningen geplaatst. In de regeling wordt sloop verplicht. Daar moet dan wel een vergoeding tegenover staan, linksom of rechtsom. Staatssteunkaders bepalen dat een ondernemer die meedoet aan de sanering nergens opnieuw mag beginnen. Dit zal de animo voor deelname sterk beperken. CoViVa roept de minister op om hier een oplossing voor te vinden. De uitkomst van het onderzoek door Wageningen Economic Research (WEcR) naar de hoogte van de vergoedingen kan grote invloed hebben op de animo onder varkenshouders. CoViVa ziet graag dat de eigen interne afstemmingsgroep betrokken wordt voordat de resultaten van het onderzoek definitief worden.

Mevrouw *Hendrix* geeft aan dat CoViVa betrokken is bij het formuleren van de onderzoeksvraag, bij de tussentijdse resultaten en dat al een moment van overleg is gepland voorafgaande aan definitieve afronding. Aan het verzoek van CoViVa wordt daarmee al invulling gegeven.

De *provincies* zijn akkoord met de hoofdlijnen en uitgangspunten. Ze onderschrijven de oproep van VNG om uit te gaan van 3 tranches, de oproep om gemeenten zo snel mogelijk te informeren en te betrekken als een varkenshouder zich aanmeldt voor de saneringsregeling. Provincies doen de oproep om voorwaarden voor deelname aan de saneringsregeling zo te stellen dat bedrijven met meerdere locaties en gemengde bedrijven ook deel kunnen nemen. Provincies zien graag dat er ex-ante evaluatie wordt uitgevoerd, om in beeld te krijgen hoe de regeling uitpakt. Voorgesteld wordt om het percentage voor opkoop aan te bieden varkensrechten te koppelen aan de vergoeding voor het waardeverlies van de stallen. Als een ondernemer bijvoorbeeld maar 80% van zijn rechten aanbiedt, dan ontvangt hij ook maar 80% van de vergoeding voor het waardeverlies van zijn stallen. Hiermee neem je de prikkel weg om minder varkensrechten aan te bieden.

De *minister* dankt alle partijen voor het akkoord op de hoofdlijnen en uitgangspunten en loopt de ingebrachte vragen en aandachtspunten een voor een af. Mevrouw 10.2.e geeft op de vraag over de tijdslijn en de doorlooptijd aan dat uitgangspunt is dat aan de saneringssubsidie uitsluitend voorwaarden gesteld zullen worden waar de ondernemer zelf en binnen een aanvaardbaar tijdsbestek aan kan voldoen. We willen voorkomen dat het afwikkelen van de subsidiebeschikking nodeloos lang gaat duren. Daar zijn zowel de overheid als de ondernemer niet mee gediend.

De *minister* geeft aan dat alle partijen het voordeel zien en de bereidheid hebben informatie over varkenshouders die zich aanmelden voor de saneringsregeling uit te wisselen en bijvoorbeeld gemeenten tijdig op de hoogte te brengen. Hiervoor moet in de Kerngroep een praktische oplossing bedacht worden die past binnen de kaders van de privacywetgeving.

De *minister* geeft aan niet op voorhand uit te willen gaan van 3 tranches. Als we snel resultaat willen boeken dan is het van belang de saneringsregeling niet over een te lange periode uit te smeren. *Provincies* benadrukken dat 3 tranches tot een beter verdeling van de werkbelasting bij gemeenten zal leiden en daarmee ook ten goede zal komen aan de dienstverlening aan varkenshouders. Volgens provincies zijn er al ondernemers die zich aan het voorbereiden zijn voor het beëindigen van hun bedrijf. De eerste tranche zou snel na publicatie van de regeling open kunnen. Zo zou tijd gewonnen kunnen worden. De minister geeft aan voorkeur te hebben voor een pragmatische oplossing. Eerst het resultaat van de eerste tranche evalueren, zoals reeds voorzien, en op basis daarvan een besluit over 2 of 3 tranches. Deze aanpak meenemen in de Kerngroep en bij de vraagstelling van de evaluatie van de eerste tranche.

De *minister* geeft aan dat in de gesprekken met de Europese Commissie (EC) over de staatssteunkaders het begrip 'beëindigen van bedrijf' al maximaal opgerekt is naar 'locatie'. Dat is voor de Nederlandse situatie winst. Meer ruimte is gezien het doel en de strekking van de staatssteunkaders niet mogelijk. In de gesprekken met de EC is nadrukkelijk aangegeven dat Nederland met de voorwaarden in de saneringsregeling moet borgen dat de gesaneerde locatie definitie en onherroepelijk uit productie wordt genomen en dat de begunstigde van de staatssteun niet elders dezelfde activiteit opnieuw start of een bestaande locatie overneemt. CoViVa geeft aan dat het in de praktijk simpel is om deze voorwaarde te omzeilen. Ondernemers kunnen, volkomen rechtsgeldig, op naam van een andere rechtspersoon een nieuw bedrijf starten of een bestaand bedrijf overnemen. Provincies vragen of dergelijke constructies door Brussel zijn toegestaan. De *minister* geeft aan zich er van bewust te zijn dat er in de praktijk ondernemers zullen zijn die hiermee creatief omgaan. Echter dit doet niks af aan de strikte voorwaarden uit de staatssteunkaders. De minister geeft aan op dit punt niet opnieuw te gaan onderhandelen met de EC.

De *minister* geeft aan dat gemengde bedrijven met varkens en een andere veehouderijtak deel kunnen nemen aan de saneringsregeling, onder de voorwaarde dat ze hun intensieve veehouderij vergunning in laten trekken. Dit betekent dat na subsidieverstrekking op de betreffende locatie geen varkens, kippen, vleeskalveren en geiten gehouden mogen worden.

Op het voorstel van provincies om de vergoeding voor het waardeverlies van de varkensstallen te koppelen aan het percentage ingeleverde varkensrechten geeft de *minister* aan dat dit een nieuw punt is. Vraagt om nadere bestudering voordat hierover een besluit genomen kan worden. Afspraak is dat de Kerngroep zich hierover buigt en adviseert aan partijen.

Op de oproep van provincies om een ex-ante evaluatie uit te voeren naar het effect van de saneringsregeling geeft mevrouw *Hendrix* aan dat die wens begrijpelijk is, maar dat er ook verschillende beelden over bestaan over wat dat dan precies zo een ex ante inhoud. Een goede en gedegen ex-ante kost bovendien veel inspanning en tijd, met een onzekere toegevoegde waarde. Daar waar mogelijk wordt een ex-ante uitgevoerd op onderdelen van de saneringsregeling, 'lean and mean' en op basis van expert judgement¹.

4. 'Flankerend Beleid' en oplegnotitie (bijlage 3a en 3b)

De *provincies* geven aan dat de verschillende betrokken provincies geheel eigen instrumenten hebben voor flankerend beleid, aangepast aan de specifieke kenmerken van de landbouw en het landelijk gebied. Zorg die leeft is de beperkte capaciteit bij de veelal kleinere gemeenten met een relatief groot bestand aan veehouderij. De *VNG* zou graag zien dat voor die gemeenten een deel van de € 12 miljoen procesgeld beschikbaar wordt gesteld om voldoende capaciteit te garanderen. Volgens *CoViVa* ligt er op het valk van financiële en fiscale begeleiding en afwikkeling ook een taak voor provincies en gemeenten die om capaciteit vraagt.

De *minister* benadrukt nogmaals dat het Rijk veel geld en inspanning stopt in de sanering. Provincies en gemeenten doen hier ook hun voordeel mee. Daar staat tegenover dat van provincies en gemeenten dan ook een inspanning gevraagd mag worden. De minister roept provincies op om gemeenten te ondersteunen en hun bestuurskracht hiervoor in te zetten, ze roept gemeenten op om daar waar dit kan efficiënt met elkaar samen te werken en van elkaar te leren in de aanpak. Niet iedere gemeente voor zich hoeft alle expertise en menskracht beschikbaar te hebben, dat kan ook door slim samen te opereren. Gemeenten hadden bovendien hun werkbelasting al kunnen spreiden door eerder de situatie rondom gedoogstoppers in beeld te brengen.

5. Sloop

CoViVa begrijpt dat een sloopverplichting onderdeel uitmaakt van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de saneringsregeling, maar boeren moeten niet blijven zitten met extra kosten. De minister vraagt de Rabobank om iets te zeggen over de plannen voor een asbest-/sloopfonds. Rabobank geeft aan dat er - samen met het ministerie van IenW en provincies - plannen zijn voor een fonds waaruit een gunstige lening wordt verstrekt voor het saneren van asbesthoudende daken en voor het volledig slopen van (varkens)stallen met asbestdaken. Sloop van nieuwere stallen zonder asbesthoudende daken valt vooralsnog niet onder het fonds. Het fonds is bedoeld voor ondernemers die asbestsanering dan wel sloop van de volledig stal inclusief asbestverwijdering niet zelf kunnen financieren. Fonds vraagt nog nader overleg met partijen en verdere concretisering. *Provincies* herhalen hun standpunt uit het vorige BO dat ondernemers zelf verantwoordelijk zijn voor wat er met hun lege stallen gaat gebeuren. Ondernemer heeft verschillende mogelijkheden zoals herbestemming, ruimte voor ruimte of sloop. Mevrouw *Hendrix* geeft aan dat vaststaat dat er een sloopverplichting wordt opgelegd. Hoe een ondernemer hier mee om kan gaan en de sloop kan bekostigen verschilt per situatie. Sloop kan mogelijk bekostigd worden uit de opbrengst van herbestemming, uit de opbrengst van de vergoeding voor de restwaarde van de varkensstallen, kan mogelijk gefinancierd worden door derden of uit het asbest-/sloopfonds. In bepaalde situaties zal een ondernemer geen mogelijkheid hebben om sloop

¹ Aanvulling op hetgeen besproken in het BO: er is door het bedrijf Pouderoyen Compagnons een ex-ante uitgevoerd op de geurscore in de vorm van een zogenaamde 'botsproef'. Wageningen Economic Research voert momenteel een ex-ante studie uit naar de vergoeding voor varkensseenheden en de vergoeding voor het waardeverlies van varkensstallen. Hierbij wordt gewerkt met verschillende scenario's.

te bekostigen. Die verschillende puzzelstukjes moeten uitgewerkt worden tot een helder plaatje. De *minister* stelt voor de Kerngroep te vragen dit op te pakken. Hiermee wordt ingestemd.

6. Startdocument 'Innovatie- en versnellingsprogramma brongerichte verduurzaming stallen' en voorstel invulling en dekking € 40 miljoen private middelen en oplegnotitie (bijlage 5a en 5b)

CoViVa geeft aan dat de brede coalitie garant staat voor de toegezegde € 40 miljoen. Besteding gaat voor 20% via cashout en voor 80% via een revolverend fonds. De middelen worden ingezet op de speerpunten uit de herijking van het Actieplan vitalisering varkenshouderij, waaronder verbetering van de leefomgeving en vitalisering van de sector. Provincies worden opgeroepen om hun fondsen slim te koppelen, zodat versnippering en overlap zoveel mogelijk worden voorkomen.

Provincies zijn blij met de contouren van het verduurzamingsspoor. Oproep is om ook vooral in te zetten op maatregelen die toepasbaar zijn in bestaande stallen. Daar ligt namelijk de grootste opgave. Provincies zijn blij met de aandacht voor 'meten is weten'. Het koppelen van de middelen van de CoViVa aan provinciale fondsen is niet mogelijk omdat trajecten al lopen.

Mevrouw *Hendrix* memoreert de afspraak in het Hoofdlijnenakkoord dat het grootste deel van de door CoViVa beschikbaar gestelde middelen ingezet zou worden voor brongerichte maatregelen in stallen. CoViVa bevestigt die afspraak maar merkt daarbij op dat daarbij wel een ketenaanpak gevolgd dient te worden. Om maatregelen in en aan stallen tot een succes te maken moeten ketenconcepten goed neergezet worden. De *minister* benadrukt dat de afspraak in het Hoofdlijnenakkoord specifiek spreekt over stallen en emissiereductie via bronmaatregelen in stallen. Nu ontstaat er toch onduidelijkheid door dit te verbinden aan een ketenaanpak. CoViVa geeft hierop aan dat het beperken van emissies uit stallen niet alleen vraagt om stalaanpassingen, maar ook maatregelen op input (voer) en output (mest). Alleen dan is er sprake van een integrale aanpak. De *minister* geeft aan dat, ondanks deze uitleg, het voorstel van CoViVa niet aansluit op de afspraak uit het Hoofdlijnenakkoord en wil concreet weten hoeveel geld er beschikbaar komt voor stallen. Wanneer kan CoViVa daar duidelijkheid over geven? CoViVa zegt toe hierover in januari uitsluitsel te kunnen geven. De *minister* geeft aan dat als er een goed verhaal onder ligt dat er ruimte is voor andere doelen, maar dat meer dan de helft van de € 40 miljoen bestemd moet zijn voor brongerichte stalmaatregelen.

Provincies geven de voorkeur eraan dat de saneringsregeling en de regeling voor verduurzaming tegelijkertijd open gaan zodat provincies en gemeenten bij gesprekken met boeren een gevulde 'instrumentenkoffer' hebben. Mevrouw *Hendrix* snapt dat dit wenselijk is, maar geeft ook aan dat beide regelingen elkaar niet op moeten houden. De saneringsregeling is op dit moment wat verder in ontwikkeling dan de regeling voor verduurzaming. Kijkt wat dit betreft ook naar CoViVa, die zich als trekker heeft opgeworpen van de het verduurzamingsspoor.

7. Communicatie op korte en lange termijn

De minister concludeert dat er vanmiddag een aantal zaken zijn afgedaan en een aantal teruggediept zijn bij de Kerngroep. Voorstel is om deze in een volgend Bestuurlijk Overleg in februari af te handelen, tegelijkertijd met de Saneringsregeling Varkenshouderij (SRV). Dat is dan ook het moment om de communicatie naar buiten te starten. CoViVa geeft aan dat er veel druk is, ook intern voor spoedige communicatie over het Herijkte actieplan vitalisering varkenshouderij en de communicatie over de saneringsregeling. *Minister* geeft hieraan ruimte, maar vraagt dit af te stemmen.

8. Rondvraag

Geen.

9. Sluiting

De minister dankt alle aanwezigen voor hun bijdrage aan het overleg en sluit de vergadering.

Afsprakenlijst

1. De uitgangspunten en hoofdlijnen die voorlagen vormen de basis voor de Saneringsregeling Varkenshouderij (SRV). Deze regeling zal in een volgend BO in februari definitief worden vastgesteld. Om dit te kunnen bewerkstelligen zijn een aantal vervolgafspraken gemaakt die door de Kerngroep worden opgepakt.
2. De Kerngroep buigt zich over het voorstel van provincies om de vergoeding voor het waardeverlies te maximeren tot het percentage varkensrechten dat door een ondernemer voor opkoop wordt aangeboden (indien een ondernemer 80% varkensrechten aanbiedt, dan heeft hij slechts recht op 80% van de vergoeding voor het waardeverlies van zijn varkensstallen).
3. De Kerngroep zoekt een praktische oplossing voor de uitwisseling van gegevens tussen Rijk en gemeenten (o.a. het informeren van gemeenten over varkenshouders die zich aanmelden voor de sanering), passend binnen de vigerende privacywetgeving.
4. De Kerngroep neemt bij de invulling van de evaluatie na de eerste tranche de optie mee om het aantal tranches uit te breiden van totaal 2 naar 3, waarbij als belangrijkste overweging en daarmee toets geldt dat de werkbelasting bij gemeenten die het gevolg is van te saneren varkenshouderijlocaties geen belemmering voor de voortgang mag vormen.
5. De Kerngroep analyseert per provincie de verschillende manieren waarop ondernemers zouden kunnen voldoen aan de sloopverplichting. Als er dan een groep overblijft waarvoor deze verplichting een belemmering kan vormen voor deelname aan de saneringsregeling wordt naar een oplossingsrichting gezocht. De ontwikkelingen rondom het asbest/sloopfonds (Rabo en de door hen benaderde partijen) worden hierin mee genomen.
6. CoViVa komt uiterlijk in januari van 2019 met een voorstel voor doelen voor besteding van de € 40 miljoen, waarbij als uitgangspunt geldt dat een substantieel deel gericht moet zijn op brongerichte maatregelen in stallen.

Directoraat-generaal Agro

Behandeld door

10.2.e

T O

10.2.e @minez.nl

Datum

13-feb-2019

Kenmerk

DGA / 19047161

Bijlage(n)

3

agenda

Omschrijving	Bestuurlijk Overleg Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij
Voorzitter	Carola Schouten, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Notulist	
Vergaderdatum en -tijd	20 februari 2019, 11.00 uur - 12.00 uur
Locatie	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Agenda Bestuurlijk Overleg Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij

DATUM: 20 februari 2019
 TIJD: 11.00 – 12.00 uur
 LOCATIE: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
 Bezuidenhoutseweg 73

Vergaderpunten

1. Opening
2. Mededelingen
3. *Saneringsspoor*: Concept saneringsregeling varkenshouderij en toelichting (bijlage 1a en 1b)
 - 3a. Notitie met toelichting en adviezen vanuit de kerngroep (door LNV)
 - 3b. Stappenplan Handelingen decentrale overheden

Doel: bespreken van de notitie; akkoord op de conceptregeling en proces aangaande informeren van de Tweede Kamer, staatssteuntoets en publieke consultatie
4. Flankerend beleid, incl sloopcomponent

Notitie cf. afspraak uit vorig BO van 6 december (door provincies)

Doel: bespreken van de notitie
5. *Verduurzamings- /innovatiespoor*: Notitie over de invulling van de 40 miljoen private middelen vanuit de sectorpartijen die tegen de 40 miljoen Rijksmiddelen worden aangezet (door CoViVa).

Doel: Akkoord met deze invulling en benadering

Directoraat-generaal Agro

Ons kenmerk
DGA / 19047161

6. *Communicatie*: Oplegnotitie en Plan van Aanpak (door LNV)
Doel: bespreken oplegnotitie en akkoord op PvA
7. Rondvraag
8. Vaststellen datum volgende vergadering
9. Sluiting

Oplegnotitie Concept-Subsidieregeling Sanering Varkenshouderijen (SRV)

Februari 2019

Aanleiding

In aanloop om te komen tot een conceptregeling zijn in het Bestuurlijk Overleg (BO) Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij van 6 december jl. de hoofdlijnen van de regeling SRV (Subsidieregeling Sanering Varkenshouderijen) vastgelegd. Het BO heeft de werkorganisatie ('Kerngroep') gevraagd om op enkele punten analyses te maken en naar oplossingen te zoeken. Het gaat om de volgende punten:

1. Tijdenpad publicatie en openstelling
2. Vergoedingen: waardeverlies- en varkensrechtenvergoeding
3. Flankerend beleid; incl. mogelijkheden tot financiering van sloop.

De bevindingen en conclusies van de Kerngroep worden in het onderstaande beschreven en toegelicht. Deze hebben mede geleid tot de invulling van de concept-saneringsregeling varkenshouderij zoals deze voorligt (agendastuk 3). Tenslotte treft u het advies van de kerngroep aan.

Bevindingen en conclusie1. Tijdenpad naar publicatie en openstelling*1.a Tijdenpad naar publicatie*

De kerngroep concludeerde dat het aanbeveling verdient om na toetsing en publieke (internet)consultatie zo snel mogelijk de SRV vast te stellen en te publiceren (richten op 1 juni). Dan is voor iedereen duidelijk wat de definitieve regeling inhoudt (deze staat vanaf dat moment bij RVO op de website). Wel heeft het de voorkeur om enige tijd te laten vóór de openstelling. Dit leidt tot het volgende tijdenpad:

- 20 Februari 2019 BO: concept-SRV wordt voor akkoord voorgelegd
- Begin maart 2019: goedkeuring bestedingenplan AP door het ministerie van Financiën
- Medio maart 2019: informeren Tweede Kamer
- Medio maart 2019: Start formeel staatssteuntraject bij de Commissie
- Medio maart 2019: Start publieke consultatie (zes weken)
- April/mei 2019: verwerken reacties, zo nodig hernieuwd BO en besluit MLNV
- Begin juni 2019: publicatie en in werking treden SRV waarin de periode van de openstelling is bepaald.

1.b Openstelling

De openstelling voor inschrijving aan de SRV is voorzien voor 15 augustus – 30 september 2019. Dat biedt varkenshouders en hun adviseurs gelegenheid een subsidieaanvraag te overwegen. Kort voor 15 augustus wordt op basis van de actuele marktwaaarde van varkensrecht (in concentratiegebieden Zuid resp. Oost) bepaald hoe hoog de subsidie voor ingeleverd varkensrecht is. Na 30 september worden de ingediende aanvragen beoordeeld op volledigheid; zo nodig worden aanvullende gegevens opgevraagd. Erna worden de aanvragen in het bijzonder op geurhinder beoordeeld en 'gerankt' door middel van de geurscore. Dit alles heeft een doorlooptijd van drie maanden, wat betekent dat de subsidiebeschikkingen nog eind 2019 verzonden kunnen worden.

Bezien vanuit de uitvoering gaat de voorkeur uit naar een SRV waarbij de beschikbare middelen (€ 120 miljoen) met één openstelling gebruikt kunnen worden. Eerder werd gedacht aan twee tranches/openstellingen en ook daarom is dit in de Kerngroep van januari en februari jl. onderwerp van gesprek geweest.

Het ministerie van Financiën dringt sterk aan op een enkele openstelling; dit komt de doeltreffendheid en de doelmatigheid ten goede. Binnen de Kerngroep werden de volgende aanvullende voordelen genoemd:

- Bij één openstelling kunnen varkenshouders (dan wel hun adviseurs) niet speculeren op een mogelijk stijgende prijs voor varkensrechten bij een latere openstelling;
- Eén openstelling past beter bij de in het Hoofdlijnenakkoord verkondigde aanpak waarbij het saneringsspoor voor de korte termijn en het verduurzamingsspoor voor de middellange en lange termijn bedoeld was;
- Het effect van een eerste openstelling wordt pas merkbaar in de loop van 2020 (beëindiging locatie) en de eerste helft van 2021 (sloopverplichting). Bij een eventuele

tweede openstelling wordt het effect pas op zijn vroegst eind 2021 (beëindiging locatie) en in de loop van 2022 (sloopverplichting) merkbaar. Het resultaat van een eventuele tweede openstelling zou daarmee buiten deze Kabinetsperiode vallen.

Het kan zijn dat het aantal aanvragen voor de openstelling beperkt is en dat het budget niet geheel wordt gebruikt. Dan is het mogelijk later de regeling opnieuw open te stellen voor het resterende budget, ook al wordt nu in principe gekozen voor één openstelling.

Conclusie:

De Kerngroep spreekt zich in meerderheid uit voor openstelling enige tijd na publicatie, namelijk van 15 augustus tot 30 september 2019, meteen met het maximale subsidieplafond van € 120 miljoen (dus uitgaan van één tranche).

2. Vergoedingen: waardeverlies- en varkensrechtenvergoeding

2.a Waardeverlies varkensstallen

Voor de vaststelling van de waarde van varkensstallen (en daarmee van het waardeverlies bij beëindiging van de varkenshouderij) zijn verschillende methodieken verkend: taxatie (zoals toegepast bij de Regeling beëindiging veehouderijtakken uit 2000 en 2001), de WOZ-waarde en een forfaitaire waardebepaling op basis van kengetallen uit de KWIN Veehouderij. Op basis van het resultaat van deze verkenning is in de Kerngroep besloten dat een forfaitaire waardebepaling grote voordelen heeft als het gaat om eenvoud, eenduidigheid, transparantie en uitvoerbaarheid. RVO is daarop gevraagd om in samenwerking met CoViVa en DLV-advies een forfaitaire methodiek uit te werken:

- Genoemde partijen hebben een notitie over de forfaitaire waardebepaling opgesteld en zijn tot een geschikte methode gekomen. Er is aangegeven dat er geen differentiatie naar vleesvarkens- en zeugenhouderij noodzakelijk is. De vervangingswaarde van een stal kan zo worden bepaald met een bedrag van €470 per m² stalruimte, het waardeverlies volgt uit de feitelijke leeftijd van de stal (afschrijving).
- De subsidie zal een percentage van het waardeverlies betreffen rekening houdend met de strenge eisen van het ministerie van Financiën ten aanzien van doeltreffendheid en doelmatigheid van de subsidieregeling en rekening houdend met Europese staatssteunkaders.
- Bij de bepaling van het waardeverlies wordt rekening gehouden met afschrijving van de stal, waarbij ook een restwaarde wordt gehanteerd. Dit leidt er onder meer toe dat voor een stal van 40 jaar of ouder ten minste subsidie over de restwaarde wordt verleend. De restwaarde is van belang omdat ook oudere stallen ondanks afschrijving nog een waarde in het economisch verkeer hebben. De restwaarde is dan ook wezenlijk om op deze wijze ook deelname voor varkenshouders met oudere stallen voldoende aantrekkelijk te maken. Het voorstel vanuit LNV is om een restwaarde van 20% toe te passen.

Subsidie van het waardeverlies

Het is van belang dat de vergoeding voor het waardeverlies van de stallen enerzijds voldoende aantrekkelijk is voor varkenshouders om zich aan te melden voor de subsidieregeling, maar dat anderzijds invulling gegeven wordt aan de vereisten van doelmatigheid en aan de Europese staatssteunkaders. Met andere woorden, er mag geen sprake zijn van overcompensatie. Het percentage van het waardeverlies dat in aanmerking komt voor een vergoeding is hierbij bepalend. Hiertoe is een technisch overleg geweest tussen deskundigen uit de sector en het ministerie van LNV. Op basis van de uitkomst van dat technisch overleg is het voorstel om een percentage van 65% vast te stellen.

Conclusie:

De kerngroep bepleit de hiervoor geschetste forfaitaire aanpak van de bepaling van het waardeverlies van varkensstallen. Deze forfaitaire aanpak moet nog worden getoetst (Europees staatssteuntraject).

Daarnaast is de kerngroep eens met het voorstel van LNV om 20% restwaarde te hanteren en het subsidiepercentage vast te stellen op 65% van het waardeverlies.

2.b Bepaling marktconforme waarde varkensrechten

Er zijn twee websites die de waarde van varkensrechten op enig moment publiceren en daarnaast kan gebruik worden gemaakt van varkensrechtenprijzen die door 5 à 6 bemiddelingsbureaus (die zelf geen varkensrechten hebben) worden gehanteerd.

Conclusie:

Het gemiddelde van de prijzen vanuit bovengenoemde bronnen wordt beschouwd als de marktconforme prijs van de rechten.

3. Flankerend beleid; incl. mogelijkheden tot financiering van sloop

Dit punt staat apart op de agenda van het BO; stuk is opgesteld en zal worden toegelicht door de provincies.

Voor de decentrale overheden is door LNV op verzoek een overzicht opgesteld van de handelingen die de decentrale overheden moeten verrichten in verband met de SRV, waarbij twee hoofdfasen zijn onderscheiden: de aanvraagfase en de uitvoeringsfase. Dit overzicht is besproken in de kerngroep en kan dienen als startpunt voor de betreffende overheden, in het bijzonder de 152 gemeenten van de concentratiegebieden Zuid en Oost van de Meststoffenwet. Gemeenten zijn bezig met opstellen van een lijst met contactpersonen ihkv de SRV. Deze contactpersonen kunnen ook de ingang zijn voor de uitvoerder van de regeling, RVO.

Advies

1. De kerngroep adviseert positief over de huidige concept SRV.
Nota bene: de toelichting wordt op onderdelen nog ingevuld, onder meer ten behoeve van de toetsing op staatssteun, maar deze veranderen de inhoudsvraagstukken niet.
2. De kerngroep adviseert bij de openstelling van de SRV het volledig gereserveerde bedrag (€ 120 miljoen) beschikbaar te stellen zodat dit bedrag in één tranche kan worden besteed.
3. De kerngroep adviseert voor de subsidie voor waardeverlies varkensstallen uit te gaan van een forfaitaire benadering van de waarde van de stal, zonder onderscheid tussen vleesvarkens- en zeugenhouderijen of tussen de twee concentratiegebieden. Geadviseerd wordt hierbij een restwaarde van 20% te hanteren en een subsidiepercentage van 65%.
4. De kerngroep adviseert om de marktconforme vergoeding van de varkensrechten vlak voor openstelling medio augustus vast te stellen. Deze zal dan worden gepubliceerd en is gedifferentieerd voor de twee concentratiegebieden.

Overzicht van handelingen voor gemeenten die volgen uit de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen

De saneringsregeling bevat voorwaarden en verplichtingen voor de varkenshouder die vragen om medewerking en/of handelingen van provincies en gemeenten. Ze zien zowel op de aanvraag van een subsidie als op de voorwaarden waaraan moet worden voldaan voor de sluiting van de locatie. De voorwaarden en verplichtingen gelden dus niet voor gemeenten en provincies, maar medewerking van de betreffende overheid is wel noodzakelijk, zowel voor de effectiviteit van de regeling als geheel als voor een zo soepel mogelijk verloop van de bedrijfsbeëindiging voor individuele varkenshouders.

Provincies en gemeenten hebben zich in het Hoofdlijnenakkoord gecommitteerd aan het ondersteunen van varkenshouders die hun bedrijf of een locatie van hun bedrijf beëindigen met flankerend beleid, naast de vergoedingen die volgen uit de SRV. Flankerend beleid is maatwerk, afhankelijk van de specifieke situatie van de varkenshouder en de betreffende locatie en ook afhankelijk van de beschikbare instrumenten in gemeenten en provincies. Onderstaand overzicht gaat niet in op het flankerend beleid dat niet rechtstreeks volgt uit de SRV.

Varkenshouders die voor een subsidie in aanmerking komen dienen op grond van de SRV aan bepaalde vereisten te voldoen die – kort door de bocht geformuleerd – moeten borgen dat de sluiting van de productiecapaciteit onherroepelijk is. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de voorwaarden en verplichtingen *die rechtstreeks volgen* uit de SRV. Provincies en gemeenten blijven echter op grond van hun bevoegdheden verantwoordelijk voor het vigerende omgevings- en milieurecht, ook voor wat betreft de locaties en inrichtingen die op grond van de SRV een beëindigingssubsidie ontvangen.

Provincies en gemeenten wordt gevraagd de processen die onderstaande handelingen vereisen tijdig in te regelen en ondernemers bij de uitvoering ervan maximaal te ondersteunen, gezien de strikte voorwaarden en verplichtingen die rusten op varkenshouders die in het kader van de regeling voor subsidie in aanmerking komen.

Aanvraagfase

1. Beschikbaarheid van een contactpersoon bij bevoegd gezag/gemeente voor contacten met de RVO.

Toelichting: het is van belang dat er een concreet aanspreekpunt is bij het bevoegd gezag en hoe dan ook (de provincie kan het bevoegd gezag zijn), de gemeente; dit in verband met de in de artikelen 11 en 13 bedoelde berichten van de RVO aan het bevoegd gezag en verdere contacten in verband met onderstaande handelingen.

2. Zo nodig verstrekken door bevoegd gezag van de eerder gedane en nog geldige melding of de geldige vergunning aan de varkenshouder.

Toelichting: ingevolge art. 10, 3^e lid, SRV dient betrokkene deze informatie bij de aanvraag te overleggen t.b.v. de beoordeling van de aanvraag. Indien betrokkene hier niet meer over beschikt, zal hij zich hiervoor wenden tot het bevoegd gezag (gemeente/provincie).

3. Informatie verstrekken door bevoegd gezag aan de RVO over de legale status van de betreffende locatie.

Toelichting: op grond van art. 5 worden gedoogstoppers uitgesloten van deelname aan de SRV en kunnen overtredingen van normen voor het houden van varkens reden zijn voor afwijzing van de aanvraag (het laatste is om bij aperte probleemgevallen te kunnen optreden en strekt ook tot uitvoering van de staatssteun-eis ter zake). In verband hiermee zal de RVO ten behoeve van de beoordeling van de aanvraag bij het bevoegd gezag navraag doen of betrokkene inderdaad niet als gedoogstopper geregistreerd is, of er een handhavingstraject tegen betrokkene loopt of dat er anderszins ernstige overtredingen aan de orde zijn.

Uitvoeringsfase

4. Registreren door bevoegd gezag van de melding van beëindiging varkenshouderij/intensieve veehouderij op de betreffende locatie c.q. op verzoek van de varkenshouder intrekken van de vergunning dan wel zodanig aanpassen dat intensieve veehouderij niet langer mogelijk is. Zo nodig (t.a.v. de melding) verstrekken van een document aan de varkenshouder zodat deze bij de RVO kan aantonen dat aan deze voorwaarde is voldaan.

Toelichting: zie art. 4, onder a, 4°. Het is van belang dat dit tijdig gebeurt, d.w.z. binnen de periode van acht maanden, vermeld in art. 4, onder a. Het is de verantwoordelijkheid van de varkenshouder om van zijn kant tijdig stappen richting bevoegd gezag te zetten. Tegelijkertijd is het van belang dat het bevoegd gezag met voortvarendheid met intrekkingen/verzoeken om gaat. Voor intrekking van een vergunning geldt dezelfde procedure als voor de verlening ervan (soms incl. terinzagelegging cf. uitgebreide voorbereidingsprocedure). Dat neemt niet weg dat aannemelijk is dat intrekking van een intensieve veehouderij vergunning veel gemakkelijker, d.w.z. sneller zal verlopen dan de verlening ervan – er van uitgaand dat het verzoek om intrekking/aanpassing geen nieuwe elementen bevat. Er kan mogelijk een probleem rijzen indien een varkenshouder intensieve veehouderij wil inwisselen voor andere (landbouw)activiteiten en dit bij omwonenden op weerstand stuit. Het is de vraag of in een dergelijk geval niet een knip kan/moet worden gemaakt: eerst intrekken van de intensieve veehouderij vergunning en daarna nieuwe vergunningsaanvraag in procedure brengen. Anders lijkt de SRV (in de huidige vorm) niet uitvoerbaar te zijn.

5. In behandeling nemen door de gemeente van een verzoek om aanpassing van het bestemmingsplan waardoor de betreffende locatie niet langer een intensieve veehouderij bestemming heeft. Zo nodig (als betrokkene niet automatisch een dergelijk bericht krijgt) verstrekken van een document aan de varkenshouder zodat deze bij de RVO kan aantonen dat aan deze voorwaarde is voldaan.

Toelichting: zie art. 4, onder a, 5°. Eerder is besproken dat om diverse redenen aanpassing van het bestemmingsplan niet als voorwaarde kan worden gesteld. Daarom wordt volstaan met dit procedurele vereiste. Gelet op de doelstelling van de SRV is het van belang dat de behandeling van de hier bedoelde verzoeken voortvarend gebeurt. Het verdient de voorkeur dat het bericht over in behandeling name impliceert dat het verzoek ook daadwerkelijk beoordeeld wordt (en niet louter een pro forma karakter heeft).

6. Het tijdig afgeven van een sloopvergunning door het bevoegd gezag. Gemeenten zullen varkenshouders aan wie een subsidie verstrekt wordt tijdig en actief moeten informeren over en begeleiden bij de procedure die doorlopen moet worden om binnen 14 maanden na subsidieverlening sloop gerealiseerd te hebben. Er is gemeenten veel aan gelegen om hier een actieve houding in te nemen om te voorkomen dat sloop niet of niet tijdig gerealiseerd wordt of niet volgens de juiste procedures – denk ook aan asbestsanering en de afvoer van sloofafval – wordt uitgevoerd.

Toelichting: zie art. 4, onder b. De subsidie wordt uitsluitend verstrekt indien uiterlijk veertien maanden na de subsidieverlening de voor het houden van varkens op de varkenshouderijlocatie gebruikte gebouwen en bouwwerkende bijbehorende silo's en kelders, zijn afgebroken en verwijderd.

7. Uit de interviews met varkenshouders die hun bedrijf hebben beëindigd of dit overwegen komt als cruciale voorwaarde naar voren dat de status van hun bedrijfswoning zodanig wordt dat permanente bewoning mogelijk blijft en ook dat de status van hun woning geen belemmering moet vormen voor verkoop van deze woning. Het is aan gemeenten om, in nauw overleg met ondernemers die zich aan willen melden of hebben aangemeld voor de subsidieregeling, vroegtijdig duidelijkheid te verschaffen over de status van de bedrijfswoning na beëindiging van de varkenshouderij(locatie).

Agendapunt 4: Flankerend beleid provincies, incl. sloopcomponent

Auteur: Provincies (10.2.e)

Tijdens het BO van 6 december jl. is gesproken over de facilitering van de sanering varkenshouderij (SRV) door provincies en gemeenten wat zich toespitst op twee punten namelijk welke 'service' bieden lagere overheden voor en tijdens het traject en welke instrument zijn voorhanden die bijdragen aan de bekostiging van de sloopverplichting.

Deze punten zijn eveneens tijdens het directie overleg LNV-provincies-VNG besproken waarna betrokken provincies LNV schriftelijk hebben geïnformeerd over de aanpak en het flankerend beleid.

Het samenvattend beeld is als volgt:

De relevante provincies en gemeenten willen ondernemers, die deelname aan SRV overwegen, ondersteunen. Daarvoor zijn netwerken opgericht, waarbij ook omgevingsdiensten betrokken zijn, en gemeentelijke aanspreekpunten benoemd. Ondernemers kunnen gebruik maken van adviesvouchers, directe advisering door ervencoaches en keukentafelgesprekken ten behoeve van hun bedrijfskeuze en wat de mogelijkheden vanuit de provincie en gemeenten zijn.

Dergelijke netwerken zijn actief in de Brabantse gemeenten Reusel-De Mierden, Sint Antonis en Cranendonk. In Gelderland wordt gebruik gemaakt van de FoodValley structuur, de Achterhoekboard en het samenwerkingsverband Berkelland terwijl in Overijssel het concept Toekomstgerichte erven de spil vormt. Utrecht is aangesloten bij FoodValley en in overleg met de gemeenten Renswoude, Rhenen en Veenendaal en in Limburg werken de zes belangrijkste IV gemeenten intensief samen.

De inzet in alle provincies is om de overige gemeenten uit te nodigen voor aansluiting aan de netwerken. Knelpunten in de aanpak worden in die kaders besproken en ervarings- en kennistoepassing bevorderd.

Voor de bekostiging van de sloopopgave stellen provincies geen subsidies beschikbaar.

Wel zijn er een aantal sporen die een bijdrage kunnen leveren aan de bekostiging van de sloopopgave die provincies en gemeenten aanbieden / ondersteunen.

Daarom bepleiten provincies om voor asbesthoudende gebouwen de inzet van het (landelijke) Asbestfonds te verruimen met de optie 'sloop'. Provincies vragen de Minister hiervoor aandacht. Met het oog op de efficiënte en effectieve uitvoering (ontzorging agrariër) inclusief schaalvoordelen wordt ook ingezet op verruiming van de tool 'Asbestschakel' (o.a. pilot in Limburg).

Herontwikkeling (herbestemming) van het te slopen bouwvlak om een nieuw verdienmodel te creëren is eveneens een belangrijke optie voor ondernemers. Provincies en gemeenten werken hier aan mee. Uit ervaring en studies van o.a. Alterra blijkt dat herbestemming, afhankelijk van ligging en marktsituaties in ca. een kwart van de situaties reëel is. Ook concepten als Rood voor rood zijn een alternatief mits de regionale woningmarkt dit toelaat.

Daarnaast zijn nieuwe businesscases en beleidskaders in ontwikkeling op het vlak van energie opwekking op het bouwvlak, arbeidsmigrantenhuisvesting e.d. (al dan niet op basis van gebiedssaldering) die nieuwe kansen kunnen opleveren. Het SRV tijdspad en ontwikkeling van dergelijke cases overlappen elkaar waardoor een risico optreedt voor het SRV traject. Daarom bereiden enkele provincies (Limburg, N-Brabant) de vorming van een revolverend transitiefonds voor, mede bestemd voor bekostiging van de sloop van niet asbesthoudende gebouwen voortkomend uit de SRV. Besluitvorming hierover is binnen enkele maanden (voor openstelling van SRV) voorzien. Tot slot is relevant dat in N-Brabant het concept staldering beschikbaar is wat betekent dat uitbreidende veehouders verplicht zijn stoppende veehouders een vergoeding te geven voor sloop van stallen.

Desondanks is het niet uitgesloten dat een aantal ondernemers over onvoldoende revenuen beschikt om aan de sloopverplichting te voldoen. De omvang van deze groep is door provincies niet kwantificeerbaar. Experts schatten in dat de omvang van deze groep kan oplopen tot ca een kwart van de potentiële deelnemers.

Financieringsstrategie vanuit Coalitie Vitalisering Varkenshouderij

Concept 31 januari 2019

Strikt vertrouwelijk

Achtergrond

In het afgelopen half jaar hebben de Coalitiepartners inhoudelijk de hoofdlijnen vastgesteld van de ***Herijking van het Actieplan Vitalisering Varkenshouderij***. Daarbij zijn vijf sporen benoemd:

- Goede zorg voor de Leefomgeving
- Centrale positie in de Circulaire economie
- Erkende bijdrage aan Klimaat en energietransitie
- Robuuste varkens in een diervriendelijke houderij
- Mondiaal koploper in marktgerichtheid en ketensamenwerking

Momenteel worden de vijf sporen door leden van de Coalitie uitgewerkt met inbreng van externe partners. Het is de bedoeling dat dit proces voor april 2019 is afgerond.

In het ***Hoofdlijnenakkoord*** van juli 2018 is opgenomen dat de Coalitie ViVa het initiatief neemt voor een meerjarig innovatie- en versnellingsprogramma voor de brongerichte verduurzaming van varkensstallen door een integrale brongerichte aanpak van schadelijke emissies (geur, ammoniak, fijnstof, CO₂/methaan, endotoxinen) in bestaande en nieuwe stalsystemen. Naast de sanerings- en beëindigingsregeling voor de varkenshouderij is het innovatie- en versnellingsprogramma onderdeel van de uitwerking van het spoor 'Goede zorg voor de Leefomgeving' van de Herijking van het Actieprogramma Vitalisering Varkenshouderij. Naast de extra Rijksmiddelen (40 miljoen euro) stellen ook de Coalitiepartners hiervoor in de komende vier jaren minimaal 40 miljoen euro aan middelen beschikbaar.

De in te zetten middelen (40 miljoen euro van Rijk en 40 miljoen euro van de Coalitie) zijn in het Hoofdlijnenakkoord 2018 gekoppeld aan het ontwikkelen van en het stimuleren van investeringen in innovatieve brongerichte emissiebeperkende maatregelen in nieuwe en bestaande stalsystemen in de varkenshouderij. Het doel is om schadelijke emissies uit stallen integraal én brongericht zoveel mogelijk te reduceren.

De Coalitie heeft bepaald hoe de 40 miljoen euro van de ketenpartners het best zou kunnen aansluiten op de afspraken in het Hoofdlijnenakkoord, op de afspraken die zijn gemaakt in het BO Warme sanering Varkenshouderij van 6 december 2018 en de nadrukkelijke wens van de private partners in de Coalitie om de private financiële middelen in te kunnen zetten op alle vijf sporen van de Herijking van het Actieprogramma Vitalisering Varkenshouderij. In het Bestuurlijk Overleg van 6 december jl. heeft de minister van LNV aangegeven dat een substantieel deel (meer dan de helft) van de private € 40 miljoen bestemd moet worden voor brongerichte emissiebeperkende maatregelen in stallen.

In deze notitie komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Welke uitgangspunten worden gehanteerd?
- Wat betekent dat voor de verdeling van middelen over de vijf sporen van de Herijking van het Actieprogramma?
- Wat is de financiële hefboom van de inzet van de middelen van de Coalitie?
- Wat zijn de vervolgstappen?

Deze vier onderwerpen worden hieronder kort uitgewerkt.

Ad. A. Uitgangspunten

- De private ketenpartners brengen in totaal 40 miljoen euro bijeen voor zowel het uitvoeren van het spoor Goede zorg voor de Leefomgeving als de overige vier sporen van de Herijking van het actieplan Vitalisering Varkenshouderij 2019 – 2022
- Een substantieel deel (meer dan de helft) van de private middelen wordt ingezet voor brongerichte emissiebeperkende maatregelen in bestaande en nieuwe stalsystemen en systeeminnovaties.
- De inzet van de Rijksmiddelen (€ 40 miljoen) voor brongerichte verduurzaming en de inzet van de private middelen (€ 40 miljoen) zullen goed op elkaar worden afgestemd voor maximale effectiviteit.
- In de besteding van de Rijksmiddelen zal de nadruk komen te liggen op het ondersteunen van de ontwikkeling en het doormeten van innovaties in integrale brongerichte emissiebeperkende maatregelen in bestaande en nieuwe stalsystemen en systeeminnovaties (nieuwe stalconcepten, aansluiting op marktvraag, meet- en sensortechnologie). Tentatief wordt op dit moment gedacht aan 75% (€ 30 miljoen).
- Daarnaast zal een deel van de Rijksmiddelen worden besteed aan een investeringsondersteuning voor de eerste marktintroductie van nieuwe en (technisch) bewezen technieken. Dit is nodig omdat naar verwachting de eerste praktijktoepassingen hogere investeringen vergen dan een traditionele stal en het nog onzeker is in welke mate de hogere investering kan worden terugverdiend. Voor de grootschalige uitrol van nieuwe technieken zijn andere instrumenten nodig. Vooralsnog wordt gedacht aan 25% (10 miljoen euro) voor investeringsondersteuning van first movers.
- De private middelen worden voor 20% (€ 8 miljoen) ingezet als bijdrage aan innovatietrajecten (cash out) waaronder de kosten voor inhuur van derden. Verder wordt 80% van de middelen (€ 32 miljoen) in een revolverend fonds gestopt om investeringen bij varkenshouders en andere ketenpartners aan te jagen.

De verdeling van de private middelen zou er als volgt uit kunnen zien:

- De bijdrage aan innovatieprojecten (cash out) (ongeveer 8 miljoen euro) wordt gericht op:
 - Integrale brongerichte emissiebeperkende maatregelen in bestaande en nieuwe stalsystemen, via het veevoer, innovaties in meet- en regelsystemen/management daarvan en nieuwe emissie beperkende technieken voor de behandeling van verse varkensmest in stallen en verwerking van dagverse mest uit stallen met frequente ontmesting (20%, 2 miljoen euro). Deze middelen worden als cofinanciering ingezet van innovatiemiddelen die via het Rijk worden verstrekt.

- Onderzoek naar mestverwaarding (20%, 2 miljoen euro)
- Gezondheid en welzijn dieren (20 %, 2 miljoen euro)
- Keteninformatiesystemen (incl. data-infrastructuur meet-en regelsystemen) en marktgerichte ketensamenwerking (20%, 2 miljoen euro)
- De inzet van revolverende fonds (32 miljoen euro) zou als volgt ingevuld kunnen worden:
 - 24 miljoen euro als leningen voor varkenshouders ten behoeve van de grootschalige uitrol van nieuwe, bewezen brongerichte emissiebeperkende technieken en maatregelen in duurzame stallen en mestbehandelingsmaatregelen i.v.m. de reductie van emissies.
 - 8 miljoen euro voor vernieuwing en opschaling van ketenconcepten, op basis van onderscheidend vermogen door vermindering emissies (CO2-footprint), dierenwelzijn, gezondheid dieren, transparante ketens en gerichte marktwerking.

Ad, B Effecten van uitgangspunten op vijf sporen van Herijking

Zoals in de Herijking van het Actieprogramma Vitalisering Varkenshouderij is geconstateerd, hangen de vijf onderscheiden sporen nauw samen. Dat betekent ook dat investeringen in bijv. verbetering van de Leefomgeving ook bijdragen leveren aan de andere sporen (en omgekeerd). Hieronder is een eerste invulling gegeven van de financiële verdeling over de vijf sporen, in het besef dat diverse werkgroepen nog bezig zijn met de uitwerking van programma's en projecten. Er kunnen dus nog wijzigingen optreden.

- De Coalitie zet tweederde van haar middelen in voor het spoor van **Verbetering van de Leefomgeving**, met een zwaar accent op de uitrol van (geteste) technieken en systemen bij honderden varkenshouders. Een eerste verkenning van beschikbare technieken en concepten voor brongerichte verduurzaming leidt tot twee conclusies. Er zijn allereerst nog weinig concepten en systemen die al uitvoerig getest zijn of ze tot aanvaardbare (substantiële) emissiereductie zullen leiden. Oftewel er zijn nog veel innovatiegelden nodig om systemen van bijvoorbeeld Van der Meijden (gekoelde mestpan), Kamplan (dagverse mest afvoeren), Animal Life Plus (probiotica), Keten Duurzame Varkenshouderij (Stal van de Toekomst), Exlan (Zero Emission Stal) en nog een aantal andere initiatieven goed te testen in de praktijk. Ten tweede wordt duidelijk dat combinaties van bestaande en nieuwe technieken nodig zijn om binnen enkele jaren substantiële emissiereducties te realiseren.
- De snelle behandeling/verwerking van verse mest om emissies te voorkomen is een belangrijk onderdeel van zowel de verbetering van de Leefomgeving als een belangrijke impuls voor de centrale positie van de varkenshouderij in de **Circulaire Economie**. Dit is aanvullend op de lopende programma's op het gebied van (grootschalige) mestverwerking en innovatieprogramma's voor mestverwaarding. Voor mestverwaarding komen er mogelijk al innovatiegelden beschikbaar vanuit Topsector Agro & Food (zie bijv. Next Level initiatief) en ook voor een deel ook via de innovatiegelden van CoViVa. Voor conventionele mestverwerking is de financiering in principe geen probleem, maar hebben we vooral te maken met RO problemen (ondanks provinciale inpassingsplannen blijven er Raad van State procedures spelen).
- De investeringen in het spoor Leefomgeving (warme sanering en brongerichte verduurzaming) leggen de basis voor het realiseren van de doelstellingen van de sector in het kader van het Klimaatakkoord. In de komende maanden zal moeten worden nagegaan of via andere kanalen extra middelen binnen gehaald kunnen

worden (bijv. via de Klimaattafel, via de SDE regeling, provinciale regelingen) om aan de gemaakte afspraken in het Klimaatakkoord te kunnen voldoen. Hiermee wordt het spoor **Energie en Klimaat** van de Herijking goed afgedekt.

- Vanuit de Onderzoekagenda Varkenshouderij, het Innovatieprogramma Leefomgeving (sensoren en meet- en regelsystemen, minder emissies met positief effect op de kwaliteit van het stalklimaat en gezondheid van dieren en varkenshouders) en enkele additionele investeringen via de innovatiegelden van de Coalitie wordt de financiering van het spoor **Robuuste en gezonde varkens in een diervriendelijke houderij** ingericht.
- Innovatiegelden en middelen uit het revolverend fonds zullen worden ingezet voor het spoor **mondiale koploper in marktgerichtheid en ketensamenwerking**. Innovatiegelden zullen bijvoorbeeld nodig zijn om de eerste keteninformatiesystemen te ontwikkelen voor collectieven van varkenshouders samen met slachterijen en andere ketenpartners. De revolverende middelen kunnen worden ingezet voor de uitrol van keteninformatiesystemen, maar ook voor de marktintroductie en uitrol van onderscheidende concepten (bijv. op gebied van CO2 footprint, diergezondheid, dierenwelzijn).

Dat leidt er toe dat ongeveer 26 miljoen van de 40 miljoen aansluit bij de brongerichte verduurzaming door een integrale brongerichte aanpak van schadelijke emissies:

- 2 miljoen innovatiegelden die gerelateerd kunnen worden aan brongerichte emissiebeperkende maatregelen
- 24 miljoen revolverend voor investeringen in brongerichte emissiebeperkende maatregelen in duurzame stallen.

Ad. C. Financiële hefboom

Om de financiële hefboom te kunnen bepalen van de 40 miljoen van de private partners van de Coalitie, kan de volgende redenering worden opgebouwd:

- Voor het cofinancieren van innovatiegelden kan worden gesteld dat bijdragen van overheden in dezelfde omvang door private partners in de keten worden gefinancierd (dus factor 1).
- Voor het fonds duurzame stallen, waarin in ongeveer 200 tot 300 stallen geïnvesteerd gaat worden om nieuwe technieken in de praktijk toe te passen. Daarvoor geldt dat elke euro uit het fonds tot een hefboom van 5 kan leiden door investeringen van varkenshouders.
- De grootste hefboom gaat ontstaan door het realiseren van een versnelde introductie en acceptatie van nieuwe toepassingen waardoor bewezen technieken sneller onderdeel zullen uitmaken van reguliere investeringsprogramma's die door banken gefinancierd kunnen worden.
- Voor de marktgerichte investeringen (in concepten) geldt ook dat goed gekeken moet worden naar enerzijds het traject van onderzoek naar nieuwe ketens en met name de opzet van informatiesystemen (is innovatiegeld dus 1 op 1) en anderzijds naar de uitrol van nieuwe ketenconcepten/informatiesystemen met behulp van extra investeringen via een revolverend fonds samen met de kapitaalmarkt (1 op 5)

Ad. D. Vervolgstappen

In de komende weken zal nader worden bepaald hoe de inbreng, inrichting en het beheer van het revolverend fonds van de Coalitie ingevuld kunnen worden. Onder meer wordt nagegaan of gebruik kan worden gemaakt van de structuren die in het kader van het Actieprogramma Vitalisering Varkenshouderij zijn opgezet. Via de Stichting Vitalisering Varkenshouderij (waarin de POV en Rabobank vertegenwoordigd zijn) is een aantal juridische entiteiten beschikbaar gekomen, waar mogelijk op voortgebouwd kan worden (bijv. voor mestverwerking en bijv. voor keteninnovatie). Er wordt ook verkend of van andere voorbeelden geleerd kan worden (bijv. het Mest Investerings Fonds).

Oplegnotitie Communicatieaanpak Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij

Bij de uitwerking van de plannen zijn vele (overheids-)partijen betrokken, met elk een eigen verantwoordelijkheid. Het ministerie is verantwoordelijk voor het opstellen en de uitvoering van de (sanerings-)subsidieregeling. Gemeenten en provincies zijn verantwoordelijk voor het flankerend beleid dat nodig is om varkenshouders te helpen bij de beëindiging van hun bedrijf. De uitwerking en uitvoering van het totale programma als ook de communicatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de partijen van het HA.

Communicatieaanpak op korte termijn

In gezamenlijkheid wordt, zoals afgesproken in het laatste BO, gewerkt aan een communicatiestrategie voor het totale traject. Deze is nog niet afgerond, omdat er op dit moment nog wordt gebouwd aan de subsidieregeling, het flankerend beleid en er een onderzoek (keukentafelgesprekken met varkenshouders) is uitgevoerd. Daarnaast is gewerkt aan een communicatieaanpak op de korte termijn, want we kunnen al op een aantal fronten starten met communicatie.

In de communicatieaanpak die nu voorligt, ligt de focus op procescommunicatie op de korte termijn. Op de meer lange termijn moeten de inzichten uit het onderzoek, de precieze invulling van de regeling en het flankerend beleid nog een plek krijgen.

Gevraagd besluit:

- Akkoord op de voorgestelde aanpak zoals beschreven in het PvA.

Werkgroep communicatie

Op dit moment verloopt de afstemming over de communicatie, getrapt, via de kerngroepleden. Daarnaast zijn een aantal losse sessies over de communicatieaanpak georganiseerd. Voor de uitwerking van de brede communicatiestrategie op lange termijn is directe betrokkenheid van communicatieprofessionals van de partijen van het HA zeer gewenst. Zoals in de inleiding al staat beschreven, hebben alle partijen een eigen inhoudelijke en communicatieve bijdrage te leveren. Wens is dat wel te doen vanuit gezamenlijkheid.

Het voorstel is dan ook om communicatieprofessionals vanuit elke partij van het HA structureel met elkaar om tafel te zetten in een werkgroep communicatie. Deze werkgroep krijgt de opdracht om een gezamenlijke communicatiestrategie op te stellen. LNV wil daarbij faciliteren en zorgen voor de organisatie van het overleg. Voorstel qua samenstelling:

- Provincies;
- VNG;
- Gemeenten;
- CoViVa;
- RVO;
- LNV (organisator).

Gevraagde besluiten:

- Akkoord op het instellen van de werkgroep communicatie en de voorgestelde samenstelling;
- Akkoord op de opdracht voor deze werkgroep om te komen tot een gezamenlijke communicatiestrategie;
- Akkoord op het aanbod van LNV om als facilitator op te treden.

Communicatieaanpak - (Sanerings)subsidieregeling Varkenshouderij

Versie 15-02-2019

Inleiding

In het Regeerakkoord heeft het kabinet aangekondigd de gezondheids- en leefomgevingsrisico's in gebieden met een zeer hoge veedichtheid aan te pakken. Samen met de partijen van het Hoofdlijnenakkoord (HA, overeengekomen op 7 juli 2018) is een gecombineerde aanpak langs twee sporen overeengekomen, namelijk een sanerings-/ beëindigingsspoor en een verduurzamings-/ innovatiespoor. Het eerste spoor ziet op het op korte termijn verminderen van de geuroverlast door varkensbedrijven in veedichte gebieden door het saneren of sluiten van locaties en het beëindigen bedrijven die willen stoppen. Het tweede spoor ziet op de ontwikkeling van en investeringen in brongerichte, emissiereducerende maatregelen in stal- en houderijsystemen. Om varkenshouders hierbij te ondersteunen heeft het kabinet 200 miljoen Euro gereserveerd. De verdere uitwerking van deze plannen wordt gezamenlijk opgepakt met de partijen van het HA (Kamerbrieven 28973 van de MLNV, nr. 200 – 7 juli 2018 – en 206 – 7 januari 2018).

Gezamenlijke partijen van het HA:

- Provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel en Utrecht;
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG);
- Coalitie Vitalisering Varkenshouderij, waaronder de POV, Rabobank, VION, Agrifirm, ForFarmers, Topigs-Norsvin;
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Deze plannen zijn ingrijpend voor het leven van varkenshouders en hun familie/gezin. Uiteindelijk gaat het om wijzigingen in de werksituatie en/of -omgeving. Ondanks alle ondersteuning die geboden gaat worden, blijft het geen simpele boodschap en situatie. Het is daarom van belang om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de belevingswereld van de varkenshouders.

Situatieschets

Bij de uitwerking van de plannen zijn vele (overheids-)partijen betrokken, met elk een eigen verantwoordelijkheid. Het ministerie is verantwoordelijk voor het opstellen en de uitvoering van de (sanerings)subsidieregeling. Gemeenten en provincies zijn verantwoordelijk voor het flankerend beleid dat nodig is om boeren te helpen bij de beëindiging van hun bedrijf, bijvoorbeeld bij verandering van het bestemmingsplan of met vergunningverlening. De uitwerking en uitvoering van het totale programma als ook de communicatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de partijen van het HA.

De meeste varkenshouders hebben via de band van de media of via eigen zoekgedrag ongetwijfeld de hoofdlijnen wel meegekregen. Maar er is nog weinig gerichte communicatie geweest richting de doelgroep, de varkenshouders. De informatie uit de eerder genoemde Kamerbrieven en het HA is nog niet breed bekend, dat terwijl de aanpak ingrijpende impact heeft op de bedrijfsvoering van varkenshouders en hun fysieke en relationele leefomgeving.

In de periode van november 2018 tot en met januari 2019 zijn in opdracht van het ministerie keukentafelgesprekken gevoerd met varkenshouders over het thema stoppen. Deze gesprekken maken deel uit van het traject om met alle partijen te komen tot een zo scherp mogelijke aanpak van onder andere de communicatie. Uit de concept-rapportage zijn al de eerste, voorzichtige, conclusies te trekken. Uiteraard is er behoefte aan heldere en complete informatie over dat wat de diverse partijen doen. Daarbij komt ook een sterke behoefte aan hulp en ondersteuning naar voren, zowel qua hulptools (checklists) als in persoonlijk advies. Deze behoefte betreft niet alleen de periode voorafgaand aan de beslissing om te stoppen, maar ook juist de periode daarna (denk bijvoorbeeld aan herbestemming).

Strategische uitgangspunten voor de communicatie

- Samenwerken
Gezien de grote impact op de bedrijfsvoering is het belangrijk dat de partijen van het hoofdlijnenakkoord zich *gezamenlijk* inspannen om het de doelgroep zo makkelijk en overzichtelijk als mogelijk te maken. Iedereen zet zich in om informatie te verspreiden en ervoor te zorgen dat men weet waar en bij wie men terecht kan voor vragen. Er zijn immers vele (overheids-)partijen betrokken met ieder een deel(rol) en dus ook een deel van de boodschap, maar voor de ontvanger moet dat niet belemmerend werken – bijvoorbeeld door het zoeken naar delen van de informatie op verschillende plaatsen.
- Persoonlijk
Gezien de impact en specifieke mogelijkheden die er zijn, moet worden gewerkt aan een zo doelgroepgericht/ *lokaal* mogelijke aanpak. Daarmee zorgen we ervoor dat we ons zo goed als mogelijk verzekeren dat de informatie terecht komt op de juiste plaats. Voorwaarde daarnaast is dat we zorgen voor duidelijke aanspreekpunten voor vragen, zoveel als mogelijk in de vorm van een persoonlijk gesprek. Liever zo min mogelijk algemene mailboxen en infolijnen.
- Herkenbaar en concreet
Het uitwerken en implementeren van de saneringsregeling en het flankerend beleid neemt de nodige tijd in beslag. Tijd die ook nodig is voor afstemming met diverse betrokkenen. Dit geldt ook voor de ondernemers die overwegen op de regeling in te schrijven. In deze fase is het soms lastig om al heel concreet en herkenbaar te vertellen wat er staat te gebeuren. Streven moet wel zijn om in de communicatie duidelijk te maken wat men nu kan doen en zo min mogelijk 'pure' procesinformatie te communiceren. Bij de uitwerking van de regeling en het flankerend beleid zijn daarom ook consultatiemomenten ingebouwd.
- Door ontwikkelen
Op dit moment zijn rond de precieze verdere uitwerking en invulling van het totale traject nog de nodige vragen, ook rond de communicatie. De in dit document beschreven aanpak moet dus nog zeker doorontwikkeld worden. De aanpak is in eerste instantie sterker gericht op het zenden van een gezamenlijke boodschap namens de partners van het hoofdlijnenakkoord en ontwikkelt zich breder naarmate meer duidelijk en definitief is qua regeling en de ondersteuning waar de varkenshouders op kunnen rekenen.

Communicatiedoelen en doelgroepen

Doelen

Globaal streven we onderstaande twee hoofddoelen na. De achterliggende beleidsdoelstellingen zijn gericht op de einddoelen van het programma. De communicatiedoelen richten zich op de elementen waarbij communicatie een bijdrage kan leveren aan het behalen van de beleidsdoelen.

1. Informeren over de achtergrond en uitwerking van de afspraken uit het Hoofdlijnenakkoord.
2. Ondersteunen bij de afweging en het doorlopen van het traject van stoppen met het bedrijf, dan wel te verduurzamen.

In de onderstaande matrix staan per doel de primaire- en secundaire doelgroepen op een rij.

	Primaire doelgroep	Secundaire doelgroep
Informeren	<ul style="list-style-type: none">• Varkenshouders• Stakeholders	<ul style="list-style-type: none">• Adviseurs• (Vak)media• Provincies/gemeenten
Ondersteunen	<ul style="list-style-type: none">• Varkenshouders	<ul style="list-style-type: none">• Adviseurs• (Vak)media• Stakeholders

Mijlpalen op korte termijn

1 Saneringsspoor:

- In het BO van 20/02 worden belangrijke beslispunten van de regeling en toelichting besproken en afgetikt;
- Vervolgens worden aanpassingen gemaakt aan de regeling en toelichting naar aanleiding van het BO;
- Daarna wordt aan de volgende punten gewerkt met een doorlooptijd van zo'n twee maanden:
 - Publieke (internet-)consultatie;
 - Uitvoeringstoets door RVO en NVWA;
 - Formele staatssteuntoets bij Europese Commissie;
 - Mogelijk ook nog een informele toets door deskundigen.
- Tot slot kan de regeling worden ondertekend en vastgesteld door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De regeling kan worden gepubliceerd en vervolgens opengesteld.

Het is belangrijk om te vermelden dat bij bovenstaande planning veel onzekerheden spelen die het proces kunnen vertragen, waaronder de staatssteuntoets door de Europese Commissie.

2 Innovatiespoor:

- Op dit moment wordt gewerkt aan het opstellen van een meerjarig programma voor zowel nieuwe stallen als aanpassingen in bestaande stallen. Hierbij is een startdocument (innovatieagenda) opgesteld, wat constant wordt bijgewerkt;
- Daarnaast wordt op dit moment gewerkt aan een weergave van inzet van de gelden (zowel privaat als de Rijksmiddelen) om optimale effectiviteit van inzet van de middelen te bereiken. Hieronder valt het opstellen en uitwerken van regelingen;
- Op dit moment zijn twee soorten subsidiemodules voorzien, namelijk:
 - Subsidiemodules voor innovatieprojecten en emissiemetingen;
 - Subsidiemodules voor investeringen door first movers.
- Via allerlei sporen worden lopende en 'sluimerende' initiatieven m.b.t. brongerichte aanpak gestimuleerd en omgezet in projectvoorstellen. Het gaat hierbij zowel om brongerichte emissiemaatregelen in bestaande stalsystemen als systeeminnovaties in nieuwe stalconcepten en meet- en sensortechnologie. De bedoeling is om op zo kort mogelijke termijn een aantal praktijkinitiatieven van de grond te krijgen, waarbij verschillende technieken resp. combinaties daarvan, worden ingezet bij de verschillende varkenscategorieën.

Aanpak korte termijn

Nr.	Actie	Bijzonderheden	Trekker	Wanneer
1	Gezamenlijk (nieuws)bericht van en voor alle partners	Verspreiding via eigen kanalen (websites, mail, nieuwsbrieven) en richting (vak)media Bij vervolgstappen, bijvoorbeeld openstellen regeling ter consultatie, een nieuw bericht uitdoen.	<ul style="list-style-type: none"> LNV maakt bericht Allen 	Februari 1 ^e bericht; Maart 2 ^e bericht (n.a.v. BO 20 feb)
2	QandA's	Zorgen voor een gedeelde lijst met QandA's die alle partijen moeten kunnen raadplegen voor laatste stavaza	LNV, RVO	Februari
3	Erfbezoeken	Medewerkers van alle betrokken organisaties gaan op bezoek in het gebied, letterlijk op bezoek om in gesprek te gaan en informatie te verspreiden. Een of meerdere van de bezoeken met minister en pers.	LNV	Zomer 2019
4	Online verspreiding berichten	Sites, FB, Twitter en LinkedIn – gericht op zoek naar communities voor verder verspreiden berichten. Tweede stap is verzoeken deel te nemen aan consultatie rond regeling.	Allen	Zsm en bij publicatie conceptregeling
5	Visual traject	Tijdelijk totale traject. Inclusief verdere ontwikkeling regeling en flankerend beleid. Een beeld waarin duidelijk wordt welke trajecten er zijn, welke partijen er zijn en hoe het in elkaar past qua inhoud en in de tijd.	LNV	Februari, maart, april
6	Online – opzetten website	Dossier Rijksoverheid opzetten over de sanerings- en verduurzamingsregeling.	LNV	Februari
7	Ondersteuning	Inrichten helpdesk/doorverwijzing, zorgen voor aanspreekpunten voor vragen. Bij voorkeur op lokaal niveau – toegankelijk maken	Allen	Zsm
8	Onderzoek	Nader onderzoeken wat een rol speelt in het afwegingsproces en waar men daarbij behoefte aan heeft. Input voor verdere ontwikkeling van de communicatie en flankerend beleid	LNV i.s.m. DC	Oplevering conceptrapport 1 februari, definitieve rapport 15 februari

**Verslag bestuurlijk overleg sanering en verduurzaming varkenshouderij
20 februari 2019**

Aanwezigen

De minister van LNV, de heer Peter Drenth (Gedeputeerde provincie Gelderland), de heer Hubert Mackus (Gedeputeerde provincie Limburg), mevrouw Anne-Marie Spierings (Gedeputeerde provincie Noord-Brabant), mevrouw Anke van Extel-van Katwijk (Wethouder gemeente Gemert-Bakel), mevrouw Patricia Hoytink (wethouder gemeente Berkelland en vertegenwoordiger namens de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)), de heer Aart de Kruijff (wethouder gemeente Barneveld en vertegenwoordiger van de VNG), de heer Uri Rosenthal (Voorzitter coalitie vitalisering varkenshouderij (CoViVa)), mevrouw Linda Janssen (voorzitter Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV), lid CoViVa), de heer René Coppens (Programmadirecteur Vitale Varkenshouderij, Rabobank), de heer Eric Stiphout (vicevoorzitter POV, ondersteuning), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning VNG), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning provincies), mevrouw Lieke Hendrix (LNV, directeur DAD), mevrouw 10.2.e (LNV-DAD), de heer 10.2.e (LNV-WJZ), mevrouw 10.2.e (LNV-DC), de heer 10.2.e (LNV-DAD, verslag).

1. Opening

De *minister* opent het bestuurlijk overleg (BO) en heet iedereen welkom, in het bijzonder Linda Janssen en Eric Stiphout als nieuwe bestuurders van de POV. De minister complimenteert alle partijen voor de goede samenwerking in de afgelopen periode en is blij te zien dat alle partijen hun rol pakken.

Er staan verschillende agendapunten met bijhorende stukken op de agenda, waarbij de bespreking en accordering van de Subsidieregeling sanering varkenshouderij (SRV) het belangrijkste punt is voor dit BO.

De *minister* constateert dat er geen verslag van het BO van 6 december 2018 op de agenda staat. Mevrouw 10.2.e geeft hierop aan dat dit klopt, maar dat de zes actiepunten die in dat BO zijn afgesproken allen terugkomen in de agendapunten en bijbehorende stukken vandaag.

De agenda wordt vastgesteld.

2. Mededelingen

Geen.

3. Saneringsspoor: Concept saneringsregeling varkenshouderij en toelichting (bijlage 1a en 1b), Notitie met toelichting en adviezen vanuit de kerngroep (bijlage 3a) en Stappenplan: Handelingen decentrale overheden (bijlage 3b)

De *minister* vraagt mevrouw 10.2.e de Saneringsregeling varkenshouderij (SRV) en de oplegnotitie kort van toelichting te voorzien.

Mevrouw 10.2.e geeft aan dat in de Kerngroep hard gewerkt is aan de uitwerking en invulling van de actiepunten uit het vorige BO. Ambtelijk is er overeenstemming over de uitkomst en de vertaling hiervan in de SRV. De Kerngroep adviseert het BO om:

- a) de beschikbare middelen (€ 120 miljoen) via 1 tranche weg te zetten;
- b) het waardeverlies van varkenstallen te baseren op een forfaitaire bepaling van de vervangingswaarde, zonder differentiatie tussen vleesvarkens en zeugen, zonder differentiatie tussen de concentratiegebieden Zuid en Oost, met een restwaarde voor afgeschreven stallen (40 jaar) van 20 procent;
- c) de subsidie voor het waardeverlies vast te stellen op 65% voor een goede balans tussen enerzijds doeltreffendheid (voldoende aanmeldingen voor de SRV) en anderzijds doelmatigheid (maximaal resultaat). Deze balans is een vereiste van het ministerie van Financiën en van de Europese Commissie in het kader van staatssteun;

- d) de marktconforme vergoeding voor het door te halen varkensrecht vast te stellen vlak voor de openstelling van de SRV.

De *minister* nodigt partijen uit om op deze toelichting en de adviezen van de Kerngroep te reageren.

De heer *De Kruijff* beaamt dat er bij de totstandkoming van de regeling goed is samengewerkt en geeft aan dat de VNG akkoord kan gaan met de concept-SRV die voorligt. Wel uit hij zijn zorgen over de werklust bij gemeenten bij de keuze voor 1 tranche, maar gezien de argumenten schaaft de VNG zich achter het advies. De werkzaamheden die volgen uit de regeling vallen samen met het einde van de gedoogstoppersregeling. Dit kan een afbreukrisico vormen. Daarom de oproep om in de periode na de openstelling goed te monitoren op werklust. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor communicatie richting gemeenten. De heer *De Kruijff* geeft aan dat vooral de termijn van 14 maanden waarbinnen de beëindiging afgerond moet zijn, inclusief sloop, druk legt op de gemeenten.

De *minister* is blij dat de VNG kiest voor 1 tranche en snapt de zorgen over werklust. Oproep aan de VNG is om goed inzichtelijk te maken wat de regeling qua werklust precies betekent voor gemeenten en dit terug te leggen in de Kerngroep – daar kan dan ook over mogelijke oplossingen worden nagedacht. Dit geldt tevens voor de zorg over de slooptermijn, ook daar monitoren in de gemeenten hoe dit wordt opgepakt door deelnemers aan de SRV en voor beide punten – taken gemeenten en mogelijkheden tot sloopvergoeding – duidelijke informatie geven bij de invulling van de communicatie, zie ook agendapunt 6.

Mevrouw *Janssen* geeft aan tegen een regeling met meer dan 1 tranche te zijn. Meerdere tranches werkt marktverstorend. Er wordt uitgegaan van maximaal 200-250 te saneren bedrijven. Dit aantal zal gezien het aantal gemeenten dat in de concentratiegebieden Zuid en Oost valt in de merendeel van de gemeenten niet tot een onoverkomelijke werklust leiden.

Mevrouw *Spierings* geeft ook haar complimenten voor de samenwerking. Ze geeft aan niet goed in te kunnen schatten wat het effect zal zijn van de forfaitaire bepaling van de vervangingswaarde van de varkensstallen. De 65% subsidie is naar inschatting van Noord-Brabant te hoog. Er wordt eerder gedacht aan 50%. Bij een lager subsidiepercentage past ook beter om te werken met 2 tranches. Bij een tegenvallende inschrijving op de 1^e tranche kan in de 2^e tranche bijgestuurd worden. Beide tranches hoeven ook niet lang op elkaar te wachten.

De *minister* geeft aan dat er zeer goede redenen zijn om met 1 tranche te werken. Een regeling met 1 tranche betekent overigens niet dat daarmee het denken stopt en er geen handelingsperspectieven zijn bij een tegenvallende respons, zo kan dan bijvoorbeeld alsnog een tweede tranche worden overwogen. De doelgroep van de regeling zijn de varkenshouders in de concentratiegebieden Zuid en Oost, waarbij nu nog onbekend is hoeveel van deze varkenshouders daadwerkelijk willen deelnemen. Het heeft de sterke voorkeur om de beschikbare middelen via 1 tranche weg te zetten, maar mocht dit onverhoopt niet lukken, dan naar bevind van zaken handelen.

De *minister* geeft aan dat zij niet een vooropgestelde voorkeur heeft voor een bepaald subsidiepercentage, maar dat er wel een onderbouwing bij moet zijn voor een bepaalde keuze en dat het hoofddoel van alle aanwezigen blijft om de SRV te doen slagen. Daarbij is een voldoende aantrekkelijke regeling voor deelname van varkenshouders cruciaal. In de Kerngroep is uitvoerig gesproken over en gerekend aan het percentage, de uitkomst hiervan is 65%. Als provincies echter een ander percentage wensen en kunnen onderbouwen dat dit percentage effectief is dan is de 65% niet in beton gegoten.

Volgens mevrouw *Spierings* is 65% te hoog en zal dit resulteren in veel aanmeldingen, maar daardoor ook in veel teleurstellingen (door het dan noodzakelijke grote aantal afwijzingen) en uiteindelijk in een minder effectieve regeling doordat er teveel geld gaat naar te weinig bedrijven.

Mevrouw *Janssen* memoreert dat Wageningen Economic Research zelfs tot 70% kwam en dat aan dat percentage veel gerekend is, hetgeen heeft geleid tot de 65%.

De *minister* geeft aan dat het percentage niet los te koppelen is van de bijdrage die provincies leveren aan de sloopopgave. Een lager percentage betekent automatisch dat provincies een groter aandeel van de sloopopgave op hun bord krijgen. Provincies moeten scherp inzichtelijk maken wat zij materieel aan sloop kunnen bijdragen, per provincie.

Volgens mevrouw *Spierings* zijn er in Limburg en Noord-Brabant voldoende instrumenten beschikbaar.

De heer *Mackus* geeft aan dat het moeilijk is in te schatten hoeveel bedrijven met flankerend beleid geholpen kunnen worden omdat het zeer sterk afhangt van de situatie en locatie van een individueel bedrijf.

De heer *Drenth* stelt voorop dat de regeling snel van start moet gaan en dat het percentage dus snel vastgesteld moet worden. Alhoewel heel moeilijk is in te schatten wat het precieze effect is van een bepaald percentage lijkt 65% ook naar zijn inschatting wat aan de hoge kant.

De heer *De Kruijff* beaamt dat het percentage afhangt van wat provincies aan flankerende instrumenten te bieden hebben. Het voorstel om het percentage te verlagen komt niet van de VNG. Wil ook voorkomen dat in het BO een soort onderhandeling ontstaat. Beter lijkt het om de Kerngroep er nog eens goed naar te laten kijken.

De heer *Rosenthal* wijst erop dat in de Kerngroep al uitvoering is gekeken naar de hoogte van het percentage en dat het advies 65% is. De heer Rosenthal maakt van de gelegenheid gebruik om aandacht te vragen voor de bedrijfswoningen op de te beëindigen varkenshouderijlocaties en roept gemeenten op hiervoor per individuele situatie een oplossing te vinden.

De *minister* benadrukt dat het doel van alle partijen hetzelfde is, namelijk een subsidieregeling die werkt. Daarnaast heeft zij echter ook de verantwoordelijkheid voor een goede besteding van gemeenschapsgeld. Er moet een goede balans zijn tussen effectiviteit en doelmatigheid. De minister geeft aan dat er ook politiek een balans gevonden moet worden. Er moet een goede balans zijn tussen geld voor stenen en geld voor varkensrechten. Partijen hebben bewust besloten tot een sloopverplichting, vanuit zorg voor verrommeling en ondermijning van het platte land als door de regeling massaal leegstand zou ontstaan. Daarmee lost het Rijk ook een probleem van de provincies op. Daar mag ook wat tegenover staan. Daarom nogmaals de oproep aan provincies om inzichtelijk te maken wat provincies materieel kunnen leveren voor sloop.

Mevrouw *Spierings* wijst op de brieven die ieder van de 5 provincies op dit punt hebben gestuurd en vraagt of die niet concreet genoeg waren?

Volgens de *minister* staat in die brieven heel duidelijk dat provincies materieel geen bijdrage gaan geven aan het financieren van sloop.

Mevrouw *Spierings* vraagt of andere vormen van ondersteuning niet meetellen.

De *minister* stelt hierop de vraag wat dit concreet betekent voor boeren die voor het besluit staan of ze gaan stoppen of niet. Boeren moeten al tijdens dit besluitvormingsproces weten waar ze aan toe zijn, wat ze kunnen verwachten. Uit de brieven van de provincies wordt dit niet helder.

Mevrouw *Spierings* stelt voor het vraagstuk van het percentage terug te leggen in de Kerngroep.

Volgens de heer *Drenth* ontbreekt het hiervoor aan tijd, is snelheid geboden. De regeling moet in augustus immers opengesteld worden. Met oog daarop pleit hij voor accordering van het voorstel, zowel het werken in één tranche, als de 65%

De *minister* vraagt aan alle aanwezige partijen of dit betekent dat we starten met 65%?

Partijen stemmen hiermee in.

Mevrouw *Spierings* wil hierbij aangetekend hebben moeite te hebben met het percentage van 65% en dit te hoog te vinden. Mevrouw *Janssen* vindt het jammer dat door het uitblijven van een concrete bijdrage van de provincies voor sloop er minder bedrijven geholpen kunnen worden.

De *minister* concludeert dat hiermee partijen instemmen met het concept van de Saneringsregeling varkenshouderij zoals dit vandaag voorlag.

De heer *Rosenthal* wijst nog wel op de passage uit de brieven van de provincies waarin de conclusie wordt getrokken dat naar schatting een kwart van de potentiële deelnemers een tekort aan revenuen heeft om sloop te bekostigen. Wat leggen provincies concreet op tafel om die groep te ondersteunen? CoViVa heeft behoefte aan concrete duidelijkheid.

Mevrouw *Spierings* benadrukt dat het echt gat om maatwerk. Provincies zijn er niet om schulden van bedrijven die zwaar in de rode cijfers zitten op te lossen.

4. Flankerend beleid, inclusief sloopcomponent: Notitie conform afspraak uit BO van 6 december 2018 (bijlage 4)

Dit agendapunt is besproken onder agendapunt 3.

5. Verduurzamings- en innovatiespoor: Invulling € 40 miljoen door CoViVa (bijlage 5).

De heer *Rosenthal* geeft aan dat met het voorstel voor besteding van de € 40 miljoen aan private middelen invulling is gegeven aan de kaders zoals zijn afgesproken in het vorige BO.

Mevrouw *Spierings* kijkt wel met enige verwondering naar de besteding van de middelen. De € 40 miljoen bestaat voor € 8 miljoen uit cash-out waarvan slechts € 2 miljoen aan verbetering van de leefomgeving wordt besteedt. De overige € 32 miljoen komt in een revolverend fonds. Zij stelt vraagtekens bij deze verhouding.

De heer *Coppens* geeft aan dat het bij het revolverend fonds niet om normale leningen gaat maar om achtergestelde leningen, die een hoger risico dragen. Dat kan zo ook verwoord worden in de notitie.

Mevrouw *Janssen* geeft aan dat dit een weloverwogen verdeling is. Het is niet de bedoeling om ondernemers uitsluitend met subsidies teveel in de watten te leggen. Investerings in verduurzamingen moeten landen in een gezond bedrijfseconomisch plan. Een revolverend fonds biedt mogelijkheden om meer ondernemers te ondersteunen dan subsidies.

De *minister* vraagt CoViVa om in de notitie het punt van de achtergestelde leningen goed te verhelderen en wil graag van CoViVa weten of de € 8 miljoen aan subsidies ('cash out') zijn zeker gesteld. Gaat het hierbij om nieuw geld?

De heer *Rosenthal* geeft aan dat de bij de CoViVa aangesloten partijen getekend hebben voor de financiering. De € 8 miljoen is dus zeker gesteld. Het gaat om nieuw geld, maar het kan mogelijk wel bestemd zijn voor lopende projecten.

De heer *Mackus* is vooral ook benieuwd naar de inhoudelijke invulling van de innovatieregeling(en).

Mevrouw *Janssen* geeft aan dat gewerkt wordt aan de inhoud via verschillende actielijnen. De verwachting is dat dit in april/mei 2019 klaar is.

De heer *De Kruijff* is benieuwd naar de plannen voor de andere sectoren.

De heer *Drenth* geeft aan dat de provincies graag meedenken over de invulling van maatregelen voor de pluimvee- en de geitensector.

Mevrouw *Hendrix* geeft aan dat de verschillende sectoren ieder hun eigen opgaven kennen. De opgave voor de pluimveesector zijn anders dan die voor de varkenshouderij en volgen om die reden een eigen traject. Hetzelfde geldt voor de geitenhouderij, waar vooral de uitkomst van het VGO-onderzoek naar de oorzaak van het verhoogde risico op longontstekingen leidend zal zijn. Provincies zullen hierbij betrokken worden.

De *minister* stelt voor op hoofdlijnen akkoord te geven op het verduurzamingsspoor. De inhoud moet nog geconcretiseerd worden. Dit moet op tafel liggen bij het volgende BO. Er moet naar verbinding en afstemming worden gezocht tussen de activiteiten op het verduurzamings- en innovatiespoor en bij de inzet van middelen van Rijk, provincies en private partijen.

Partijen stemmen in.

6. Communicatie: Oplegnotitie en Plan van Aanpak (bijlage 6a en 6b)

Mevrouw **10.2.e** geeft aan dat er sterke behoefte is aan communicatie, vooral vanuit de sector. Op korte termijn wordt er een webpagina geopend op *Rijksoverheid.nl*. Tot het moment dat de concept-SRV aan de Kamer wordt gezonden kunnen we alleen communiceren over datgene wat al bekend is (Kamerbrieven).

Voorstel is verder om een apart communicatiewerkgroep in te stellen waarbij alle partijen betrokken worden.

De *minister* vraagt partijen of ze kunnen instemmen met plan van aanpak en met instellen van de werkgroep.

Partijen stemmen in.

7. Rondvraag

Geen.

8. Vaststellen datum volgende vergadering

De *minister* stelt voor bijeen te komen nadat de concept-SRV aan de Tweede Kamer is verzonden en de publieke consultatie en de staatssteuntoets heeft doorlopen. Dit zal naar verwachting in mei 2019 het geval zijn.

9. Sluiting

De *minister* dankt partijen voor hun aanwezigheid en bijdrage en sluit de vergadering.

Afsprakenlijst

1. Het BO stemt in met de concept-SRV, zoals die voorligt. Daaronder valt het werken in één tranche (i.p.) en een subsidievergoeding van 65% van het forfaitaire waardeverlies van stallen.
2. In de notitie van CoViVa - waarbij de invulling van de private middelen voor verduurzaming en innovatie van de varkenshouderij aan de orde is - wordt aangevuld dat het bij het revolverend fonds niet om normale leningen gaat, maar om achtergestelde leningen, die een hoger risico dragen.
3. BO geeft akkoord op de hoofdlijnen van het verduurzamingsspoor. De inhoud moet nog geconcretiseerd worden. Dit moet op tafel liggen bij het volgende BO.
4. BO stemt in met het plan van aanpak voor communicatie en het instellen van een communicatiewerkgroep, samengesteld vanuit alle BO-partijen.

Oplegnotitie**Bestuurlijk Overleg - 13 juni 2019 - agendapunt 4: saneringsspoor
Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv)**

juni 2019

Aanleiding

Om te kunnen komen tot een definitieve Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv) worden onderstaande drie trajecten in het Bestuurlijk Overleg (BO) besproken. LNV zal deze inleiden, waarbij deze oplegnotitie als basis dient.

4a Publieke consultatie saneringsregeling

4b Quick scan ex ante

4c Staatssteuntoets Europese Commissie

Op de drie genoemde punten worden per onderwerp hieronder respectievelijk kort de bevindingen en conclusies geschetst en tenslotte een advies vanuit de werkorganisatie ('Kerngroep') aan de deelnemers van het BO uitgebracht.

Kunt u akkoord gaan met het advies onder aan deze notitie (pagina 4)?

Bevindingen en conclusie4a. Publieke internetconsultatie saneringsregeling

Vanaf 1 mei t/m 31 mei 2019 is de concept-Srv opengesteld voor een publieke consultatie via het internet. Hierop is in de (sociale) media geattendeerd en een persbericht uitgegaan.

Er zijn in totaal 39 zienswijzen via internet binnengekomen. Van de via internet ingediende zienswijzen zijn er 23 openbaar. De respondenten konden zelf kiezen of zij hun reactie openbaar wilden indienen of niet. Bij de keuze voor het openbaar indienen van een zienswijze, werd de zienswijze na goedkeuring weergegeven op de website (www.internetconsultatie.nl). In totaal zijn 12 reacties ingediend namens bedrijven in de varkenshouderij, 3 namens brancheorganisaties, 6 namens adviesbureaus, 8 namens gemeenten, 2 namens omgevingsdiensten, 6 namens burgers en omwonenden en 2 namens milieuorganisaties.

De participanten laten zich al naar gelang hun positie in het maatschappelijk speelveld in grofweg vijf categorieën indelen:

- Varkenshouders en brancheorganisaties
- Adviesbureaus
- Gemeenten en omgevingsdiensten
- Burgers en omwonenden
- Milieuorganisaties voor omwonenden

Het algemene beeld is dat de respondenten kritisch hebben meegedacht over de conceptregeling en -toelichting. Het blijkt dat sommige punten in de regeling en toelichting nadere uitleg behoeven en in enkele gevallen heroverweging, bijvoorbeeld op het gebied van het 'professionverbod' en het bepalen van geurige objecten.

De reacties zijn onder te verdelen in de zes hoofdgroepen:

1. Vragen rondom bepaling van geurscore: naast burgerwoningen van omwonenden ook recreatieterreinen, toekomstige woonwijken en agrarische woningen van land- en tuinbouwbedrijven als geurige object meenemen.

Voorstel:

** herbevestigen van eerder besluit dat recreatieterreinen niet worden meegenomen omdat het niet om permanente bewoning gaat, relatief korte blootstellingsperioden en vanwege uitvoeringsproblemen bij het vaststellen van de geurscore*

** toekomstige woonwijken niet meenemen. De Srv is gericht op bestaande geuroverlastsituaties. Bij de planning en realisatie van nieuwe woonwijken zal de gemeente met geuroverlastbedrijven afspraken maken (saneren, uitkopen etc.). Dit is een apart traject dat maatwerk vraagt. De Srv hiermee niet belasten.*

**overwegen om agrarische woningen van land- en tuinbouwondernemingen mee te nemen*

2. Vragen tav voorwaarden voor deelname: kunnen gebouwen bijvoorbeeld blijven staan bij een goed herbestemmingsplan en hoe wordt omgegaan met het professieverbod?
3. Vragen over subsidiecomponenten: hoe wordt een stal beoordeeld die recent volledig is gerenoveerd vanbinnen en welke gebouwen en oppervlakten tellen mee voor de m2 vergoeding?
4. Vragen en opmerkingen aangaande het proces en de termijn: termijn tussen publicatie (eind juni/begin juli) en openstelling (half augustus) is te krap voor goede afweging door varkenshouder en vanwege krappe bezetting bij gemeenten vanwege de vakantieperiode; termijnen van 8 maanden (afvoer varkens) en 14 maanden (sloop) zijn te krap voor een zorgvuldige afwikkeling van de beëindiging; wat is doorlooptijd beoordeling en goedkeuring aanvragen).
Voorstel:
 - * vooralsnog vasthouden aan de planning. Wanneer het Europese staatssteuntraject onverhoopt langer loopt, termijn aanpassen en communiceren.*
 - * termijn van 8 maanden is voldoende voor afvoer dieren (ook zeugen), slooptermijn van 14 maanden is voldoende wanneer tijdig voorbereidingen worden getroffen. Het niet meer doorgaan van het asbestverbod leidt tot minder druk op de slopersmarkt.*
 - * Bij publicatie van de regeling zal RVO doorlooptijd van de aanvragen publiceren.*
5. Vragen m.b.t. de rol van bevoegd gezag, flankerend beleid en herbestemming: aandacht wordt gevraagd voor een adequaat en helder flankerend beleid vanuit provincies en gemeenten.
6. Technische vragen over uitvoering en individuele situaties: hoe wordt er bijvoorbeeld omgegaan met stallen waar zonnepanelen op de daken zitten?

Conclusie

De zienswijzen geven deels aanleiding voor verheldering in de regelingstekst of de toelichting op de regeling, deels kan antwoord gegeven worden via 'veel gestelde vragen en antwoorden' op de Rijkswebpagina: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veehouderij/duurzame-varkenshouderij>. Deze veel gestelde vragen en antwoorden worden steeds bijgewerkt.

Veel van de specifieke zienswijzen op het inrichten van de Srv (sloopverplichting, geurgevoelige objecten, helderheid flankerend beleid, renovaties) zijn door de ambtelijke werkgroep (Kerngroep) en het BO eerder aan de orde geweest. Niet op alle punten zijn besluiten genomen in het BO, maar slechts op ambtelijk niveau. Een voorbeeld hiervan is de definitie van een geurgevoelig object. Op ambtelijk niveau is besloten om hier slechts burgerwoningen in mee te laten tellen (afwijkend van de Wet geurhinder en veehouderij). Recreatiewoningen, kantoorcomplexen en agrarische woningen bij land- en tuinbouwbedrijven blijven bijvoorbeeld buiten beschouwing. Deze besluiten zijn uitmondend in de concept-Srv.

Op het punt dat varkenshouders die met subsidie uit de Srv zijn gestaakt met hun bedrijfs(locatie) geen andere varkenshouderij meer mogen aankopen (professieverbod) wordt voorgesteld **pm**.

4b. Rapport 'ex ante saneringsregeling' van WUR

Naar aanleiding van het BO in december 2018 heeft LNV een onafhankelijke commissie van deskundigen om een 'quick scan' ex ante evaluatie gevraagd van de Srv, op basis van expert judgement. Daarbij zijn drie deelvragen aan de orde geweest: Is de Srv voldoende doelmatig en doeltreffend en is het voorkomen van oneigenlijk gebruik en fraudegevoeligheid voldoende geborgd? Dat is gebeurd in de periode van 1 maart tot 1 april 2019, op basis van alle relevante openbare documenten en vertrouwelijk beschikbaar gestelde (eerdere) conceptversies van Srv en toelichting. Daarnaast zijn vertrouwelijk verslagen van het BO van december 2018 en februari 2019 aangereikt.

In het voorliggende definitieve rapport worden vier conclusies getrokken en vier aanbevelingen gedaan.

Kort samengevat houden de conclusies in:

1. De Srv is effectief bij voldoende deelname. De Srv lijkt zo vormgegeven dat zij aantrekkelijk is voor veel varkenshouders in beide concentratiegebieden.
2. De uitwerking van de Srv is afhankelijk van leeftijd, type stal en locatie van het bedrijf.
3. Rangschikken op basis van de grootste vermindering van geurbelasting per Euro subsidie is doelmatiger dan rangschikken op basis van de hoogste geurscore.
4. De ingebouwde drempelwaarde kan zorgen voor verminderde deelnamebereidheid van de Srv.

Kort samengevat de vier aanbevelingen die de ex ante commissie doet:

1. Tekst en invulling nog eens kritisch bezien, met de bevindingen van het rapport in de hand.
2. Kijken naar alternatieven met als doel een hogere doelmatigheid van de Srv.
3. Flankerend beleid bekend maken, tegelijkertijd met de Srv; belangrijk voor doelgroep.
4. Schotten inbouwen voor deelname van vleesvarkensbedrijven en zeugenbedrijven aan de Srv.

Conclusie en voorstel

Aanbevelingen 1 en 3 overlappen grotendeels met reacties die ook zijn gegeven in de publieke consultatie. Voorstel is om deze aanbevelingen te honoreren:

Ad 1 De tekst van de Srv en de toelichting zullen secuur worden nagelopen, om zoveel als mogelijk helderheid en eenduidigheid te bieden, zonder de inhoudelijke hoofdlijn van de regeling aan te tasten.

Ad 3 Communicatie over flankerend beleid is belangrijk en een zaak van goede afstemming tussen de partijen van het Hoofdlijnenakkoord. Zie ook separaat agendapunt 5 van BO. Flankerend beleid is ook maatwerk en zal door de decentrale overheden op hun betreffende webpagina's en in hun communicatie zo helder als mogelijk worden neergezet. Decentrale overheden zijn doordrongen van de cruciale rol die zij spelen in het doen slagen van het saneringsspoor.

Aanbeveling 2 en 4 zijn herkenbaar in de zin dat hierover veel analyses en denkwerk reeds is verricht in de ambtelijke werkgroep (Kerngroep) voorafgaande aan de conceptregeling; dit heeft geleid tot voorstellen en adviezen aan het BO, waar op beide punten besluiten zijn genomen.

Ad 2 In het rapport worden de volgende alternatieven genoemd:

- Prioriteren op vermindering geurbelasting per euro subsidie.
- Jongere stallen/bedrijven eerder in aanmerking laten komen omdat er meer toekomstige jaren van geurbelasting worden voorkomen.
- Achtergrondbelasting meewegen bij de rangschikking

Weging:

Prioritering op basis van kosten kan ertoe leiden dat niet de locaties met de grootste geurbelasting in aanmerking komen. Dit gaat in tegen het doel van de Srv. Ook kunnen dan door de lagere prijs voor varkensrechten in gebied Oost locaties daar eerder in aanmerking komen dan in Zuid, waar gemiddeld genomen de geurbelasting hoger is. Er zijn juridische risico's (strijd met het gelijkheidsbeginsel): vergelijkbare situaties van geurbelasting worden verschillend gewogen. Tenslotte leidt dit tot complexere en duurdere uitvoering. Omdat jongere stallen gemiddeld een lagere geurbelasting hebben, zou dit contrair werken aan het selectie criterium geurscore. De benadering is dan niet consistent en uitvoering wordt veel complexer.

Voor de bepaling van de achtergrondbelasting zijn niet alleen betrouwbare gegevens van de aanvragers nodig, maar ook van alle bedrijven in de nabije omgeving van de aanvrager. Dit maakt de uitvoering complex en sterker vatbaar voor bezwaar en beroep.

Ad 4

Weging:

Voor de eenvoud van de uitvoering is gekozen voor een forfaitaire methode van m2-vergoeding.

Vleesvarkensstallen hebben gemiddeld een grotere geurbelasting dan zeugenbedrijven en zullen hoger ranken in de geurscore. Een differentiatie tussen vleesvarkens en zeugen leidt tot een minder doeltreffende regeling, daarom heeft het BO in februari besloten de forfaitaire aanpak te kiezen.

Voorstel is om aanbevelingen 2 en 4 niet te honoreren en te blijven bij de huidige aanpak van de regeling: de ranking blijven baseren op geurscore (geurbelasting) en géén schotten tussen vleesvarkens- en zeugenbedrijven .

4c. Staatssteuntoets door de Europese Commissie

Pm (WJZ)

Advies

De ingestelde ambtelijke werkgroep ('Kerngroep') met de externe partijen onder leiding van LNV geeft op basis van de geschetste bevindingen en conclusies het volgende advies aan de deelnemers van het Bestuurlijk Overleg.

Ten aanzien van agendapunt 4a (publieke consultatie) wordt u geadviseerd:

- Conceptregeling en toelichting tekstueel op enkele punten te (laten) verhelderen, daar waar de reacties laten zien dat vragen worden opgeroepen.
- Reacties (te laten) verwerken door in het document 'Veel gestelde vragen en antwoorden' op de Rijkswebpagina toelichting en antwoorden op te nemen.
- Professieverbod **pm**
- Geen fundamentele aanpassingen van de regeling door te (laten) voeren op basis van de publieke consultatie.

Ten aanzien van agendapunt 4b (quick scan ex ante) wordt u geadviseerd:

- Conceptregeling en toelichting tekstueel op enkele punten (te laten) verhelderen, aan de hand van de bevindingen van het rapport.
- Vast te houden aan het besluit van het BO van 20 februari 2019 om geen schotten te plaatsen. Het plaatsen van schotten in het budget (voor vleesvarkens en zeugen) brengt hogere uitvoeringskosten met zich mee. Daarnaast zullen vleesvarkensstallen vanwege de gemiddeld grotere geuroverlast hoger ranken op de geurscore. Differentiatie tussen vleesvarkens en zeugen zou daarmee leiden tot een minder doeltreffende regeling.
- Geen fundamentele aanpassingen van de regeling door te (laten) voeren op basis van de ex ante evaluatie.

Ten aanzien van agendapunt 4c (staatssteuntoets EC)

- **pm**

Directoraat-generaal Agro

Behandeld door

dr. 10.2.e

T 0

10.2.e @minlnv.nl

Datum

29-mei-2019

Kenmerk

DGA / 19136361

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Bestuurlijk Overleg Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij
Voorzitter	Carola Schouten, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Notulist	
Vergaderdatum en -tijd	13 juni 2019, 13.30 uur - 14.30 uur
Locatie	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit - Blauwe Zaal

Agenda Bestuurlijk Overleg Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij

DATUM: 13 juni 2019
TIJD: 13.30 – 14.30 uur
LOCATIE: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Bezuidenhoutseweg 73

Vergaderpunten

1. Opening
2. Mededelingen
3. Notulen vorige vergadering d.d. 20 februari 2019
4. *Saneringsspoor:*
Subsidieregeling sanering varkenshouderijen
4a Publieke consultatie saneringsregeling (door LNV)
4b Quick scan ex ante (door LNV)
4c Staatssteuntoets Europese Commissie (door LNV)
Doel: toelichting op drie onderdelen; akkoord op voorstellen in de bijhorende notitie
5. Flankerend beleid (door provincies en gemeenten)
5a stand van zaken (provincies en VNG)
Doel: bespreken knelpunten
5b Omzetting bedrijfswoning naar burgerwoning
Doel: bespreken antwoord Rijk; rol van bevoegd gezag

6. *Verduurzamingsspoor:*
Notitie met stand van zaken en de invulling van private- en Rijksmiddelen
(door CoViVa)
Doe!: akkoord op voorstellen uit de notitie
7. Communicatie:
Communicatiestrategie van de Hoofdpijnakkoord-partijen (door LNV)
Doe!: ter kennisname
8. Rondvraag
9. Vaststellen datum volgende vergadering
10. Sluiting

27-5-2019

Communicatiestrategie Subsidieregeling Sanering Varkenshouderijen

Inhoud

Inleiding & aanleiding.....	2
Doel & doelgroep	3
Wat is er tot nu toe gebeurd?	3
Strategische uitgangspunten.....	5
Stakeholders & ambitie	6
Communicatie over de uitvoering van de regeling	7
Communicatie door partijen HA	9
Juni 2019: publicatie definitieve saneringsregeling	9
Augustus 2019: opening inschrijfperiode van 6 weken voor subsidie	12
Lange termijn (flankerend beleid)	13
Bijlage 1: bekendmaking (concept)regeling & internetconsultatie.....	14
Bijlage 2: communicatieaanpak VNG	17
Bijlage 3: communicatieaanpak provincie Limburg	18
Bijlage 4: communicatieaanpak Provincie Noord-Brabant	21
Bijlage 5: communicatieaanpak provincie Limburg	19
Bijlage 6: Communicatieplanning RVO	22

Communicatiestrategie

Subsidieregeling Sanering Varkenshouderijen

Inleiding & aanleiding

In het Regeerakkoord heeft het kabinet aangekondigd de gezondheids- en leefomgevingsrisico's in gebieden met een zeer hoge veedichtheid aan te pakken. Tegelijkertijd willen de Rijksoverheid en de sector samenwerken aan een varkenshouderijsector die maatschappelijk meer geaccepteerd en gewaardeerd worden. Om dat te bereiken is gekozen voor een aanpak langs twee sporen:

- *Een sanerings-/beëindigingsspoor*

Op korte termijn verminderen van de geuroverlast door varkensbedrijven in veedichte gebieden door definitief en onherroepelijk beëindigen van varkenshouderijlocaties of -bedrijven.

- *Een verduurzamings-/innovatiespoor*

Ontwikkeling van- en investeringen in nieuwe stal- en houderijsystemen, gericht op brongerichte, emissie reducerende maatregelen.

Deze communicatiestrategie richt zich op de communicatie van de partijen uit het hoofdlijnenakkoord (HA) over het sanerings-/beëindigingsspoor.

Doel & doelgroep

Met deze communicatiestrategie richten we ons specifiek op varkenshouders die veel geuroverlast veroorzaken, mogelijk ook varkenshouders die wel willen stoppen maar niet weten hoe.

Het doel is om met deze communicatiestrategie de behoeften van deze doelgroep te (h)erkennen en daarop in te spelen. Zo helpen we agrarisch ondernemers een keuze te maken over hun toekomst, en werken we samen aan het vitaler maken van de varkenshouderij.

Wat is er tot nu toe gebeurd?

De conceptregeling Srv is op 30 april 2019 gepubliceerd. Per 1 mei is de regeling ook aangeboden voor publieke internetconsultatie. Voorafgaand hieraan hebben de Directie Communicatie en de directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn (DAD) van LNV gezamenlijk een traject doorlopen waarbij interviews zijn afgenomen onder twintig varkenshouders uit het concentratiegebied Oost en Zuid van de Meststoffenwet. Het doel van deze interviews was om te verduidelijken welke beweegredenen er zijn om te stoppen en welke ondersteuning varkenshouders hierbij nodig hebben.

Het CASI-traject en de interviews hebben geleid tot de volgende inzichten:

- Deelnemen aan de saneringsregeling is een ingrijpende beslissing die raakt aan de basis van het bestaan van de varkenshouder. Om varkenshouders hierin te ondersteunen is niet alleen een passende financiële regeling van belang, maar ook gerichte communicatie en flankerend beleid van gemeenten en provincies.
- Uit het CASI-traject komt het belang naar voren van gezamenlijke communicatie vanuit alle partijen van het Hoofdlijnenakkoord (HA). Ook laat CASI zien dat een lokaal aanspreekpunt bij de gemeente voor de varkenshouder van groot belang is en dat de varkenshouder persoonlijke begeleiding nodig heeft gedurende het proces richting stoppen. Dit proces is een emotionele worsteling voor de varkenshouder en het gezin, waarbij niet alleen financiën een rol spelen. Ervaringsverhalen van anderen kunnen in dit traject erg waardevol zijn.

- Uit de interviews met varkenshouders blijkt dat zij gedurende het gehele proces van stoppen aanlopen tegen een gebrek aan overzicht: de informatie moet (gevoelsmatig) vanuit verschillende plekken bij elkaar worden gesprokkeld. Afscheid nemen van het bedrijf voelt voor hen als een rouwproces. Daarnaast krijgen varkenshouders die reeds gestopt zijn met het bedrijf te maken met allerlei praktische belemmeringen die het proces niet vergemakkelijken: problemen met herbestemming, leegstaande stallen, mest in de putten, een onverkoopbare bedrijfswoning, een gemeente die niet goed meewerkt en gebrek aan uniformiteit tussen de Rijksoverheid en de gemeente.
- De uitkomsten van het CASI-traject en de interviews met varkenshouders maken duidelijk dat gerichte en eenduidige communicatie over de Srv van groot belang is. Daarnaast is flankerend beleid vanuit gemeenten en provincies, gericht op de praktische ondersteuning van varkenshouders gedurende het gehele traject noodzakelijk. Deze analyse en resultaten worden breed gedeeld.

Een overzicht van de communicatie over de bekendmaking van de subsidieregeling en de opening van de internetconsultatie is te vinden in bijlage 1.

Strategische uitgangspunten

Hoofdpijnenakkoord

Bij de uitwerking van de plannen zijn vele (overheids-)partijen betrokken, met elk een eigen verantwoordelijkheid. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor het opstellen en de uitvoering van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen. Gemeenten en provincies zijn verantwoordelijk voor het flankerend beleid dat nodig is om boeren te helpen bij de beëindiging van hun bedrijf, bijvoorbeeld bij verandering van het bestemmingsplan of met vergunningverlening. De uitwerking en uitvoering van het totale programma als ook de communicatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de partijen van het Hoofdpijnenakkoord (HA, overeengekomen op 7 juli 2018).

Samenwerken

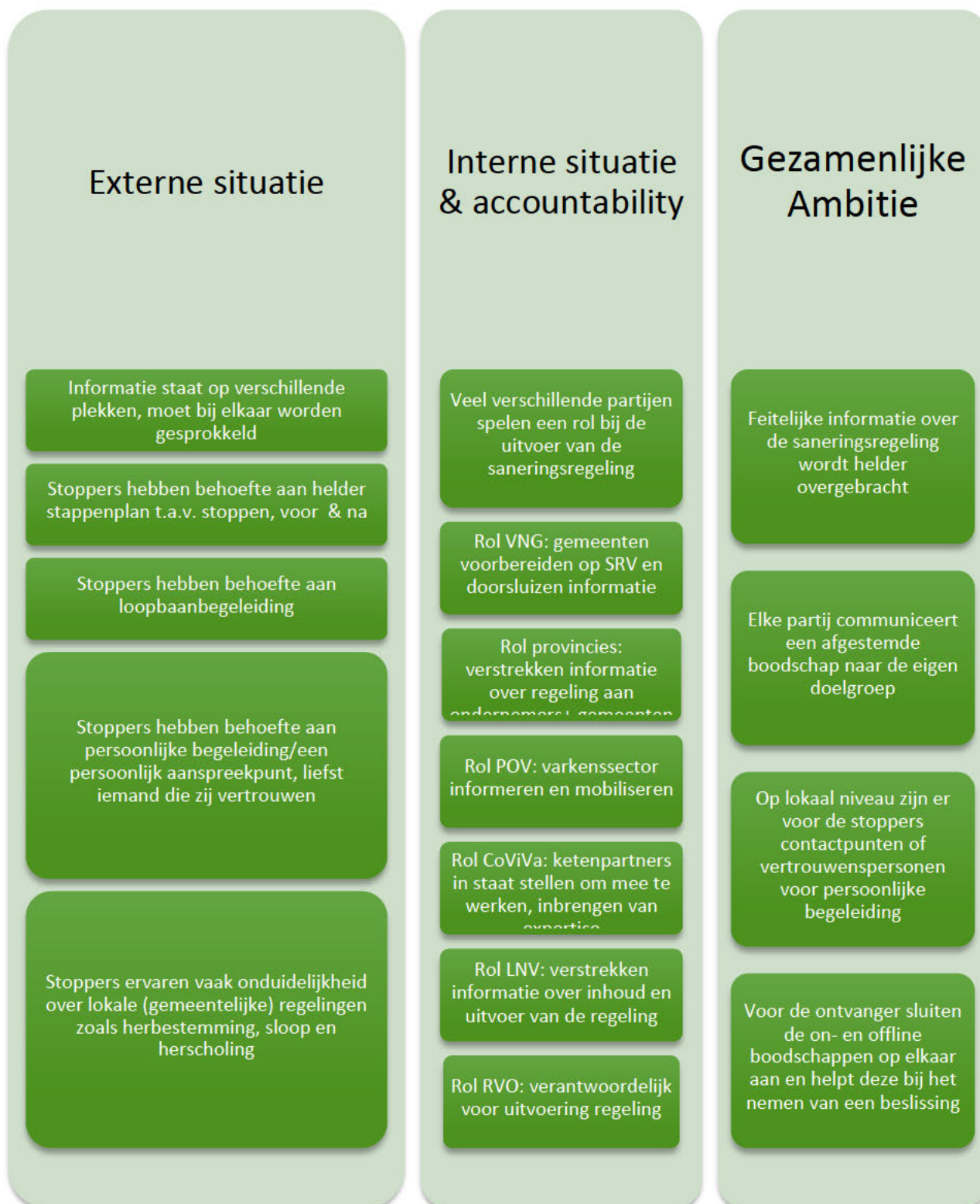
De partijen van het hoofdpijnenakkoord zetten zich gezamenlijk in om de doelgroep zo goed mogelijk te informeren en te ondersteunen bij het nemen van de beslissing al dan niet te stoppen met de varkenshouderij. Ieder heeft zijn eigen rol bij de uitvoer van de regeling en de communicatie daarover. We spannen ons in om één gezamenlijke boodschap namens de partners van het akkoord te sturen, delen informatie en signalen met elkaar en maken waar mogelijk gebruik van elkaars communicatiemiddelen.

Lokale ondersteuning (flankerend beleid)

Voor een succesvolle aanpak van het saneringsspoor is meer nodig dan alleen een sanerings-/subsidieregeling. Daarom is afgesproken dat gemeenten en provincies zorgdragen voor lokale ondersteuning aan varkenshouders die besluiten deel te nemen aan de subsidieregeling en te stoppen met de varkenshouderij. Gemeenten en provincies zijn zelf verantwoordelijk voor het opstellen van een eigen pakket aan ondersteuningsmaatregelen en de communicatie daarover. Deze lokale ondersteuning stopt niet op het moment dat de inschrijving voor de subsidieregeling sluit. Juist na het stoppen met de varkenshouderij is nazorg en begeleiding zeer van belang.

Stakeholders & ambitie

Diverse stakeholders zijn betrokken bij de sanering van de varkenshouderij. Onderstaand overzicht laat in één oogopslag zien wat de externe en interne situatie is en wat onze gezamenlijke ambitie is t.a.v. communicatie rond de regeling.

Communicatie over de uitvoering van de regeling

RVO.nl is verantwoordelijk voor de uitvoering, beoordeling en betaling van de subsidie. Dit betekent dat de RVO vanaf de openstelling van de regeling het deel van de communicatie hierover met de klanten onderhoudt.

De nadruk ligt na openstelling op het goed begeleiden en communiceren met de klant over hoe de aanvraag gedaan moet worden, wie meer informatie heeft over aanvullende vragen én over hoe alle formulieren correct in te vullen tijdens aanvraag maar óók ter afronding van het subsidietraject.

Daarvoor levert de RVO de volgende communicatieproducten:

Nieuwsbericht op www.rvo.nl

- In mei staat er een nieuwsbericht op RVO.nl waarin algemene informatie wordt gegeven over de subsidie, relaties worden geattendeerd op de internetconsultatie en zij voor verdere informatie naar rijksoverheid.nl worden verwezen.

Webpagina's www.rvo.nl en mijn.rvo.nl

- Www.rvo.nl: dit is de informatiepagina over de subsidie. De RVO verwijst op deze pagina ook naar LNV voor meer algemene informatie over de regeling en naar de mijn.rvo.nl pagina waarop de relaties daadwerkelijk aanvraag kunnen doen.
- Nieuwsbericht: RVO plaatst een nieuwsbericht wanneer de webpagina gereed is en wanneer de subsidie opengaat.
- Mijn.rvo.nl: op deze webpagina staat het digitale aanvraagformulier en staat meer informatie die nodig is bij het doen van de aanvraag (welke bijlagen toevoegen enz.).

Agrarische nieuwsbrief van RVO.nl

- Wanneer de subsidie opengaat komt daar een nieuwsbericht over in de wekelijkse agrarische nieuwsbrief. Deze nieuwsbrief wordt per mail ontvangen door alle geabonneerden.

Tweet

- Op de dag van de openstelling van de aanmelding wordt er een tweet vanuit over de openstelling verstuurd met een link naar de pagina voor aanmelding.

Kennisbank

- De call agents van klantcontact bij RVO gebruiken de kennisbank voor het beantwoorden van klantvragen die per telefoon of via de mail binnenkomen. De RVO zorgt ervoor dat deze met Q&A's gevuld is zodat zij klantvragen goed en snel kunnen beantwoorden
- Op de kennisbank staat ook de doorverwijs informatie naar andere partijen. Het is hierom belangrijk dat goed duidelijk is wie (RVO.nl, gemeente, provincie enz.) welke vragen beantwoordt en op welke manier we naar die partijen moeten doorverwijzen: is er een specifiek telefoonnummer, moeten ze naar de webpagina van de betreffende instantie verwijzen enz.

Klantcontact

- RVO heeft het mailadres saneringvarkenshouderij@rvo.nl aangemaakt dat gebruikt kan worden voor vragen over de regeling
- Voordat de subsidie opengaat krijgen de call agents van klantcontact een opleiding over de subsidie. Tijdens deze opleiding krijgen ze alle informatie die ze nodig hebben om klantvragen te beantwoorden; wat houdt de regeling in, hoe vraag je aan, waar kan de klant meer informatie vinden, wie zijn nog meer betrokken bij deze subsidie en waar moeten zij de klant naar verwijzen als de klantvraag buiten de RVO.nl subsidieaanvraag gaat

Brieven

- RVO.nl maakt een brievenset die hoort bij de uitvoering van het subsidieproces.

Ambassadeurs RVO

- RVO heeft 'ambassadeurs', die kunnen meewerken aan bijeenkomsten die in de regio worden georganiseerd. Deze ambassadeurs kunnen de regeling toelichten en praktische uitleg geven over de aanmelding voor de subsidie.

De communicatieplanning van RVO is opgenomen in bijlage 6.

Communicatie door partijen HA

De eerstvolgende mijlpalen voor communicatie over de saneringsregeling zijn de publicatie van de definitieve saneringsregeling, voorzien voor eind juni en de opening van de inschrijfperiode voor de subsidie vanaf 15 augustus. Daarnaast is een langetermijnstrategie nodig voor begeleiding van varkenshouders ná het stoppen. De communicatieaanpak van de partijen uit het HA wordt hieronder voor deze drie momenten uiteengezet.

Juni 2019: publicatie definitieve saneringsregeling

Varkenshouders kunnen al vanaf de publicatie van de conceptregeling in april 2019 nadenken over deelname aan de regeling. De publicatie van de definitieve saneringsregeling is het moment om dit proces van besluitvorming nog eens onder de aandacht te brengen.

Kernboodschap

Nu de definitieve subsidieregeling (sinds juni) definitief is heeft u alle informatie om een beslissing te nemen over deelname aan de subsidieregeling. Deze periode moet u gebruiken om de balans op te maken voor uw eigen situatie en de kosten-baten goed af te wegen. Ga tijdig in gesprek met uw gemeente en met uw (financieel) adviseur zodat u vóór 15 augustus het papierwerk in orde hebt om u in te schrijven via www.rvo.nl.

Wijziging(en) regeling n.a.v. internetconsultatie & staatssteuntoets

Op de website www.internetconsultatie.nl en op www.rijksoverheid.nl berichten we over de belangrijkste wijzigingen tussen het concept en de definitieve regeling. Wat zijn de belangrijkste wijzigingen en hoe pakt dit uit voor varkenshouders?

Ondersteuning lokale overheden in communicatie

Om varkenshouders daadwerkelijk in beweging te krijgen is meer nodig dan een bericht op rijksoverheid.nl. Uit de keukentafelgesprekken komt duidelijk naar voren dat lokale ondersteuning van groot belang is, en dat een gebrek hieraan als belemmering wordt ervaren om van de saneringsregeling gebruik te maken.

- RVO stuurt een bericht naar de contactpersonen bij gemeenten met een overzicht van de varkenshouders in die gemeente die zich hebben aangemeld voor deelname aan de regeling. Gemeenten kunnen hiermee zelf proactief contact opnemen met deze varkenshouders om hen al vroeg in het proces te ondersteunen.
- Gemeenten provincies organiseren informatiebijeenkomsten voor varkenshouders in de eigen regio. Tijdens de bijeenkomsten worden varkenshouders geïnformeerd over het bestaan van de regeling, de mogelijkheden voor deelname en de procedure van inschrijving. LNV/RVO kan indien nodig een inhoudelijke bijdrage leveren aan dit soort bijeenkomsten.
- Gemeenten/Provincies kunnen gebruik maken van de communicatieproducten die LNV heeft gemaakt over de regeling. Een combinatie van deze producten wordt door LNV gedeeld als 'toolbox':
 - (concept)regeling
 - Toelichting
 - Nieuwsbericht
 - Tijdlijn
 - Meestgestelde vragen
 - Infographic 'hoe aan te vragen' (RVO)
 - Checklist: heeft u hieraan gedacht? (m.b.t. inschrijving, bijv. een overzicht van bijlagen die men moet toevoegen aan de aanvraag)
 - Webteksten

Overzicht van te nemen stappen voor varkenshouders

Zowel voorafgaand als na het stoppen ervaren varkenshouders een gebrek aan overzicht van allerlei zaken waarmee varkenshouders te maken krijgen tijdens de overwegingsfase en na het stoppen ('de reis van de boer'). Waar men ook tegenaan loopt is dat men de informatie bij elkaar moet sprokkelen en dat niet duidelijk is waar men deze kan halen. Er bestaat daarom behoefte aan een overzicht van de stappen die moeten worden genomen om te stoppen met de varkenshouderij.

- Het ministerie van LNV richt op rijksoverheid.nl een pagina in met een tijdlijn over de te nemen stappen om deel te nemen aan de subsidie. Andere partijen kunnen deze tijdlijn als basis gebruiken voor de eigen communicatie en hier ook naar verwijzen.
- RVO bekijkt de mogelijkheid om een infographic te ontwikkelen over het proces van subsidieaanvragen.
- Andere partijen (VNG, Provincies, POV, CoViVa) integreren het stappenplan en/of de infographic in de eigen communicatie (op websites, in mailings) en verrijken het stappenplan met lokale/regionale contactpersonen waarbij varkenshouders terecht kunnen voor informatie over de regelingen. “In deze gemeente gaat herbestemming op deze manier...”, “voor vragen over deze regeling neemt u contact op met...”.

Persoonlijke Verhalen

Persoonlijke verhalen van varkenshouders die het traject van ‘stoppen’ al hebben doorlopen, voorzien in een behoefte: behalve steun door herkenning ziet men als voordeel dat men tips kan krijgen voor de invulling van de toekomst na het stoppen. Uit de keukentafelgesprekken blijkt dat de persoonlijke verhalen van andere varkenshouders helpen bij het proces van besluitvorming over het al dan niet deelnemen aan de subsidieregeling.

- CoViVa werkt aan de lancering van een platform met daarop verschillende testimonials en verhalen van varkenshouders. Dit platform is ‘van, voor en door’ de sector en dient enerzijds om de varkenshouders vanuit partijen uit de sector een hart onder de riem te steken en anderzijds om deze varkenshouders zelf een platform te geven.
- Vakbladen (Boerderij, Nieuwe Oogst), gemeentebladen en regionale tv-zenders leveren kunnen een bijdrage leveren aan het informeren van varkenshouders en de sector over deze regeling, door persoonlijke verhalen in beeld te brengen van varkenshouders die bijvoorbeeld zijn gestopt of overwogen te stoppen. Vanuit LNV worden de vakbladen actief benaderd bij nieuwswaardige momenten zoals het versturen van de kamerbrief, het definitief bekend maken van de regeling en het openen van de aanmeldingstermijn. CoViVa, gemeenten en provincies benaderen zelf ook actief deze media binnen de eigen regio.

Augustus 2019: opening inschrijfperiode van 6 weken voor subsidie

Varkenshouders hebben vanaf augustus 6 weken de tijd om zich aan te melden voor de subsidie. Dit is de tweede grote mijlpaal in de communicatiestrategie van partijen uit het HA.

Kernboodschap

De inschrijfperiode voor de subsidieregeling is vanaf nu voor zes weken geopend. Inschrijven kan via www.rvo.nl. Aanmelden voor de subsidie dient tijdig en zorgvuldig te gebeuren. We raden aan om contact op te nemen met uw (financieel) adviseur of gemeente om u te helpen met de aanmelding voor de subsidie. Ook kunt u bij RVO terecht voor ondersteuning bij het aanvraagproces.

Persoonlijke begeleiding

Varkenshouders die stoppen met hun varkenshouderij hebben behoefte aan persoonlijke begeleiding bij dit proces.

- Gemeenten hebben een contactpersoon aangewezen die ingezet wordt als persoonlijk contactpunt of helpdesk voor varkenshouders met vragen t.a.v. gemeentelijke/lokale regelingen. Omdat varkenshouders behoefte hebben aan zo'n persoonlijk aanspreekpunt, doen gemeenten er goed aan deze contactpersoon bekend te maken, bijvoorbeeld via de website of in een brief.
- RVO kan gemeenten of varkenshouders ondersteunen met praktische informatie over (het proces van) subsidieaanvragen. De RVO doet dit door communicatie via rvo.nl, via het contactcenter en kan ook deelnemen aan informatiebijeenkomsten in de regio.
- Erfbezoeken: sommige provincies en gemeenten zetten in op het afleggen van erfbezoeken, letterlijk 'aan de keukentafel' het gesprek met de varkenshouder aan te gaan en hen te ondersteunen bij de aanvraag van de subsidie.

Lange termijn (flankerend beleid)

Loopbaanbegeleiding

Jongere en oudere stoppers hebben behoefte aan loopbaanbegeleiding, zo blijkt uit het CASI-traject en de keukentafelgesprekken. Men wil ontdekken wat men kan na gestopt te zijn met de varkenshouderij en welke mogelijkheden de arbeidsmarkt biedt. Ook hiervoor zijn persoonlijke gesprekken het meest wenselijk.

➤ Loopbaanbegeleiders vanuit gemeente

Gemeenten kunnen loopbaangesprekken aanbieden aan varkenshouders die overwegen te stoppen met de varkenshouderij. Inzicht in de kansen op de arbeidsmarkt kan een varkenshouder helpen bij het nemen van een beslissing. Indien gemeenten niet in staat zijn zelf loopbaanbegeleiding aan te bieden, kunnen zij doorverwijzen naar een organisatie binnen de gemeente waar varkenshouders contact mee op kunnen nemen.

Bijeenkomsten/netwerken voor 'lotgenoten'

Eén van de aanbevelingen uit het de keukentafelgesprekken is om groepsbijeenkomsten te organiseren voor varkenshouders die overwegen te stoppen/reeds zijn gestopt, onder professionele begeleiding. Dit voorziet in een duidelijke behoefte om ervaringen op allerlei gebied uit te kunnen wisselen, informatie en advies in te winnen en inspiratie op te doen voor de toekomst (werk, herbestemming).

➤ Organisatie van lokale bijeenkomsten

Gemeenten en provincies kunnen bijeenkomsten organiseren in de eigen regio, gericht op varkenshouders die overwegen te stoppen of al zijn gestopt. Bij deze bijeenkomsten kan de RVO ondersteunen met praktische informatie over het proces en kunnen varkenshouders met elkaar informatie, kennis en ervaring uitwisselen.

Wat doe je als je geen subsidie hebt toegewezen gekregen?

Vanaf eind december 2019 worden de subsidies toegekend, dan ontvangen varkenshouders bericht ('subsidiebeschikking') van RVO. Dit geeft aan of en zo ja hoeveel subsidie zij kunnen ontvangen voor het beëindigen van hun bedrijf. Samen met RVO wordt bekeken of aan deze beschikking een bijlage kan worden toegevoegd met regelingen waar de varkenshouder gebruik van kan maken, zoals provinciale en lokale regelingen, met een adviseur en de bank bekijken hoe je alsnog kunt stoppen, etc.

Bijlage 1: bekendmaking (concept)regeling & internetconsultatie

De conceptregeling Srv is op 30 april gepubliceerd. Per 1 mei is de regeling ook aangeboden voor publieke internetconsultatie. De communicatieaanpak hierover bestond uit de volgende onderdelen:

Boodschap (LNV)

LNV heeft een oproep gedaan aan varkenshouders om mee te denken over de conceptregeling sanering varkenshouderij. Het is de eerste concrete én inhoudelijke stap die gezet wordt in het kader van de verduurzaming veehouderij. Bekendmaking van deze conceptregeling is tevens een kans om de visie van LNV in beeld te brengen.

Informatiebijeenkomst adviseurs

Het ministerie van LNV heeft eind mei een informatiebijeenkomst voor adviseurs georganiseerd. Dit zijn adviseurs die bekend zijn bij CoViVa, de POV en bij gemeenten/provincies en die een belangrijke bijdrage leveren aan het informeren van varkenshouders.

Communicatieproducten (LNV)

- Dossierpagina: LNV onderhoudt een dossierpagina op www.rijksoverheid.nl die dient als verzamelplek voor alle informatie over de regeling. Andere partijen worden opgeroepen om vanuit de eigen communicatie (nieuwsbrieven, websites, etc.) te verwijzen naar de pagina van LNV als bron, of zij kunnen deze pagina op de eigen website integreren.
- Vraag-en-antwoord: het ministerie van LNV zorgt voor een overzicht van meestgestelde vragen over de regeling die alle partijen kunnen raadplegen en gebruiken in de eigen communicatie. De meestgestelde vragen worden tevens gepubliceerd op de dossierpagina op rijksoverheid.nl.
- Tijdslijn: LNV informeert op rijksoverheid.nl ook over het proces en mijlpalen t.a.v. de regeling in de vorm van een visuele tijdslijn van het totale traject. De tijdslijn loopt vanaf de start van het traject (regeerakkoord) tot bekendmaking regeling en neemt ook alle nog te nemen stappen mee bij deelname aan de subsidieregeling.

- Lijst & contactgegevens gemeenten binnen concentratiegebieden: op rijksoverheid.nl staat een overzicht van gemeenten binnen de concentratiegebieden met contactgegevens en een link naar de website van deze gemeenten.

Publiciteit

- Sociale media van LNV worden ingezet voor het aankondigen de bekendmaking van de (concept)regeling en de openbare internetconsultatie. De tweet over de internetconsultatie bevat een 'call to action' om mee te denken en te reageren op het concept.
- Nieuwsberichten: het ministerie van LNV heeft een nieuwsbericht geschreven voor communicatie rond de kamerbrief en de internetconsultatie en deze ter beschikking gesteld aan de partners uit het HA om te gebruiken in de eigen communicatie.
- Media: het nieuwsbericht over de bekendmaking van de conceptregeling en de internetconsultatie is breed opgepakt in diverse media, te weten|:
 - NOS
 - Telegraaf
 - Trouw
 - Het Algemeen Dagblad
 - Het Eindhovens Dagblad
 - Boerderij
 - AgriHolland
 - PigBusiness
 - Nieuwe Oogst
 - Fokforum
 - Blikopnieuws
- bekendmaking definitieve regeling: LNV maakt een publiciteitsvoorstel voor de bekendmaking van de definitieve regeling, voorzien voor eind juni/begin juli.

Communicatie vanuit partijen HA

➤ VNG

De VNG informeert gemeenten via de ledenbrief aan colleges en raden, via mailing aan specifieke contactpersonen en middels de website. Het doel is om gemeenten te informeren over de regeling en hen te stimuleren dit onderwerp te agenderen in de organisatie. Daarnaast wil de VNG duiden welke taken bij de uitvoering van de regeling komen kijken (vergunningen, contact met RVO, planologische procedures), en hoe gemeenten zich hierop voor kunnen bereiden. Een volledig overzicht van de communicatieaanpak van de VNG staat in bijlage 2.

➤ Provincies

De communicatieaanpak van Provincies is divers. Zo opent de provincie Limburg het loket 'stoppende boer' (zie bijlage 3 en 4) en communiceert de provincie Noord-Brabant via de website en de whatsapp-update service (zie bijlage 5).

➤ Andere partijen (POV, CoViVa) informeren de eigen doelgroepen over het bestaan van de regeling via de eigen kanalen. Zij gebruiken het ministerie van LNV als bron. CoViVa heeft een nieuwe website gelanceerd: www.vitalevarkenshouderij.nl en communiceert van daaruit met de sector.

Bijlage 2: communicatieaanpak VNG

Doelgroep

Gemeenten (bestuurders en ambtenaren)

Boodschap

De SRV biedt varkenshouders een mogelijkheid om hun bedrijf te beëindigen. Daarnaast biedt het gemeenten een kans om urgente knelpunten op te lossen. Gemeenten hebben daarbij een aantal wettelijke taken, en kunnen daarnaast flankerend beleid opstellen.

Doelen

- Gemeenten informeren over de SRV en stimuleren om het onderwerp te agenderen in hun organisatie.
- Duiden welke taken bij de uitvoering van de SRV (contact met RVO, vergunningen en planologische procedures) de verantwoordelijkheid zijn van gemeenten en hoe ze zich daarop moeten voorbereiden
- Delen van goede voorbeelden over het opzetten van ondersteuning samen met provincies en buurgemeenten
- Attenderen op aanwezigheid van communicatieve ondersteuningsmiddelen (toolbox met teksten voor beleid, web en informatiepagina) voor gemeenten ten behoeve van hun eigen communicatie over de SRV (voorkeur via website LNV); bijv voor raad, inwoners en ondernemers

Middelen

- Ledenbrief aan colleges en raden
- Mailing aan specifieke contactpersonen bij de 152 gemeenten uit de vijf provincies (ik stuur je nog een voorbeeld door).
- Website, hierop kunnen berichten worden geplaatst die ook in het wekelijkse VNG nieuwsoverzicht worden geplaatst, dat wordt wekelijks aan gemeenten verstuurd.

Bijlage 3: Digitaal Loket Provincie Limburg

De gemeenten Nederweert en Peel en Maas en het gebiedsbureau Weert, Nederweert, Leudal samen met Provincie Limburg een digitaal loket gemaakt waar boeren zich kunnen aanmelden voor een coach. Dit loket gaat 1 mei a.s. 'de lucht in'.

Hoe werkt het loket?

Het loket (www.limburg.nl/aandekeukentafel) wordt in eerste instantie drie weken open gesteld: van 1 mei tot en met 21 mei. Boeren kunnen zich daar aanmelden. De aanmeldingen worden doorgestuurd naar Nederweert, die de werkzaamheden namens de regio coördineert.

Er is budget voor het voeren van gesprekken met 60 bedrijven. Indien er meer dan 60 aanmeldingen zijn, vindt er een selectie plaats op basis van de volgende criteria:

1. Varkensbedrijven die overwegen deel te nemen aan de warme sanering voor varkenshouderij;
2. Bedrijven die zijn aangemeld voor stoppers 2020;
3. Overige bedrijven

Tevens wordt er gekeken naar datum van indiening en evenredige verdeling van de bedrijven over de 15 Noord- en Midden-Limburgse gemeenten.

Digitale brochure

Er is een digitale brochure opgesteld die in de communicatie gebruikt kan worden.

Persbericht voor eigen website en huis-aan-huisbladen.

Er is tevens een persbericht gemaakt, dat 6 mei verzonden wordt naar regionale pers. Zo geven we de vakbladen de primeur en heeft het voor hun nieuwsaarde.

Informatie via vakbladen

Er komt een interview met Hubert Mackus in Stal en Akker van 11 mei en Nieuwe Oogst van 4 mei. Vanaf 1 mei plaatsen ze dit op hun eigen website. Hierdoor hebben zij de primeur.

Informeren agrarisch adviseurs

10.2.e informeren de grootste agrarische adviesbureaus over het loket. Dit zijn Bergs Advies, Aelmans, Pijnenburg en Arvalis.

Bijlage 4: communicatieaanpak provincie Limburg

Doelgroepen:

1. Agrarisch ondernemers met focus op varkenshouders
 - Potentiële stoppende varkenshouders op basis van de ‘Saneringsregeling Warme Sanering Varkenshouderij’;
 - Stoppende varkenshouderijen op basis van het actieplan ‘Ammoniak en veehouderij gelegen op niet toekomstbestendige locaties’;
 - Overige stoppende agrarisch ondernemers;
2. Betrokken gemeentes en verantwoordelijke ambtenaren
 - Regio Venlo
 - SML (Samenwerking in Midden-Limburg)
3. Agrarische adviesbureaus en financiële dienstverleners
4. Belanghebbenden
 - LLTB
 - Politiek

Communicatiemiddelen:

Om onze boodschap naar de diverse doelgroepen optimaal te communiceren zullen diverse middelen ingezet gaan worden. Onderstaand een overzicht van middelen met korte toelichting.

- Digitaal loket

Het loket is uiteindelijk de plaats waar agrarische ondernemers zich aanmelden. Het loket zal onder de pagina van Provincie Limburg / expeditie ruimte te vinden zijn. Het loket vraagt en geeft alle informatie die van belang is voor ondernemers in hun beslissing tot inschrijving voor ondersteuning. Focus in het loket ligt duidelijk op het informeren en tot actie aanzetten van de ondernemers.

- Presentaties

Vanuit een basis opzet zullen per doelgroep presentaties ontwikkeld worden waarbij duidelijk aangesloten wordt op het belang van de doelgroep in het traject.

- Brochure

Een algemene brochure met informatie over de toekomstige regeling en het nieuwe digitale loket zal ontwikkeld worden voor alle doelgroepen. De brochure draagt bij aan uniforme communicatie naar en voor betrokkenen.

- Persbericht

In relatie tot de openstelling van het loket zal een algemeen persbericht geschreven worden. Daarnaast zal er in interview vorm over het loket en de regeling met vakbladen gesproken worden om een maximaal bereik te krijgen binnen de regionale agrarische sector.

- Informatie voor websites

Daar waar het noodzakelijk is dat algemene informatie over loket en regeling zichtbaar is zal voor website een beknopte informatie opgesteld worden met verwijzing naar loket.

Bijlage 4: communicatieaanpak Provincie Noord-Brabant

Communicatie inspanningen om regeling bij Brabantse veehouders (specifiek varkenshouders) en medewerkers van de gemeente onder de aandacht te brengen.

De basis op orde!	
Eigen kanalen en middelen provincie Brabant <ul style="list-style-type: none"> • Webpagina Sanering / longread ondersteunende maatregelen inhoudelijk updaten • Verwijzing (en advert) naar pagina 'Regeling' vanaf provinciale webpagina • Nieuwsbericht • Social media post (Facebook, Twitter) • Item in nieuwsbrief Ruimte / Natuur, Milieu en Water 	
Acties specifiek gericht op Brabantse veehouders (varkenshouders)	Acties specifiek gericht op Brabantse gemeenten
<ul style="list-style-type: none"> • Evt. eigen factsheet met regeling vanuit het perspectief van de boer? • Bericht in WhatsApp updateservice <ul style="list-style-type: none"> ○ Video LNV? (ook op YouTube kanaal) • Delen content met: BAJK, ZLTO UBA2020 <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwsbericht (evt. interview met LNV over regeling?) • Item in de maandelijkse digitale nieuwsbrief • Social media post (Twitter) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwsbericht op Kennisnet (ambtelijk) • Maling naar gemeenten (B&W/dossierhouders) • Brief naar gemeenten • Delen content met: VBG • Via contacten ondersteuningsnetwerk

Bijlage 6: Communicatieplanning RVO

Communicatieplanning RVO.nl

- 7 mei projectteam warme sanering bij elkaar (uitvoering /& communicatie)
- 14 mei: Rvo is nu aan het werk om de inrichting van subsidie vast te leggen. 14 mei overleg over hoe in te vullen en hoe de klant daarin te ondersteunen
- Begin juli: publicatie regeling. RVO-site gaat live met daarop volgende informatie:
 - Vanaf 15 augustus regeling open.
 - Waarom regeling
 - Voorwaarden regeling
 - Wie komt in aanmerking
 - Hoe aan te vragen (how to.. eventueel met infographic oid)
 - Welke verplichtingen er zijn
 - Verdiepende informatie: rijksoverheid.nl site
 - Infographic met hoe beoordeling loopt
 - Overzicht waar ze voor welke vragen moeten zijn
 - Q&A Inv + aanvulling m.b.t. aanvraag doen & proces!
- Klant contact center opleiden. Hiervoor nodig:
 - Hoofdpijnakkoord (zie rijksoverheid.nl site)
 - Lijst met contacten provincies/ gemeenten/ omgevingsgebieden-> en waar de klant voor welke vraag terecht kan
- Lijst van uitvoeringsteam voor verwijzing over inhoudelijke vragen ((namen/ rugnummers)
- Uitvoeringsteam briefing:

- Lijst met contacten provincies/ gemeenten/ omgevingsgebieden-> en waar de klant voor welke vraag terecht kan
 - Voor noord Brabant: Whatsapp nummer om door te geven alleen voor provincie Brabant: moeten wij ook beleid (uitvoeringsteam hiervoor indelen)
 - 15 augustus persbericht & social media RVO.nl over regeling
 - Na 15 augustus: contacten met klanten n.a.v. vragen over aanvraag, status, etc.

Indien wenselijk kunnen inhoudelijke experts van de beoordelingsteams aansluiten bij bijeenkomsten met klanten.

Ex ante evaluatie Subsidieregeling sanering varkenshouderijen

Advies t.b.v. het Ministerie van LNV

Datum: 8 april 2019

Hoofdstuk 1 Inleiding

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft een onafhankelijke deskundigencommissie om een ex ante evaluatie gevraagd voor het beoordelen van de vraag of de voorgestelde Subsidieregeling Sanering Varkenshouderijen voldoende doelmatig en doeltreffend is. Daarnaast is gevraagd om de fraudegevoeligheid van de regeling te beoordelen.

De commissie heeft in de periode van 1 maart tot 1 april 2019 over dit onderwerp beraadslaagd en is op grond van de beschikbare informatie tot het onderstaande oordeel gekomen.

De commissie bestond uit de volgende personen:

- Paul Bens, directeur DLV-Advies
- Gé Backus, directeur Connecting Agri and Food
- Carl Koopmans, onderzoeksdirecteur SEO Economisch Onderzoek en hoogleraar Vrije Universiteit
- 10.2.e , sectorspecialist Rabobank Nederland
- 10.2.e Wageningen Livestock Research
- 10.2.e , Wageningen Economic Research, coördinator.

De commissie heeft vertrouwelijk de nodige stukken ter inzage gekregen van het Ministerie van LNV, waaronder de concept-regeling en de toelichting daarop. Ook is gekeken naar het onderzoek wat Wageningen Economic Research en DLV-Advies reeds gedaan hebben naar de mogelijke opzet en inhoud van de regeling. De commissie heeft dit advies in een 3-tal plenaire bijeenkomsten en enkele onderlinge bilaterale overleggen opgesteld. Het advies wordt onderschreven door de voltallige commissie.

Hoofdstuk 2 Evaluatie van de regeling an sich

Doel van de regeling is het op korte termijn verminderen van de meest urgente situaties van geuroverlast in veedichte gebieden (Kamerbrief d.d. 7 januari 2019). Dit wordt gerealiseerd door op varkenshouderijlocaties die geuroverlast geven, de bestaande productie van varkens te beëindigen en de productiecapaciteit definitief en onherroepelijk uit de markt te halen.

Begripsbepaling

Doeltreffendheid	Onder doeltreffendheid verstaat de commissie een zo hoog mogelijke geurvermindering voor omwonenden van varkens-bedrijven in de veedichte gebieden van ons land. Hierbij gaat het dus om de effectiviteit van de regeling.
Doelmatigheid	Onder doelmatigheid verstaat de commissie de vraag of de regeling voldoende efficiënt is, dat wil zeggen dat er een goede verhouding is tussen de bereikte effecten en de daarvoor ingezette financiële middelen.

2.1. Inhoudelijke evaluatie van de regeling (versie 1 maart 2019)

Algemene opmerkingen

- Effectiviteit vergoeding	Vraag is of de voorgestelde regeling het maximale rendement geeft voor het doel, zijnde het verminderen van de geuroverlast. De kosteneffectiviteit van de geurbepanking en het te bereiken effect op de leefomgeving kan ook verhoogd worden door de € 120 miljoen anders in te zetten, bijvoorbeeld in de vorm van het generiek opkopen van varkensrechten, dan wel te investeren in emissie-reducerende systemen.
- Aangrijpingspunt regeling	De regeling is geoperationaliseerd richting de geuremissie van locaties met varkens. Uiteindelijk zal het maatschappelijke effect van de regeling echter worden beoordeeld aan de hand van de afname van het aantal woningen dat te maken heeft met geuroverlast. Het is geen automatisme dat de gekozen operationalisatie leidt tot de beoogde maatschappelijke effecten.
- Geurscore	Op basis van de huidige systematiek krijgen vleesvarkenslocaties gemiddeld een hogere ranking door de hogere geurscore dan zeugenlocaties. Het verwachte effect is dat meer ondernemers met een vleesvarkenslocatie voor de regeling in aanmerking zullen komen dan zeugenbedrijven. Oudere bedrijven (>20 jaar) produceren meer geurhinder dan jongere bedrijven, o.a. doordat jongere stallen (< 20 jaar) een luchtwasser hebben en oudere bedrijven vaak niet. Oudere bedrijven komen dus hoger in de ranking en dus eerder in aanmerking voor de regeling.
- Financiële vergoeding	De vergoedingensystematiek uit de regeling is voor vleesvarkens-bedrijven interessanter dan voor zeugenbedrijven. Dit kan leiden tot een beperktere aanmelding van zeugenhouders voor deze regeling.
- Geurbelasting	Het prioriteren van bedrijven met de hoogste geurbelasting lijkt op het eerste gezicht de doeltreffendheid van de regeling te

bevorderen. Als echter wordt uitgegaan van een gegeven budget, zal het effect van de regeling groter zijn als het criterium de vermindering van de geurbelasting *per euro subsidie* is. Het wegnemen van jongere bedrijven heeft een langdurig effect op het verminderen van de geurbelasting. Dit komt doordat de totale afschrijvingstijd van een gebouw 40 jaar is en er bij een jonger gebouw dus meer toekomstige jaren van geurbelasting weggenomen worden dan bij een ouder bedrijf. Daarnaast moet opgemerkt worden dat het effect op het verminderen van een overlastsituatie door het laten stoppen van één geurbelastend bedrijf vlakbij meerdere geurbelastende bedrijven relatief laag is, doordat slechts een deel van de geurbelasting en overlast wordt gesaneerd. Er wordt in de regeling geen onderscheid gemaakt tussen: (1) veel woningen/weinig bedrijven, (2) weinig woningen/veel bedrijven, en (3) veel woningen en veel bedrijven. Waarbij het vooral in het eerste geval vanuit het beperken van de geurhinder gezien (zeer) effectief is om deze bedrijven te saneren.

- Ontschotten diercategorieën Door het niet plaatsen van schotten tussen de diercategorieën is de kans groot dat zich relatief meer vleesvarkensbedrijven aan zullen melden dan zeugenbedrijven.
- Tranches Er bestaat in de voorgestelde regeling zowel een risico van een mindere doeltreffendheid (bij een te lage subsidie), als van mindere doelmatigheid (bij een te hoge subsidie). Het terugbrengen van de voorgenomen twee tranches naar één tranche kan de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de regeling beperken.
- Boetebeding bij niet naleven Er zijn in de regeling geen bepalingen opgenomen omtrent eventuele boetebedingen bij het niet naleven van de verplichtingen in de regeling na subsidieverlening. Er zou in dat geval overwogen kunnen worden om de subsidie terug te vorderen.
- Drempel voor inschrijven Het aangeven van een drempel voor deelname aan de regeling komt ten goede van het aantal serieuze aanmeldingen en vermindert mogelijke onnodige inzet tijdens de selectieprocedure.

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In de regeling komen meerdere begrippen terug die niet of niet voldoende zijn toegelicht, of in de toelichting op iets andere wijze geïnterpreteerd worden. Voorbeelden daarvan zijn de volgende:

- geurgevoelig object: *Voorgestelde wijziging* 'een woning, niet zijnde een woning bij een agrarisch bedrijf, die planologisch is bestemd als wonen of als bedrijf.'
- intensieve veehouderij: *Voorgestelde wijziging* 'een agrarisch bedrijf met een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate in gebouwen plaatsvindt en gericht is op het houden van dieren waaraan geuremissiefactoren zijn toegekend in de zin van de RGV, inclusief konijnen en nertsen, en met uitzondering van schapen.'
- varkenshouderijlocatie: De definitie hiervan is niet helder. Hoe wordt er bijvoorbeeld omgegaan met één vergunning voor meerdere locaties en/of een gekoppeld bouwblok?

- varkenshouder: Uit de definitie is nu niet te halen of het om een natuurlijk persoon of rechtspersoon gaat. Dit moet duidelijker omschreven worden.
- ondernemer: Een omschrijving c.q. definitie ontbreekt.
- dierenverblijf: In de regeling ontbreekt een omschrijving c.q. definitie van dit begrip.

Artikel 2 Geurscore

Hoe wordt bepaald of een object een geurbelastend object is? Gebeurt dit door de gemeente waar het varkenshouderijbedrijf gevestigd is middels het betreffende bestemmingsplan en gegevens uit het Kadaster? En moet hierbij geen onderscheid gemaakt worden tussen bedrijven binnen en buiten de bebouwde kom?

De vraag is ook of de wijze waarop de geurscore berekend wordt op basis van de weegfactoren voldoende onderscheidend is om tot een ranking van de bedrijven te komen.

Meer specifiek hebben wij hierbij de volgende opmerkingen:

- a. Het gaat in de regeling dus om V-Stacks gebied. Aangegeven dient te worden welke versie daarvan gehanteerd wordt. Vraag is ook of er daarbij met één emissiepunt per locatie gerekend wordt (waar alle stalemissie aan toe wordt gerekend) of één emissiepunt per stal? Met welke ruwheid wordt er gerekend, lokaal of een gemiddelde per gebied?
- b. Geurgevoelige objecten met minder dan 2,0 OUe/m₃ worden nu uitgesloten. De bebouwde kom heeft door aaneengesloten bebouwing overwegend een woon- en verblijffunctie en waarin (dus) veel mensen per oppervlakte-eenheid daadwerkelijk wonen of verblijven. Buiten de bebouwde kom zouden geurgevoelige objecten met minder dan 5,0 OUe/m₃ niet mee kunnen tellen, doordat er minder mensen per oppervlakte-eenheid daadwerkelijk wonen of verblijven.

Artikel 3 Grondslag

De aanvrager kan vaak niet zelf beoordelen welke geurscore bij een locatie hoort. In de regeling dient dan ook opgenomen te worden door wie de geurscore vastgesteld wordt, hoe en wanneer deze score aan de varkenshouders wordt gecommuniceerd en of (en hoe) er bezwaar/beroep mogelijk is tegen de vastgestelde geurscore.

Artikel 4 Vereisten

- a.3° De periode voor het vaststellen van het aantal gehouden varkens is erg kort. Voorgesteld wordt om de periode 1-1-2018 tot en met 31-12-2018 te hanteren. Dan beschikt men in ieder geval over al vastliggende data uit het recente verleden. Bovendien is het de vraag wie nu eigenlijk vaststelt hoeveel dieren op het bedrijf aanwezig zijn. Voorgesteld wordt om de daarvoor beschikbare bronnen te combineren. Denk aan de technische boekhouding, de Gecombineerde Opgave, diertelkaarten uit de mestboekhouding of andere data. Verwacht wordt dat er in die verschillende bronnen vergelijkbare aantallen dieren staan. Mochten er toch verschillen zijn, dan is dit reden voor de ondernemer om dit nader toe te lichten.

- Het is verstandig om in de regeling op te nemen dat er tot het moment van ingaan van de regeling varkens zijn gehouden op de betreffende locatie(s).
- a.4° Als er een nieuwe activiteit op de locatie komt zal er een verzoek tot wijziging van de bestemmingsplan ingediend moeten worden. Het is van belang dat de gemeenten hier in voorkomende gevallen snel op anticiperen. Daarnaast is het de vraag wat een melding bij het bevoegd gezag inhoudt inzake het feit dat er op de locatie niet langer varkens gehouden worden. Heeft een dergelijke melding juridische waarde of is hier een notariële akte nodig?
 - a.ii 6 Moet deze bepaling (terecht) geïnterpreteerd worden als een kettingbeding?
 - a iii.6° Dit kan geïnterpreteerd worden als een algemeen beroepsverbod, omdat het uitsluit dat een ondernemer gaat produceren op andere duurzame bedrijfslocaties. Niet sluitend beschreven is of de eigenaar van de locatie ook de houder van de dieren is.
 - b. De termijn van 14 maanden voor het slopen en verwijderen van de gebouwen is relatief kort. Voorgesteld wordt om het bevoegd gezag de gelegenheid te geven om een ontheffing van die termijn te verlenen van tot maximaal twee jaar. Dit omdat procedures voor herbestemming langer kunnen lopen dan 14 maanden. Hierbij is het ook de vraag hoe er bepaald wordt welke (delen van) gebouwen onder de saneringsregeling vallen, ook op een gemengd bedrijf.

Artikel 5 Afwijzingsgronden

- 1.a. Wat wordt er bedoeld met de bepaling dat de locatie 'onafgebroken gedurende de vijf voorgaande jaren in gebruik is geweest op bedrijfseconomisch gangbare wijze'? Hoe wordt daarbij omgegaan met de gebruikelijke onderbrekingen in de bedrijfsvoering, zijnde verbouwingen, calamiteiten of wisseling van eigenaar? Locaties waar nog geen vijf jaar varkens worden gehouden of waar afgelopen vijf jaar niet onafgebroken varkens zijn gehouden worden volgens de regeling uitgesloten. Dat zal aangetoond moeten worden. Waarom wordt bij artikel 5 bij het vaststellen van het aantal gehouden varkens daar dan niet mee gerekend? Waarom is drie jaar niet voldoende?
- 1.b. Voorgesteld wordt om de term 'huisvestingssystemen' hier te vervangen voor 'dierverblijven'. Vraag is hoe gecontroleerd wordt of een bedrijf wel of niet aan het Besluit Emissiearme Huisvesting voldoet? Mogelijk is de Omgevingsvergunning wel verleend, maar is de stal feitelijk niet aangepast.
- 2. Hierin wordt bepaald dat de aanvraag kan worden afgewezen indien de veehouderijlocatie niet voldoet aan de wettelijke vereisten voor het houden van varkens. Genoemd wordt hier 'kan'. Niet benoemd is hoe dit bepaald wordt en wanneer dit van toepassing is. En wat wordt hier bedoeld met 'wettelijke vereisten'?

Artikel 6 Subsidiecomponenten

- a. Er wordt in dit artikel geen koppeling gemaakt tussen het aantal gehouden varkens (dus aantal in te leveren rechten) en de maximale oppervlakte van de te saneren stallen. Stel in alle stallen zijn in het eerste halfjaar van 2019 varkens gehouden maar met een lage bezetting. Er worden dan relatief weinig rechten ingeleverd in verhouding tot het waardeverlies van de stallen. Als er geen koppeling wordt gemaakt met de maximaal te saneren oppervlakte, dan gaat hier zeker discussie over ontstaan. Ook hier geldt wellicht dat een jaargemiddelde van 2018 als

referentie voor het aantal gehouden dieren een betere/stabieler basis is en beter controleerbaar is. Ook kan daarmee een link gelegd worden met de bepaling dat ten minste 80% van de dierplaatsen aan rechten ingeleverd moet worden. Het is wenselijk om een drempelwaarde op te nemen over hoeveel rechten per te saneren oppervlakte ten minste ingeleverd zouden moeten worden.

Artikel 7 Bijdrage vervallen varkensseenheden

- 7.3 De vastgestelde waarde van de varkensrechten in beide concentratiegebieden moet opgenomen worden in de definitieve regeling bij publicatie, om beïnvloeding van de markt te voorkomen. De vraag is of de periode tussen aankondiging en openstelling van de regeling zoveel mogelijk beperkt moet worden om opstuwung van de prijs van de varkensrechten te voorkomen. Nadeel daarvan is dat er weinig tijd is voor communicatie. Dit zou ondervangen kunnen worden door een langere periode van openstelling, namelijk maximaal acht weken.

Artikel 8 Bijdrage waardeverlies

Hoe wordt het aantal m² van de voor het houden van varkens gebruikte dierenverblijven precies bepaald? Worden uitlopen, voer- en mestsilos, hygiënesluizen, voerkeukens, etc. daarin meegenomen?

Artikel 9 Openstellingsperiode en subsidieplafond

De vraag is of de periode van openstelling niet verlengd moet worden. Voorgesteld wordt om hiervoor maximaal 8 weken aan te houden, zodat deelnemers voldoende tijd krijgen om zich aan te melden. Verder wordt voorgesteld om een subsidieplafond per bedrijf in overweging te nemen. Met de inzet van een dergelijk subsidieplafond wordt de geurvermindering per euro subsidie hoger. En dan kunnen er ook meer bedrijven deelnemen, waardoor het effect van de regeling beter verspreid wordt over de omgeving.

Artikel 10 Aanvraag subsidieverlening

- 2.f Hierbij kan men gebruik maken van de tekening in de omgevingsvergunning (inrichting en/of bouwen). Vraag is of die duidelijk genoeg is v.w.b. het aantal m² staloppervlak. Wordt hierbij ook gekeken naar de aanwezigheid van asbest?
- 3.b.ii. Zie reactie artikel 5.1.a.

Artikel 11 Berichtgeving aan bevoegd gezag

Waarom moet het bevoegde gezag (gemeente) geïnformeerd worden over de aanvraag, terwijl er geen zekerheid is of ook daadwerkelijk deelgenomen kan worden? Toepassing van artikel 13 over het moment dat de betreffende aanvraag is toe- of afgewezen is toch voldoende?

Artikel 12 Verdeling subsidieplafond

2. De regeling stelt dat de aanvragen worden gerangschikt naar geurscore. Het zou beter zijn om de aanvragen te rangschikken naar de geurscore per euro subsidie. Dat leidt tot een groter totaal effect per euro subsidie en (bij een gegeven subsidieplafond, onder de veronderstelling dat dit budget wordt uitgeput) tot een groter totaal effect.

Artikel 14 Informatieverplichtingen voortgang

Moet hier ook niet informatie verschaft worden over de daadwerkelijke sloop van de locatie?

Hoofdstuk 3 Fraudegevoeligheid van de regeling en oneigenlijk gebruik

De mogelijkheden voor het oneigenlijk gebruiken van de regeling zijn ook beoordeeld door de commissie. Hierbij kwamen de volgende punten aan de orde:

1. Onherroepelijk stoppen

Artikel 4, 6°, i

Van belang is om duidelijkheid te hebben over wie de “varkenshouder” is. Gaat het om de juridisch of economische eigenaar? Hoe wordt dit geregeld bij rechtspersonen (bijvoorbeeld BV's)? Geldt het verbod om voortaan nog varkens te houden dan alleen voor de rechtspersoon of ook voor de natuurlijke personen (aandeelhouders)?

Daarnaast staat in artikel 4, 6°, iii dat er geen nieuwe locatie opgestart mag worden waarop varkens gehouden gaan worden. Wat wordt er bedoeld met ‘varkens gaan houden’? Is dit juridisch of economisch en is eigendom van de stallen ook houden van varkens? Bestaat de mogelijkheid dat er wel andere diersoorten, horende bij de intensieve veehouderij, gehouden mogen worden op een nieuwe locatie. (‘waterbedeffect’). De commissie stelt voor om hierbij toe te voegen ‘en ook geen andere diersoorten die bij de in de regeling genoemde intensieve veehouderij gehouden kunnen worden’.

2. Vaststellen van oppervlakte gebouwen voor het houden van varkens

Het is noodzakelijk om te duiden welke gebouwen en bijgebouwen ten dienste van de activiteit ‘houden van varkens’ staan voor het vaststellen van de oppervlakte die in aanmerking komt voor de regeling. Vooralsnog geeft de tekst van de regeling hier geen duidelijkheid over.

3. Vaststellen van het aantal benodigde varkensrechten

Vooralsnog is er geen duidelijkheid over de wijze van vaststellen van het aantal varkensrechten dat ingeleverd dient te worden. Daarbij moet de vraag beantwoord worden over welke (dierplaatsen of aantal varkens) het gaat en op welke manier het aantal wordt vastgesteld.

Voorbeeld: begin 2019 worden er 400 van de 1000 dierplaatsen benut, dan zouden er in dit geval 320 varkensrechten (80% van 400) en 1000 dierplaatsen ingeleverd en vergoed worden. Als het beoogde doel is dat van de 1000 dierplaatsen 80% varkensrechten ingeleverd worden, dan staat dit niet als zodanig in de regeling en moet dit dus nader omschreven worden.

De commissie stelt voor om het aantal eenheden waarvoor vergoeding kan worden verkregen, te baseren op het aantal vergunde dieren op de vergunning, het aantal dierplaatsen waarvoor fysieke stalruimte aanwezig is en het aantal varkensrechten dat in eigendom is. Het laagste aantal is dan bepalend voor de hoogte van de vergoeding. Het zou toegestaan kunnen worden dat ondernemers die zich aanmelden varkensrechten aankopen, zodat het aantal dierplaatsen of het aantal vergunde dieren het minimum benodigd aantal varkensrechten wordt en daardoor het bereik van het aantal varkensrechten groter wordt. Verder wordt voorgesteld om voor de dieraantallen de gegevens over 2018 te hanteren omdat deze in meerdere bronnen reeds vastgesteld zijn.

4. Bouwjaar van stal(len)

Omdat het hebben van een jongere stal een hogere vergoeding oplevert in de voorgestelde regeling, is het essentieel om een eenduidige manier van vaststellen van de leeftijd van het gebouw vast te stellen. Voorgesteld wordt om het moment (en dus het jaar) van ingebruikname te hanteren. Een bouwperiode kan meerdere jaren bestrijken, het moment van ingebruikname niet. Het moment van ingebruikname is het moment dat de eerste varkens opgelegd zijn in de stal. Het verbijzonderen naar maanden is gelet op de invloed op de vergoeding in de ogen van de commissie een te verwaarlozen nauwkeurigheid, met een grote fraudegevoeligheid en een slechte controleerbaarheid.

5. Definitie van locatie

Hierbij gaat het om de in de milieuvergunning opgenomen locaties, hetgeen ook meerdere locaties kunnen zijn. Dit betekent dat de aanvrager alle stallen zoals omschreven in de vergunde situatie aanmeldt voor de regeling. Mogelijkerwijs kan een aanvrager twee locaties (vergunningen) bezitten die aangrenzend zijn, waarbij op een locatie een aanvraag ingediend kan worden en voor de aangrenzende locatie niet.

6. Hoe om te gaan met voergeldstallen of meerdere entiteiten?

Is het noodzakelijk dat de (juridisch/economisch) eigenaar van de locatie en de varkensrechten gelijk is? Praktijk is dat de houder van de dieren moet beschikken over rechten en de eigendommen van de stallen bij anderen ligt. De eigenaar van de stallen moet in het bezit zijn van de rechten. In een B.V. structuur moeten alle entiteiten die beschikken over stallen, rechten en/of vergunning allen akkoord geven voor deelname aan de regeling en komen vanuit dezelfde natuurlijk persoon of dezelfde locatie.

7. Controles en boetebeding

Naast een boetebeding voor het niet nakomen van de verplichtingen in de regeling is er niet opgenomen welke administratieve en/of fysieke controles uitgevoerd worden. Voorgesteld wordt om in de regeling op te nemen welke controles er uitgevoerd worden en in welke fase van het aanvraag- en subsidietraject. De door aanvragers ingeschatte kans dat men wordt gecontroleerd op het begaan van een overtreding zal mede gewogen worden bij de hoogte van het boetebeding. Hierbij kan tijdige communicatie met de periferie zinvol zijn, evenals het verstrekken van informatie over de 'hoge' kans op ontdekking en een 'hoge' sanctie.

8. Toestemming hypotheekhouder

Als het onroerend goed belast is met een hypothecaire inschrijving, dan is een deelnemer verplicht om voor deelname toestemming te hebben van de hypotheekhouder. Om problemen achteraf te voorkomen wordt voorgesteld dat de hypotheekhouder schriftelijk toestemming moet geven in het beschikkingsvoorstel voor deelname. Dit geldt ook voor de over te dragen varkensrechten mits er blokkaderecht is gevestigd door de hypotheekhouder. Dit alleen vermelden in de correspondentie is onvoldoende zorgplicht en gaat zeker leiden tot problemen achteraf. Ons voorstel is om de volgende vraag in het aanvraagformulier op te nemen:

'Zijn de varkensstallen waarmee u wilt deelnemen aan de regeling belast met een recht van hypotheek? Zo ja, dan voegt u een schriftelijke verklaring bij waaruit blijkt dat de hypotheekhouder instemt met deelname aan de regeling en sloop van de betreffende objecten.'

9. Verpanding subsidiebedrag

Gebruikelijk is dat op subsidiebedragen geen geregistreerd pandrecht gevestigd kan worden. Meestal is een subsidie bedoeld om iets te realiseren. Echter bij deze regeling is er subsidie om iets te beëindigen en te slopen. Als een pandrecht niet gevestigd kan worden dan kan de positie van de hypotheekhouder ernstig worden geschaad. Bijvoorbeeld als een varkenshouder deelneemt met relatief jonge stallen, dan kan het financieringsniveau fors hoger zijn dan de waarde van de locatie na sloop van de stallen. Om een juridisch geschil te voorkomen is een pandrecht door de hypotheekhouder dus noodzakelijk. Hierover dient de regeling expliciet te zijn.

De werkgroep heeft een aantal berekeningen gemaakt voor gebied oost en zuid. Hierin zijn berekeningen gemaakt voor verschillende leeftijden stallen ter afweging van de verwachte effecten van de Regeling. Dit dient enkel en alleen om de huidige regeling in beeld te brengen. Dit is niet bedoeld om de juiste invulling van de regeling weer te kunnen geven. De uitkomsten zijn ook vergeleken met de vergoedingen in de ROK-regeling in de beide concentratiegebieden. Dit om de verschillen in beeld te hebben en daarmee de effectiviteit en doelmatigheid van en interesse voor de regeling te kunnen inschatten.

Om niet bij de gedoogstoppers te horen moet tenminste circa de helft van de stallen op een locatie aangepast zijn aan besluit Huisvesting. Dit betekent dus dat de doelgroep de bedrijven betreft die in goede staat verkeren. Verder zal de leeftijd van de stallen op een locatie verschillen en variëren tussen bijvoorbeeld ten minste 40 jaar oud tot 10 jaar of jonger. Het lineaire model voor afbouw van bedrijven wijkt af van de werkelijke waardeontwikkeling van bedrijven. In de varkenshouderij wordt de gehele inrichting (ca 33% van de gehele investering) in 10 jaar afgeschreven. Dit is de economische levensduur, waarbij de technische levensduur voor de inrichting zal variëren tussen 10 tot 15 jaar. De romp (33% van de investering) wordt in 40 jaar afgeschreven en de indeling van de stal (33%) wordt in 20 jaar afgeschreven. In de voorgestelde systematiek wordt bij een afschrijving van 40 jaar en 20 % restwaarde, slechts 20% van de totale investering in 10 jaar afgeschreven. Een nieuwer bedrijf ontvangt naar verhouding van de werkelijke waardevermindering in de praktijk met de voorgestelde systematiek in verhouding tot de werkelijke waardeontwikkeling van het bedrijf een hogere vergoeding dan een ouder bedrijf. Het is de vraag of er voldoende vergoeding resteert dat de oudere bedrijven zich melden. De verwachting is wel dat de jongere bedrijven op basis van de vergoeding niet zullen afhaken. Daarnaast is de vergoeding zodanig dat een vleesvarkensbedrijf sneller aan de regeling deel zal nemen. Een zeugenbedrijf komt daarnaast lager in de ranking door de lagere OUE ten opzichte van varkensbedrijven. Als de doelgroep met name de oudere stallen is (met relatief meer OUE) is de tegenhanger voor de onevenredige vervangingswaarde systematiek dat nieuwere stallen waarschijnlijk een lagere OUE hebben en lager in de ranking komen.

Evaluatie Regeling Omgevingskwaliteit (ROK)

De pilotregeling ROK is in 2017 opengesteld voor deelname en had als doel het ondersteunen van stoppende varkenshouders, die niet meedoen aan de stoppersregeling 2020. Op basis van de gemeten impact op nabije burgerwoningen werd in deze regeling een rangschikking gemaakt voor de locaties. De uitgekozen locaties ontvingen, vergelijkbaar als de voorgestelde regeling, een vergoeding voor de varkensrechten in de desbetreffende regio van het bedrijf en een vergoeding per aanwezig varken voor het beëindigen van de varkenshouderij op de locatie¹. In de ROK-regeling gold geen eis tot sloop.

In de ROK was een budget van 8 miljoen euro beschikbaar voor ca 43.000 varkensrechten, dus een gemiddelde waarde van ca €186 per recht/stal. Op basis van de 53 aanmeldingen in de ROK zouden slechts een beperkt aantal bedrijven in aanmerking gekomen zijn voor deelname op basis van de OUE in de huidige regeling. Daarnaast was bij de vleesvarkens de vergoeding voor oudere stallen in de ROK hoger dan in de nu voorgestelde systematiek. Bij zeugen is dat ongeveer vergelijkbaar. Nog kort geleden konden eigenaren van oudere stallen dus een vergelijkbare tot hogere vergoeding ontvangen per m2 dan nu geboden in de huidige regeling. Of dit nu leidt tot

¹ (Ontwikkelingsbedrijf Varkenshouderij, 2019)

meer opgave van oudere stallen dan destijds in de ROK is moeilijk in te schatten maar zeker ook twijfelachtig.

Tijdens de uitvoering van de ROK is gebleken dat een adequate afhandeling met veel impliciete kennis nodig is. Het gaat om kennis van alle mogelijke situaties die zich in de praktijk voordoen. De aanvrager moet op basis van ondersteunende vragen gestimuleerd worden het traject te doorlopen. Tijdens de ROK heeft zich het voorval gedaan dat door het stellen van slechts één neutrale geformuleerde vraag aan de indiener zijn aanvraag binnen twee uren was introkken (dit heeft zich daadwerkelijk voorgedaan). Uitvoeringstechnisch worden er serieuze problemen verwacht bij het afhandelen van de ingediende aanvragen.

Berekening gecorrigeerde vervangingswaarde warme sanering varkenshouderij

Algemene uitgangspunten:

Jaar van berekenen	2019
Afschrijving stal in jaren	40

Uitgangspunten berekeningen:

Vervangingswaarde per m ²	€	470
Rechtenprijs Oost	€	50
Rechtenprijs Zuid	€	100
% vergoeding van gecorrigeerde vervangingswaarde		65%
% restwaarde		20%

Zie bijlage 1 voor voorbeeldberekeningen.

Hoofdstuk 5 Flankerend beleid

Per gebied zal het flankerend beleid de doeltreffendheid van de regeling beïnvloeden. De interesse in deelname in de regeling wordt mede sterk bepaald door het flankerend beleid. Het flankerend beleid moet ook bekend zijn op het moment van het bekend maken van regeling. Daarnaast moet het flankerend beleid standhouden tot afwikkeling van de regeling.

Daarnaast beveelt de commissie aan dat het Rijk in overleg treedt met de betrokken provincies om een sloopfonds voor het financieren van de sloop van de betreffende stallen in te stellen.

Een belangrijk aandachtspunt bij het flankerend beleid is ook de mogelijke stapeling van beleid: zo sluit de provincie Noord-Brabant deelnemers aan de Rood voor Rood uit voor deelname aan SRV. In de provincie Gelderland is stapeling met Ruimte voor Ruimte niet uitgesloten. Dit laatste geeft meer balans, zo zal deelname in gebied Oost minder negatief uitkomen. Dit geldt echter maar voor een beperkt aantal locaties waar in Gelderland Ruimte voor Ruimte mogelijk is. Beoordeeld moet worden of staldieren mogelijk blijft in de provincie Noord-Brabant. Anders zal de deelnemer 20 à 30 per m² minder gecompenseerd worden (en is de regeling dus onvoordeliger).

De middelen van de regeling zouden voor alle bedrijven in aanmerking moeten komen waarop de regeling verruimde herinvesteringsreserves op van toepassing is.

Kosten van naleving

Kosten van naleving was een probleem bij de ROK regeling. Aanvragers hadden te maken met tijdsgebonden procedures waarbij derden (gemeenten en banken) ook betrokken waren. Hierdoor zijn (kosteneffectieve) aanvragen ingetrokken. Het risico bestaat dat dit ook bij de nieuwe Saneringsregeling Varkenshouderij zal gaan gebeuren.

Conclusies

Wij komen op grond van het voorgaande tot de volgende conclusies:

1) De regeling is zeker effectief bij voldoende deelname. De regeling lijkt zo vormgegeven te zijn dat deelname aantrekkelijk is voor een flink deel van de varkenshouders in de concentratiegebieden Oost en Zuid.

2) De opgestelde berekeningen tonen aan dat de uitwerking van de regeling sterk afhankelijk is van leeftijd en type stal en de locatie van het bedrijf. Concreet:

- De regeling lijkt aantrekkelijker voor bedrijven met jongere stallen (waar nog geen vervangingsinvesteringen in plaats hebben gevonden) dan oudere stallen.
- De regeling lijkt aantrekkelijker voor vleesvarkensstallen dan voor zeugenstallen.
- De regeling lijkt aantrekkelijker voor bedrijven in gebied Zuid dan voor bedrijven in gebied Oost.

De meeste animo is te verwachten van vleesvarkensbedrijven (met relatief jonge stallen) in gebied Zuid.

3) De regeling richt zich niet expliciet op oudere stallen. Oudere stallen hebben over het algemeen wel een hogere geuruitstoot en voor dergelijke stallen volstaat een lagere vergoeding voor het waardeverlies. Rangschikking op basis van de grootste vermindering van de geurbelasting per euro subsidie is dan ook doelmatiger dan het rangschikken op basis van de hoogste geurscore. Los daarvan zouden uit het oogpunt van kosteneffectiviteit de beschikbare financiële middelen wellicht beter ingezet kunnen worden voor het stimuleren van technische aanpassingen om de geuruitstoot van varkensbedrijven te verminderen.

4) Vergeleken met de ROK is de vergoeding voor oudere vleesvarkensstallen in de nu voorgestelde regeling lager en die voor oudere zeugenstallen vergelijkbaar. Het overgrote deel van de aangemelde bedrijven voor de ROK zou niet voldoen aan de ondergrens voor de geurbelasting uit de saneringsregeling. Het valt daarom nog te bezien of er bij deze groep voldoende deelname-bereidheid voor de nieuwe regeling is.

Uit het voorgaande volgt dat de regeling naar verwachting zeker doeltreffend is, maar minder doelmatig. De doeltreffendheid van de regeling is ook sterk afhankelijk van het flankerend beleid. Het is van belang dat hierover duidelijkheid bestaat zodra de regeling opengesteld wordt.

Aanbevelingen

Op basis van het voorgaande bevelen wij het volgende aan:

- De tekst en de invulling van de regeling nog eens kritisch te bezien met inachtneming van de in het voorgaande benoemde punten.
- Inzake het wegnemen van de geurbelasting per euro subsidie lijkt het erop dat er alternatieven zijn die meer opbrengen. De commissie beveelt aan dat er nog eens naar die alternatieven gekeken wordt voor een hogere doelmatigheid van de regeling.
- Het flankerend beleid voor de regeling bekend te maken op het moment van publicatie van de regeling omdat de interesse in de regeling hier sterk van afhankelijk zal zijn.

- Het bevoegd gezag de mogelijkheid te geven om een afzonderlijke ranking per diercategorie toe te passen, waarbij overwogen kan worden om een afzonderlijke ranking te maken voor zeugen en vleesvarkensbedrijven om zo ook zeugenbedrijven die relatief veel geuremissie veroorzaken eerder in aanmerking te laten komen voor de regeling.

Bijlage 1 Bedrijfsberekeningen

Bedrijfsberekening Sanerings Regeling Varkenshouderij en ROK - vleesvarkens

Ligging in concentratiegebied	Oost					Zuid				
Locatie gegevens:	stal 1	stal 2	stal 3	stal 4	Totaal	stal 1	stal 2	stal 3	stal 4	Totaal
Oppervlakte stal in m ² grondoppervlakte	1,100	1,100	1,100	1,100	4,400	1,100	1,100	1,100	1,100	4,400
Oorspronkelijk bouwjaar rompgedebou en put	2009	1999	1989	1979		2009	1999	1989	1979	
Aantal varkensrechten (op stal of hele bedrijf)	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000
Berekeningen:										
Totale vervangingswaarde stal	517,000	517,000	517,000	517,000		517,000	517,000	517,000	517,000	
Restwaarde stal 20%	103,400	103,400	103,400	103,400		103,400	103,400	103,400	103,400	
Waarde boven op restwaarde	310,200	206,800	103,400	-		310,200	206,800	103,400	-	
Gecorrigeerde verv. waarde bij 100%	413,600	310,200	206,800	103,400		413,600	310,200	206,800	103,400	
Vergoeding aantal rechten	1,000	1,000	1,000	1,000		1,000	1,000	1,000	1,000	
Waarde rechten	50	50	50	50		100	100	100	100	
Resultaten:										
Vergoeding stal bij 65% gecor. verv. waarde	268,840	201,630	134,420	67,210	672,100	268,840	201,630	134,420	67,210	672,100
Vergoeding voor rechten	50,000	50,000	50,000	50,000	200,000	100,000	100,000	100,000	100,000	400,000
Totale vergoeding stal en rechten	318,840	251,630	184,420	117,210	872,100	368,840	301,630	234,420	167,210	1,072,100
omgerekende waarde per varkensrecht (staat gelijk aan waarde per gem. aanw. Vleesvarken)	319	252	184	117	218	369	302	234	167	268
ROK regeling										
	Oost					Zuid				
waarde per varkensrecht	90.5					128				
waarde voor vleesvarkensstal	50					50				
omgerekende waarde per varkensrecht bij 107,5% plaatsen per recht geteld	144					182				

Bedrijfsberekening Sanerings Regeling Varkenshouderij en ROK - zeugen

Ligging in concentratiegebied	Oost					Zuid				
Locatie gegevens:	stal 1	stal 2	stal 3	stal 4	Totaal	stal 1	stal 2	stal 3	stal 4	Totaal
Ligging in concentratiegebied	oost	oost	oost	oost		zuid	zuid	zuid	zuid	
Oppervlakte stal in m² grondoppervlakte	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000
Oorspronkelijk bouwjaar rompgedouw en put	2009	1999	1989	1979		2009	1999	1989	1979	
Aantal varkensrechten (op stal of hele bedrijf)	425	425	425	425	1,700	425	425	425	425	1,700

Berekeningen:

Totale vervangingswaarde stal	470,000	470,000	470,000	470,000		470,000	470,000	470,000	470,000	
Restwaarde stal 20%	94,000	94,000	94,000	94,000		94,000	94,000	94,000	94,000	
Waarde boven op restwaarde	282,000	188,000	94,000	-		282,000	188,000	94,000	-	
Gecorrigeerde verv. waarde bij 100%	376,000	282,000	188,000	94,000		376,000	282,000	188,000	94,000	
Vergoeding aantal rechten	425	425	425	425		425	425	425	425	
Waarde rechten	50	50	50	50		100	100	100	100	

Resultaten:

Vergoeding stal bij 65% gecor. verv. waarde	244,400	183,300	122,200	61,100	611,000	244,400	183,300	122,200	61,100	611,000
Vergoeding voor rechten	21,250	21,250	21,250	21,250	85,000	42,500	42,500	42,500	42,500	170,000
Totale vergoeding stal en rechten	265,650	204,550	143,450	82,350	696,000	286,900	225,800	164,700	103,600	781,000
Omgerekende waarde per varkensrecht	625	481	338	194	409	675	531	388	244	459
Waarde per gemiddeld aanwezige zeug	1,713	1,319	925	531		1,850	1,456	1,062	668	1,259
					1,122					

ROK regeling

	Oost	Zuid
waarde per varkensrecht	90.5	128
aantal rechten per zeug	2.74	2.74
waarde voor zeugenstal	250	250
omgerekende waarde per varkensrecht bij 107,5 plaatsen per gem. aanw. zeug geteld	189	226
waarde per gemiddeld aanwezige zeug	517	619

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Voorzitter van de Coalitie Vitale Varkenshouderij
De heer prof. dr. U. Rosenthal
Postbus 240
8000 AE Zwolle

Directoraat-generaal Agro

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door

10.2.e

10

10.2.e @minlnv.nl

Ons kenmerk

DGA / 19155403

Uw kenmerk

U19009

Bijlage(n)

Datum = 22 JULI 2019 -

Betreft: Herbestemming bedrijfswoningen i.h.v. de sanering van varkenshouderijen

Geachte heer Rosenthal,

De Coalitie Vitalisering Varkenshouderij (CoViVa) heeft op 5 april 2018 een brief aan de minister van LNV gezonden over problemen met herbestemming van bedrijfswoningen tot burgerwoningen in het kader van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv). De CoViVa dringt er op aan om, voordat publicatie van de regeling plaatsvindt, een concrete oplossing te realiseren. De CoViVa verwijst naar de wijziging van de Regeling geurhinder veehouderij per 20 juli 2018, die de problematiek volgens haar zou vergroten.

U ontvangt hierbij mijn schriftelijke reactie.

Aan de hand van twee notities (zie bijlagen 1 en 2) is uw brief in het Bestuurlijk Overleg Sanering en Verduurzaming Varkenshouderij van 13 juni jl. aan de orde geweest. De notities zijn vanuit Rijksperspectief opgesteld (bijlage 1) en vanuit de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (bijlage 2). De conclusie kan worden getrokken dat er vanuit landelijke wetgeving niet tot nauwelijks belemmeringen zijn te verwachten.

Op basis van beide notities gaf de VNG tijdens het genoemde overleg aan dat gemeenten veel ervaring hebben met het omzetten van functie - dit is de dagelijkse praktijk - en sprak de VNG de verwachting uit dat er in het kader van de sanering geen groot probleem zal zijn. Met maatwerk kan tot passende oplossingen worden gekomen. Daarnaast is tijdens het overleg afgesproken dat de CoViVa eventuele knelpunten op het gebied van functiewijzigingen kan melden bij de VNG.

Ik hoop u op deze wijze voldoende te hebben geïnformeerd

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

10.2.e

ns en Dierenwelzijn

Voorstel voor antwoordbrief aan sector over herbestemming bedrijfswoning bij saneringsregeling varkenshouderij

7 juni 2019, ter bespreking met betrokken partijen

Inleiding

De Coalitie Vitalisering Varkenshouderij (CoViVa) heeft op 5 april 2018 een brief aan de minister van LNV en de staatssecretaris van IenW gezonden over problemen met herbestemming van bedrijfswoningen tot burgerwoningen in het kader van de Subsidieregeling sanering Varkenshouderijen (Srv). De CoViVa dringt er op aan om, voordat publicatie van de regeling plaatsvindt, een concrete oplossing te realiseren voor het probleem dat niet in alle gevallen bij bedrijfsbeëindiging omzetting van de bedrijfswoning naar een passende planologische status (een burgerwoning of een aparte categorie bedrijfswoning welke legale bewoning mogelijk maakt) kan plaatsvinden, zonder dat de omliggende agrarische bedrijven hierdoor worden belemmerd in hun bedrijfsvoering of ontwikkelingsmogelijkheden. Daarbij verwijst de CoViVa naar de wijziging van de Regeling geurhinder veehouderij per 20 juli 2018, die de problematiek volgens haar zou vergroten.

Vooraf is van belang te melden dat er t.a.v. herbestemming van woningen relevante regelgeving is van de ministeries van BZK (ruimtelijke ordening; planologische status) en IenW (geur, geluid, fijnstof), alsmede van lokale overheden, veelal de gemeente (o.a. bestemmingsplannen, beoordeling aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij herbestemming).

Dit voorstel bevat een uitleg van de relevante rijksregelgeving (van BZK en IenW). Voor een toelichting op regelgeving van lokale overheden wordt verwezen naar een notitie van ODZOB (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant).

Belemmeringen bij herbestemming bedrijfswoning

Uit de jaarlijkse monitoringsrapportages NSL (Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit) blijkt dat er bij varkenshouderijen enkele eigen bedrijfswoningen en bedrijfswoningen van derden fijnstofconcentraties worden gerapporteerd die hoger zijn dan de grenswaarden voor fijnstof. Omzetting naar een burgerwoning kan dan niet plaatsvinden, omdat dat in strijd zou zijn met de Europese Richtlijn Luchtkwaliteit. Overschrijdingen van grenswaarden voor fijnstof bij bedrijfswoningen van varkenshouderijen komen vooral voor bij de aanwezigheid van een naburige pluimveehouderij.

Er zijn 6 dergelijke bedrijfswoningen met adresgegevens bekend, maar er zijn er waarschijnlijk meer. Overschrijdingen van de grenswaarden voor fijnstof komen met name voor in de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. De gemeente kan berekenen bij welke bedrijfswoningen er ook na sanering van de betreffende varkenshouderij sprake is van overschrijding van grenswaarden voor fijnstof. Het is derhalve van belang vanuit de saneringsregeling varkenshouderij hierover afspraken te maken met betrokken gemeenten en omgevingsdiensten.

Met uitzondering van deze bedrijfswoningen bij varkenshouderijen waarvoor fijnstofconcentraties worden gerapporteerd die hoger zijn dan de grenswaarden voor fijnstof, zijn er in

de landelijke regelgeving geen belemmeringen voor gemeenten om bedrijfswoningen te herbestemmen tot burgerwoningen.

Het daarnaast herbestemmen van een bedrijfswoning tot een burgerwoning is een (nieuwe) planologische beslissing waarbij de gemeente (de gevolgen voor) een aanvaardbaar woon- en leefklimaat beoordeelt, naast andere ruimtelijke aspecten. Het bevoegd gezag heeft daarbij beleidsvrijheid in het beoordelen wat een aanvaardbaar woon- en leefklimaat is. Bij een situatie van bestaande overbelasting door bijvoorbeeld geur of geluid, kan de gemeente overwegen dat aan de bewoning door uitsluitend burgers een zwaar(der) belang wordt toebedeeld bij de beoordeling of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Het is verder mogelijk dat er lokale regelgeving of ruimtelijke plannen zijn die van invloed zijn op een dergelijk besluit.

Gevolgen voor ontwikkeling omliggende agrarische bedrijven

De herbestemming van de bedrijfswoning bij de gesaneerde varkenshouderij heeft in het algemeen geen gevolgen voor de omliggende bedrijven. De eisen aan deze omliggende bedrijven met betrekking tot geur, geluid en fijnstof wijzigen in het algemeen niet door de bestemmingswijziging van de bedrijfswoning van de gesaneerde varkenshouderij. Dit wordt hieronder per aspect nader toegelicht:

- **Voor geur:** Als de bedrijfswoning van de gesaneerde varkenshouderij wordt herbestemd tot burgerwoning wijzigt door die herbestemming het beschermingsniveau voor geur vanuit omringende veehouderijen niet. Dit is geregeld in de Wet geurhinder en veehouderij. Er verandert voor de omringende veehouderijen dus niets. De recente aanpassing van de emissiefactoren voor combiluchtwassers in de Rgv verandert hier eveneens niets aan, omdat de eis voor omliggende veehouderijen een vaste afstand inhoudt.
- **Voor geluid:** Als de bedrijfswoning van de gesaneerde varkenshouderij wordt herbestemd tot burgerwoning wijzigt door die herbestemming het beschermingsniveau voor geluid vanuit omringende agrarische bedrijven ook niet, tenzij de gemeente in de omgevingsvergunning van een omringend bedrijf een onderscheid heeft gemaakt in de geluidseis waaraan moet worden voldaan op een naburige burger- of bedrijfswoning. Dit zal in het algemeen niet het geval zijn. Voor de niet-vergunningplichtige omliggende bedrijven is de geluidseis opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer en dat besluit kent geen onderscheid in het beschermingsniveau van burger- en bedrijfswoningen.
- **Voor fijnstof:** Als de bedrijfswoning van de gesaneerde varkenshouderij wordt herbestemd tot burgerwoning wijzigt door die herbestemming het beschermingsniveau voor fijnstof vanuit omringende agrarische bedrijven eveneens niet. Bij de oprichting of uitbreiding van een veehouderij moet immers getoetst worden of hierdoor geen overschrijding van grenswaarden voor fijnstof plaatsvindt op onder andere naburige bedrijfswoningen van derden en op plattelandswoningen en burgerwoningen. Een herbestemming van een bedrijfswoning van een derde (het betreft hier een derde, omdat het gaat om de ontwikkeling van een omringende veehouderij) naar een burgerwoning leidt derhalve niet tot een andere toetsing aan de grenswaarden voor fijnstof.

Samenvattende conclusies

Belemmeringen bij herbestemming bedrijfswoningen

Met uitzondering van enkele bedrijfswoningen bij varkenshouderijen waarvoor fijnstofconcentraties worden gerapporteerd die hoger zijn dan de grenswaarden voor fijnstof, zijn er in de landelijke regelgeving geen belemmeringen voor gemeenten om bedrijfswoningen te herbestemmen tot burgerwoningen. De gemeente kan berekenen bij welke bedrijfswoningen er ook na sanering van de betreffende varkenshouderij met een voorgenomen bestemming tot burgerwoning sprake is van overschrijding van grenswaarden voor fijnstof.

Het herbestemmen van een bedrijfswoning tot een burgerwoning is daarnaast een (nieuwe) planologische beslissing waarbij de gemeente ook (de gevolgen voor) een aanvaardbaar woon- en leefklimaat beoordeelt, naast andere ruimtelijke aspecten.

Als er vanuit de ruimtelijke aspecten belemmeringen zijn bij de herbestemming van een bedrijfswoning tot burgerwoning, moet op lokaal niveau gekeken worden of er oplossingen mogelijk zijn. De notitie van ODZOB bevat daarover nadere informatie.

Gevolgen voor ontwikkeling omliggende agrarische bedrijven

De herbestemming van de bedrijfswoning bij de gesaneerde varkenshouderij heeft m.b.t. de toetsing aan de landelijke regels voor geur, geluid of fijnstof geen gevolgen voor de omliggende bedrijven.

1-2019

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

MEMO

aan : 10.2.e
Ministerie IenW

van : 10.2.e
Omgevingsdienst Zuidooost-Brabant

datum : 16 mei 2019

afschrift : 10.2.e

onderwerp : Herbestemmen bedrijfswoningen stoppende veehouderijen

Deze notitie gaat over het herbestemmen van bedrijfswoningen. De Coviva en een aantal regio's in Brabant hebben een signaal afgegeven dat het herbestemmen naar burgerwoningen belemmerd kan worden door actieve veehouderijen in de omgeving. Dit kan de slagingskans van de Saneringsregeling Varkenshouderij negatief beïnvloeden. De ministeries van LNV en IenW hebben het signaal opgevangen en een overleg gepland met deskundigen. Deze notitie levert input voor het overleg. De uitkomst van het overleg is input voor een brief van de ministeries (in antwoord op de brief van Coviva).

1 Inleiding

De verwachting is dat in de toekomst steeds meer veehouders stoppen met hun bedrijfsvoering. De redenen voor de bedrijfsbeëindiging zijn divers, er kan bijvoorbeeld sprake zijn van te weinig toekomstperspectief, het ontbreken van een bedrijfsopvolger, te hoge benodigde investeringskosten vanwege wet- en regelgeving en tevens kan de veranderde houding van de maatschappij tegenover de veehouderij een rol spelen.

Een aantal veehouderijen hebben reeds geruime tijd geleden al aangegeven dat ze per 2020 hun bedrijfsvoering stoppen in het kader van actieplan ammoniak. Totdat ze daadwerkelijk stoppen in 2020 wordt gedoogd dat de huisvestingssystemen niet voldoen aan de eisen. Door alternatieve maatregelen te treffen (bijvoorbeeld minder dieren houden) wordt voorkomen dat teveel ammoniak wordt uitgestoten.

Voor varkenshouders die wel aan alle eisen voldoen maar die ook willen stoppen is nu de saneringsregeling varkenshouderij in het leven geroepen. Varkenshouders kunnen op vrijwillige basis meedoen aan de regeling. Een van de voorwaarden is dat de intensieve veehouderij wordt beëindigd en dat sprake is van herbestemming van de locatie.

Bij alle stoppende veehouderijen die een herbestemming naar bestemming 'wonen' ambiëren moet een ruimtelijke procedure worden doorlopen waarin wordt beoordeeld of de beoogde herbestemming ook mogelijk is. Er moet immers worden beoordeeld of sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

2 Conclusies

Bij alle stoppende veehouderijen die een herbestemming naar bestemming 'wonen' ambiëren moet worden beoordeeld of sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit betekent dat de belangen van omliggende veehouderijen niet mogen worden geschaad en er tevens sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Het aspect 'belangen van omliggende veehouderijen' zal doorgaans een probleem opleveren. Ten aanzien van de bescherming ten opzichte van de omliggende veehouderijen verandert er namelijk niets.

De beoordeling van het woon- en leefklimaat (omgekeerde werking) wordt in de praktijk op twee manieren gehanteerd:

1. De werking van de Wgv letterlijk omdraaien.
2. De bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht volgen.

ad 1.

De Wgv kent een voormalige agrarische bedrijfswoningen (nu een burgerbestemming) dezelfde bescherming toe als een bedrijfswoning bij een veehouderij. De werking van de Wgv omdraaien betekent dat in het buitengebied een afstand van 50 meter nodig is om te kunnen spreken van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. M.a.w. bij het herbestemmen van een bedrijfswoning naar burgerwoning (voormalige bedrijfswoning bestemd voor burgerbewoning) is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat als de afstand tot een veehouderij tenminste 50 meter bedraagt (in het buitengebied).

ad. 2

De beoordeling van het woon- en leefklimaat kan wel problematisch zijn en de beoogde herbestemming onmogelijk maken. De meeste voormalige agrarische bedrijfswoningen zijn immers vaak in een gebied gelegen waar meerdere nog actieve (intensieve) veehouderijen aanwezig zijn. Het komt regelmatig voor dat het woon- en leefklimaat ter plaatse van de her te bestemmen woning niet kan worden gekwalificeerd als 'aanvaardbaar'. Door de problematiek van de combiwassers wordt dit nog extra bemoeilijkt. De geurbelasting is hierdoor (fors) hoger dan zou worden verwacht op basis van de Rgv zoals die gold vóór juli 2018.

De gemeente hebben de beleidsvrijheid om zelf te bepalen welke van de twee opties voor het beoordelen van het woon- en leefklimaat zij willen hanteren. Er is geen expliciete jurisprudentie die één van de twee opties uitsluit. Het omdraaien van de werking van de Wgv (optie 1) brengt het risico met zich mee dat burgerwoningen worden bestemd met te hoge geurbelasting in het licht van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit kan leiden tot geurklachten en een knelpunt in de toekomst.

3 Beoordeling goede ruimtelijke ordening

De beoordeling of sprake is van een goede ruimtelijke ordening betreft een onderzoek naar de zogenaamde 'omgekeerde werking': de doorwerking van milieuregelgeving in de ruimtelijke ordening. Dit betekent dat beoordeeld wordt of de belangen van de betrokken partijen in het geding zijn. Die van:

- ✓ de toekomstige bewoners.
In het belang van de toekomstige bewoners moet worden bepaald of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.
- ✓ de omliggende veehouders.
De bestemmingswijziging mag de reguliere bedrijfsvoering van de omliggende veehouderijen niet schaden, c.q. het juridisch-planologisch toegestane gebruik niet belemmeren.

Er moet dus worden beoordeeld of het woon- en leefklimaat aanvaardbaar is en of omliggende veehouderijen door de herbestemming in hun belangen worden geschaad.

NB. Fijn stof en/of geluid zijn doorgaans geen knelpunt voor het herbestemmen van (voormalige) bedrijfswoningen naar burgerwoningen, wel de geurbelasting ter plaatse van te bestemmen woning. Daarom wordt in deze memo alleen ingegaan op het aspect geur.

3.1 Belangen omliggende veehouderijen

Of de belangen van omliggende veehouderijen worden geschaad kan direct worden afgeleid op basis van de regels die zijn gesteld in de Wet geurhinder en veehouderij/activiteitenbesluit.

In artikel 3 lid 2 van de Wet geurhinder en veehouderij en artikel 3.116 lid 1 onder b van het activiteitenbesluit is vastgelegd dat de afstand tussen een veehouderij en een geurgevoelig object dat onderdeel uitmaakt van een andere veehouderij, of dat op of na 19 maart 2000 heeft opgehouden deel uit te maken van een andere veehouderij ten minste 100 meter bedraagt indien het geurgevoelige object gelegen is in de bebouwde kom en ten minste 50 meter bedraagt indien het geurgevoelige object is gelegen in het buitengebied.

De Wgv kent een voormalige agrarische bedrijfswoningen (nu een burgerbestemming) dezelfde bescherming toe als een bedrijfswoning bij een veehouderij'. Voor omliggende veehouderijen wijzigt er dus niets en worden zij ook niet in hun belangen (bedrijfsvoering) belemmerd. Het aspect 'belangen van omliggende veehouderijen' zal doorgaans geen probleem opleveren bij herbestemming van een bedrijfswoning naar burgerwoning.

¹ Uitgaande van ligging van de her te bestemmen bedrijfswoning in het buitengebied was de in acht te nemen afstand 50 meter en deze afstand blijft ook na herbestemming 50 meter. Indien in de bestaande situatie niet aan deze afstand wordt voldaan dan is dat geen reden om de herbestemming te weigeren, immers in de nieuwe situatie zal de omliggende veehouderij niet extra worden gehinderd vanwege deze te korte afstand.

De situering in het buitengebied is genomen omdat deze het meest voorkomt. Als sprake is van een ligging van de veehouderij in de bebouwde kom geldt hetzelfde, maar dan met een afstand van 100 meter.

3.2 Aanvaardbaar woon- en leefklimaat

Bij toetsing van nieuwe geurgevoelige functies is het gebruikelijk om de werking van de Wet geurhinder en veehouderij om te draaien. Er wordt dan gebruik gemaakt van de eisen uit de Wgv en het Activiteitenbesluit. Dit noemen we ook wel 'omgekeerde werking'. Door aan te tonen dat het bedrijf aan de eisen van de Wvg en / of het activiteitenbesluit kan voldoen, kan 'omgekeerd' ook gemotiveerd worden dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij woningen in de omgeving.

De 'omgekeerde werking' wordt in de praktijk op twee manieren gehanteerd:

1. De werking van de Wgv letterlijk omdraaien.
2. De bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht volgen.

3.2.1 De werking van de Wgv letterlijk omdraaien

In artikel 3 lid 2 van de Wet geurhinder en veehouderij en artikel 3.116 lid 1 onder b van het activiteitenbesluit is vastgelegd dat de afstand tussen een veehouderij en een geurgevoelig object dat onderdeel uitmaakt van een andere veehouderij, of dat op of na 19 maart 2000 heeft opgehouden deel uit te maken van een andere veehouderij:

- ten minste 100 meter bedraagt indien het geurgevoelige object gelegen is in de bebouwde kom, en;
- ten minste 50 meter bedraagt indien het geurgevoelige object is gelegen in het buitengebied.

Dit betekent dat als we de werking van de Wgv omdraaien dat in het buitengebied een afstand van 50 meter nodig is om te kunnen spreken van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. M.a.w. bij het herbestemmen van een bedrijfswoning naar burgerwoning (voormalige bedrijfswoning bestemd voor burgerbewoning) is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat als de afstand tot een veehouderij tenminste 50 meter bedraagt (in het buitengebied).

3.2.2 De bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht volgen

De geur van veehouderijen verspreidt zich via de lucht en veroorzaakt een geurbelasting op de woon- en leefomgeving. De Wgv maakt het mogelijk om de geurbelasting te berekenen (zowel voor de voorgrond als de achtergrond geurbelasting²). Onder geurbelasting wordt de concentratie geurstoffen verstaan op een bepaalde locatie, een geurgevoelig object zoals bijvoorbeeld een woning. De geurbelasting wordt uitgedrukt odour units per volume-eenheid lucht, ou_v/m³.

De geurbelasting op een locatie of in een gebied is in belangrijke mate bepalend voor de kwaliteit van het woon- en verblijfklimaat. Doordat de geurbelasting in de omgeving van een veehouderij kan worden berekend, is voor iedere locatie te beoordelen of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Wat kan worden beschouwd als een 'aanvaardbaar' woon- en leefklimaat is niet wettelijk vastgelegd. De gemeente komt beleidsvrijheid toe om zelf te bepalen wat aanvaardbaar is. De gemeente kan hiervoor beleid hebben vastgesteld, bijvoorbeeld in een geurgebiedsvisie of een specifiek ruimtelijk beleidsplan. Echter, niet alle gemeenten hebben hiervoor beleid vastgesteld.

² Onder de achtergrondbelasting wordt de geurbelasting als gevolg van de veelheid aan veehouderijen in de omgeving van een geurgevoelig object verstaan. Met de voorgrondbelasting wordt de geurbelasting bedoeld van die veehouderij (de dominante veehouderij) welke de meeste geur bij het geurgevoelig object veroorzaakt, hetzij omdat het een grote veehouderij betreft, hetzij omdat de veehouderij dichtbij het geurgevoelig object is gelegen.

3.2.2.1 Knelpunt woon- en leefklimaat als de bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht wordt gevolgd

De beoordeling van het woon- en leefklimaat kan wel problematisch zijn en de beoogde herbestemming onmogelijk maken. De meeste voormalige agrarische bedrijfswoningen zijn immers vaak in een gebied gelegen waar meerdere nog actieve (intensieve) veehouderijen aanwezig zijn. Het woon- en leefklimaat wordt bepaald op basis van zowel de voor- als de achtergrondbelasting van de omliggende veehouderijen. Het komt dan regelmatig voor dat het woon- en leefklimaat ter plaatse van de her te bestemmen woning niet kan worden gekwalificeerd als 'aanvaardbaar'. Er is dan vanwege het woon- en leefklimaat geen sprake van een goede ruimtelijke ordening waardoor herbestemming niet mogelijk is.

Herbestemming van voormalige agrarische bedrijfswoningen is vanwege de ligging in een agrarische omgeving vaak al lastig vanwege het woon- en leefklimaat (te hoge geurbelasting), maar wordt door de problematiek van de combiwassers nog extra bemoeilijkt.

Voorbeeld 1

- De gemeente heeft een geurgebiedsvisie met daarin opgenomen een waarde voor de achtergrond geurbelasting (cumulatief) van 20 odour units als waarde voor het aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit is overigens een waarde die algemeen wordt geaccepteerd en in de Verordening ruimte Noord-Brabant is opgenomen om nieuwe geurknelpunten te voorkomen.
- De berekende achtergrond geurbelasting - de stoppende veehouderij waartoe de woning behoort niet meegerekend - op de te bestemmen woning 27 odour units. Dit is hoger dan de waarde voor het aanvaardbaar woon- en leefklimaat met als gevolg dat het herbestemmen van de bedrijfswoning naar burgerwoning in strijd is met het ruimtelijke ordeningsrecht.

Voorbeeld 2

- De gemeente Someren heeft een geurgebiedsvisie met daarin opgenomen een waarde voor de achtergrond geurbelasting (cumulatief) van 28 odour units als waarde voor het aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit is overigens een waarde die grenst aan een waarde waarbij ernstige geurhinder kan optreden (slecht tot zeer slecht woon- en leefklimaat).
- De berekende achtergrond geurbelasting - de stoppende veehouderij waartoe de woning behoort niet meegerekend - op de te bestemmen woning 34 odour units. Dit is hoger dan de waarde die de gemeente Someren aanvaardbaar vindt voor het woon- en leefklimaat voor voormalige bedrijfswoningen; met als gevolg dat het herbestemmen van de bedrijfswoning naar burgerwoning in strijd is met het ruimtelijke ordeningsrecht.

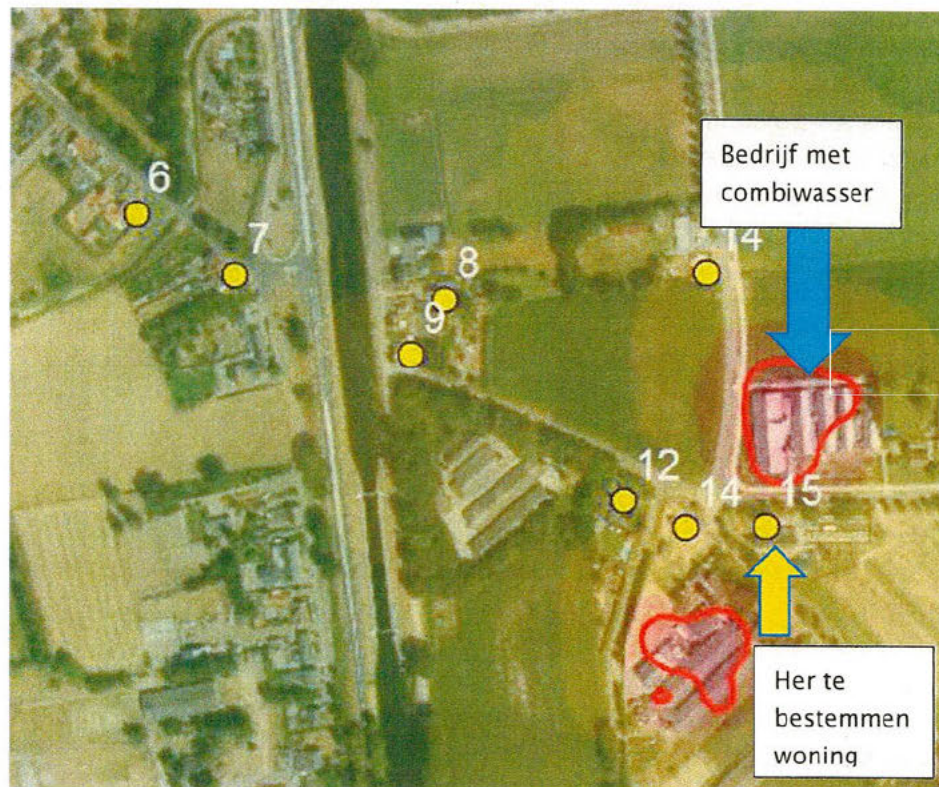
NB. Dergelijke situaties komen regelmatig voor (in ca. 30% van de gevallen) als een veehouderij met combiluchtwassers zich in de nabijheid bevindt. De geuremissie uit de combiluchtwasser(s) is een factor drie hoger dan tot april 2018 werd verondersteld. Onder de 'oude' en lagere emissiefactoren (oude Rgv) is de geurcontour voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kleiner dan bij het hanteren van de 'nieuwe' en hogere emissiefactoren (nieuwe Rgv). Dit heeft als gevolg dat de te bestemmen locatie met de nieuwe emissiefactoren een hogere en niet aanvaardbare geurbelasting heeft, terwijl deze voorheen - onder de oude emissiefactoren - aanvaardbaar was. In de twee figuren op de volgende isde situatie vóór en na de aanpassing van de Rgv in beeld gebracht.

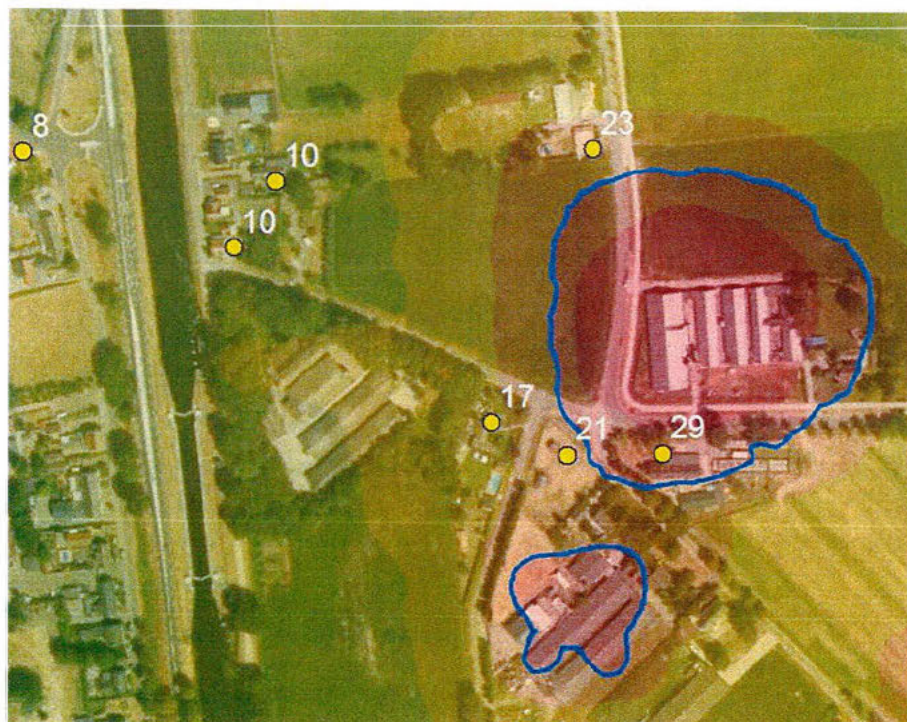
OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

In onderstaande figuren zijn de gele stippen woningen. Bij iedere stip staat een getal, de waarde voor de achtergrond geurbelasting. Voor de te herbestemmen bedrijfswoning is deze 15 ou onder de oude emissiefactoren voor combiluchtwassers en met de nieuwe emissiefactoren 29 ou.

Figuur 1: situatie vóór de aanpassing van de Rgv

Figuur 2: situatie na de aanpassing van de Rgv

3.2.2.2 Mogelijke oplossingen

Bij elke herbestemming moet opnieuw worden beoordeeld of sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Zoals eerder aangegeven moet worden beoordeeld of de belangen van omliggende veehouderijen niet worden geschaad *en* moet tevens sprake zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

De belangen van de omliggende veehouderijen leveren in de praktijk geen problemen op omdat de voormalige agrarische bedrijfswoningen op basis van de Wgv op dezelfde manier worden beschermd als bedrijfswoningen bij nog actieve veehouderijen. Voor omliggende veehouderijen wijzigt er dus niets.

Het probleem waar menig verzoek om herbestemming op vastloopt is de beoordeling van het woon- en leefklimaat. In vele gevallen is de geurhinder in de omgeving, ondanks de verbetering vanwege de bedrijfsbeëindiging van de stopper, nog zo hoog dat niet kan worden geoordeeld dat ter plaatse sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Een oplossing om ondanks een (te) hoge geurbelasting het mogelijk te maken voor een veehouder om te blijven wonen in de bedrijfswoning of te verkopen aan derden (bewoning door burgers op een agrarisch bouwblok is immers in de meeste gevallen in strijd met het bestemmingsplan), is om bestemming agrarisch bouwblok te behouden waarbij alleen de aanduiding 'intensief' te laten vervallen. Er kunnen (en moeten) dan nog wel dieren worden gehouden die niet zijn aangewezen als intensieve diercategorie (bijvoorbeeld paarden en melkvee). Er blijft dan nog wel sprake van een veehouderij, verkoop aan burgers die geen dieren wensen te houden is dan niet mogelijk.

Een andere oplossing is dat de gemeente in beleid vastlegt wat voor voormalige veehouderijen wordt beschouwd als aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Hierbij kan ze uitgaan van een hogere norm dat voor reguliere woningen zodat dit een oplossing biedt voor meer voormalige agrarische veehouderijen. De keerzijde hiervan is wel dat er hierdoor feitelijk twee categorieën woningen ontstaan. Namelijk de woning waar nooit sprake is geweest van een veehouderij en de voormalige bedrijfswoning (bij een veehouderij). De burgers die wonen in de voormalige bedrijfswoning worden dan minder goed beschermd tegen geur dan de bewoners van de 'reguliere' woning.

Als het probleem wordt veroorzaakt doordat gecombineerde luchtwassers minder geur reduceren dan eerder is aangenomen (zoals in het voorbeeld) kan de gemeente ervoor kiezen dat bij de beoordeling van het woon- en leefklimaat wordt uitgegaan van de 'oude' factoren uit de Rgv. De achterliggende motivatie kan zijn dat wordt verwacht dat de rendementen alsnog worden verhoogd op basis van lopende onderzoeken. Hierbij kan dan tevens worden meegewogen dat veel veehouderijen in de toekomst gaan stoppen waardoor in het gehele gebied sprake zal zijn van verbetering van de geursituatie. Ook de beëindiging van de veehouderij die een herbestemming wenst levert hier een bijdrage aan (er wordt dus al een voorschot op te verwachten ontwikkelingen genomen). Hoe het in de toekomst uitpakt met de rendementen en de ontwikkelingen van omliggende veehouderijen is wel een onzekere factor. Het is niet zeker dat deze redenering bij een rechtsgang voldoende aantoont dat hierdoor op het moment van het vaststellen van het besluit sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Er kan ook worden gesteld dat, zonder expliciet de belasting te berekenen, de geurbelasting altijd lager wordt dan in de bestaande situatie waarbij de veehouderij nog in bedrijf is en dat dit voldoende reden is om te oordelen dat het woon- en leefklimaat aanvaardbaar is. In de bestaande situatie werd de

bedrijfswoning immers ook al bewoond door te beschermen personen (ook al betrof dit een speciale categorie, namelijk veehouders).

In een aantal gevallen wil de voormalige veehouder binnen de bedrijfswoning blijven wonen. Voor zijn persoonlijke situatie is altijd sprake van een verbetering. Tevens zal hij op de hoogte zijn van wat het wonen in deze specifieke bedrijfswoning qua geurbeleving met zich meebrengt. De voormalige veehouder zal naar alle waarschijnlijkheid niet gaan klagen ook als de geurbelasting door de omliggende veehouders objectief gezien hoog is.

Bij verkoop van de woning aan derden hebben de nieuwe bewoners een minder duidelijk beeld van de consequenties wat betreft de te verwachten geurhinder. Het is niet ondenkbaar dat na verloop van tijd de blootstelling aan een hogere geurbelasting dan verwacht leidt tot hinder en klachten. Indien de gemeente toestaat dat ondanks een hoge geurbelasting herbestemming mogelijk is en de voormalige agrarische bedrijfswoning wordt verkocht aan derden, zullen de nieuwe bewoners er nadrukkelijk op moeten worden gewezen dat de bescherming tegen geurhinder aanzienlijk minder is dan bij een reguliere woning. Dit zou bijvoorbeeld ook kunnen worden aangegeven met een speciale aanduiding in het bestemmingsplan.

De vraag is wel opnieuw of toetsing door de rechter van deze optie stand houdt. In hoeverre volstaat de bewering dat sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat omdat de geursituatie is verbeterd ten opzichte van de bestaande situatie zonder verdere kwantitatieve beoordeling (terwijl dit wel mogelijk is).

**Verslag bestuurlijk overleg sanering en verduurzaming varkenshouderij
13 juni 2019**

Aanwezigen

De minister van LNV, de heer Peter van Drenth (Gedeputeerde provincie Gelderland), mevrouw Anne-Marie Spierings (Gedeputeerde provincie Noord-Brabant), mevrouw Hanke Bruins Slot (gedeputeerde provincie Utrecht), mevrouw Anke van Extel-van Katwijk (Wethouder gemeente Gemert-Bakel en vertegenwoordiger VNG), de heer Aart de Kruijff (wethouder gemeente Barneveld en vertegenwoordiger van de VNG), de heer Uri Rosenthal (Voorzitter Coalitie Vitalisering Varkenshouderij (CoViVa)), mevrouw Linda Janssen (voorzitter Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV), lid CoViVa), de heer René Coppens (Programmadirecteur Vitale Varkenshouderij, Rabobank), mevrouw 10.2.e (ambtelijk ondersteuning VNG), de heer Paul Jansen (CoViVa), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning CoViVa), de heer 10.2.e (ambtelijke ondersteuning provincies), mevrouw Lieke Hendrix (LNV, directeur DAD), mevrouw 10.2.e (LNV-DAD), mevrouw 10.2.e (LNV-DC), de heer 10.2.e (LNV-DAD, verslag).

1. Opening

De minister opent de vergadering en heet een ieder welkom. De heer Mackus (gedeputeerde provincie Limburg) heeft zich voor dit Bestuurlijk Overleg afgemeld. Speciaal welkom voor mevrouw Bruins Slot, als nieuwe gedeputeerde in de provincie Utrecht en felicitaties aan alle gedeputeerden die aan hun eerste dan wel een volgende termijn beginnen.

Op de vraag van de minister of er nog punten ontbreken op de agenda laat de heer Drenth weten aandacht te vragen voor de gevolgen van het besluit over de PAS. De minister wijst op haar brief aan de Tweede Kamer van twee dagen geleden (11 juni). Er wordt nu overal bekeken wat de gevolgen van de uitspraak zijn. De heer Drenth vraagt of er niet overwogen moet worden om vanuit de saneringsregeling ook op andere aspecten dan geur te sturen, waaronder bijvoorbeeld stikstof. De minister geeft aan dat er mogelijke oplossingen besproken moeten worden in het gremium dat zich met de gevolgen van de uitspraak over de PAS gaat bezighouden.

Verschillende aanwezigen uiten nog hun zorg over de mogelijke gevolgen van de uitspraak over de PAS voor de verdere verduurzaming van de varkenshouderij.

2. Mededelingen

Geen.

3. Notulen 20 februari 2019

Geen opmerkingen.

4. Saneringsspoor

De minister geeft het woord aan mevrouw 10.2.e om het BO te informeren over de stand van zaken. Mevrouw 10.2.e geeft aan dat de publieke consultatie heeft plaatsgevonden van 1 t/m 31 mei en dat er 39 reacties zijn binnengekomen, waarvan 23 openbaar en 16 niet-openbaar. Er komt een rapportage over de consultatie. Deze wordt gelijk met de publicatie van de subsidieregeling openbaar gemaakt. Naast de publieke consultatie heeft er, naar aanleiding van een afspraak uit het BO van december vorig jaar, een onafhankelijke quick scan ex ante evaluatie plaatsgevonden. De publieke consultatie en de ex ante evaluatie hebben geresulteerd in vier voorstellen voor wijziging van de Srv. De wijzigingsvoorstellen zijn beschreven in de oplegnotitie.

De minister vraagt of de partijen aan tafel akkoord kunnen geven op de vier wijzigingsvoorstellen of dat zij nog vragen of opmerkingen hebben:

Voorstel 1: Geurgevoelige objecten

De heer De Kruijff vraagt waarom voor het definiëren van de geurgevoelige objecten niet is aangesloten bij de Wet geurhinder en veehouderij. Recreatieparken bijvoorbeeld klagen immers ook over de varkenshouderij. Mevrouw Janssen sluit zich hier bij aan. Mevrouw Spierings verklaart namens de provincies dat de vier voorstellen akkoord zijn. De minister geeft aan dat de subsidieregeling nadrukkelijk tot doel heeft om omwonenden rond een varkenshouderijlocatie te beschermen tegen geuroverlast en dat daarom gekozen is voor het criterium van 'permanente bewoning'. Deze keuze zorgt voor eenduidigheid en is bovendien relatief eenvoudig uitvoerbaar. De minister geeft aan ruimte te willen bieden voor een heroverweging, maar uitsluitend als de VNG binnen een week na dit BO komt met een afgebakende en juridisch onderbouwde werkwijze.

Voorstel 2: Sloopverplichting

Het voorstel is om, ook indien sprake is van mogelijke herbestemming van gebouwen en bouwwerken op de te saneren locatie, geen ruimte te bieden voor vrijstelling van de sloopverplichting. De minister geeft aan dat vanuit staatsteunkaders die ruimte er gewoonweg niet is. Mevrouw Janssen vraagt of de sloopverplichting ook geldt voor bijvoorbeeld waardevolle bijgebouwen. Mevrouw 10.2.e geeft aan dat de sloopverplichting geldt voor alle voor het houden van varkens gebruikte gebouwen en bouwwerken. In de toelichting is aangegeven dat het hierbij in ieder geval gaat om de varkensstallen, de voersilo's en de mestilo's en -kelders. Mevrouw Janssen geeft aan dat het hiermee voor haar helder is.

Voorstel 3: Beroepsverbod

Voorgesteld wordt om in de tekst van zowel de regeling als de toelichting aan dit verbod geen maximale termijn te verbinden. Mevrouw Janssen geeft aan dat de sector niet af wil van vakmensen, maar ze is van mening dat over dit punt voldoende is gediscussieerd.

Voorstel 4: Planning

Mevrouw 10.2.e geeft aan dat wordt vastgehouden aan de eerder overeengekomen planning met een openstelling per 15 augustus, tenzij het staatssteuntraject tot herziening noopt. Dit traject loopt. Hier staan vaste termijnen voor. Op het moment dat de Europese Commissie vragen heeft over de Nederlandse subsidieregeling dan wordt de klok stilgezet. De inschatting is dat als er geen echte hobbels komen dat de staatssteuntoets eind juni afgerond kan zijn.

5. Flankerend beleid

De heer Drenth wijst op de mogelijk hoge uitvoeringslast voor gemeenten, mede door de samenloop met onder andere de gedoogstoppers. Afgesproken wordt de werklast goed te monitoren en tijdig hierover te communiceren als dit een blokkade dreigt te worden voor een goede uitvoering.

De heer Drenth wijst op het gegeven dat het op 15 augustus in delen van Nederland nog vakantie is. Als de procedure bij de Europese Commissie tot uitstel zou nopen, dan zal dat in de betreffende provincies zeker niet tot problemen leiden. Bij de omzetting van een bedrijfswoning naar een burgerwoning kan wetgeving soms in de weg zitten. De heer De Kruijff geeft aan dat omzetting van functies niet uniek is maar van alle tijden. Gemeenten hebben daar veel ervaring mee en hij verwacht in het kader van de sanering geen groot probleem. Dat kan betekenen dat er situaties ontstaan waarbij voor een bewoner van een voormalig bedrijfswoning bij een varkenshouderij bij omzetting naar een andere functie een lager beschermingsniveau van toepassing is dan voor een bestaande burgerwoning in het buitengebied. Maar de bewoner of koper van een dergelijk object weet dit en maakt bewust die keuze. Hij stelt voor om met maatwerk tot passende oplossingen te komen. De minister geeft aan er ook naar gekeken te hebben naar aanleiding van de brandbrief van CoViVa en komt tot de conclusie dat er vanuit landelijke wetgeving niet tot nauwelijks belemmeringen zijn te verwachten. Afgesproken wordt dat CoViVa eventuele knelpunten op het gebied van functiewijzigingen kan melden bij de VNG.

6. Verduurzamingsspoor

De heer Jansen ligt de bij de stukken gevoegde notitie toe. Belangrijkste boodschappen zijn dat we aan het begin van de innovatiecyclus zitten en dat er daarom nog een hoop werk verzet moet worden, dat ontwikkelingen niet afgeremd moeten worden door het streven naar volledige integraliteit en dat op een aantal vlakken (meten, goedkeuren) er een versnelling plaats moeten vinden willen we snel tot uitrol komen.

Mevrouw Spierings spreekt namens de provincies waardering uit voor wat er nu ligt. Goed dat er integraal gekeken wordt. Provincies vragen zich af of first movers geholpen zijn met een uitgestelde lening. Waarom niet zoals in Noord-Brabant alleen leningen te verstrekken aan gesloten innovaties en first movers te subsidiëren? Mevrouw 10.2.e licht toe dat de subsidieregeling van het Rijk moeten voldoen aan staatsteunkaders, waardoor soms andere keuzes gemaakt moeten worden. Met de private middelen vanuit CoViVa kunnen achtergestelde leningen verstrekt worden aan first movers. Daarnaast kunnen ze ingezet worden voor de uitrol. Mevrouw Spierings stelt voor om een ex-ante evaluatie uit te laten voeren op de voorstellen om te bezien wat de meest effectieve manier is om tot besteding te komen van de beschikbare middelen (dit in het licht van open en gesloten innovatie). De heer De Kruijff sluit zich aan bij het voorstel van de provincies maar wil ook dat er goed gekeken wordt of we kunnen zwaluwstaarten met regiodeals. Mevrouw Hendrix geeft aan dat dit de aandacht heeft. Ambtelijk is al met de provincies afgesproken dat daar waar mogelijk zoveel mogelijk de synergie wordt gezocht. De heer Coppens geeft aan een ex-ante te ondersteunen. De heer Jansen geeft aan hiermee aan de slag te gaan.

De minister wijst op de vier dilemma's die in de aangeleverde notitie worden beschreven en vraagt partijen naar hun ideeën. Mevrouw Spierings geeft aan dat de dilemma's herkenbaar zijn, deze vraag naar ideeën makkelijk gesteld is, maar niet eenvoudig te beantwoorden. De dilemma's moeten in breed perspectief en in samenhang bekeken worden. Dan is er soms meer win-win dan een dilemma. Maar niet alle dilemma's zijn op te lossen, ook niet integraal. De heer Rosenthal benadrukt nogmaals dat oplossingsrichtingen ook rekening moeten houden met het benodigde verdienmodel voor de ondernemer. Zonder verdienmodel kan een varkenshouder niet verder verduurzamen. De heer Jansen wijst op de schrikbarende hoge kosten voor meten en de lange doorlooptijd van proefstalstatus tot definitieve erkenning. De minister geeft aan hierover in gesprek te zijn met de staatssecretaris van I&W. Het heeft volop de aandacht, wat nog niet betekent dat het probleem opgelost is. De heer Coppens wijst op de uitvoeringskosten van het verduurzamingstraject. Er is een werkorganisatie nodig. Kan deze bekostigd worden uit de € 12 miljoen die is gereserveerd voor uitvoering? De minister antwoordt hierop dat de uitvoering van de subsidieregelingen wordt gedaan door RVO.nl en dat deze worden bekostigd met Rijksmiddelen. De kosten voor een werkorganisatie zal CoViVa zelf op zich moeten nemen, waarbij dit bij voorkeur niet gedekt wordt uit de € 40 miljoen die CoViVa beschikbaar stelt.

De heer Drenth zou graag zien dat er voor pluimvee en geiten net zulke ambitieuze plannen komen als voor varkens. Mevrouw Hendrix geeft aan dat hier in het kader van het Programma Verduurzaming Veehouderij hard aan gewerkt wordt maar dat de precieze stand van zaken hier ter plekke niet bekend is. Hierover zal teruggekoppeld worden.

7. Communicatie

De minister vraagt partijen of er nog op- of aanmerkingen zijn bij het communicatieplan dat voor ligt. Partijen geven aan dat die er niet zijn.

8. Rondvraag

De minister geeft aan dat er op 24 juni een debat in de Tweede Kamer staat gepland over het realisatieplan bij de LNV-visie. In aanloop op dat debat zijn ook schriftelijke vragen gesteld over de concept Subsidieregeling sanering varkenshouderijen. De antwoorden zullen volgende week naar de Kamer gaan waarna deze betrokken kunnen worden bij het debat. U wordt op de hoogte gesteld als uit dat debat zaken komen die van invloed zijn op de sanering en verduurzaming van de varkenshouderij.

9. Datum volgend overleg

De minister stelt voor om door te gaan zoals afgesproken en een BO te plannen als er zaken spelen die bestuurlijke aandacht vragen. Partijen stemmen hiermee in.

10. Sluiting

De minister dankt een ieder voor zijn of haar bijdrage en sluit het overleg.

Afsprakenlijst

1. De definitie van 'geurgevoelig object' kan heroverwogen worden mits de VNG binnen een week na het BO komt met een afgebakende en juridisch onderbouwde werkwijze voor het meenemen van recreatie-objecten.
2. Gemeenten zullen de werklast die het gevolg is van de uitvoering van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen goed monitoren en hier tijdig over communiceren als dit een blokkade dreigt te worden voor een goede uitvoering.
3. CoViVa kan eventuele knelpunten die optreden bij functiewijzigingen van bedrijfswoningen melden bij de VNG.
4. Er wordt een ex-ante evaluatie uitgevoerd op het verduurzamingsspoor. CoViVa neemt hiertoe het initiatief.
5. De (uitvoerings)kosten voor de werkorganisatie bij CoViVa voor het verduurzamingsspoor zijn voor rekening van CoViVa.
6. LNV zal terugkoppelen over de plannen die voor de sectoren pluimvee en geiten zijn opgesteld in het kader van het Programma Verduurzaming Veehouderij.
7. LNV zal partijen op de hoogte stellen van de uitkomst van het aankomende debat in de Tweede Kamer in zoverre dit van invloed is op de sanering en/of verduurzaming.
8. Er wordt een volgend BO gepland indien er zaken spelen die bestuurlijke aandacht vragen.

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Mevrouw C.J. Schouten
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Datum : 5 april 2019
Ons Kenmerk : U19009
Betreft : Saneringsregeling Vitalisering varkenshouderij: herbestemming bedrijfswoningen.

Geachte mevrouw Schouten,

Namens de Coalitie Vitalisering Varkenshouderij wil ik allereerst benadrukken dat de leden van de Coalitie Vitalisering Varkenshouderij (CoViVa) op constructieve wijze samenwerken met ambtenaren van uw Ministerie om de saneringsregeling varkenshouderij goed in te vullen. Beiden hebben we immers belang bij een heldere, simpele en effectieve regeling die een maximale bijdrage gaat leveren aan het verbeteren van de leefomgeving in de concentratiegebieden varkenshouderij in Zuid en Oost.

Deze constructieve samenwerking is bevestigd tijdens het Bestuurlijk Overleg met u op 20 februari jl. Tijdens deze bijeenkomst is overeenstemming bereikt over de kaders en de hoofdelementen van de regeling.

Als voorzitter van de Coalitie heb ik uw departement en de participanten bij het Hoofdlijnenakkoord warme sanering varkenshouderij aandacht gevraagd voor de problematiek van de bedrijfswoningen van varkenshouders die hun locatie gaan saneren. Bij de verdere uitwerking van de saneringsregeling, en de noodzaak daarbij van een doelgericht flankerend beleid, zijn we opnieuw tegen dit knelpunt aangelopen.

Per 20 juli 2018 zijn via een wijziging van de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) de geuremissiefactoren voor alle gecombineerde luchtwassers en één biologische luchtwasser aanzienlijk verhoogd. De verhoging van de geuremissiefactoren heeft grote gevolgen en bemoeilijkt verdere verduurzaming van bedrijven op korte en langere termijn. Dit urgente knelpunt belemmert ook in grote mate de mogelijkheden om een bedrijfswoning om te zetten naar een legale status en een planologisch passende bestemming.

Op dit moment kan dus niet worden gewaarborgd wat de status van de woningen van de ondernemers zal zijn als zij hun bedrijf op de betreffende locatie beëindigen conform de voorwaarden die nu zijn opgenomen in de concept saneringsregeling. Dit brengt grote onzekerheid met zich mee. Er kan een situatie ontstaan dat het gezin daar in feite illegaal woont, omdat er niet langer sprake is van een bedrijfswoning. Ook een eventuele verkoop van de woning wordt onmogelijk als de bestemming bedrijfswoning gehandhaafd blijft.

De Coalitie Vitalisering Varkenshouderij is van mening dat deze ongewenste planologische situatie rond de bedrijfswoningen de belangstelling voor de Saneringsregeling Varkenshouderij zeer negatief zal beïnvloeden. Wij dringen er daarom op aan om, voordat publicatie van de regeling plaatsvindt, een concrete oplossing te realiseren voor deze problematiek zodat er geen belemmeringen zijn om bij beëindiging van agrarische bedrijfsactiviteiten op een locatie de bedrijfswoning om te zetten naar een burgerwoning of een aparte categorie bedrijfswoning welke legale bewoning mogelijk maakt, zonder dat de omliggende agrarische bedrijven hierdoor worden belemmerd in hun bedrijfsvoering of ontwikkelingsmogelijkheden. Dit kan bijvoorbeeld worden gerealiseerd door de Wet plattelandswoningen ook mogelijk te maken voor voormalige agrarische bedrijfswoningen waarbij het agrarisch bedrijf is gesaneerd.

Mogelijk kunt u onze overweging inbrengen op de agenda bij I&W, IPO en VNG.

Ook ben ik op de hoogte van het feit dat de Commissie Biesheuvel momenteel in opdracht van uw Ministerie en het ministerie van I&W naar een oplossing voor dit probleem zoekt. Ik zou graag op korte termijn op de hoogte worden gesteld van de bevindingen en advies van de Commissie voor het probleem van de bedrijfswoningen van gesaneerde locaties.

Mijn dringende verzoek aan u als bewindspersoon die verantwoordelijk is voor een effectieve saneringsregeling varkenshouderij ter verbetering van de leefomgeving is om te bevorderen dat er snel een oplossing komt voor deze urgente problematiek. Dit in overleg met uw collega Staatssecretaris Van Veldhoven. Een afschrift van deze brief heb ik aan haar doen toekomen.

Uiteraard sta ik altijd tot uw beschikking om over deze prangende situatie overleg te voeren.

Erop vertrouwend dat ik dit zorgpunt op duidelijke wijze heb verwoord, verblijf ik.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Uri Rosenthal

Voorzitter Coalitie Vitalisering Varkenshouderij.

Voortgang verduurzamingsspoor: Werkgroep Innovatie Leefomgeving

Bestuurlijk Overleg dd. 13 juni 2019

1 Inleiding

1.1 Hoofdpijnenakkoord sanering varkenshouderij

Rijk, provincies, gemeenten en bedrijven in de varkenshouderijketen willen een transitie naar een vitale, robuuste, toekomstbestendige en duurzame varkenshouderijketen, die maatschappelijk geaccepteerd en gewaardeerd wordt. In het hoofdpijnenakkoord van 7 juli 2018 is afgesproken dat dit langs twee sporen wordt uitgewerkt:

- a) Een sanerings- en beëindigingsspoor. De middelen voor sanering worden ingezet voor het substantieel verminderen van geuroverlast van varkensbedrijven voor omwonenden. Dit vindt plaats door het (vrijwillig) beëindigen van (locaties van) varkensbedrijven met een grote geurimpact op omwonenden; de opkoop en het doorhalen van varkensrechten van deze bedrijven in de concentratiegebieden Zuid en Oost van de Meststoffenwet.
- b) Het innovatie- en verduurzamingsspoor. Dit spoor richt zich onder meer op het ontwikkelen van en investeringen in nieuwe stal- en houderijsystemen. Dit innovatie- en verduurzamingsspoor zal voor de varkenshouderijketen vorm worden gegeven met een innovatieprogramma en -agenda.

De coalitie vitalisering varkenshouderij neemt het initiatief voor een meerjarig innovatieprogramma voor een brongerichte verduurzaming van stallen dat gericht is op een verbetering van de leefomgeving en van de kwaliteit van het stalklimaat.

1.2 De Coalitie Vitale Varkenshouderij

De Coalitie vitale varkenshouderij bestaat uit de Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV), de Rabobank, VION, For Farmers, Agrifirm en Topigs-Norsvin en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Dit onder onafhankelijk voorzitterschap van Uri Rosenthal.

De coalitie zet zich in voor een Vitale Varkenshouderij in vijf actielijnen:

1. Goede zorg voor de leefomgeving. Hieronder vallen de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen en het innovatieprogramma verbetering leefomgeving varkenshouderij;
2. Centrale positie in de circulaire economie;
3. Erkende bijdrage aan klimaat en energietransitie;
4. Robuuste en gezonde varkens in een diervriendelijke houderij;
5. Mondiaal koploper in marktgerichtheid en ketensamenwerking.

Voor de varkensketen is het (herijkte) Actieplan Vitalisering Varkenshouderij het vehikel voor uitwerking en implementatie van de LNV-visie en de duurzaamheidsopgaven die voor deze keten relevant zijn.

2 Doelstelling innovatieprogramma

Het innovatieprogramma 'Zorg voor de leefomgeving' richt zich op de verbetering van de leefomgeving voor mens en dier. Het stimuleert innovaties en ondersteunt investeringen waarmee ongewenste emissies uit onder andere de mest bij de bron worden aangepakt. Het programma richt zich op maatregelen in bestaande en nieuwe varkensstallen, met speciale aandacht voor innovaties die mest frequent uit de stal verwijderen.

Het doel van dit innovatieprogramma is het zoveel mogelijk voorkomen van de uitstoot van schadelijke stoffen als ammoniak, broeikasgassen als methaan, geur, fijnstof en endotoxinen. Op die manier wordt de kwaliteit van de lucht in en om varkensbedrijven verbeterd en wordt voor een goede leefomgeving voor omwonenden, de ondernemer en de dieren gezorgd.

Uitgangspunt is een integrale benadering, waarbij onder andere ook de realisatie van de klimaatdoelen wordt meegenomen.

Het programma richt zich op het ontwikkelen, testen, doormeten, demonstreren en het investeren in de eerste praktijktoepassingen van innovatieve bewezen en wettelijk erkende brongerichte technische en management maatregelen voor emissiereductie in varkensstallen in een vijfjarig innovatie- en investeringsprogramma 2019 - 2023. De ambitie is om per varkenscategorie (dragende zeugen, kraamzeugen, gespeende biggen, vleesvarkens) drie tot vijf innovatieve, haalbare en bewezen brongerichte emissiebeperkende maatregelen in bestaande en nieuwe stalconcepten te ontwikkelen en in de praktijk te introduceren. Daarnaast is de ambitie dat deze maatregelen leiden tot een hoge *integrale* emissiereductie per dierplaats in een stal ten opzichte van een varkensstal waarin geen emissiereductie maatregelen zijn toegepast. Hiervoor worden op basis van een WUR deskstudie de volgende reductiedoelstellingen gesteld:

- Ammoniak: minimaal 75% reductie, lange termijn ambitie 85% reductie
- Broeikasgassen minimaal 80% reductie, lange termijn ambitie 90% reductie
- Geur: minimaal 50% reductie, lange termijn ambitie 70% reductie
- Fijnstof en endotoxinen: minimaal 30% reductie, lange termijn ambitie 50% reductie

De doelstelling van brongerichte emissiebeperkende maatregelen voor de kwaliteit van de stallucht in varkensstallen is maximaal 20 ppm ammoniakconcentratie en maximaal 3000 ppm CO₂-concentratie op dierniveau.

Om de gewenste doelen te bereiken wordt ingezet op een brongerichte aanpak: waar nodig ondersteund door naschakeltechnieken

3 Inhoudelijke focus

Om de onder hoofdstuk 2 genoemde doelen te bereiken zullen in het innovatieprogramma onderstaande onderwerpen worden geadresseerd.

3.1 Stalsystemen

De focus ligt op het aanpakken van schadelijke emissies uit stallen (geur, ammoniak, fijnstof, broeikasgas) bij de bron met inachtneming van voorwaarden t.a.v. dierenwelzijn, diergezondheid, arbeidsomstandigheden (kwaliteit stalklimaat), kosteneffectiviteit, energieverbruik en brandveiligheid. Hierbij ligt vooral de aandacht op mogelijkheden voor haalbare aanpassingen in *bestaande* stallen omdat daar de grootste effecten voor verbetering van de leefomgeving kunnen worden bereikt.

In de aanpak wordt ook aandacht gegeven aan het stimuleren van de verdere ontwikkeling van meet- en regelsystemen (sensoren) voor bepaling van het effect op stalklimaat en emissie naar milieu en voor de bepaling van het effect van een verbeterd stalklimaat op diergezondheid en de prestaties van dieren. Sensoren kunnen mede aan de basis staan van de ontwikkeling van effectieve meetprogramma's voor een (snellere) wettelijke erkenning van nieuwe systemen.

WUR/DLV heeft een inventarisatie opgesteld van brongerichte systemen, combinatiemogelijkheden en een indicatie van de emissiereductie. Deze inventarisatie vormt een bruikbaar vertrekpunt voor het operationaliseren van de verschillende concepten.

3.2 Managementmaatregelen

De managementmaatregelen zijn onder meer gericht op het voerspoor en op het in kaart brengen handelingsperspectief op basis van meetgegevens. Nader uit te werken zijn de managementmaatregelen gericht op het tot stand brengen van synergie met de andere werksporen van het Actieplan van Coalitie ViVa.

3.3 Wet- en Regelgeving, flankerende maatregelen

Het identificeren en verbeteren van wet- en regelgeving en flankerend beleid die leiden tot knelpunten in de verschillende fasen van het innovatieproces, zoals:

- Het mogelijk maken en versnellen van de afgifte van de proefstalstatus voor geur- en ammoniak;
- Meer mogelijkheden voor stapeling van systemen in de Rav en Rgv.;
- Analyse van het proces van vergunningverlening voor innovatieve stalsystemen, waarbij geleerd wordt van de ervaringen van de aanpak in Food Valley);
- Verkorting van de termijnen voor de wettelijke erkenning van doorgemeten nieuwe stalsystemen (RVO/TAP en publicatie van emissiefactoren).

In de werkgroep waarin deze thema's worden geadresseerd is ook het ministerie van I&W vertegenwoordigd.

4 Stand van zaken: financiering en regelgeving

De verschillende fasen van het innovatieproces zijn in beeld gebracht. Voor elke fase is nagegaan welke instrumenten (financieel, regelgeving) nodig zijn, welke instrumenten (met budgetten) er al zijn (rijk, provincies, VNG, bedrijfsleven) en welke aanvullende nieuwe instrumenten ontwikkeld moeten worden. Het Bestedingsplan van LNV en ketenpartijen is mede gebaseerd op deze inventarisatie. LNV en de ketenpartijen van de coalitie ViVa hebben – conform het Hoofdlijnenakkoord - hiervoor elk € 40 miljoen gereserveerd.

4.1 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

4.1.1 Bestedingsplan €40 miljoen LNV

Het Rijk heeft €40 miljoen gereserveerd voor het innovatie- en versnellingsprogramma. Het bestedingsplan is goedgekeurd door het ministerie van Financiën. De Rijksmiddelen worden ingezet in een samenhangend pakket van subsidiemodules, dat de ontwikkeling en uitrol van integrale, brongerichte, emissiereducerende maatregelen beoogt op het gebied van ammoniak, broeikasgassen, geur en fijnstof/endotoxinen. Hiermee wordt de kwaliteit van de leefomgeving rondom veehouderijen verbeterd. De overheid neemt het meest risicovolle deel van de innovaties voor haar rekening en zet daar het grootste deel van de middelen op in. De subsidiemodules moeten worden getoetst aan de vrijstellingsverordeningen van de staatssteunkaders van de Europese Commissie (EC). Hierop wordt onder 4.1.2. ingegaan.

Subsidiemodule voor innovatie- en pilotprojecten en emissiemetingen

1. Subsidies voor innovatie- en pilotprojecten in bestaande stalsystemen (renovatie en nieuwbouw van stallen), mestopslagen en nieuwe mestbewerkingsinstallaties op varkenshouderij- locatieniveau, waarbij op representatieve schaal *proof of principle concepts* van brongerichte, emissiebeperkende maatregelen ontwikkeld en getest worden. Het kan gaan om haalbaarheidsstudies, industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling, afhankelijk van de fase van de innovatiecyclus van het project. Naast onderzoek en ontwikkeling moet in de projecten aandacht zijn voor demonstratie en kennisverspreiding gericht op gedragsverandering bij veehouders en andere stakeholders in de keten.
De focus ligt op een integrale brongerichte aanpak (waar nodig aangevuld met nageschakelde technieken) waarbij technische maatregelen en/of management maatregelen (aanpassingen in het veevoer en additieven in mest en veevoer) schadelijke emissies (ammoniak, methaan en zo nodig geur en fijnstof/endotoxinen) in de stal en bij de mestbewerking op veehouderijen zoveel mogelijk voorkomen en de kwaliteit van de lucht in de stallen verbeteren. Randvoorwaarde is dat de brongerichte emissiebeperkende maatregelen niet ten koste gaan van dierwelzijn en diergezondheid.

Middelen:

- *Brongerichte verduurzaming Hoofdlijnenakkoord/varkens: 2019 t/m 2023 € 15 miljoen*
- *Rijksmiddelen en € 2 miljoen cofinanciering uit de private middelen van CoViVa*

Maximale subsidie per project:

- €750.000,-

2. Subsidies voor innovatie- en pilotprojecten naar integrale, brongerichte, emissiebeperkende maatregelen in nieuwe stalconcepten (systeeminnovaties) en naar meet- en sensortechnologie voor het realtime meten van stalemissies en de kwaliteit van de stallucht. Het kan gaan om haalbaarheidsstudies, industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling. Naast onderzoek en ontwikkeling moet in de projecten aandacht zijn voor demonstratie en kennisverspreiding gericht op gedragsverandering bij veehouders en andere stakeholders in de keten. Bij de ontwikkeling van integrale brongerichte emissiebeperkende maatregelen in nieuwe stalconcepten gelden randvoorwaarden voor integrale verduurzaming: diergezondheid en dierenwelzijn moeten verbeteren, brandveiligheid, arbeidsomstandigheden, energieneutraliteit en circulariteit.

Middelen:

- *Brongerichte verduurzaming Hoofdlijnenakkoord/varkens: 2019 t/m 2023 € 8 miljoen*

Maximale subsidie per project:

- €1.000.000,-

3. Subsidies voor metingen van de stalluchtkwaliteit en voor emissiemetingen uit stallen en mestbehandelingsinstallaties op veehouderijen. Het doel is het bepalen van het emissiereducerende effect van nieuwe brongerichte maatregelen. Op basis hiervan worden voor de brongerichte maatregelen emissiefactoren vastgesteld en worden deze maatregelen erkend en opgenomen in de milieuregelgeving. Naast technische maatregelen worden ook emissiemetingen financieel ondersteund voor het bepalen van het effect van managementmaatregelen (veevoer, additieven).

Middelen:

- *Brongerichte verduurzaming Hoofdlijnenakkoord/varkens: 2019 t/m 2023 € 7 miljoen*

Maximale subsidie per project:

- €200.000,-

Nader wordt onderzocht of de subsidiemodule voor zowel gesloten (vertrouwelijke) als open innovatieprojecten kan worden opengesteld. Op deze wijze wordt de doelgroep van deze subsidiemodule vergroot tot initiatieven van open innovaties en initiatieven die nieuwe maatregelen en technieken willen afschermen (niet openbaar maken) en willen patenten. Het nadeel van het subsidiëren van gesloten innovatieprojecten is dat op het moment dat de innovaties verder uitgerold kunnen worden (overgang van innovatie naar investering), dit niet met behulp van de subsidiemodule voor investeringen kan worden gedaan. Dit heeft te maken met de staatssteunkaders van het artikel dat voor de uitrol van investeringen wordt gebruikt. NB: er kan echter wél een beroep worden gedaan op het investeringsfonds van CoViVa, mits aanvrager voldoet aan de voorwaarden van het fonds.

Subsidiemodule voor investeringsprojecten

De subsidiemodule voor investeringsprojecten is gericht op de eerste marktintroductie en investeringen in nieuwe effectieve en erkende brongerichte emissiebeperkende maatregelen in stallen, mestopslagen en mestbewerkingsinstallaties op veehouderijen voor de zgn. *first movers*. In deze module worden ook haalbaarheidsstudies gesubsidieerd. Hiermee wordt een deel van de onrendabele top vergoed. Dit is nodig, omdat naar verwachting de eerste praktijktoepassingen hogere investeringen vergen. Daarnaast is het nog onzeker in welke mate deze investering kan worden terugverdiend.

Middelen:

- *Brongerichte verduurzaming Hoofdlijnenakkoord/varkens: 2019 t/m 2023 € 10 miljoen*
- *Brongerichte verduurzaming Hoofdlijnenakkoord/fijnstof pluimvee: 2020/2021: € 14.5 miljoen*

Maximale subsidie per project:

- €350.000,- voor de varkenshouderij
- Nader te bepalen voor de pluimveehouderij, dit volgt binnenkort

Het streven is om in de periode 2019 t/m 2023 circa 20 innovatie- en pilotprojecten voor bestaande stalsystemen, circa 10 systeeminnovatieprojecten (inclusief meet- en sensortechnologie), circa 35 projecten voor emissiemetingen en circa 30 *first movers* investeringsprojecten te ondersteunen.

4.1.2 Stand van zaken staatssteun

Op dit moment worden de mogelijkheden onderzocht om de innovatie- en investeringsregeling op te stellen binnen de vrijstellingsverordeningen van de staatssteunkaders in overleg met de Europese Commissie (EC). Op basis van de invulling van het bestedingenplan wordt naar een zo optimaal mogelijke invulling gezocht. Hierbij is de voorlopige conclusie dat innovatieprojecten worden gesubsidieerd onder artikel 25 AGV. De bijbehorende emissiemetingen bij deze innovatieprojecten worden gesubsidieerd onder artikel 31 ABER. Investeringsprojecten worden gesubsidieerd onder artikel 14 ABER. Voor elk artikel geldt een ander subsidiepercentage, maximum subsidiebedrag of subsidieverlening voor de afschrijvingskosten van de activa, gedurende de looptijd van het project. De reden dat voor twee verschillende staatssteunkaders is gekozen, hangt samen met de eigenschappen van de verschillende artikelen. Met artikel 25 AGV kan voor innovatieprojecten aan de veehouder subsidie worden gegeven. Via artikel 31 ABER kan subsidie voor meetkosten voor een innovatieproject aan een instelling voor onderzoek en kennisverspreiding worden toegekend en onder artikel 14 ABER kunnen investeringen worden gesubsidieerd aan de veehouder.

Bij gebruik van de vrijstellingsverordening, kan via een verkorte procedure de regeling worden gemeld aan de Europese Commissie. Het is bij gebruik van de vrijstellingsverordeningen van belang, dat de subsidiemodules betrekking hebben op de gehele veehouderijsector. Om deze reden is, naast de beschikbare middelen vanuit de Verduurzaming Varkenshouderij voor de varkenshouderij, pluimveehouderij en melkgeitenhouderij, klimaat betrokken bij het opstellen van deze modules.

Tijdslijn

Op dit moment wordt door LNV gewerkt aan het opzetten van de innovatie- en investeringsregelingen binnen de vrijstellingsverordening. De voorziene planning is om de regelingen in de herfst van 2019 (streven september) te kunnen publiceren.

4.1.3 Vragen aan de bestuurders

- Akkoord met de gestelde ambities (aantal projecten) en het voorstel voor de invulling van de innovatie- en investeringsregeling?
- Heeft het de voorkeur om de subsidiemodule voor innovaties alleen voor open of ook voor gesloten innovaties open te stellen?

4.2 CoViVa

CoViVa richt een investeringsfonds in ter grootte van € 32 mln. Een substantieel deel (meer dan de helft) van de private middelen wordt ingezet voor financiering van brongerichte emissiebeperkende maatregelen in bestaande en nieuwe stalsystemen en systeeminnovaties. Leningen zullen een achtergesteld karakter hebben. Het fonds zal in de loop van 2019 worden open gesteld. Daarnaast stelt CoViVa een bedrag van € 8 mln. cash out beschikbaar, waarvan € 2 mln. voor de actielijn Zorg voor de Leefomgeving, waarin de koppeling wordt gemaakt met het innovatieprogramma verbetering leefomgeving varkenshouderij. Dit bedrag zal met name worden besteed aan het dekken van uitvoerings- en begeleidingskosten en het faciliteren van de gewenste versnelling. De overige € 6 mln. worden besteed aan de andere actielijnen van het actieprogramma van ViVa.

5 Dilemma's

De Coalitie ViVa heeft als ambitie een varkenssector die toekomstbestendig en maatschappelijk gewaardeerd is. Dat vereist een integrale aanpak, ook in het Innovatieprogramma Leefomgeving. Dat vertaalt zich in stevige ambities op het gebied van reductie van zowel geur als ammoniak, fijnstof en broeikasgas en zulks met inachtneming van voorwaarden t.a.v. dierenwelzijn, diergezondheid, arbeidsomstandigheden (kwaliteit stalklimaat), kosteneffectiviteit, energieverbruik en brandveiligheid.

Hierbij ligt de aandacht vooral op mogelijkheden voor haalbare aanpassingen in *bestaande* stallen, hetgeen meer beperkingen oplegt dan nieuwbouw. Vanuit de ambities op het gebied van emissiereductie volgen een aantal dilemma's.

5.1 Milieu vs. Dierenwelzijn

Bij sommige emissiebeperkende stalsystemen ontstaat spanning tussen emissiebeperking en dierenwelzijn. Het gebruik van een rvs driekantsrooster is bijvoorbeeld effectief om ammoniakuitstoot te reduceren. Het gebruik van dit type rooster kan bij drachtige zeugen echter tot pootproblemen leiden, omdat de roosters onvoldoende grip geven voor de zeugen om op te mesten.

Wij kiezen voor een integrale aanpak: emissiereducerende maatregelen mogen niet ten koste gaan van het welzijn van het dier.

Waar nodig zullen effecten van maatregelen in stalinrichting worden gemonitord op dierenwelzijn.

5.2 Integrale aanpak emissies

De meeste brongerichte systemen bieden een goed perspectief op gelijktijdige reductie van emissie van ammoniak, geur en broeikasgassen, maar hebben slechts een bescheiden bijdrage aan de reductie van fijnstof. Dit komt, omdat de brongerichte aanpak zich in hoge mate concentreert op kelder- en vloeremissies. Fijnstof en endotoxinen ontstaan niet in de kelder of op de vloer, maar komen van het varken zelf. Voor een verdere reductie van de emissies van fijnstof en endotoxinen zijn bij de meeste systemen aanvullende maatregelen nodig. Dit vereist verder onderzoek en ontwikkeling.

Het voorstel is om niet te wachten tot een (haalbaar en betaalbaar) systeem ontwikkeld is dat *alle* emissies, incl. fijnstof in voldoende mate reduceert. Reeds nu inzetten op door ontwikkelen van de brongerichte aanpak met integrale emissiereductie van ammoniak, geur en broeikasgassen. Concepten die potentieel hebben om fijnstof te reduceren identificeren en vervolgens analyseren wat nodig is om deze tot ontwikkeling te brengen.

De werkgroep rapporteert over de voortgang.

5.3. Definitie van brongerichte aanpak

In de deskstudie van WUR wordt onder brongerichte maatregelen verstaan: 'de maatregelen die voorkomen dat schadelijke gassen en stof ingeademd kunnen worden door mens en dier in de stal'. Hieronder vallen maatregelen die voorkomen dat gassen en stof ontstaan of emitteren vanuit de bron, maar ook maatregelen die voorkomen dat de geëmitteerde gassen en het stof kunnen worden ingeademd door mens en dier. Een voorbeeld van de laatste maatregelen is het afzuigen van de vervuilde componenten bij de bron, waarmee in Denemarken goede resultaten worden behaald. Bij bronafzuiging is er geen sprake van dagontmesting. Om die reden zijn sommigen van mening dat hier geen sprake is van een brongerichte aanpak.

Het voorstel van de werkgroep is om deze optie open te houden en de mogelijkheden te verkennen. De werkgroep rapporteert hierover.

De methode kan leiden tot de gewenste integrale emissiereductie.

5.4 Doorlooptijd innovatieproces vs. gewenste moment van realisatie

Brongerichte systemen zijn niet nieuw, maar de ontwikkeling ervan heeft (vrijwel) stil gelegen na de introductie van de luchtwasser. Dit wordt sinds kort weer opgepakt en, met succes, stevig gestimuleerd door met name de Provincie Noord Brabant, maar we staan aan het begin van een leer-en ontwikkelingscurve. Goedkeuring – door de aangewezen instantie – van systemen is noodzakelijk. Op dit moment is één systeem goedgekeurd voor de kraamstal. Een tweede systeem zou eind 2020 voor alle diercategorieën goedgekeurd kunnen zijn. Een paar andere systemen staan in verschillende fase van voorbereiding in de startblokken, maar zullen een paar jaar nodig hebben om goedgekeurd te worden.

Als de innovatieregelingen van LNV zijn opengesteld, is het doel om binnen 4 jaar ten minste 12 nieuwe systemen in praktijk hebben gebracht (waarvoor goedkeuring noodzakelijk is). Dat is een stevige, maar haalbare, ambitie.

In dit kader zou het wenselijk zijn dat betrokken partijen een oplossing vinden die insteekt op een integrale emissiereductie en die voldoende tijd biedt om dat te kunnen realiseren. Gedurende die periode worden varkenshouders financieel gefaciliteerd vanuit de verschillende subsidie-en

investeringsfaciliteiten die nu worden ontwikkeld en die in de provincie al bestaan.

Hierbij wordt mede ingezet op doorontwikkeling en uitrol van systemen die nu, met name in de provincie Noord Brabant, in de startblokken staan en in een verdere fase van ontwikkeling en goedkeuring zijn. Op deze wijze leidt het innovatie-en subsidie programma tot optimale en integrale resultaten.

Vanuit de ambitie van een integrale emissiereductie moet voorkomen worden dat de aangekondigde verscherping in 2022 In Noord-Brabant zal leiden tot een investeringsgolf in luchtwassers, waarna de animo om daarna te investeren in een brongerichte aanpak minimaal zal zijn. Deze zorg blijft bestaan.

5.5 Zorg voor de Leefomgeving én de portemonnee

Het is denkbaar dat een enkele systeeminnovatie op het gebied van Leefomgeving vertaald kan worden in een marktconcept waarin de hogere kosten goedge maakt worden door hogere opbrengsten uit de markt. Voor het grootste deel moet verbetering van de leefomgeving binnen het bestaande verdienmodel plaatsvinden; er is vanuit de afzetmarkt geen compensatie van eventueel hogere kosten. Deze moeten gedekt worden door betere technische prestaties van het dier en lagere mestafzetkosten.

In de Actielijn: 'Centrale positie in de circulaire economie' van de Coalitie ViVa wordt vol ingezet op versterking van het verdienmodel, onder andere door het ontwikkelen van nieuwe concepten van verwerking en verwaarding van verse varkensmest (resultaat van dagontmesting en primaire scheiding op het varkenshouderijbedrijf).

6. De noodzaak van versnelling

Er is de afgelopen periode in de werkgroep Leefomgeving veel werk verzet. Er is een gedeelde visie ontstaan op wat we willen bereiken en hoe we dat op hoofdlijnen willen doen. De inzet van financiële middelen is bepaald, waarbij goede afstemming heeft plaatsgevonden tussen betrokken partijen. De werkgroepen zijn bemand en operationeel.

De voorbereidingen zijn klaar: nu wordt het tijd om door te pakken in de uitvoering.

Een versnelling die volgens de werkgroep ook nodig is om de extra ambities in het klimaatakkoord (max. 10,2 Mton CO₂-equivalenten) te realiseren.

6.1 Inzet van partijen

Coalitie ViVa:

- Versterking van de uitvoeringsorganisatie
 - o Aandachtspunten: secretariaat, ondersteuning/coaching complexe aanvragen, kennisdeling, communicatie/ website.
- De 40 miljoen Euro private middelen: deel Fonds en deel *cash out* beschikbaar bij openstelling vd subsidieregelingen (herfst 2019)

LNV:

- Openstelling subsidieregelingen in de herfst van 2019, streven is september.

I&W/LNV:

- Versnelling van doorlooptijden van de verschillende procedures, waaronder goedkeuring (zie par. 3.3)

Provincies:

- Synergie tot stand brengen tussen provinciale programma's en het programma van de werkgroep Leefomgeving.

Gemeenten:

- Werken mee aan vergunningsverleningen die noodzakelijk zijn t.b.v. de innovatie- en investeringstrajecten.

6.2 Vragen aan de bestuurders

- Onderschrijft u de gewenste versnelling en bent u akkoord met de voorgestelde inzet van uw organisatie?
Ziet u nog andere mogelijkheden versnelling tot stand te brengen?

MEMO

aan : 10.2.e
Ministerie IenW
van : 10.2.e
Omgevingsdienst Zuidooost-Brabant
datum : 16 mei 2019
afschrift : 10.2.e
onderwerp : Herbestemmen bedrijfswoningen stoppende veehouderijen

Deze notitie gaat over het herbestemmen van bedrijfswoningen. De Coviva en een aantal regio's in Brabant hebben een signaal afgegeven dat het herbestemmen naar burgerwoningen belemmerd kan worden door actieve veehouderijen in de omgeving. Dit kan de slagingskans van de Saneringsregeling Varkenshouderij negatief beïnvloeden. De ministeries van LNV en IenW hebben het signaal opgevangen en een overleg gepland met deskundigen. Deze notitie levert input voor het overleg. De uitkomst van het overleg is input voor een brief van de ministeries (in antwoord op de brief van Coviva).

1 Inleiding

De verwachting is dat in de toekomst steeds meer veehouders stoppen met hun bedrijfsvoering. De redenen voor de bedrijfsbeëindiging zijn divers, er kan bijvoorbeeld sprake zijn van te weinig toekomstperspectief, het ontbreken van een bedrijfsopvolger, te hoge benodigde investeringskosten vanwege wet- en regelgeving en tevens kan de veranderde houding van de maatschappij tegenover de veehouderij een rol spelen.

Een aantal veehouderijen hebben reeds geruime tijd geleden al aangegeven dat ze per 2020 hun bedrijfsvoering stoppen in het kader van actieplan ammoniak. Totdat ze daadwerkelijk stoppen in 2020 wordt gedoogd dat de huisvestingssystemen niet voldoen aan de eisen. Door alternatieve maatregelen te treffen (bijvoorbeeld minder dieren houden) wordt voorkomen dat teveel ammoniak wordt uitgestoten.

Voor varkenshouders die wel aan alle eisen voldoen maar die ook willen stoppen is nu de saneringsregeling varkenshouderij in het leven geroepen. Varkenshouders kunnen op vrijwillige basis meedoen aan de regeling. Een van de voorwaarden is dat de intensieve veehouderij wordt beëindigd en dat sprake is van herbestemming van de locatie.

Bij alle stoppende veehouderijen die een herbestemming naar bestemming 'wonen' ambiëren moet een ruimtelijke procedure worden doorlopen waarin wordt beoordeeld of de beoogde herbestemming ook mogelijk is. Er moet immers worden beoordeeld of sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

2 Conclusies

Bij alle stoppende veehouderijen die een herbestemming naar bestemming 'wonen' ambiëren moet worden beoordeeld of sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit betekent dat de belangen van omliggende veehouderijen niet mogen worden geschaad en er tevens sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Het aspect 'belangen van omliggende veehouderijen' zal doorgaans een probleem opleveren. Ten aanzien van de bescherming ten opzichte van de omliggende veehouderijen verandert er namelijk niets.

De beoordeling van het woon- en leefklimaat (omgekeerde werking) wordt in de praktijk op twee manieren gehanteerd:

1. De werking van de Wgv letterlijk omdraaien.
2. De bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht volgen.

ad 1.

De Wgv kent een voormalige agrarische bedrijfswoningen (nu een burgerbestemming) dezelfde bescherming toe als een bedrijfswoning bij een veehouderij. De werking van de Wgv omdraaien betekent dat in het buitengebied een afstand van 50 meter nodig is om te kunnen spreken van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. M.a.w. bij het herbestemmen van een bedrijfswoning naar burgerwoning (voormalige bedrijfswoning bestemd voor burgerbewoning) is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat als de afstand tot een veehouderij tenminste 50 meter bedraagt (in het buitengebied).

ad. 2

De beoordeling van het woon- en leefklimaat kan wel problematisch zijn en de beoogde herbestemming onmogelijk maken. De meeste voormalige agrarische bedrijfswoningen zijn immers vaak in een gebied gelegen waar meerdere nog actieve (intensieve) veehouderijen aanwezig zijn. Het komt regelmatig voor dat het woon- en leefklimaat ter plaatse van de her te bestemmen woning niet kan worden gekwalificeerd als 'aanvaardbaar'. Door de problematiek van de combiwassers wordt dit nog extra bemoeilijkt. De geurbelasting is hierdoor (fors) hoger dan zou worden verwacht op basis van de Rgv zoals die gold vóór juli 2018.

De gemeente hebben de beleidsvrijheid om zelf te bepalen welke van de twee opties voor het beoordelen van het woon- en leefklimaat zij willen hanteren. Er is geen expliciete jurisprudentie die één van de twee opties uitsluit. Het omdraaien van de werking van de Wgv (optie 1) brengt het risico met zich mee dat burgerwoningen worden bestemd met te hoge geurbelasting in het licht van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit kan leiden tot geurklachten en een knelpunt in de toekomst.

3 Beoordeling goede ruimtelijke ordening

De beoordeling of sprake is van een goede ruimtelijke ordening betreft een onderzoek naar de zogenaamde 'omgekeerde werking': de doorwerking van milieuregelgeving in de ruimtelijke ordening. Dit betekent dat beoordeeld wordt of de belangen van de betrokken partijen in het geding zijn. Die van:

- ✓ de toekomstige bewoners.
In het belang van de toekomstige bewoners moet worden bepaald of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.
- ✓ de omliggende veehouders.
De bestemmingswijziging mag de reguliere bedrijfsvoering van de omliggende veehouderijen niet schaden, c.q. het juridisch-planologisch toegestane gebruik niet belemmeren.

Er moet dus worden beoordeeld of het woon- en leefklimaat aanvaardbaar is en of omliggende veehouderijen door de herbestemming in hun belangen worden geschaad.

NB. Fijn stof en/of geluid zijn doorgaans geen knelpunt voor het herbestemmen van (voormalige) bedrijfswoningen naar burgerwoningen, wel de geurbelasting ter plaatse van te bestemmen woning. Daarom wordt in deze memo alleen ingegaan op het aspect geur.

3.1 Belangen omliggende veehouderijen

Of de belangen van omliggende veehouderijen worden geschaad kan direct worden afgeleid op basis van de regels die zijn gesteld in de Wet geurhinder en veehouderij/activiteitenbesluit.

In artikel 3 lid 2 van de Wet geurhinder en veehouderij en artikel 3.116 lid 1 onder b van het activiteitenbesluit is vastgelegd dat de afstand tussen een veehouderij en een geurgevoelig object dat onderdeel uitmaakt van een andere veehouderij, of dat op of na 19 maart 2000 heeft opgehouden deel uit te maken van een andere veehouderij ten minste 100 meter bedraagt indien het geurgevoelige object gelegen is in de bebouwde kom en ten minste 50 meter bedraagt indien het geurgevoelige object is gelegen in het buitengebied.

De Wgv kent een voormalige agrarische bedrijfswoningen (nu een burgerbestemming) dezelfde bescherming toe als een bedrijfswoning bij een veehouderij¹. Voor omliggende veehouderijen wijzigt er dus niets en worden zij ook niet in hun belangen (bedrijfsvoering) belemmerd. Het aspect 'belangen van omliggende veehouderijen' zal doorgaans geen probleem opleveren bij herbestemming van een bedrijfswoning naar burgerwoning.

¹ Uitgaande van ligging van de her te bestemmen bedrijfswoning in het buitengebied was de in acht te nemen afstand 50 meter en deze afstand blijft ook na herbestemming 50 meter. Indien in de bestaande situatie niet aan deze afstand wordt voldaan dan is dat geen reden om de herbestemming te weigeren, immers in de nieuwe situatie zal de omliggende veehouderij niet extra worden gehinderd vanwege deze te korte afstand.

De situering in het buitengebied is genomen omdat deze het meest voorkomt. Als sprake is van een ligging van de veehouderij in de bebouwde kom geldt hetzelfde, maar dan met een afstand van 100 meter.

3.2 Aanvaardbaar woon- en leefklimaat

Bij toetsing van nieuwe geurgevoelige functies is het gebruikelijk om de werking van de Wet geurhinder en veehouderij om te draaien. Er wordt dan gebruik gemaakt van de eisen uit de Wgv en het Activiteitenbesluit. Dit noemen we ook wel 'omgekeerde werking'. Door aan te tonen dat het bedrijf aan de eisen van de Wvg en / of het activiteitenbesluit kan voldoen, kan 'omgekeerd' ook gemotiveerd worden dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij woningen in de omgeving.

De 'omgekeerde werking' wordt in de praktijk op twee manieren gehanteerd:

1. De werking van de Wgv letterlijk omdraaien.
2. De bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht volgen.

3.2.1 De werking van de Wgv letterlijk omdraaien

In artikel 3 lid 2 van de Wet geurhinder en veehouderij en artikel 3.116 lid 1 onder b van het activiteitenbesluit is vastgelegd dat de afstand tussen een veehouderij en een geurgevoelig object dat onderdeel uitmaakt van een andere veehouderij, of dat op of na 19 maart 2000 heeft opgehouden deel uit te maken van een andere veehouderij:

- ten minste 100 meter bedraagt indien het geurgevoelige object gelegen is in de bebouwde kom, en;
- ten minste 50 meter bedraagt indien het geurgevoelige object is gelegen in het buitengebied.

Dit betekent dat als we de werking van de Wgv omdraaien dat in het buitengebied een afstand van 50 meter nodig is om te kunnen spreken van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. M.a.w. bij het herbestemmen van een bedrijfswoning naar burgerwoning (voormalige bedrijfswoning bestemd voor burgerbewoning) is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat als de afstand tot een veehouderij tenminste 50 meter bedraagt (in het buitengebied).

3.2.2 De bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht volgen

De geur van veehouderijen verspreidt zich via de lucht en veroorzaakt een geurbelasting op de woon- en leefomgeving. De Wgv maakt het mogelijk om de geurbelasting te berekenen (zowel voor de voorgrond als de achtergrond geurbelasting²). Onder geurbelasting wordt de concentratie geurstoffen verstaan op een bepaalde locatie, een geurgevoelig object zoals bijvoorbeeld een woning. De geurbelasting wordt uitgedrukt odour units per volume-eenheid lucht, ou_e/m^3 .

De geurbelasting op een locatie of in een gebied is in belangrijke mate bepalend voor de kwaliteit van het woon- en verblijfklimaat. Doordat de geurbelasting in de omgeving van een veehouderij kan worden berekend, is voor iedere locatie te beoordelen of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Wat kan worden beschouwd als een 'aanvaardbaar' woon- en leefklimaat is niet wettelijk vastgelegd. De gemeente komt beleidsvrijheid toe om zelf te bepalen wat aanvaardbaar is. De gemeente kan hiervoor beleid hebben vastgesteld, bijvoorbeeld in een geurgebiedsvisie of een specifiek ruimtelijk beleidsplan. Echter, niet alle gemeenten hebben hiervoor beleid vastgesteld.

² Onder de achtergrondbelasting wordt de geurbelasting als gevolg van de veelheid aan veehouderijen in de omgeving van een geurgevoelig object verstaan. Met de voorgrondbelasting wordt de geurbelasting bedoeld van die veehouderij (de dominante veehouderij) welke de meeste geur bij het geurgevoelig object veroorzaakt, hetzij omdat het een grote veehouderij betreft, hetzij omdat de veehouderij dichtbij het geurgevoelig object is gelegen.

3.2.2.1 Knelpunt woon- en leefklimaat als de bedoeling van het ruimtelijke ordeningsrecht wordt gevolgd

De beoordeling van het woon- en leefklimaat kan wel problematisch zijn en de beoogde herbestemming onmogelijk maken. De meeste voormalige agrarische bedrijfswoningen zijn immers vaak in een gebied gelegen waar meerdere nog actieve (intensieve) veehouderijen aanwezig zijn. Het woon- en leefklimaat wordt bepaald op basis van zowel de voor- als de achtergrondbelasting van de omliggende veehouderijen. Het komt dan regelmatig voor dat het woon- en leefklimaat ter plaatse van de her te bestemmen woning niet kan worden gekwalificeerd als 'aanvaardbaar'. Er is dan vanwege het woon- en leefklimaat geen sprake van een goede ruimtelijke ordening waardoor herbestemming niet mogelijk is.

Herbestemming van voormalige agrarische bedrijfswoningen is vanwege de ligging in een agrarische omgeving vaak al lastig vanwege het woon- en leefklimaat (te hoge geurbelasting), maar wordt door de problematiek van de combiwassers nog extra bemoeilijkt.

Voorbeeld 1

- De gemeente heeft een geurgebiedsvisie met daarin opgenomen een waarde voor de achtergrond geurbelasting (cumulatief) van 20 odour units als waarde voor het aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit is overigens een waarde die algemeen wordt geaccepteerd en in de Verordening ruimte Noord-Brabant is opgenomen om nieuwe geurknelpunten te voorkomen.
- De berekende achtergrond geurbelasting - de stoppende veehouderij waartoe de woning behoort niet meegerekend - op de te bestemmen woning 27 odour units. Dit is hoger dan de waarde voor het aanvaardbaar woon- en leefklimaat met als gevolg dat het herbestemmen van de bedrijfswoning naar burgerwoning in strijd is met het ruimtelijke ordeningsrecht.

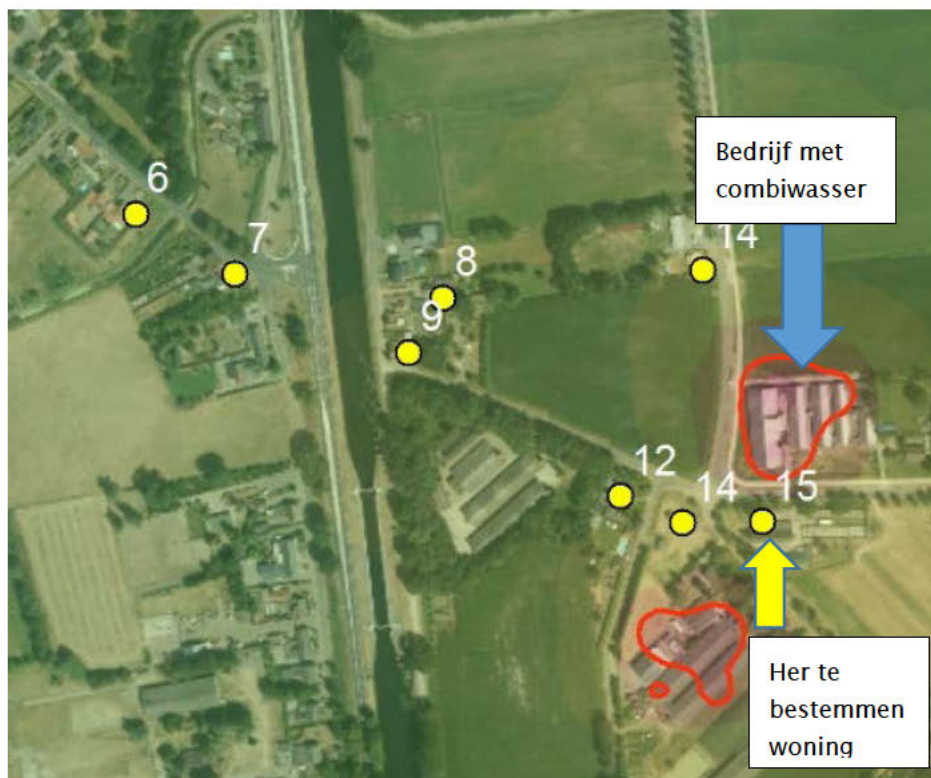
Voorbeeld 2

- De gemeente Someren heeft een geurgebiedsvisie met daarin opgenomen een waarde voor de achtergrond geurbelasting (cumulatief) van 28 odour units als waarde voor het aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit is overigens een waarde die grenst aan een waarde waarbij ernstige geurhinder kan optreden (slecht tot zeer slecht woon- en leefklimaat).
- De berekende achtergrond geurbelasting - de stoppende veehouderij waartoe de woning behoort niet meegerekend - op de te bestemmen woning 34 odour units. Dit is hoger dan de waarde die de gemeente Someren aanvaardbaar vindt voor het woon- en leefklimaat voor voormalige bedrijfswoningen; met als gevolg dat het herbestemmen van de bedrijfswoning naar burgerwoning in strijd is met het ruimtelijke ordeningsrecht.

NB. Dergelijke situaties komen regelmatig voor (in ca. 30% van de gevallen) als een veehouderij met combiluchtwassers zich in de nabijheid bevindt. De geuremissie uit de combiluchtwasser(s) is een factor drie hoger dan tot april 2018 werd verondersteld. Onder de 'oude' en lagere emissiefactoren (oude Rgv) is de geurcontour voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kleiner dan bij het hanteren van de 'nieuwe' en hogere emissiefactoren (nieuwe Rgv). Dit heeft als gevolg dat de te bestemmen locatie met de nieuwe emissiefactoren een hogere en niet aanvaardbare geurbelasting heeft, terwijl deze voorheen - onder de oude emissiefactoren - aanvaardbaar was. In de twee figuren op de volgende isde situatie vóór en na de aanpassing van de Rgv in beeld gebracht.

In onderstaande figuren zijn de gele stippen woningen. Bij iedere stip staat een getal, de waarde voor de achtergrond geurbelasting. Voor de te herbestemmen bedrijfswoning is deze 15 ou onder de oude emissiefactoren voor combiluchtwassers en met de nieuwe emissiefactoren 29 ou.

Figuur 1: situatie vóór de aanpassing van de Rgv

Figuur 2: situatie na de aanpassing van de Rgv

3.2.2.2 Mogelijke oplossingen

Bij elke herbestemming moet opnieuw worden beoordeeld of sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Zoals eerder aangegeven moet worden beoordeeld of de belangen van omliggende veehouderijen niet worden geschaad *en* moet tevens sprake zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

De belangen van de omliggende veehouderijen leveren in de praktijk geen problemen op omdat de voormalige agrarische bedrijfswoningen op basis van de Wgv op dezelfde manier worden beschermd als bedrijfswoningen bij nog actieve veehouderijen. Voor omliggende veehouderijen wijzigt er dus niets.

Het probleem waar menig verzoek om herbestemming op vastloopt is de beoordeling van het woon- en leefklimaat. In vele gevallen is de geurhinder in de omgeving, ondanks de verbetering vanwege de bedrijfsbeëindiging van de stopper, nog zo hoog dat niet kan worden geoordeeld dat ter plaatse sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Een oplossing om ondanks een (te) hoge geurbelasting het mogelijk te maken voor een veehouder om te blijven wonen in de bedrijfswoning of te verkopen aan derden (bewoning door burgers op een agrarisch bouwblok is immers in de meeste gevallen in strijd met het bestemmingsplan), is om bestemming agrarisch bouwblok te behouden waarbij alleen de aanduiding 'intensief' te laten vervallen. Er kunnen (en moeten) dan nog wel dieren worden gehouden die niet zijn aangewezen als intensieve diercategorie (bijvoorbeeld paarden en melkvee). Er blijft dan nog wel sprake van een veehouderij, verkoop aan burgers die geen dieren wensen te houden is dan niet mogelijk.

Een andere oplossing is dat de gemeente in beleid vastlegt wat voor voormalige veehouderijen wordt beschouwd als aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Hierbij kan ze uitgaan van een hogere norm dat voor reguliere woningen zodat dit een oplossing biedt voor meer voormalige agrarische veehouderijen. De keerzijde hiervan is wel dat er hierdoor feitelijk twee categorieën woningen ontstaan. Namelijk de woning waar nooit sprake is geweest van een veehouderij en de voormalige bedrijfswoning (bij een veehouderij). De burgers die wonen in de voormalige bedrijfswoning worden dan minder goed beschermd tegen geur dan de bewoners van de 'reguliere' woning.

Als het probleem wordt veroorzaakt doordat gecombineerde luchtwassers minder geur reduceren dan eerder is aangenomen (zoals in het voorbeeld) kan de gemeente ervoor kiezen dat bij de beoordeling van het woon- en leefklimaat wordt uitgegaan van de 'oude' factoren uit de Rgv. De achterliggende motivatie kan zijn dat wordt verwacht dat de rendementen alsnog worden verhoogd op basis van lopende onderzoeken. Hierbij kan dan tevens worden meegewogen dat veel veehouderijen in de toekomst gaan stoppen waardoor in het gehele gebied sprake zal zijn van verbetering van de geursituatie. Ook de beëindiging van de veehouderij die een herbestemming wenst levert hier een bijdrage aan (er wordt dus al een voorschot op te verwachten ontwikkelingen genomen). Hoe het in de toekomst uitpakt met de rendementen en de ontwikkelingen van omliggende veehouderijen is wel een onzekere factor. Het is niet zeker dat deze redenering bij een rechtsgang voldoende aantoont dat hierdoor op het moment van het vaststellen van het besluit sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Er kan ook worden gesteld dat, zonder expliciet de belasting te berekenen, de geurbelasting altijd lager wordt dan in de bestaande situatie waarbij de veehouderij nog in bedrijf is en dat dit voldoende reden is om te oordelen dat het woon- en leefklimaat aanvaardbaar is. In de bestaande situatie werd de

bedrijfswoning immers ook al bewoond door te beschermen personen (ook al betrof dit een speciale categorie, namelijk veehouders).

In een aantal gevallen wil de voormalige veehouder binnen de bedrijfswoning blijven wonen. Voor zijn persoonlijke situatie is altijd sprake van een verbetering. Tevens zal hij op de hoogte zijn van wat het wonen in deze specifieke bedrijfswoning qua geurbeleving met zich meebrengt. De voormalige veehouder zal naar alle waarschijnlijkheid niet gaan klagen ook als de geurbelasting door de omliggende veehouders objectief gezien hoog is.

Bij verkoop van de woning aan derden hebben de nieuwe bewoners een minder duidelijk beeld van de consequenties wat betreft de te verwachten geurhinder. Het is niet ondenkbaar dat na verloop van tijd de blootstelling aan een hogere geurbelasting dan verwacht leidt tot hinder en klachten. Indien de gemeente toestaat dat ondanks een hoge geurbelasting herbestemming mogelijk is en de voormalige agrarische bedrijfswoning wordt verkocht aan derden, zullen de nieuwe bewoners er nadrukkelijk op moeten worden gewezen dat de bescherming tegen geurhinder aanzienlijk minder is dan bij een reguliere woning. Dit zou bijvoorbeeld ook kunnen worden aangegeven met een speciale aanduiding in het bestemmingsplan.

De vraag is wel opnieuw of toetsing door de rechter van deze optie stand houdt. In hoeverre volstaat de bewering dat sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat omdat de geursituatie is verbeterd ten opzichte van de bestaande situatie zonder verdere kwantitatieve beoordeling (terwijl dit wel mogelijk is).

Agenda Bestuurlijk Overleg Verduurzaming Varkenshouderij en Veehouderijen

DATUM: 23 januari 2020

TIJD: 14.00 – 14.45 uur

LOCATIE: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Bezuidenhoutseweg 73

Vergaderpunten

1. Opening; kort voorstellen nieuwe deelnemers (veehouderij-breed)
2. Mededelingen
3. Notulen vorige vergadering d.d. 13 juni 2019

Verduurzamingsspoor:

4. *Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv)* eindconcept (inleiding LNV)

Doel: aanvaarden om eind januari (voorzien is vrijdag, 31 januari) te publiceren

5. Notitie versnelling innovatieproces (inleiding CoViVa)

Doel: instemming om Taskforce in te stellen; samenstelling Taskforce, opdracht en mandaat vaststellen.

Communicatie:

6. Notitie Uitbreiding Communicatiewerkgroep (inleiding LNV)

Doel: akkoord op voorstel om communicatiewerkgroep uit te breiden met andere veehouderijsectoren

7. Rondvraag
8. Vaststellen datum volgende vergadering
9. Sluiting

Verslag Bestuurlijk Overleg Verduurzaming Varkenshouderij en Veehouderijen

23-01-2020, 14.00 – 14.45 uur, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Bezuidenhoutseweg 73

Aanwezigen

De minister van LNV, 10.2.e

[Redacted text block]

1. Opening

De minister opent de vergadering en heet iedereen welkom. Speciaal welkom aan de heer Coppens als nieuwe voorzitter van CoViVa. De minister verwelkomt de andere sectoren, het BO is nu in een breder gezelschap i.v.m. de voorliggende Sbv. Het eerdere BO met de partijen van het Hoofdlijnenakkoord was gericht op de varkenshouderij. De Sbv heeft betrekking op alle dierlijke sectoren.

2. Mededelingen

De minister geeft een korte stand van zaken op de sluiting van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv). In totaal zijn er 503 inschrijvingen. Nu volgt de check van RVO of deze voldoen aan de eisen en vervolgens volgt het vaststellen van de geurscore. Daarna is een completer beeld van hoeveel potentiële bedrijven deel kunnen nemen. Het voorstel is om eerst het administratieve proces te doorlopen en daarna nader te bekijken waar we nu staan.

De heer de Kruijff geeft aan dat het van belang is om ecologisch onderzoek in het kader van soortenbescherming bij sloop van gebouwen in deze periode al te starten, dat is namelijk afhankelijk van het broedseizoen. Hij dringt aan op spoedige afhandeling van het proces. Aanvullend geeft de heer Drenth aan dat op het moment dat RVO weet om welke bedrijven het gaat, de provincies adequaat met de gemeenten kunnen inspringen, zodat het gestroomlijnd gaat. LNV gaat dit zoveel als mogelijk faciliteren. Dit is in ieder geval de wens vanuit Noord-Brabant, Gelderland en Limburg. Deze provincies zouden als het mogelijk is alle aanvragen voor de Srv willen honoreren, ook gelet op andere dossiers.

De minister geeft aan dat de punten met betrekking tot sloop en ecologisch onderzoek en het uitwisselen van gegevens in de kerngroep kunnen worden besproken.

3. Notulen vorige vergadering d.d. 13 juni 2019

Geen opmerkingen. De notulen van de vorige vergadering worden vastgesteld.

Buiten Reikwijdte

[Redacted text block]

Buiten Reikwijdte

Buiten Reikwijdte

Buiten Reikwijdte

5. Notitie versnelling innovatieproces

De heer Coppens licht toe dat de Taskforce breed bedoeld is.

De heer de Kruijff vindt de Taskforce een zeer goed idee. De VNG neemt graag deel aan de Taskforce. Mevrouw Spierings geeft aan dat Noord-Brabant goede ervaringen heeft met een Taskforce en stelt voor om FME toe te voegen aan deze taskforce. De provincies zorgen voor een afvaardiging in de Taskforce.

De sectoren bezien allen wie beschikbaar is om aan de Taskforce bij te dragen. De melkveehouderij ziet vooral een bottleneck in de vergunningverlening en verzoekt om dit met prioriteit op te pakken.

De heer 10.2.e geeft aan dat IenW graag deelneemt. Vanuit IenW en LNV loopt een onderzoek naar nieuwe stalbeoordelingen. Dit wordt uitgevoerd door Rebel. De sectoren worden hierbij betrokken en in mei/juni volgt het resultaat van dit onderzoek. Voor het punt stalbeoordeling kan dus nog een pas op de plaats worden gemaakt in afwachting van het Rebel rapport, tenzij hier goede aanvullingen op kunnen worden gegeven.

De minister concludeert dat het voorstel voor het instellen van een Taskforce een goed idee is en snel van start moet gaan. De minister stelt voor dat het BO opdrachtgever wordt, zo is eenieder aangesloten. Een voorstel kan worden uitgewerkt hoe de Taskforce praktisch wordt vormgegeven en georganiseerd. De Taskforce kan zelf bekijken wat urgentie heeft en verhouding met zaken die al lopen. Tegelijkertijd dient te worden bekeken wat nodig is aan adviezen voor een volgend kabinet.

Mevrouw Hendrix concludeert dat het voorstel kan worden omgewerkt naar een aanpak waarin wordt beschreven wie deelneemt en wat doet.

6. Notitie uitbreiding communicatiewerkgroep

De minister licht toe dat er reeds een communicatiewerkgroep is. Daarbij is de vraag of deze kan worden uitgebreid met de andere sectoren.

De heer 10.2.e geeft aan hier namen voor aan te leveren vanuit de sectoren.

Mevrouw Hendrix geeft aan dat ondanks de complexiteit van de Sbv, het niet mogelijk is om het begeleidingsproces mee te subsidiëren (vanwege staatssteunkaders). Kunnen de andere overheden een rol spelen om veehouders wegwijs te maken in de regeling? IPO en VNG geven aan dit positief op te pakken.

Mevrouw van 10.2.e licht toe dat LNV zich bewust is dat de regeling complex is en wil daar zeker aandacht aan besteden. De minister geeft aan dat gewerkt zal worden aan een communicatieplan en dat dit wordt gedeeld met iedereen, zodat een eenduidig verhaal wordt verteld.

7. Rondvraag

De minister vraagt of er nog punten zijn voor de rondvraag.

De heer Buck stelt de vraag of aandachtspunten voor de regeling nog in kleiner verband worden doorgenomen. De minister bevestigt dat dit ambtelijk wordt gedaan.

Mevrouw Janssen pleit voor aandacht voor blijvers in de varkenshouderij.

8. Vaststellen datum volgende vergadering

De minister geeft aan te streven de innovatiemodule van de Sbv uiterlijk in maart te publiceren, om het tempo erin te houden. Om dit mogelijk te maken, wordt ambtelijk een planning gemaakt. Daarna kan een moment worden gepland voor een volgend overleg. Daar doet LNV een voorstel voor.

9. Sluiting

De minister bedankt eenieder voor het enthousiasme en de deelname.

Afsprakenlijst

1. De provincies en gemeenten mogen om hulp worden gevraagd indien de vergunningverlening stopt, om het proces soepeler te laten verlopen;
2. Aandachtspunten t.a.v. de innovatiemodule van de Sbv worden vanuit de sectoren aangeleverd en zoveel als mogelijk door LNV verwerkt. Publicatie wordt daardoor maximaal enkele weken uitgesteld;
3. Voor publicatie van de investeringsmodule voor de pluimveehouderij worden de uitkomsten van het onderzoek – waaruit nieuwe technieken volgen – afgewacht. Publicatie is eind maart 2020 voorzien;
4. Er wordt een Taskforce ingesteld waarvan dit BO de opdrachtgever is. Hiervoor wordt het voorstel omgewerkt naar een aanpak waarin opdracht, mandaat, tijdslijn en governance wordt beschreven. Deelnemers worden per organisatie aangedragen;
5. De reeds bestaande communicatiewerkgroep wordt uitgebreid met de verschillende sectoren. De heer 10.2.e levert hiervoor namen aan vanuit de sectoren. De communicatiewerkgroep maakt een communicatieplan;
6. Een volgend BO wordt ingepland op het moment dat de investeringsmodule voor kan liggen; Saneringsregeling (Srv):
7. Aandachtspunten in het kader van de Srv worden opgepakt in de reeds bestaande externe werkgroep (kerngroep).

Verslag Bestuurlijk Overleg Verduurzaming Varkenshouderij en Veehouderijen

23-01-2020, 14.00 – 14.45 uur, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Bezuidenhoutseweg 73

Aanwezigen

De minister van LNV, Buiten reikwijdte

[Redacted list of attendees]

1. Opening

De minister opent de vergadering en heet iedereen welkom. Speciaal welkom aan de heer Coppens als nieuwe voorzitter van CoViVa. De minister verwelkomt de andere sectoren, het BO is nu in een breder gezelschap i.v.m. de voorliggende Sbv. Het eerdere BO met de partijen van het Hoofdlijnenakkoord was gericht op de varkenshouderij. De Sbv heeft betrekking op alle dierlijke sectoren.

2. Mededelingen

De minister geeft een korte stand van zaken op de sluiting van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv). In totaal zijn er 503 inschrijvingen. Nu volgt de check van RVO of deze voldoen aan de eisen en vervolgens volgt het vaststellen van de geurscore. Daarna is een completer beeld van hoeveel potentiële bedrijven deel kunnen nemen. Het voorstel is om eerst het administratieve proces te doorlopen en daarna nader te bekijken waar we nu staan.

De heer de Kruijff geeft aan dat het van belang is om ecologisch onderzoek in het kader van soortenbescherming bij sloop van gebouwen in deze periode al te starten, dat is namelijk afhankelijk van het broedseizoen. Hij dringt aan op spoedige afhandeling van het proces. Aanvullend geeft de heer Drenth aan dat op het moment dat RVO weet om welke bedrijven het gaat, de provincies adequaat met de gemeenten kunnen inspringen, zodat het gestroomlijnd gaat. LNV gaat dit zoveel als mogelijk faciliteren. Dit is in ieder geval de wens vanuit Noord-Brabant, Gelderland en Limburg. Deze provincies zouden als het mogelijk is alle aanvragen voor de Srv willen honoreren, ook gelet op andere dossiers.

De minister geeft aan dat de punten met betrekking tot sloop en ecologisch onderzoek en het uitwisselen van gegevens in de kerngroep kunnen worden besproken.

3. Notulen vorige vergadering d.d. 13 juni 2019

Geen opmerkingen. De notulen van de vorige vergadering worden vastgesteld.

Buiten reikwijdte

[Redacted list of attendees]

Buiten reikwijdte

[Redacted text block]

Buiten reikwijdte

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Buiten reikwijdte

5. Notitie versnelling innovatieproces

De heer Coppens licht toe dat de Taskforce breed bedoeld is.

De heer de Kruijff vindt de Taskforce een zeer goed idee. De VNG neemt graag deel aan de Taskforce. Mevrouw Spierings geeft aan dat Noord-Brabant goede ervaringen heeft met een Taskforce en stelt voor om FME toe te voegen aan deze taskforce. De provincies zorgen voor een afvaardiging in de Taskforce.

De sectoren bezien allen wie beschikbaar is om aan de Taskforce bij te dragen. De melkveehouderij ziet vooral een bottleneck in de vergunningverlening en verzoekt om dit met prioriteit op te pakken.

De heer 10.2.e geeft aan dat IenW graag deelneemt. Vanuit IenW en LNV loopt een onderzoek naar nieuwe stalbeoordelingen. Dit wordt uitgevoerd door Rebel. De sectoren worden hierbij betrokken en in mei/juni volgt het resultaat van dit onderzoek. Voor het punt stalbeoordeling kan dus nog een pas op de plaats worden gemaakt in afwachting van het Rebel rapport, tenzij hier goede aanvullingen op kunnen worden gegeven.

De minister concludeert dat het voorstel voor het instellen van een Taskforce een goed idee is en snel van start moet gaan. De minister stelt voor dat het BO opdrachtgever wordt, zo is eenieder aangesloten. Een voorstel kan worden uitgewerkt hoe de Taskforce praktisch wordt vormgegeven en georganiseerd. De Taskforce kan zelf bekijken wat urgentie heeft en verhouding met zaken die al lopen. Tegelijkertijd dient te worden bekeken wat nodig is aan adviezen voor een volgend kabinet.

Mevrouw Hendrix concludeert dat het voorstel kan worden omgewerkt naar een aanpak waarin wordt beschreven wie deelneemt en wat doet.

6. Notitie uitbreiding communicatiewerkgroep

De minister licht toe dat er reeds een communicatiewerkgroep is. Daarbij is de vraag of deze kan worden uitgebreid met de andere sectoren.

De heer 10.2.e geeft aan hier namen voor aan te leveren vanuit de sectoren.

Mevrouw Hendrix geeft aan dat ondanks de complexiteit van de Sbv, het niet mogelijk is om het begeleidingsproces mee te subsidiëren (vanwege staatssteunkaders). Kunnen de andere overheden een rol spelen om veehouders wegwijs te maken in de regeling? IPO en VNG geven aan dit positief op te pakken.

Mevrouw van 10.2.e licht toe dat LNV zich bewust is dat de regeling complex is en wil daar zeker aandacht aan besteden. De minister geeft aan dat gewerkt zal worden aan een communicatieplan en dat dit wordt gedeeld met iedereen, zodat een eenduidig verhaal wordt verteld.

7. Rondvraag

De minister vraagt of er nog punten zijn voor de rondvraag.

De heer Buck stelt de vraag of aandachtspunten voor de regeling nog in kleiner verband worden doorgenomen. De minister bevestigt dat dit ambtelijk wordt gedaan.

Mevrouw Janssen pleit voor aandacht voor blijvers in de varkenshouderij.

8. Vaststellen datum volgende vergadering

De minister geeft aan te streven de innovatiemodule van de Sbv uiterlijk in maart te publiceren, om het tempo erin te houden. Om dit mogelijk te maken, wordt ambtelijk een planning gemaakt. Daarna kan een moment worden gepland voor een volgend overleg. Daar doet LNV een voorstel voor.

9. Sluiting

De minister bedankt eenieder voor het enthousiasme en de deelname.

Afsprakenlijst

1. De provincies en gemeenten mogen om hulp worden gevraagd indien de vergunningverlening stopt, om het proces soepeler te laten verlopen;
2. Aandachtspunten t.a.v. de innovatiemodule van de Sbv worden vanuit de sectoren aangeleverd en zoveel als mogelijk door LNV verwerkt. Publicatie wordt daardoor maximaal enkele weken uitgesteld;
3. Voor publicatie van de investeringsmodule voor de pluimveehouderij worden de uitkomsten van het onderzoek – waaruit nieuwe technieken volgen – afgewacht. Publicatie is eind maart 2020 voorzien;
4. Er wordt een Taskforce ingesteld waarvan dit BO de opdrachtgever is. Hiervoor wordt het voorstel omgewerkt naar een aanpak waarin opdracht, mandaat, tijdslijn en governance wordt beschreven. Deelnemers worden per organisatie aangedragen;
5. De reeds bestaande communicatiewerkgroep wordt uitgebreid met de verschillende sectoren. De heer 10.2.e levert hiervoor namen aan vanuit de sectoren. De communicatiewerkgroep maakt een communicatieplan;
6. Een volgend BO wordt ingepland op het moment dat de investeringsmodule voor kan liggen; Saneringsregeling (Srv):
7. Aandachtspunten in het kader van de Srv worden opgepakt in de reeds bestaande externe werkgroep (kerngroep).